

EASO praktiskā
rokasgrāmata par
vecuma noteikšanu
Otrais izdevums

EASO praktisko rokasgrāmatu sērija

Atruna

Kompetentās valsts iestādes nav pārbaudījušas šā tulkojuma kvalitāti. Ja konstatējat, ka tulkojums neatbilst attiecīgajai terminoloģijai valsts līmenī, aicinām sazināties ar [EASO](#).

Plašāka informācija par Eiropas Savienību ir pieejama internetā (<http://europa.eu>).

© Eiropas Patvēruma atbalsta birojs, 2018. gads

Atruna

Kompetentās valsts iestādes nav pārbaudījušas šā tulkojuma kvalitāti. Ja konstatējat, ka tulkojums neatbilst attiecīgajai terminoloģijai valsts līmenī, aicinām sazināties ar [EASO](#).

Ne [EASO](#), ne jebkāda persona, kura darbojas tā vārdā, nav atbildīga par šeit iekļautās informācijas iespējamo izmantojumu.

Print	ISBN 978-92-9476-972-5	doi:10.2847/352808	BZ-02-18-896-LV-C
PDF	ISBN 978-92-9476-977-0	doi:10.2847/578771	BZ-02-18-896-LV-N

European Asylum Support Office

EASO praktiskā
rokasgrāmata par
vecuma noteikšanu
Otrais izdevums

EASO praktisko rokasgrāmatu sērija

SUPPORT IS OUR MISSION

EASO praktiskās rokasgrāmatas par vecuma noteikšanu publikācijas pamatā ir informācija un norādījumi par vecuma noteikšanas procesu un pārskats par vecuma noteikšanas metodēm, kas jau ir analizētas 2013. gada publikācijā *EASO vecuma noteikšanas prakse Eiropā*. Tā piedāvā praktiskus norādījumus, galvenos ieteikumus un rīkus bērna interešu īstenošanai, nosakot personas vecumu ar daudznozaru un holistisku pieeju. Tā arī sniedz aktualizētu informāciju par metodēm, kādas izmanto ES+ valstis, un par jaunām metodēm, kuras vēl neizmanto kā iespējamās vai nākotnes alternatīvās metodes.

Saturs

Saīsinājumi	7
Kopsavilkums	10
Ievads	12
1. nodaļa. Vecuma noteikšanas apstākļi	15
Vecuma noteikšana no pamattiesību viedokļa	17
2. nodaļa. Bērna intereses un procesuālās garantijas	19
Bērna intereses	19
Bērna interešu izvērtēšana vecuma noteikšanas nolūkā	19
Principa “šaubas par labu indivīdam” piemērošana	21
Aizbildnis/pārstāvis	25
Tiesības uz informāciju	26
Tiesības paust savus uzskatus un būt uzklausītam	27
Apzināta piekrišana un tiesības uz atteikumu	28
Konfidencialitātes princips un datu aizsardzība drošības apsvērumu dēļ	29
Kvalificēti speciālisti ar pieredzi darbā ar bērniem	30
Vismazāk aizskarošā metode	30
Precizitāte un kļūdas robeža	33
Apvienojot iejaukšanos (aizskaršanu) un precizitāti	35
Tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību	36
3. nodaļa. Vecuma noteikšanas process: daudznozaru un holistiskas pieejas īstenošana	37
Daudznozaru un holistiskas pieejas īstenošana vecuma noteikšanas procesā	37
Vecuma noteikšanas procesa plūsmas diagramma	39
Norādījumi par vecuma noteikšanas procesu	40
Apsverot, vai vecuma noteikšana ir nepieciešama vai nav nepieciešama	40
Īstenojot vecuma noteikšanu	41
4. nodaļa. Vecuma noteikšanas metožu pārskats	44
Metožu plūsmas diagramma	44
Norādījumi par metožu pakāpenisku ieviešanu	45
A. Metodes, kas nav medicīniskas	47
B. Medicīniskas metodes (bez starojuma)	52
C. Medicīniskās metodes (starojuma izmantošana)	57
5. nodaļa. Galīgie ieteikumi	60
1. pielikums. Glosārijs	64
2. pielikums. Bērna intereses un vecuma noteikšana: praktiskie rīki	71
A. Bērna interešu izvērtēšanas veidlapa	73
B. Bērna interešu kontrolsaraksts vecuma noteikšanas nolūkā	75
3. pielikums. Tiesiskais un politiskais regulējums	78
4. pielikums. Vecuma noteikšanas procesos lietoto metožu un procesuālo garantiju pārskats	107
5. pielikums. Bibliogrāfija	116

Saīsinājumi

ADCS	Bērnu dienestu direktoru asociācija (<i>Association of Directors of Children's Services Ltd</i>) ir valsts vadošā apvienība Anglijā bērnu pakalpojumu dienestu likumā noteiktajiem direktoriem un viņu augstākās vadības komandām
AGFAD	Vācijas Tiesu medicīnas asociācija
ALARA	Lieto starojuma nekaitīguma jomā ar nozīmi "tik zems(-a), cik vien saprātīgi panākams"
AMIF	Patvēruma un migrācijas integrācijas fonds
APD pārstrādātā versija	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai. Tā ir minēta arī kā "patvēruma procedūru direktīva"
APR	Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido kopīgu procedūru starptautiskajai aizsardzībai Eiropas Savienībā un atceļ Direktīvu 2013/32/ES
AT	Austrija
ATD	Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 5. aprīļa Direktīva 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI. Tā ir minēta arī kā "cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva"
BE	Beļģija
BG	Bulgārija
BIA	Bērna interešu izvērtēšana
BIC	Bērna intereses
BID	Bērna interešu noteikšana
KEPS	Kopējā Eiropas patvēruma sistēma
CFR	Eiropas Savienības Pamattiesību harta
IVI	Izcelsmes valsts informācija
CRC	Konvencija par bērnu tiesībām
CT/CAT	Datortomogrāfija / aksiālā datortomogrāfija
CY	Kipra
DE	Vācija
DK	Dānija
Dublinas III regulas pārstrādātā redakcija	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (pārstrādāta versija)
EASO	Eiropas Patvēruma atbalsta birojs
EE	Igaunija
EMT	Eiropas migrācijas tīkls
ES	Spānija
ES+ valstis	ES dalībvalstis, Norvēģija un Šveice

ES	Eiropas Savienība
Eurodac	Eiropas patvēruma meklētāju pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēma
Eurodac regulas pārstrādātā redakcija	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 603/2013 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas <i>Eurodac</i> izveidi, lai efektīvi piemērotu Regulu (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, un par dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu un Eiropola pieprasījumiem veikt salīdzināšanu ar <i>Eurodac</i> datiem tiesībaizsardzības nolūkos, un ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1077/2011, ar ko izveido Eiropas aģentūru lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā (pārstrādāta versija)
FRA	Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra
FI	Somija
FR	Francija
1951. gada Ženēvas konvencija	Apvienoto Nāciju Organizācijas 1951. gada Konvencija par bēgļu statusu (un 1967. gada protokols par bēgļu statusu)
HU	Ungārija
SSKK	Starptautiskā Sarkanā Krusta komiteja
IE	Īrija
Īstenošanas regula Nr. 118/2014	Komisijas 2014. gada 30. janvāra Īstenošanas regula (ES) Nr. 118/2014, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1560/2003, ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai piemērotu Padomes Regulu (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm
IOM	Starptautiskā migrācijas organizācija (Apvienoto Nāciju Migrācijas aģentūra)
IP	Starptautiskā aizsardzība
IT	Itālija
JRC	Kopīgais pētniecības centrs, Eiropas Komisijas zinātnes un zināšanu dienests, kurā strādā zinātnieki pētījumu veikšanai, lai sniegtu neatkarīgas zinātniskas konsultācijas un atbalstu Eiropas Savienības politikai
LT	Lietuva
LU	Luksemburga
LV	Latvija
MRA	Magnētiskās rezonanses attēlveidošana
DV	ES dalībvalsts(-is)
MT	Malta
NVO	Nevalstiska organizācija
NIDOS	<i>NIDOS</i> fonds (<i>NIDOS Foundation</i>) (aizbildniecības institūts nepavadītām nepilngadīgām personām, kuras ir iesniegušas starptautiskās aizsardzības pieteikumu Nīderlandē)
NL	Nīderlande
NO	Norvēģija

OHCHR	Augstā cilvēktiesību komisāra birojs
PL	Polija
QD pārstrādātā redakcija	Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kuri tiesīgi saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu (pārstrādāta versija). Tā ir minēta arī kā “kvalifikācijas direktīva”
RCD pārstrādātā redakcija	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (pārstrādāta redakcija). Tā ir minēta arī kā “uzņemšanas noteikumu direktīva”
RO	Rumānija
SCEP	Programma “Nošķirti bērni Eiropā”
SE	Zviedrija
SIS	Lielapjoma informācijas sistēma, kas atbalsta ārējo robežu kontroli un tiesībaizsardzības sadarbību Šengenas zonā
SI	Slovēnija
SK	Slovākija
SLTD	Zagto, pazaudēto un spēku zaudējušo ceļošanas dokumentu datubāze, piemēram, pasu, personas apliecību, ANO caurlaižu vai vīzu
THB	Cilvēku tirdzniecība
UAM	Nepavadīts(-i) nepilngadīgais(-ie)
UK	Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste
UNHCR	ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos
Unicef	ANO Bērnu fonds
VIS	Vīzu informācijas sistēma

Kopsavilkums

Vecuma noteikšana joprojām ir sarežģīts process, kas var atstāt tālejošas sekas uz pieteikuma iesniedzējiem, kuri tiek vērtēti. Vecuma noteikšanas metodes un procesi dalībvalstīs atšķiras, un ne vienmēr ir garantēti uzticami daudznozaru un tiesību prasībām atbilstoši vecuma noteikšanas procesi. Ņemot vērā šīs problēmas, Komisija savā paziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei “Bērnu aizsardzība migrācijā” (COM (2017) 211, 2017. gada 12. aprīlis) aicināja Eiropas Patvēruma atbalsta biroju (EASO) 2017. gadā atjaunināt savas norādes par vecuma noteikšanu.

Šīs publikācijas uzmanības centrā ir sniegt norādījumus par bērna interešu (BIC) ievērošanu, novērtējot vecuma pārbaudes nepieciešamību, kā arī, izstrādājot un veicot vecuma noteikšanu, izmantot holistisku un daudznozaru pieeju, īpašu uzmanību pievēršot personas vajadzībām un apstākļiem.

Lai atbalstītu iestādes BIC principa īstenošanā, šī publikācija:

- analizē vecuma noteikšanas ietekmi uz citām pieteikuma iesniedzēja tiesībām un noteikšanas motivāciju;
- sniedz norādījumus par nepieciešamo principu un garantiju piemērošanu novērtēšanas procesā;
- apraksta, kā īstenot novērtēšanas procesu, izmantojot holistisku un daudznozaru pieeju;
- nodrošina vizuālu iespējamā procesa modeli, uzsverot metožu pakāpenisku izmantošanu, lai novērstu nevajadzīgas pārbaudes;
- pēta jaunas metodes, kas tiek lietotas, lai noteiktu pieteikuma iesniedzēja vecumu, jau lietotu metožu jaunākos uzlabojumus un katras metodes ietekmi uz pieteikuma iesniedzēja garantijām un tiesībām;
- sniedz galvenos ieteikumus, lai risinātu praktiskas problēmas, kas varētu rasties pirms procesa, tā laikā un dažādos posmos;
- satur virkni instrumentu un atsauces dokumentu, lai papildinātu šajā praktiskajā rokasgrāmatā sniegto informāciju:
 - galveno terminu glosārijs,
 - starptautiski, Eiropas un valstu tiesisko regulējumu un politikas vadlīniju dokumenti, kas attiecas uz tēmu,
 - praktiski instrumenti BIC nodrošināšanai (veidlapa un kontrolsaraksts) un
 - aktualizēts ES+ teritorijā lietoto metožu un procesuālo garantiju pārskats.

Šajā publikācijā ir noteikti un aplūkoti vairāki izaicinājumi, ar kuriem saskaras vecuma noteikšanas procesa laikā, piemēram, (ne)pietiekama motivācija vecuma noteikšanai, izmantoto metožu ierobežojumi attiecībā uz iekļaušanos un precizitāti, fragmentāras aplēses, kas balstītas tikai uz fizisko izskatu, medicīnisko metožu (dažos gadījumos – tikai jonizējošu) primāra izmantošana, atkārtotas pārbaudes, ko vienam un tam pašam pieteikuma iesniedzējam veic dažādās dalībvalstīs (DV), vai nepietiekama galveno garantiju īstenošana šajā procesā (t. i., aizbildņa/pārstāvja vai efektīvas tiesiskās aizsardzības trūkums).

Reaģējot uz šiem izaicinājumiem, EASO ir izstrādājis galvenos ieteikumus, kas tiks padziļināti apskatīti šajā publikācijā. Tos var apkopot šādi.

- BIC jāievēro ne tikai tad, kad bērns ir identificēts kā tāds, bet arī tad, ja ir šaubas par to, vai pieteikuma iesniedzējs var būt bērns.
- Vecuma noteikšanai nevajadzētu būt parastai praksei. Novērtējuma nepieciešamība ir pienācīgi jāpamato, balstoties uz pamatotām šaubām par noteikto vecumu.
- BIC principa īstenošanai tiek prasīts, lai uz bērnu centrētu vecuma noteikšanu, kurā bērns ir galvenais un kas ir jāpielāgo pieteikuma iesniedzēja īpašajām vajadzībām (dzimums, strīdīgā vecuma diapazons, piederības kultūra u. tml.).

- Princips “šaubas par labu indivīdam” jāpiemēro uzreiz, tiklīdz rodas šaubas par apgalvoto vecumu, vecuma noteikšanas procesa laikā un līdz brīdim, kad ir iegūti pārlicinoši rezultāti. Pieteikuma iesniedzējs ir jāuzskata par bērnu un kā pret tādu ir jāattiecas, kamēr nav konstatēts, ka viņš ir pieaugušais.
- Bērnam vai varbūtējam bērnam ir jāieceļ aizbildnis/pārstāvis, kurš nodrošina, ka bērns var piedalīties novērtējumā, ir informēts par vecuma noteikšanas procesu bērniem draudzīgā, ar dzimumu saistītā un vecumam atbilstošā veidā, kā arī valodā, ko bērns var saprast, un to, ka tas tiešām pilnībā izprot novērtēšanas procesu. Šī informācija ir būtiska, lai bērns varētu izteikt uzskatus, vēlmes un viedokli un pieņemt apzinātu lēmumu piedalīties procesā.
- Vecuma noteikšanas process jāveic, izmantojot holistisku un daudznozaru pieeju, kas nodrošina, ka ir īstenotas visas nepieciešamās garantijas un principi, kā arī ir aizsargātas pieteikuma iesniedzēja tiesības.
- Tā kā precīzu personas vecumu nevar noteikt ar kādu vienu pašlaik pieejamo metodi, metožu kombinācija, ar ko novērtē ne tikai fizisko pieteikuma iesniedzēja attīstību, bet arī brieduma pakāpi un psiholoģisko attīstību, var samazināt attiecīgā vecuma diapazonu.
- Vecuma noteikšanas procesā nevajadzētu izmantot nevienu metodi, kas ietver kailumu vai dzimumorgānu vai intīmo daļu pārbaudi, novērošanu vai mērīšanu.

Ievads

Kāpēc ir izstrādāts šis otrais izdevums?

Kā minēts ES rīcības plānā par nepavadītiem nepilngadīgajiem (2010.–2014. gads) un ņemot vērā bažas par esošo metodoloģiju ticamību un ieviešanu, lai noteiktu pieteikuma iesniedzēju vecumu, EASO tika uzticēts izstrādāt publikāciju, kurā apkopotas paraugprakses par vecuma noteikšanu. Pirmo izdevumu publicēja 2013. gada decembrī. Līdzīgas bažas par problēmām, kas saistītas ar vecuma noteikšanu, valstu iestādes atkal izteica trešajā EASO ikgadējā konferencē par bērniem, kas notika 2015. gada decembrī Maltā. Kopš 2013. gada vecuma noteikšana, un jo īpaši dažas metodes, ir strauji attīstījušās praksē. Tādējādi tiek uzskatīts, ka ir īstais laiks turpmākām pārdomām un jaunāko tendenču analīzei. Atbilstoši konferences secinājumiem un Komisijas paziņojumam par bērnu aizsardzību migrācijā ⁽¹⁾ EASO ir izstrādājis šo jauno izdevumu, tostarp atjauninātu informāciju un uzlabotus ieteikumus par vecuma noteikšanas procesu. Šim nolūkam EASO turpināja kartēt vecuma noteikšanas metodoloģiju un procesuālās garantijas, kas izmantotas ES+ teritorijā 2016. gadā. Šā pētījuma galvenie konstatējumi ir atrodamī visā publikācijā lodziņos ar nosaukumu “Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses”, un vajadzības gadījumā ir pievienoti piemēri no prakses un 4. pielikumā.

Kā šis otrais izdevums ir saistīts ar citiem EASO atbalsta instrumentiem?

EASO uzdevums ir atbalstīt ES dalībvalstis un asociētās valstis (Lihtenšteinu, Norvēģiju un Šveici) kopējās Eiropas patvēruma sistēmas (KEPS) īstenošanā. Šo atbalstu daļēji nodrošina, izmantojot kopīgu apmācību, kopīgu kvalitātes līmeni un kopīgu izcelsmes valsts informāciju (IVI). Tāpat kā ar visiem EASO atbalsta instrumentiem, šī publikācija ir balstīta uz kopīgiem KEPS standartiem. Turklāt šī publikācija ir jāuzskata par papildinājumu citiem EASO instrumentiem, kas paredzēti ar bērniem saistītiem patvēruma procesiem, jo īpaši EASO praktiskajai rokasgrāmatai par ģimenes locekļu meklēšanu ⁽²⁾ un EASO apmācības modelim par bērnu intervēšanu ⁽³⁾.

Kāds ir šīs publikācijas saturs?

Šajā otrajā izdevumā ir iekļauts atsauču un vadlīniju materiālu kopums par vecuma noteikšanu, kā arī sniegta pašreizējās situācijas kartēšana ES+ valstīs.

Būtībā izdevums ir strukturēts ap pieciem savstarpēji saistītiem pīlāriem.

- Pirmā nodaļa “**Vecuma noteikšanas apstākļi**” ir ievads šajā tēmā, aplūkojot vecuma noteikšanas procesa priekšnoteikumus, motivāciju un mērķus.
- Otrajā nodaļā “**Bērna intereses un procesuālās garantijas**” ir apskatīts, kā vecuma noteikšanas procesā var nodrošināt BIC principu, kas noteikts ANO Konvencijā par bērna tiesībām (CRC) un ES patvēruma *acquis*, un īstenot procesuālās garantijas.
- Trešajā nodaļā “**Vecuma noteikšanas process: daudznozaru un holistiskas pieejas īstenošana**” ir analizēts, kā jāveic process, izmantojot daudznozaru un holistisku pieeju un saskaņā ar šajā publikācijā ietvertajiem norādījumiem. Tā ietver arī plūsmas diagrammu, lai vizualizētu galvenos soļus, kas jāievēro, īstenojot vecuma noteikšanu.
- Ceturtajā nodaļā “**Vecuma noteikšanas metožu pārskats**” aplūkotas jaunākās tendences jau pirmajā izdevumā izpētītajās metodēs, kā arī jaunas metodes, lai risinātu to potenciālo (pozitīvo un negatīvo)

⁽¹⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei – Bērnu aizsardzība migrācijā, COM (2017) 211, 2017. gada 12. aprīlis, pieejams šeit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0211&from=DE>.

⁽²⁾ Pieejams EASO tīmekļa vietnē: <https://www.easo.europa.eu/training-quality/vulnerable-groups>.

⁽³⁾ Papildinformācija pieejama EASO tīmekļa vietnē: https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO_TRAINING_BROCHURE_EN-2016.pdf.

ietekmi uz garantijām. Īpaša uzmanība ir pievērsta metodēm, kuras neizmantoja 2013. gadā vai kuras kopš tā laika ir būtiski attīstījušās.

- Piektajā nodaļā “**Galīgie ieteikumi**” ir apkopoti galvenie ieteikumi, kas izstrādāti, lai uzlabotu efektīvu vecuma noteikšanas procesu, vienlaikus garantējot bērnu tiesības.

Šo publikāciju papildina vairāki **pielikumi**.

- 1. pielikums. Glosārijs
Šā pielikuma mērķis ir atvieglot identifikāciju un/vai izstrādāt vienotu izpratni par svarīgākajiem vecuma noteikšanas procesā izmantotajiem terminiem.
- 2. pielikums. Bērna intereses un vecuma noteikšana: praktiskie rīki
Šo pielikumu veido bērna interešu novērtēšanas (*BIA*) veidlapa un *BIC* kontrolsaraksts, lai novērtētu, vai konkrētais vecuma noteikšanas process garantē nepieciešamo procesuālo nodrošinājumu, kas nodrošina atbilstošu bērna tiesību aizsardzību.
- 3. pielikums. Tiesiskais regulējums un politikas vadlīnijas
Šis pielikums ir paredzēts kā atskaites punkts, lai noteiktu attiecīgos instrumentus un noteikumus starptautiskā, Eiropas un valstu līmenī. Turklāt tas ietver nesaistošu tiesību normu instrumentus un attiecīgo judikatūru. Tas ietver arī atbilstošas politikas vadlīnijas par šo tēmu.
- 4. pielikums. Pārskats par ES+ valstu vecuma noteikšanas praksēm
Šis pielikums ietver metodoloģiju un procesuālās garantijas, ko ES+ valstis izmanto, veicot šo procesu.
- 5. pielikums. Bibliogrāfija
Pētīto informācijas avotu apkopojums, lai izstrādātu vai gūtu iedvesmu šā satura izstrādei.

Kāds ir šā otrā izdevuma tvērums?

Šī publikācija sniedz papildu norādījumus par vecuma noteikšanas procesa galvenajiem aspektiem, piemēram, holistisko un daudznozaru pieeju, *BIC* principa īstenošanu un tās informācijas aktualizēšanu, kas savākta publikācijas pirmajam izdevumam. Lai gan šī publikācija attiecas uz vecuma noteikšanu konkrēti starptautiskās aizsardzības procedūru mērķim, tā var būt noderīga atsauce arī citos kontekstos, kuros ir nepieciešama vecuma noteikšana (migrantu bērni, minimālais kriminālatbildības vecums u. tml.).

Tā kā būtiski aspekti, piemēram, piemērojamās metodikas, strauji attīstās, šī rokasgrāmata nav paredzēta kā vispusīgs vecuma noteikšanas tēmas aplūkojums. Tādējādi atkarībā no mērķa grupas vajadzībām var būt nepieciešami šīs rokasgrāmatas papildu izdevumi.

Kā šī praktiskā rokasgrāmata tika izstrādāta?

Šo publikāciju izstrādāja *EASO*, bet pārskatīja Eiropas Komisija, ES aģentūras, eksperti no ES+ valstīm un starptautiskām un nevalstiskām organizācijām (NVO). Papildus vērtīgs ieguldījums tika sniegts divu *ad hoc* darba grupu sanāksmju laikā, kas notika 2016. gada septembrī. Darba grupu dažāda sastāvs nodrošināja to, ka ekspertu devums bija visaptverošs un daudznozaru. Tie bija sociālie darbinieki, kriminālistikas antropologi un radioloģijas pētnieki, kā arī politikas darbinieki un bēgļu uzņemšanas amatpersonas. Darba grupās bija arī patvēruma lietu darbinieki ar īpašām zināšanām par bērniem no ES+ valstu pārstāvjiem (BE, IE, NL, LT, NO), Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras (*FRA*) un ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos (*UNHCR*), kā arī no attiecīgajām starptautiskajām organizācijām un NVO ar pieredzi šajā jomā, piemēram, Starptautiskās Migrācijas organizācijas (*IOM*), *Nidos* fonda (*NIDOS*), Apvienotās Karalistes Sarkanā Krusta un Starptautiskās bērnu aizsardzības organizācijas programmas “Nošķirti bērni Eiropā” (*SCEP*). Šī publikācija ir radusies apvienotas pieredzes rezultātā, atspoguļojot kopīgos standartus un kopīgo mērķi panākt drošus un efektīvus vecuma noteikšanas procesus augstas kvalitātes starptautiskās aizsardzības procedūrās.

Kā lietot šo rokasgrāmātu?

Daži šajā rokasgrāmatā lietotie termini, kas plaši tiek izmantoti šīs publikācijas saturā (vecuma noteikšana, bioloģiskais vecums, hronoloģiskais vecums, bērns, aizbildnis, ES+ valstis), ar to konkrēto nozīmi ir definēti tālāk, lai tos labāk izprastu. Glosārijs (publikācijas 1. pielikums) satur sīkāku informāciju par šiem terminiem un papildu terminoloģiju, kas atzīta par noderīgu tiem, kuri veic vecuma noteikšanu.

Vecuma noteikšana ir process, ar ko iestādes cenšas novērtēt personas hronoloģisko vecumu vai vecuma diapazonu, lai noteiktu, vai persona ir bērns vai pieaugušais.

Bioloģisko vecumu nosaka personas pašreizējais stāvoklis attiecībā uz viņa vai viņas potenciālo dzīves ilgumu, kas nozīmē, ka persona var būt jaunāka vai vecāka par savu hronoloģisko vecumu.

Hronoloģisko vecumu mēra gados, mēnešos un dienās no brīža, kad persona dzimusi.

Termini "**bērns**" un "**nepilngadīgais**" tiek uzskatīti par sinonīmiem (jebkura persona, kas jaunāka par 18 gadiem), un tie abi tiek izmantoti šajā publikācijā. EASO dod priekšroku terminam "bērns", tomēr termins "nepilngadīgais" tiek lietots, ja uz to tieši atsaucas tiesību normas. Šajā publikācijā, kas koncentrēta uz bērniem, kuri meklē patvērumu, termins, kas tiek izmantots, lai atsauktos uz personu, kuras vecums nav noteikts, ir "**pieteikuma iesniedzējs**".

Kā minēts iepriekš, izteikumu "**nepavadīts bērns**" lieto kā sinonīmu izteicienam "**nepavadīts nepilngadīgais**" un to definē kā bērnu/nepilngadīgo, kurš ierodas ES+ valstu teritorijā bez tāda pieaugušā pavadības, kas ir par viņu atbildīgs saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem vai valsts praksi, kamēr šāda persona/pieaugušais nav par viņu uzņēmies aizgādību. Tas attiecas arī uz bērnu/nepilngadīgo, kurš palicis bez pavadības pēc ieceļošanas ES+ valstu teritorijā.

Nav vispārējas vienprātības par termina "**aizbildnis**" definīciju, un praksē aizbildni bieži vien pielīdzina personai, kas ir bērna **pārstāvis** vai sociālais darbinieks. Tomēr šīs rokasgrāmatas izpratnē **aizbildni** uzskata par neatkarīgu personu, kuru iecēlusi valsts iestāde, kas aizsargā bērna intereses un vispārējo labklājību. Saistībā ar KEPS⁽⁴⁾ reformu Eiropas Komisija ir ierosinājusi aizstāt atsauci uz "pārstāvi" pašreizējos ES patvēruma tiesību instrumentos ar atsauci uz "aizbildni". Tā kā šīs publikācijas laikā KEPS reforma joprojām tika apspriesta, visā tekstā izmanto atsauci uz **aizbildni/pārstāvi**.

ES patvēruma *acquis* veido šāds ES tiesību aktu kopums: "uzņemšanas nosacījumu direktīva" (pārstrādātā redakcija), "patvēruma procedūru direktīva" (APD) (pārstrādātā redakcija), "kvalifikācijas direktīva" (pārstrādātā redakcija), "pagaidu aizsardzības direktīva", "Dublinas III regula" un "*Eurodac* regula" (pārstrādātā redakcija)⁽⁵⁾. Starptautisko, Eiropas un valstu noteikumu un tiesību aktu apkopojumu saistībā ar vecuma noteikšanu var atrast šīs publikācijas 3. pielikumā "Tiesiskais regulējums un politikas vadlīnijas".

Šajā rokasgrāmatā ES dalībvalstis kopā ar Norvēģiju un Šveici tiek sauktas par **ES+ valstīm**.

⁽⁴⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido kopīgu starptautiskās aizsardzības procedūru Savienībā un atceļ Direktīvu 2013/32/ES (COM(2016) 467 galīgā redakcija, 2016/0224 (COD)), pieejams šeit: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EN/1-2016-467-EN-F1-1.PDF>.

⁽⁵⁾ Normatīvie akti un to tulkojumi ir pieejami šeit:

"uzņemšanas nosacījumu direktīva" (pārstrādātā redakcija): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0033&from=EN>;

"patvēruma procedūru direktīva" (pārstrādātā redakcija): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0032&from=EN>;

"kvalifikācijas direktīva" (pārstrādātā redakcija): <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:32011L0095>;

"Dublinas III regula": <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32013R0604>;

"Eurodac regula": <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:32013R0603>.

1. nodaļa. Vecuma noteikšanas apstākļi

Vecums ir būtisks bērna identitātes elements. ES *acquis* ⁽⁶⁾, kā arī CRC (1. pants) definē bērnību, atsaucoties uz vecumu:

Bērns/nepilngadīgais ir jebkura persona, kura jaunāka par 18 gadiem.

No šīs definīcijas izriet divi galvenie secinājumi. Pirmkārt, konvencija attiecas uz katru personu, kura jaunāka par 18 gadiem. Otrkārt, kā noteikts ES *acquis*, jebkuram starptautiskajam aizsardzības pieteikuma iesniedzējam, kurš ir jaunāks par 18 gadiem, ir tiesības uz bērnam svarīgām procesuālām garantijām un īpašiem uzņemšanas nosacījumiem.

Neskatoties uz to, ka cilvēka vecums nepārtraukti mainās, tas ir iedzimts cilvēka **identitātes raksturojums**. Cilvēka personas statusa ietvaros tas nosaka attiecības starp valsti un personu. Tādējādi vecuma izmaiņas var izraisīt īpašas tiesības un pienākumus, piemēram, ka cilvēku uzskata par pieaugušu tad, kad viņam/ viņai paliek 18 gadi. Tomēr 18 gadu vecums ne vienmēr ir noteicošais faktors jaunu tiesību un pienākumu vai pilnīgas tiesībspējas iegūšanai dažos aspektos, piemēram, attiecībā uz militāro dienestu, emancipācijas vecumu un minimālo kriminālatbildības vecumu, laulības slēgšanas vecumu, nodarbinātības vecumu vai seksuālajām attiecībām. Atkarībā no valsts tiesību aktiem šos sliekšņus var sasniegt agrākā hronoloģiskā vecumā.

Personas vecums, kad tas ir zināms, nosaka attiecības starp personu un valsti, līdz ar to nosaka, ka CRC 7. un 8. pantā ir noteikti šādi ar vecumu saistīti galvenie valsts pienākumi:

- bērns tiek reģistrēts tūlīt pēc piedzimšanas;
- tiek respektētas bērna tiesības uz savas individualitātes saglabāšanu, tādējādi
- tiek nodrošināta bērna individualitātes drīzāka atjaunošana.

Saskaņā ar šiem noteikumiem visi bērni ir jāreģistrē dzimšanas brīdī un viņiem ir jābūt dokumentāriem pierādījumiem par viņu identitāti. Tomēr Apvienoto Nāciju Organizācijas ⁽⁷⁾ statistika liecina, ka laika posmā no 2003. gada līdz 2007. gadam mazāk nekā 10 % Āfrikas valstu ⁽⁸⁾ ziņoja par kopējo dzīvu dzimušo bērnu skaitu, kas atšķiras no Eiropas valstu rādītāja (90 %). Zemi dzimstības reģistrācijas rādītāji izcelsmes valstīs ir viens no iemesliem, kādēļ starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji var ierasties ES **bez dokumentiem** vai ar dokumentiem, kas tiek uzskatīti par neuzticamiem. Dzimstības reģistrācijas rādītāji galvenajās starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju izcelsmes valstīs nav vienādi, piemēram, Somālijā dzimšanas brīdī bija reģistrēti tikai 3 % bērnu, kuri jaunāki par 5 gadiem, bet Afganistānā šis skaitlis palielinās līdz 37 % ⁽⁹⁾ (šie procenti attiecas uz pašreizējo dzimstības līmeni). Saskaņā ar ANO statistikas nodaļas datiem šis skaitlis samazinās līdz 6–10 % bērniem, kuri dzimuši pirms 14–18 gadiem (vecums bērniem, kuri ir bez pavadības ieradušies Eiropā). Turklāt citi faktori, piemēram, lauku izcelsme vai piederība minoritātei vai konkrētai sociālai grupai (kastai, ciltij u. tml.), var kavēt dzimšanas reģistrāciju. Neapzināšanās, cik nozīmīga ir dzimšanas reģistrācija, vai zināšanu trūkums par to, kā reģistrēt bērna piedzimšanu, arī padziļina dzimšanas reģistrācijas atšķirības vienā un tajā pašā valstī. Zemu dzimšanas reģistrācijas rādītāju rezultātā bērniem ir grūtības pierādīt savu identitāti un vecumu, izmantojot dokumentārus pierādījumus, tādējādi tie var nonākt neaizsargātā stāvoklī un bez tiesībām, kas tiem pienākas. Papildus reģistrācijas trūkumam dzimšanas apliecību izsniegšana var nebūt iespējama valstīs, kurās ir karš vai bruņots konflikts, vai ja iestādes nevēlas tās nodrošināt. To dokumentu trūkums, kas pierāda, ka bērns ir jaunāks par 18 gadiem, var tieši ietekmēt viņa atzīšanu par bērnu tiesību turētāju. Līdz ar to bērnus var uzskatīt par pieaugušajiem, piemēram, tādos jautājumos kā armijas dienests, laulība un piekļuve darba tirgum un tiesiskumam.

⁽⁶⁾ Skatīt RCD 2. panta d) apakšpunktu, APD 2. panta l) apakšpunktu, QD 2. panta k) apakšpunktu, Dublīnas III regulas 2. panta i) apakšpunktu un ATD 2. panta 6. punktu.

⁽⁷⁾ http://unstats.un.org/unsd/demographic/CRVS/VS_availability.htm.

⁽⁸⁾ Turpat, pamatots uz pilnīgām reģistrācijas sistēmām.

⁽⁹⁾ http://data.unicef.org/wp-content/uploads/2015/12/Birth_registration_May-2016.xlsx.

Tā kā hronoloģiskajam vecumam nav lielas nozīmes pieaugušo statusa iegūšanā visās kultūrās, ir svarīgi ņemt vērā kultūras faktoru. Dažās kultūrās bērnus uzskata par pieaugušajiem, tiklīdz viņi piedzīvo noteiktas fiziskas izmaiņas vai kļūst par atsevišķas ģimenes daļu (piemēram, ar bērnu laulības praksi). Šo iemeslu dēļ ir normāli, ka viņi var nezināt savu hronoloģisko vecumu un viņiem ir grūti saprast tā nozīmi rietumu kultūrās. Tā kā hronoloģiskais vecums nevar būt identifikācijas pazīme šo bērnu stāvoklim viņu sabiedrībā vai attiecībās ar citiem (dažos reģionos bērnus vienmēr reģistrē kā dzimušus tā gada 1. janvārī, kurā viņi dzimuši, neatkarīgi no tā, vai viņi ir dzimuši jebkurā citā mēnesī), šis **kultūras atšķirības** dēļ var rasties diezgan neskaidri paziņojumi par dzimšanas datumiem vai vecumiem.

Starptautiskās aizsardzības kontekstā pieteikuma iesniedzēja vecums ir galvenais īpašo **aizsardzības vajadzību** ⁽¹⁰⁾ rādītājs (bērni, vecāki cilvēki). Piederība noteiktām vecuma grupām rada īpašu/papildu procesuālo garantiju piemērošanu starptautiskās aizsardzības procedūrās, kā arī īpašus uzņemšanas nosacījumus (piemēram, tiesības uzturēties piemērotā un drošā mājvietā, tiesības uz izglītību un īpašu veselības aprūpi, administratīvās aizturēšanas nosacījumu ierobežošana migrācijas nolūkos izņēmuma gadījumos un pienākums vispirms meklēt dzīvotspējīgas alternatīvas aizturēšanai). Attiecībā uz bērniem vai arī tad, ja ir šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu, visas procedūras laikā kā primārais jāņem vērā *BIC* princips. Turklāt vecums ir būtiski nozīmīgs arī attiecībā uz konkrētiem bērnu patvēruma pieprasījumiem (piespiedu/agras laulības, piespiedu savervēšana, sieviešu dzimumorgānu kropļošana, bērnu tirdzniecība, vardarbība ģimenē un mājās, piespiedu darbs, prostitūcija un bērnu pornogrāfija) ⁽¹¹⁾.

Papildus starptautiskās aizsardzības kontekstam personas vecumam ir nozīme arī citās procedūrās, kurās ir iesaistītas iestādes, piemēram, piekrišanas sniegšana laulībai, ziņošana par nepilngadīgo seksuālām attiecībām, piekrišana vai atteikšanās no veselības aprūpes, piekļuve darba tirgum, piekļuves nodrošināšana citām tiesībām (tiesības uz izglītību u. tml.), kā arī nozīme saistībā ar kriminālatbildību (minimālais kriminālatbildības vecums u. tml.).

Līdz ar to, ja vecums nav zināms un pastāv **pamatotas šaubas** par vecumu, iestādēm var būt nepieciešams novērtēt personas vecumu, lai noteiktu, vai persona ir pieaugušais vai bērns. Gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs acīmredzami ir bērns vai ja pretrunīgu pierādījumu trūkuma dēļ pieteikuma iesniedzēja fiziskais izskats, izturēšanās un psiholoģiskais briedums neapšaubāmi norāda, ka pieteikuma iesniedzējs ir ievērojami vecāks par 18 gadiem, vecuma noteikšana var nebūt vajadzīga. Tomēr, ja papildus fiziskajam izskatam ir pretrunīgi pierādījumi, piemēram, ja persona izskatās ievērojami vecāka par 18 gadiem, bet tai ir dokumentācija, kas norāda, ka viņš vai viņa ir bērns, vecuma noteikšana joprojām varētu būt nepieciešama. Faktiski vecuma noteikšanas nepieciešamība nozīmē to, ka pastāv šaubas par vecumu, un arī to, ka pastāv iespēja, ka pieteikuma iesniedzējs var būt bērns.

Šaubas var rasties ne tikai tad, ja pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka ir bērns, bet arī tad, ja viņš vai viņa apgalvo, ka ir pieaugušais. Bērni, kuri pārvietojas, var izlikties par pieaugušajiem, lai **izvairītos no aizsardzības pasākumiem**, ko piemēro iestādes. To var darīt dažādu iemeslu dēļ, piemēram, viņi var vēlēties turpināt migrēt uz paredzēto galamērķi, izvairīties no atrašanās kontrolētā naktsmītnē ar dažkārt ierobežotu pārvietošanās brīvību vai tādā naktsmītnē, kur tie ir nošķirti no pavadošajiem pieaugušajiem. Bieži vien bērni var apgalvot, ka viņi ir pieaugušie, lai varētu strādāt, precēties vai tāpēc, ka viņi uzskata sevi par pieaugušajiem, kuri ir atbildīgi par atstātās ģimenes labklājību. Tomēr citos gadījumos bērni varbūt tikai ievēro kontrabandistu vai tirgotāju dotos norādījumus. Šādos gadījumos kontrabandisti vai tirgotāji cenšas darīt visu, lai bērni paliktu nepamanīti un neaizsargāti, padarot tos par vieglu laupījumu vēlākai ekspluatācijai. Šīs parādības apzināšanās var sekmēt cilvēku tirdzniecības (*THB*) upura vai potenciālā upura agrīnu identificēšanu ⁽¹²⁾ un ekspluatācijas ķēdes pārtraukšanu.

Visbeidzot **vecuma noteikšana** ir process, kurā iestādes cenšas novērtēt personas hronoloģisko vecumu vai vecuma diapazonu, lai noteiktu, vai persona ir bērns vai pieaugušais.

⁽¹⁰⁾ Skatīt, piemēram, neizsmeļamo neaizsargāto pieteikuma iesniedzēju sarakstu, kas paredzēts *RCD* 21. pantā (pārstrādāta redakcija).

⁽¹¹⁾ UNHCR, *Vadlīnijas par starptautisko aizsardzību: bērnu patvēruma pieprasījumi saskaņā ar 1951. gada konvencijas 1. panta A. daļas 2. punktu un 1. panta F. daļu un/vai 1967. gada protokolu saistībā ar bēgļu statusu*, 2009. gada 22. decembris, HCR/GIP/09/08, pieejams šeit: <http://www.refworld.org/docid/4b2f4f6d2.html>.

⁽¹²⁾ EASO ir izstrādājis tiešsaistes rīku, lai palīdzētu valstu iestādēm savlaicīgi identificēt personas ar īpašām procedūras un/vai uzņemšanas vajadzībām (*IPSN*), pieejams šeit: <https://ipsn.easo.europa.eu/>.

Ir svarīgi pareizi identificēt personu kā bērnu vai kā pieaugušo, lai nodrošinātu, ka bērna tiesības ir aizsargātas un garantētas, kā arī lai nepieļautu, ka pieaugušie, ja tos ierindo starp bērniem, izmanto papildu tiesības vai garantijas (piemēram, piekļuve izglītībai, aizbildņa/pārstāvja iecelšana), kas viņiem nav piešķirtas.

Vecuma noteikšana no pamattiesību viedokļa

Vecuma noteikšanas procesā īpaši svarīgas ir vairākas *CRC* un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (*CFR*)⁽¹³⁾ noteiktās pamattiesības.

Bērna intereses (*CRC* 3. pants un *CFR* 24. pants)

Visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, pirmkārt, jāņem vērā bērna intereses (*BIC*). Tāpēc tās ir piemērojamas no brīža, kad tiek uzskatīts, ka pieteikuma iesniedzējs var būt jaunāks par 18 gadiem, visā vecuma noteikšanas laikā, ja šāda noteikšana ir nepieciešama, un līdz pārlicinoši rezultāti liecina, ka pieteikuma iesniedzējs ir pieaugušais.

Diskriminācijas aizlieguma tiesības (*CRC* 2. pants un *CFR* 21. pants)

Ikviena persona ir tiesīga uz objektīvu attieksmi un individuālu novērtējumu. Nosakot vecumu, ir būtiski izvairīties no priekšstatiem par konkrētām tautībām, etniskajām grupām u. tml.

Tiesības uz identitāti (*CRC* 1., 7. un 8. pants)

Vecums ir tikpat liela daļa no personas identitātes kā vārds, tautība, pilsonība un ģimenes statuss. Tas nosaka personas tiesības un pienākumus, kā arī valsts pienākumus pret personu (piemēram, nodrošināt aizsardzību, izglītību, veselības aprūpi). Viens no šiem pienākumiem ir atjaunot to personu identitāti, kuram tā ir nelikumīgi atņemta, faktiski uzliekot valstij pienākumu pierādīt šo identitāti un garantēt, ka šīs tiesības atzīst un ievēro citas personas. Nepareiza vecuma noteikšana var radīt pastāvīgu kaitējumu, ja tas traucē personai piekļūt savām tiesībām un tās izmantot, kā arī tad, ja tas traucē citām personām atzīt šīs tiesības. Nepareizi veikta vecuma noteikšana var novest pie tā, ka bērni nonāk neaizsargātās situācijās. Tas varētu nozīmēt, ka gala rezultātā bērni mijiedarbojas ar pieaugušajiem vai atrodas starp pieaugušajiem, vai pieaugušie nepareiza novērtējuma rezultātā atrodas kopā ar bērniem – šis scenārijs ir jo īpaši problemātisks.

Tiesības brīvi paust savus uzskatus un tiesības tikt uzklautam (*CRC* 12. un 14. pants un *CFR* 24. un 41. pants)

Šīs ir pamattiesības ar tālejošām sekām. Tās ietver bērna tiesības brīvi paust savus uzskatus un tiesības uz to, ka bērna uzskatiem tiek veltīta pienācīga uzmanība atbilstoši bērna vecumam un brieduma pakāpei. Gadījumos, kad ir šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu, ir jāievēro īpaša piesardzība, lai novērstu subjektīvus vai patvaļīgus apsvērumus (piemēram, vecumu, kādā bērns var formulēt savus uzskatus), ņemot vērā bērna uzskatus saskaņā ar viņu brieduma pakāpi. Īpaši uzmanīgiem jābūt, arī strādājot ar personām ar invaliditāti un citām īpašām vajadzībām (piemēram, analfabētismu).

Pilnībā saistītas ar tiesībām izteikt savu viedokli un tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību ir tiesības tikt uzklautam, pirms administratīvajā procesā vai tiesvedībā pieņem lēmumu par jebkādu individuālu pasākumu, kas var negatīvi ietekmēt bērnu.

⁽¹³⁾ *CFR* ir pieejama šeit: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.

Tiesības uz informāciju

Informācija ir galvenais, kas ļauj personai saprast vecuma noteikšanas procesu, kā arī tiesības un pienākumus, kas saistīti ar šo procesu. Turklāt, ja nepieciešama piekrišana, personai jāsniedz piekrišana, pamatojoties uz precīzu un visaptverošu informāciju, un jāspēj to brīvi sniegt bez jebkāda spiediena vai nosacījumiem.

Tiesības uz cieņu un personas neaizskaramību (CRC 3. un 37. pants un CFR 1., 3. un 5. pants)

Vecuma noteikšanas procesā ir jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja cieņa, kā arī viņa vai viņas fiziskā neaizskaramība. Tā kā vecuma noteikšanas pārbaudes, kurās nepieciešama intīmo daļu vai kailuma izrādīšana, ir ļoti aizsarošas un bez medicīniska mērķa, no tām ir jāizvairās. Ķermeņa fizisko daļu izrādīšana ir īpaši traumatiska un grūti saprotama bērniem, pusaudžiem un pieteikuma iesniedzējiem ar atšķirīgu kultūras izcelsmi. Šīs pārbaudes ir īpaši satraucošas un, iespējams, atkārtoti traumatiskas bērniem, kuri savas migrācijas pieredzes laikā ir bijuši pakļauti ļaunprātīgai izmantošanai vai citām riskantām situācijām vai ir piedzīvojuši vajāšanu vai nopietnu kaitējumu.

Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību (CRC 16. pants un CFR 7. un 8. pants)

Šīs tiesības aizsargā bērnu privāto dzīvi pret patvaļīgu valsts iestāžu un privātu organizāciju, piemēram, plašsaziņas līdzekļu, iejaukšanos. Šī aizsardzība attiecas uz četrām atšķirīgām jomām: privātā dzīve, ģimenes dzīve, dzīvojamo telpu neaizskaramība un korespondences noslēpums. Iestāžu iejaukšanās personiskajā dzīvē ir jāpamato, maksimāli jāierobežo un jāregulē ar precīzu normu kopumu. Saskaņā ar ES tiesību aktiem personas datus likumīgi var vākt tikai saskaņā ar stingriem nosacījumiem, likumīgiem mērķiem, ja tie iegūti ar personas vai viņa pārstāvja piekrišanu vai šāda vākšana ir juridiski pamatota. Pretējā gadījumā šī iejaukšanās kļūst patvaļīga vai nelikumīga. Personām vai organizācijām, kas vāc un pārvalda personisko informāciju, jānodrošina aizsardzība pret šādu datu ļaunprātīgu izmantošanu un jāievēro ES tiesību aktos garantētās datu īpašnieku tiesības. Bērni un viņu aizbildņi/pārstāvji ir jāinformē par datiem, kas tiks vākti saskaņā ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu. Starptautiskās aizsardzības kontekstā ir jāievēro piesardzība, vācot datus, lai novērstu jebkādas informācijas izpaušanas pārkāpumus, kas varētu apdraudēt pieteikuma iesniedzēju vai viņa ģimeni.

Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību (CFR 12. un 47. pants)

Šīs tiesības nozīmē, ka procesa rezultātus var apstrīdēt un ka informācija un palīdzība, kas vajadzīga, lai izmantotu šīs tiesības, ir bērniem pieejama. Pieteikuma iesniedzējs nesedz finanšu izmaksas, kas radušās, apstrīdot lēmumu par vecuma noteikšanu, citādi tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību nebūtu efektīvi īstenotas.

Lielākā daļa šo pamattiesību ir atspoguļotas kā principi (*BIC*) un procesuālās garantijas starptautiskajos un Eiropas tiesību aktos, jo īpaši ES patvēruma *acquis*, kā parādīts nākamajā nodaļā.

2. nodaļa. Bērna intereses un procesuālās garantijas

Bērna intereses

BIC princips ir dziļi iesakņojies Eiropas cilvēktiesību un patvēruma tiesību aktos un starptautiskajā tiesiskajā regulējumā ⁽¹⁴⁾.

“Visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts iestādes vai privātas iestādes, pirmkārt, jāņem vērā bērna intereses.” (*CFR* 24. pants)

BIC kā visaptverošs princips prasa nepārtrauktu apsvēršanu no brīža, kad bērns ir atrasts, līdz brīdim, kad bērnam izvēlas ilgstošu risinājumu.

Starptautiskās aizsardzības kontekstā jebkurai norādei par to, ka pieteikuma iesniedzējs varētu būt bērns, ir nekavējoties jāliek apsvērt *BIC* piemērošanu visās darbībās, kas skar viņu, tādējādi arī visā patvēruma procedūras laikā. Šajā sakarā uzņēmējas ES+ valstis ir atbildīgas par *BIC* ievērošanu ne tikai patvēruma procedūrās, bet arī visos citos procesos un lēmumos, kas skar bērnus, piemēram, vecuma noteikšanas procesā.

Kā norāda ANO Bērnu tiesību komiteja ⁽¹⁵⁾, *BIC* ir trīskāršs jēdziens.

a) Materiālās tiesības: bērna tiesības uz to, ka novērtē un uzskata viņa intereses par galveno apsvērumu, apsverot dažādas intereses, lai pieņemtu lēmumu par attiecīgo jautājumu, un garantija, ka šīs tiesības īstenos, kad vien pieņem lēmumu par bērnu, identificētu vai neidentificētu bērnu grupu vai bērniem kopumā.

b) Būtisks, skaidrojošs tiesību princips: ja tiesību normu var skaidrot dažādi, jāizvēlas skaidrojums, kas visefektīvāk kalpo bērna interesēm.

c) Procedūras noteikums: kad jāpieņem lēmums, kas ietekmēs konkrētu bērnu, identificētu bērnu grupu vai bērnus kopumā, lēmumu pieņemšanas procesā jāietver novērtējums par lēmuma iespējamo ietekmi (pozitīvu vai negatīvu) uz attiecīgo bērnu vai bērniem.

BIC novērtēšana un noteikšana prasa piemērot procesuālās garantijas. Turklāt lēmuma pamatojumam ir jāparāda, ka *BIC* princips nepārprotami ir ņemts vērā. Attiecībā uz to iestādes paskaidro, kā šīs tiesības lēmumā ir ievērotas, t. i., kas ir apsvērts par bērna interesēm atbilstoši, uz kādiem kritērijiem šis apsvēruma ir balstīts un kā bērna intereses ir svērtas, salīdzinot ar citiem apsvērumiem, vai tie būtu vispārīgi politikas jautājumi vai individuāli gadījumi.

Līdz ar to un saskaņā ar ANO Bērnu tiesību komitejas vispārīgo komentāru lēmumam par vecuma noteikšanas veikšanu un metodēm, kas izvēlētas, lai noteiktu vecumu, ir jābūt atbilstošam primārajiem *BIC* apsvērumiem.

Bērna interešu izvērtēšana vecuma noteikšanas nolūkā

Bērna interešu izvērtēšana (*BIA*) ir process, ar kuru pārliecinās, vai vecuma noteikšanas process kalpo bērna interesēm, ka ir ieviestas nepieciešamās procesuālās garantijas, ka ir aizsargātas atsevišķa bērna

⁽¹⁴⁾ *CRC* 3. pants, *CFR* 24. pants; ES patvēruma *acquis*: *RCD* (pārstrādātā redakcija) 23. pants, *RCD* (pārstrādātā redakcija) 11. pants, *APD* (pārstrādātā redakcija) 25. panta 6. punkts, *QD* 20. panta 5. punkts un Dublīnas III regulas (pārstrādātā redakcija) 6. pants.

⁽¹⁵⁾ Vispārīgs komentārs Nr. 14 (2013) par bērna tiesībām uz to, ka viņa vai viņas intereses uzskata par primāro apsvērumu (3. pants, 1. punkts), pieejams šeit: http://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf.

tiesības un ka rezultāti, kā sagaidāms, izkļedēs šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu. *BIA* procesā ir jāņem vērā bērna īpašie apstākļi, kā arī jānodrošina, ka primāri tiek ņemta vērā *BIC*, lemjot par to, vai būs jānosaka bērna vecums un kādā veidā. Šā iemesla dēļ vecuma noteikšanas procesam jābūt orientētam uz bērnu, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja īpašos apstākļus un vajadzības.

Ņemot to vērā, *BIA* jāveic pirms jebkāda lēmuma pieņemšanas, kas ietekmē bērnu, tādējādi pirms lēmuma pieņemšanas par vecuma noteikšanas procesa veikšanu.

Gadījumā, ja ir nepieciešamas turpmākas darbības, *BIA* būs jāturpina, lai nodrošinātu, ka ir ņemtas vērā labākās intereses. Lēmumā par vecuma noteikšanas veikšanu ir jāņem vērā *BIA* intervijas rezultāti un visa informācija bērna lietā. Ja vecuma noteikšanu neuzskata par nepieciešamu un lietderīgu, ņemot vērā sagaidāmos rezultātus, **to nevajag veikt**.

Turklāt tālāk minētie faktori ir īpaši svarīgi, apsverot *BIC* konkrētam vecuma noteikšanas mērķim starptautiskās aizsardzības kontekstā.

- **Drošības un drošuma apsvērumi** ⁽¹⁶⁾: bērni, ierodoties kādā valstī vai vēlākā posmā, dažreiz apgalvo, ka ir pieaugušie, lai izvairītos no izmitināšanas bērniem paredzētā vietā. Šādā izmitināšanas vietā ir vairāk aizsardzības pasākumu, piemēram, pārvietošanās brīvības ierobežojumi un darbinieki, kas iecelti, lai rūpētos par bērniem. Tas var būt saistīts ar vairākiem dažādiem iemesliem, piemēram, vēlmi palikt neatklātiem, lai turpinātu pārvietoties uz paredzēto galamērķi. Citos gadījumos šī apgalvotā pilngadība var būt daļa no stāsta, ko viņiem ir uzdots pastāstīt iestādēm vai citām personām, kad viņiem jautā par viņu vecumu. Šo stāstu avoti var būt diezgan dažādi. Tie varētu būt radnieku vai pavadošo pieaugušo norādījumi, kas vēlas novērst nošķiršanu, vai kontrabandistu, tomēr šādi norādījumi varētu arī būt no cilvēku tirdzniecības tīkla dalībnieka, kurš vēlas uzturēt kontroli pār bērnu un viegli piekļūt bērnam viņa vai viņas uzturēšanās laikā konkrētajā teritorijā. Tāpēc ir ļoti svarīgi paturēt prātā, ka apšaubāms apgalvojums par pilngadību var liecināt par to, ka pieteikuma iesniedzējs ir potenciāls cilvēku tirdzniecības (*THB*) upuris, un iestādēm ir atbilstoši jārikojas (nosūtot un vērsoties pie attiecīgajiem valsts dienestiem, tostarp veicot iespējamo novērtējumu par bērnu kā *THB* upuri).
- **Bērna labklājība** ⁽¹⁷⁾: ja vecuma noteikšana ir pamatota, izmantotajām metodēm ir jābūt vismazāk bērnu aizskarošām, visprecīzākajām, lai noteiktu vecuma diapazonu, pārredzamām un definētām saskaņā ar apstiprinātiem standartiem, kā arī tām jābūt pārbaudāmām un pārskatāmām. Lai nodrošinātu, ka sagaidāmie metožu rezultāti ir reāli, ir jānosaka un jādokumentē kļūdas robeža. Jāņem vērā bērna šaubas un bažas un jāizpēta jebkādi iemesli, kādēļ bērns atsakās veikt novērtējumu, kā arī jānodrošina alternatīvas, ja tādas ir pieejamas. Pēc iespējas lielākā mērā jāņem vērā bērna vai viņa aizbildņa/pārstāvja lūgumi, lai saglabātu bērna labklājību un samazinātu pārbaužu radīto satraukumu (ierobežojot pārbaudēs vai intervijas telpās iesaistīto personu skaitu, ar aizbildņa/pārstāvja klātbūtni, ja bērns to prasa, u. tml.).
- **Bērna izcelsme** ⁽¹⁸⁾: ir svarīgi pielāgot procesu bērna kultūras izcelsmei (vēlamajam pārbaudītāja un tulka dzimumam), kā arī viņu pieredzei (lidojums un migrācija uz Eiropu, tas, ko bērns ir pieredzējis, var izraisīt vai saasināt viņu neaizsargātību).
- **Īpaši apstākļi**: iestādes izvērtē pieteikuma iesniedzēja īpašos apstākļus (apstrīdētā vecuma diapazons, pieteikuma iesniedzēja dzimums u. tml.) un vajadzības, iespējamo pozitīvo un negatīvo ietekmi, pieteikuma iesniedzēja viedokli un to, vai konkrētās metodes ir piemērotas lietai.

Ņemot vērā iepriekš minēto, gan starptautiskais, gan Eiropas tiesību regulējums nosaka šādus vecuma noteikšanai nepieciešamos standartus un aizsardzības pasākumus.

⁽¹⁶⁾ RCD 23. panta 2. punkts, Dublinas III regulas 6. pants un 13. apsvēruma un QD 18. apsvēruma.

⁽¹⁷⁾ Kā norādīts RCD 23. panta 2. punktā, Dublinas III regulas 6. pantā un QD 18. apsvērumā, APD 33. apsvērumā, Dublinas III regulas 13. apsvērumā un APR 20. apsvērumā.

⁽¹⁸⁾ RCD 23. panta 2. punkts un APD 33. apsvēruma, Dublinas III regulas 13. apsvēruma un QD 18. apsvēruma.

Principu “**tulko šaubas par labu indivīdam**” piemēro pēc iespējas plašāk attiecībā uz nepavadītiem bērniem, kuriem visdrīzāk nebūs dokumentāru pierādījumu.

Tūlītēja piekļuve kvalificētam, neatkarīgam **pārstāvim/aizbildnim**, kurš darbojas bērna interesēs, aizsargā vispārējo labklājību un īsteno tiesībspēju.

Tiesības saņemt vecumam atbilstošu **informāciju** valodā, kuru viņš vai viņa saprot.

Tiesības piedalīties un tiesības uz to, ka viņa vai viņas **viedokli uzklausā** un ņem vērā atbilstoši viņa vai viņas vecumam un briedumam.

Apzināta piekrišana un **tiesības atteikties** no medicīniskām pārbaudēm.

Bērnām draudzīgas procedūras, ko veic **kvalificēti speciālisti**, kuri apzinās kultūras un etniskās īpatnības.

Konfidencialitāte, datu aizsardzība un drošuma apsvērumi.

Pieteikuma iesniedzēja labā piemērojamā **precizitāte un kļūdas robeža.**

Vismazāk aizskaroša metode, vismazāk aizskarošs process (pakāpeniska īstenošana), dzimuma un kultūras ziņā atbilstošs process.

Tiesības uz **efektīvu tiesisko aizsardzību**, kas var būt piemērojama.

Ja process un pieejamie resursi negarantē minētos aizsardzības pasākumus, kā tas varētu gadīties liela migrantu pieplūduma vai izkāpšanas krastā situācijās, vecuma noteikšanu var veikt vēlākā posmā vai divos posmos (ar iepriekšēju pārbaudi pēc ierašanās un pilnībā veiktu vecuma noteikšanu, kad apstākļi to atļauj). Šādā gadījumā pilnībā piemēro principu “šaubas par labu indivīdam”, un apgalvotais vecums ir jāpieņem, līdz apstākļi nodrošina drošu un efektīvu vecuma noteikšanas procesa veikšanu ⁽¹⁹⁾.

Jāatzīmē, ka, lai gan šajā publikācijā sniegtie norādījumi un instrumenti ir koncentrēti tikai uz vecuma noteikšanas procesu, *BIA* ir jāturpina, līdz bērna labā atrod ilgstošu risinājumu. Turklāt *BIA* princips nav domāts, lai aizstātu bērna interešu noteikšanas (*BID*) principu, kas ir nepieciešams, kad tiek apsvērti ilgstoši risinājumi bērnam.

Principa “šaubas par labu indivīdam” piemērošana

“Šaubas par labu indivīdam” ir galvenais princips un nodrošinājums vecuma noteikšanas jomā, jo ne ar vienu no pašreizējām vecuma noteikšanas metodēm nevar ar pārliecību noteikt konkrētu vecumu.

Pateicoties savam nozīmīgumam, princips “šaubas par labu indivīdam” atkārtoti parādās gan svarīgas procesuālās garantijas jautājumos, kas saistīti ar bērniem, gan arī vecuma noteikšanas procesā ES patvēruma *acquis* (APD 25. panta 5. punkts (pārstrādātā redakcija)). Turklāt cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvā (*ATD*) ⁽²⁰⁾ ir skaidri noteikts, ka princips “šaubas par labu indivīdam” ir jāpiemēro, kad vecums ir neskaidrs, kā norādīts tālāk.

⁽¹⁹⁾ Papildu norādījumus un praktiskus ieteikumus var atrast 4. nodaļā un 2. pielikumā (*BIC* instrumenti).

⁽²⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 5. aprīļa Direktīva 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI, pieejama šeit: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:LV:PDF>.

“Dalībvalstis nodrošina, ka tad, kad pastāv neskaidrības par cilvēku tirdzniecībai pakļautas personas vecumu un ir iemesls domāt, ka šī persona ir bērns, minētā persona tiek uzskatīta par bērnu, lai tā varētu saņemt tūlītēju piekļuvi aizsardzības, atbalsta un palīdzības pasākumiem.” (ATD 13. panta 2. punkts)

Jautājums kļūst sarežģītāks, jo šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu bieži vien ir dokumentāru pierādījumu trūkuma sekas. Īpaši izplatīti tas ir attiecībā uz bērniem. Tomēr, ņemot vērā pašreizējo metožu ierobežojumus, vecuma noteikšanas process varētu neizklidēt visas šaubas (rezultāti bieži vien ir aptuveni par 1 vai 2 gadiem zem vai virs 18 gadiem).

Vecuma noteikšanai nevajadzētu būt parastai praksei. Nepieciešamība veikt vecuma noteikšanas procesu ir **pienācīgi jāpamato**, balstoties uz **pamatotajām šaubām** par minēto vecumu, un tas ir jāizmanto tikai tādos gadījumos, kad nav pierādījumu, un/vai gadījumos, kad vairāki savāktie pierādījumu elementi ir pretrunā ar pieteikuma iesniedzēja apgalvoto vecumu. Ja pieejamie pierādījumi nav pretrunā ar vecumu vai apstiprina apgalvoto vecumu, tad tas ir jāpieņem.

Gadījumos, kad trūkst dokumentāru pierādījumu (piemēram, pasēs, personu apliecinošu dokumentu, uzturēšanās atļaujas vai ceļošanas dokumentu, piemēram, ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos izsniegto dokumentu, citu valstu apliecību vai reliģisku vai civilu apliecinājumu, ar kuriem pārbauda civilo statusu – laulību, dzimšanu, pieteikuma iesniedzēja vai jebkura ģimenes locekļa informatīvais materiāls par ģimeni – ar jebkādu atsauci uz pieteikuma iesniedzēja vecumu), iestādēm var būt neskaidrība vai **vienkāršas šaubas** par personas vecumu.

Vienkāršas šaubas

Ja trūkst derīgu dokumentu, ja apgalvoto vecumu (pieteikuma iesniedzēja paziņojumi) atbalsta vai apstiprina vismaz viens no šādiem pierādījumu elementiem, ko apkopojušas iestādes, tad apgalvoto vecumu var pieņemt bez nepieciešamības veikt vecuma noteikšanu.

- Informācija no citām datubāzēm.
- Pārējo ģimenes locekļu, radnieku vai bērna aizbildņa paziņojumi.
- Pirmie fiziskā izskata novērtējumi.

Elementus var vērtēt atšķirīgi atkarībā no konkrētā elementa ticamības salīdzinājumā ar citiem.

Citos gadījumos, kad trūkst dokumentācijas un apgalvoto vecumu neatbalsta vai to apstrīd vairāki iestāžu apkopotie pierādījumi, šaubas uzskata par **pamatotām**. Ja no personas nepareizas uzskatīšanas par pieaugušo vai bērnu var iestāties kaitīgas sekas, vecuma noteikšanas procesa uzsākšana ir jāuzskata par nepieciešamu, ja tā ir bērna interesēs (*BIC*).

Pamatotas šaubas

Ja trūkst derīgu dokumentu, ja apgalvoto vecumu (pieteikuma iesniedzēja paziņojumi) neatbalsta vai neapstiprina vairāki šādi pierādījumu elementi, ko apkopojušas iestādes, tad apgalvoto vecumu nevar pieņemt un būs nepieciešams veikt vecuma noteikšanu.

- Informācija no citām datubāzēm.
- Pārējo ģimenes locekļu, radnieku vai bērna aizbildņa paziņojumi.
- Pirmie fiziskā izskata novērtējumi (jāņem vērā tikai saistībā ar iepriekšējiem elementiem, ne tikai atsevišķi).

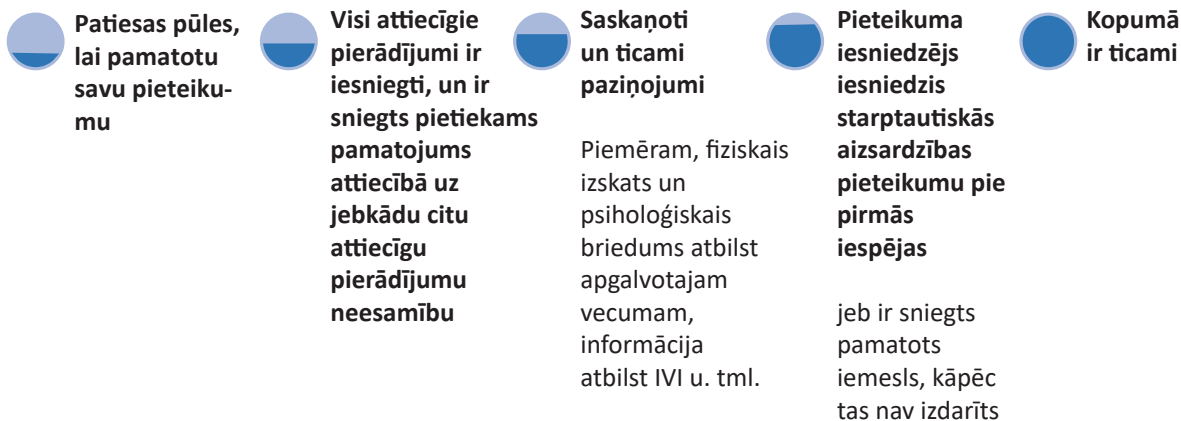
Elementus var vērtēt atšķirīgi atkarībā no konkrētā elementa ticamības salīdzinājumā ar citiem.

Pēc iepriekšējo elementu analīzes iestādēm var būt pamatotas šaubas par apgalvoto vecumu, tāpēc, lai novērtētu pieteikuma iesniedzēja vecumu, var būt nepieciešams vecuma noteikšanas process.

Pieteikuma iesniedzēja vecums kā būtisks fakts

Dažos īpašos gadījumos, piemēram, gadījumos, kad bērnam ir īpašs starptautiskās aizsardzības pamatojums (piespiedu laulība, bērni kareivji u. tml.), pieteikuma iesniedzēja vecums ir būtisks fakts ⁽²¹⁾, tādējādi tas ir būtisks starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanā. Šādos gadījumos, pat ja pieteikuma iesniedzēja paziņojumi par vecumu nav pamatoti ar dokumentāriem vai citiem pierādījumiem, paziņojumi tiks uzskatīti par ticamiem un tiks pieņemti bez papildu (vecuma) novērtējuma, ja ir izpildīti šādi nosacījumi (kā noteikts QD 4. panta 5. punktā).

Nepieciešamie nosacījumi pieteikuma iesniedzēja paziņojumu ticamībai, pat ja tie nav pamatoti ar pierādījumiem

Tas ir īpaši svarīgs noteikums nepavadītiem bērniem, kuriem, visticamāk, nav dokumentāru pierādījumu, un jo īpaši tas attiecas uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem.

Informācija jānovērtē patvēruma vai migrācijas amatpersonām, un tajā jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja individuālais un konteksta stāvoklis. Attiecībā uz bērniem vai varbūtējiem bērniem, it īpaši tad, ja viņi ir bez pavadības, gaidu līmenim attiecībā uz pieejamiem pierādījumiem un skaidrojumu konsekvenci jābūt zemākam.

Princips “šaubas par labu indivīdam” visā vecuma noteikšanas procesa laikā

Ņemot vērā pašreizējo metodoloģiju neprecizitāti un iespējamo iejaukšanos, ir ļoti svarīgi sistemātiski izmantot šaubas par labu indivīdam visā vecuma noteikšanas procesā. Nepieciešams atzīt un noteikt procesā esošo metožu kļūdas robežu un tās ietekmi uz rezultātiem. Šie trūkumi nedrīkst kaitēt pieteikuma iesniedzēja tiesībām vai paziņojumiem; gluži pretēji – pareiza šaubu tulkošana par labu indivīdam liktu iestādēm izskaidrot nepārliciešos rezultātus par labu pieteikuma iesniedzējam, *in dubio pro refugio vai in dubio pro minore*.

“Dalībvalstis var izmantot medicīnisko pārbaudi, lai noteiktu vecumu nepilngadīgajiem bez pavadības saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, ja pēc vispārīgiem apgalvojumiem vai citām attiecīgam pazīmēm dalībvalstīm ir šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu. Ja pēc tam dalībvalstis joprojām šaubās par pieteikuma iesniedzēja vecumu, tās pieņem, ka pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgs.” (APD 25. panta 5. punkts)

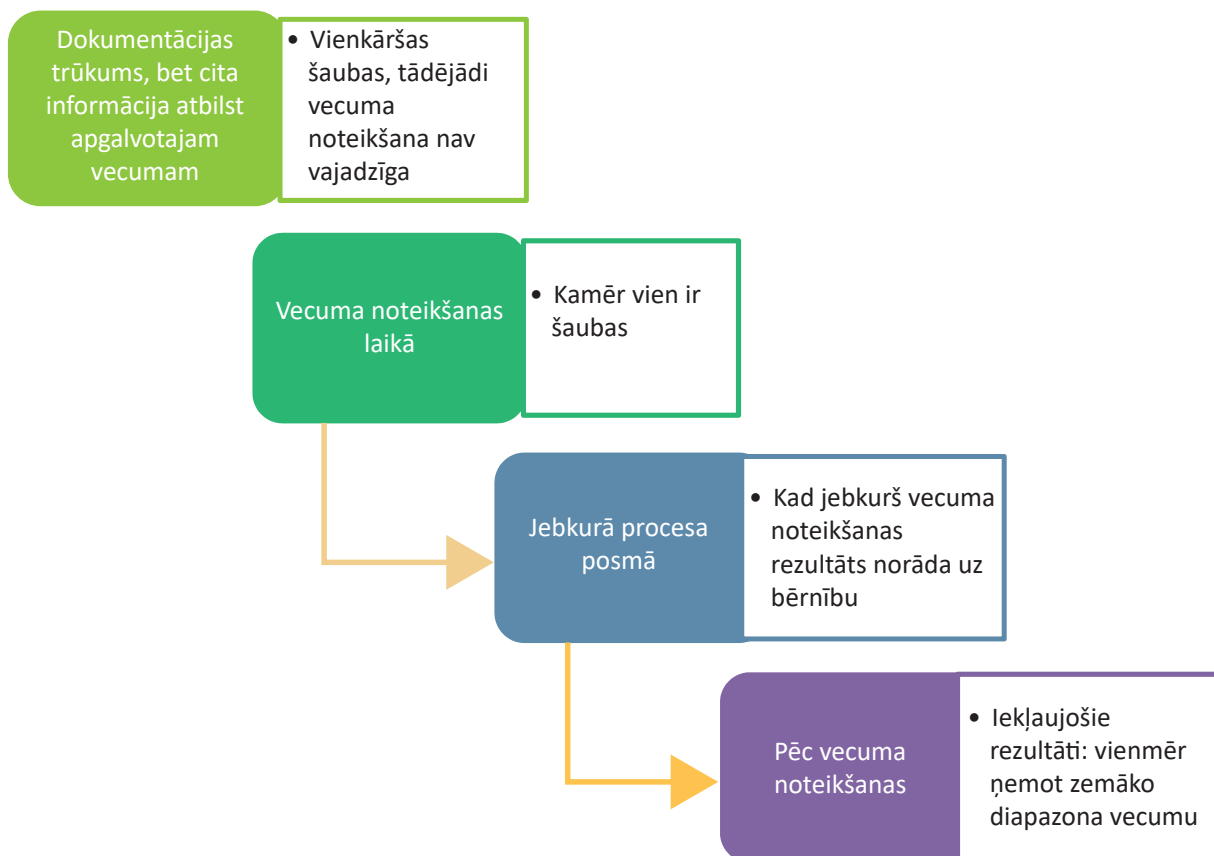
Galīgais ieguvums no šā principa piemērošanas bērnu identifikācijas posmā ir tas, ka šis princips sniedz tūlītēju atbildi uz jebkādam šaubām un neprasa dārgu vai ilgu procesu tās sasniegšanai. Turklāt to varētu piemērot un tas jāpiemēro pirms vecuma noteikšanas procesa un jebkurā tā posmā, ja procesā iesaistītie eksperti izsaka šaubas (eksperti, kas veic vecuma noteikšanu vai skaidro rezultātus). Tas ir īpaši svarīgi situācijās, kad ir liels migrantu pieplūdums, kad iestādēm ir jāpieņem ātri lēmumi un resursi ir pārslogoti.

⁽²¹⁾ Kā noteikts EASO praktiskajā rokasgrāmatā: pierādījumu novērtējuma modelis, būtiski fakti ir (apgalvoti) fakti, kas ir saistīti ar bēgļa vai personas, kura ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību, definīcijas rekvizītiem (vienu vai vairākiem).

Tomēr, ja pastāv iespēja, ka pieteikuma iesniedzējs ir bērns, viņu nedrīkst uzskatīt par pieaugušo un ievietot pieaugušo izmitināšanas vietās vai aizturēšanas iestādēs pirms vecuma noteikšanas vai tās laikā.

Pieteikuma iesniedzēju uzskata par bērnu un kā pret tādu attiecas visu šo soļu laikā:

Praktiska principa īstenošana, ka šaubas jāuzskata par labu indivīdam

Tāpēc principu “šaubas par labu indivīdam” piemēro šādos gadījumos:

Ja apgalvotais vecums (pieteikuma iesniedzēja paziņojumi) nav pamatots ar dokumentiem, bet atbilst citiem pierādījumu elementiem, ko apkopojušas iestādes, šaubas par labu indivīdam piemēro tieši, kas nozīmē, ka vecuma noteikšana nebūtu vajadzīga.

- Gadījumos, kad veic vecuma noteikšanu, indivīdam ir jāpiemēro princips “šaubas par labu indivīdam” un pret viņu jāizturas kā pret bērnu **visā procesa laikā un tik ilgi, kamēr vien šaubas pastāv**.
- Ja ar kādu no **vecuma noteikšanas procesa laikā** izmantotajām metodēm iegūst rezultātu, kas norāda uz bērnību, noteikšanas procesu aptur un par spēkā esošu uzskata **zemāko diapazona vecumu**.
- Visbeidzot, ja **pēc tam, kad process** ir beidzies, rezultāti joprojām ir **nepārliecinoši**, vecuma noteikšanā tiek uzskatīts, ka **spēkā esošs ir zemākais diapazona vecums** ⁽²²⁾.

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

Pieteikuma iesniedzēju vecuma noteikšanas laikā uzskata par bērnu 17 ES+ valstīs.

Pēc rezultātu saņemšanas viena dalībvalsts pieteikuma iesniedzēja labā piemēro divu gadu kļūdas robežu. Divas ES+ valstis nepiemēro principu “šaubas par labu indivīdam”.

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

⁽²²⁾ Skatīt APD 25. panta 5. punktu (pārstrādātā redakcija) un ANO komitejas vispārējo komentāru Nr. 6.

Aizbildnis/pārstāvis

Kā galvenais nodrošinājums nepavadītiem bērniem ir tas, ka varbūtējam bērnam **pēc iespējas ātrāk ir jāieceļ neatkarīgs un kvalificēts aizbildnis/pārstāvis** (sk. APD 25. panta 1. punktu).

Pārstāvis ir persona vai organizācija, ko iecēlušas kompetentās iestādes, lai palīdzētu un pārstāvētu nepavadītu bērnu procedūrās. Pārstāvis nodrošina *BIC* un, ja nepieciešams, īsteno bērna tiesībspēju ⁽²³⁾. Pārstāvis jāieceļ pēc iespējas ātrāk un pirms jebkuras vecuma noteikšanas pārbaudes. Turklāt pārstāvim jābūt **neatkarīgam**, lai izvairītos no jebkāda interešu konflikta, tādējādi nodrošinot, ka viņš vai viņa rīkojas bērna interesēs (*BIC*), kā noteikts APD 24. panta 1. punktā un 25. panta 1. punkta a) apakšpunktā (pārstrādātā redakcija), kā arī RCD 24. pantā (pārstrādātā redakcija). Ja praktisku iemeslu dēļ pastāvīgu aizbildni bērnam ātri iecelt nevar, ir jāparedz noteikumi par personas iecelšanu, kas uz laiku veic aizbildņa uzdevumus. Šādos gadījumos pagaidu aizbildņiem jābūt tādiem pašiem nosacījumiem (kvalifikācijai un neatkarībai) kā pastāvīgiem aizbildņiem. Pārstāvis ir **jāinformē un ar to ir jāapspriežas** par visiem vecuma noteikšanas procesa aspektiem, un viņam vajadzētu būt iespējai pavadīt bērnu pārbaužu laikā, ja bērns to vēlas. Ja vecuma noteikšanu uzskata par bērna interesēm, tomēr bērns tam nepiekrīt, aizbildnis/pārstāvis potenciāli tomēr varētu **piekrist** novērtējuma veikšanai. Tomēr tas ir rūpīgi jāapspriež starp bērnu un viņa pārstāvi, lai neapdraudētu savstarpējo uzticību.

Ja iespējams, aizbildnim/pārstāvim jābūt klāt arī *BIA* intervijā. Ir jāsaazinās arī ar bērna juridisko konsultantu, ja tas ir pieejams, un tam jānodod iespēja apmeklēt *BIA* interviju ⁽²⁴⁾.

Šis process ir jāturpina ar aizbildņa/pārstāvja klātbūtni, ja vien bērns nepieprasa citādi. Katrā ziņā aizbildnim/pārstāvim ir cieši jāseko procesam, lai tad, kad nepieciešams, varētu dot padomu pieteikuma iesniedzējam.

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

Neatkarīgas personas klātbūtne, lai atbalstītu pieteikuma iesniedzēju pārbaužu laikā, ir atļauta 23 ES+ valstīs. 12 no tām šo lomu pilda aizbildnis vai pārstāvis.

Viena ES+ valsts šo neatkarīgo personu atļauj tikai Dublinas lietās.

Viena ES+ valsts atļauj atbalstošas personas klātbūtni tiesu ekspertīzes laikā.

Viena ES+ valsts to neļauj.

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

⁽²³⁾ APD 2. panta n) apakšpunkts.

⁽²⁴⁾ Šim nolūkam var noderēt 2. pielikumā iekļautais *BIA* kontrolsaraksts.

Papildu norādījumus par aizbildņa lomu vecuma noteikšanas procesā var atrast *FRA* rokasgrāmatā “Bez vecāku gādības palikušu bērnu aizbildnība”⁽²⁵⁾, kas satur šo.

Aizbildņa iespējamās darbības saistībā ar vecuma noteikšanu:

- pārbauda, vai vecuma noteikšanai ir **likumīgs iemesls**, un pieprasa, lai bērni, kuri nepārprotami ir nepilngadīgi, šādam novērtējumam netiktu pakļauti;
- nodrošina, ka bērns saņem visu **būtisko informāciju** par vecuma noteikšanas procedūru, tostarp skaidru informāciju par tās mērķi, procesu un iespējamām sekām – informācija jāsniedz bērniem draudzīgā veidā un valodā, kuru bērns saprot;
- nodrošina, ka vecuma noteikšanu veic ar bērna un viņu aizbildņa **apzinātu piekrišanu**;
- pārbauda, ka neatkarīgi speciālisti, kuriem ir **atbilstoša pieredze** un kuri ir iepazinušies ar bērna etnisko un kultūras izcelsmi, veic vecuma noteikšanu un veic to drošā veidā, ņemot vērā bērna intereses un dzimumu, pienācīgi ievērojot bērna cieņu;
- ja pēc vecuma noteikšanas pabeigšanas ir palikušas šaubas par bērna vecumu, uzstāj, ka persona uzskatāma par **bērnu**;
- nodrošina, ka procedūras **iznākumu** bērnam izskaidro bērniem draudzīgā veidā un valodā, ko viņš vai viņa saprot;
- pieprasa, lai vecuma noteikšanas procedūras **rezultātus** paziņo aizbildņiem un iekļauj tos bērna lietā;
- saskaņā ar valsts tiesību aktiem kopā ar bērnu pārbauda **iespēju pārsūdzēt** lēmumu par vecuma noteikšanu;
- ar bērna piekrišanu **pedalās** vecuma noteikšanas procedūrā.

Piemēri no prakses

DK — Nepavadītu bērnu gadījumā aizbildņa iecelšanas kavēšanās var rasties strīdu dēļ par vecumu. Tas var notikt, ja pirms aizbildņa iecelšanas ir nepieciešams pabeigt vecuma noteikšanas procedūras. Lai pārvarētu šo kavēšanos, Dānijas Sarkanais Krusts ir izraudzītā organizācija, kas ieceļ novērotāju, dēvētu par “bisidder”.

UK — Skotijas Aizbildnības dienests (izveidots bez likuma) strādā ar bērniem un jauniešiem, kuri ierodas Skotijā bez pavadības un ir nošķirti no savām ģimenēm. Tas atbalsta un strādā ar jauniešiem, kuri jaunāki par 18 gadiem un kas meklē patvērumu vai cilvēku tirdzniecības ceļā ir nelegāli ievesti ES no trešām valstīm. Tas strādā arī ar visiem tiem, kurus uzskata par bērniem līdz 18 gadu vecumam, bet kuru vecumu apstrīd un kuriem veic vecuma noteikšanu. Bērniem un jauniešiem piešķir aizbildni, lai palīdzētu viņiem saprast, piedalīties un orientēties sarežģītos imigrācijas, juridiskos un labklājības procesos.

Tiesības uz informāciju

Pirms starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas bērnam ir jāsaņem visa **attiecīgā informācija bērniem draudzīgā veidā** un valodā, kuru viņš vai viņa spēj saprast. Pirms vecuma noteikšanas veikšanas ir jānodrošina, ka bērns šo informāciju saprot. Šāda informācija ir jāsniedz bez maksas, un uz pieteikuma iesniedzēja vai aizbildņa/pārstāvja jautājumiem ir jāatbild. Ir būtiski nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējs saprastu procesu, tā mērķi un sekas (piemēram, viņš vai viņa to var izskaidrot ar saviem vārdiem). Daži pieteikuma iesniedzēji var neuzdrošināties uzdot jautājumus sava vecuma, kultūras izcelsmes vai psiholoģiskā stāvokļa dēļ. Bērnam draudzīgu materiālu vai tādu materiālu izmantošana, kas pielāgota personas īpašajām vajadzībām, var palīdzēt pieteikuma iesniedzējam saprast procesu, tomēr praksē informācijas sniedzēja prasmes un empātiskā un atbalstošā attieksme ir ļoti svarīga veiksmīgam iznākumam. Procesa gaitā sistemātiski ir jāsniedz informācija, un pierādījumi par šīs informācijas sniegšanu ir jādokumentē (kad to sniedza, kurš to darīja u. tml.). Informācijai jāietver vismaz šāds saturs:

- pastāv šaubas par šo vecumu un ir iemesli šīm šaubām;
- iespēja, ka vecumu var novērtēt ar vecuma noteikšanu, kas var ietvert medicīnisko pārbaudi, ja pieteikuma iesniedzējs sniedz piekrišanu;

⁽²⁵⁾ Rokasgrāmata ir pieejama šeit: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-guardianship-children_en_0.pdf.

- informācija par metodi un procesu (kādas ir izmantotās metodes, kāpēc ir izvēlētas šīs īpašās metodes, metodes precizitāte un aizskarošais veids, konkrētās metodes iespējamā ietekme u. tml.);
- šaubas un bažas ir jāklīdzē, sistemātiska informācijas sniegšana un laba izpratne par procesu un tā mērķiem ir būtiska, lai atvieglotu piekrišanas iegūšanu;
- ar procesu saistītās tiesības un pienākumi (sekas nedrīkst būt pārāk kaitīgas, citādi tās apdraudēs iespēju, ka pieteikuma iesniedzējs dos piekrišanu);
- tiesības atteikties no medicīniskās pārbaudes un šā atteikuma sekas;
- iespēja apstrīdēt vecuma noteikšanas rezultātus;
- turpmākie veicamie soļi.

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

Lielākā daļa atbildētāju (15 ES+ valstis) sniedz informāciju par visām vecuma noteikšanas procesā izmantotajām metodēm, savukārt deviņas ES+ valstis sniedz informāciju tikai tad, kad piemēro medicīniskās metodes.

22 ES+ valstis iesniedz informāciju pieteikuma iesniedzējam valodā, ko viņš saprot vai varētu saprast.

Viena ES+ valsts informē par rezultātiem tikai tad, ja pieteikuma iesniedzēju vērtē kā vecāku par apgalvoto vecumu.

Viena ES+ valsts nodrošina, ka oficiālo lēmumu izskaidro sociālie darbinieki.

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

Tiesības paust savus uzskatus un būt uzklaustam

Kā norādīts CRC (12. pants) un analizēts ANO komitejas vispārējā komentārā Nr. 12, tiesības būt uzklaustam attiecas uz katru bērnu, kurš spēj formulēt savus uzskatus. Informācijas un atbalsta sniegšana ir izšķiroša, lai veicinātu bērna spēju formulēt savus uzskatus.

Pēc tam, kad informācija ir sniegta un saprotama pieteikuma iesniedzējam, jāuzsāk apkopot un ņemt vērā viņa vai viņas uzskatus visos jautājumos, kas to skar saskaņā ar viņa vai viņas brieduma pakāpi. Šīs tiesības ir jāpiemēro sistemātiski visā procedūras laikā un vismaz turpmākajos brīžos.

- Uzskati jāapkopo ikreiz, kad iestādēm ir **šaubas** par pieteikuma iesniedzēja sniegtajiem paziņojumiem vai pierādījumiem. Vienkāršs mēģinājums apmainīties ar viedokļiem un konstruktīvi izskaidrot iemeslus, kāpēc apgalvoto vecumu nepieņem vai kāpēc informācija nav pietiekama, var palīdzēt pieteikuma iesniedzējam saprast procesu un uzlabot vēlmi sadarboties.
- Gadījumā, ja pastāv iespējamās **pretrunas** attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja vecumu, viņam vai viņai ir jādod iespēja un laiks tās mutiski vai rakstiski izskaidrot.
- Dažreiz pieteikuma iesniedzējs varēs **pamatot apgalvoto vecumu**, sniedzot papildu dokumentus, pierādījumus vai ticamus paskaidrojumus. Šādos gadījumos šie paskaidrojumi un apstākļi padarītu vecuma noteikšanu par nevajadzīgu.
- Gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs **atsakās veikt** medicīnisko pārbaudi, ir jāizpēta iemesli, tamdēļ uzklaustot pieteikuma iesniedzēju. Dažreiz šo nevēlēšanos var pārvarēt, sniedzot vairāk informācijas vai pielāgojot procesu viņa vai viņas vajadzībām, piemēram, izvēloties alternatīvu metodi.
- Tā kā sekas, ko rada personas noteikšana par pieaugušo vai bērnu, ir tālejošas, pieteikuma iesniedzējam jādod iespēja **apstrīdēt rezultātus** ātrā un pieejamā veidā, ja vecuma noteikšanas galīgie rezultāti atšķiras no apgalvotā vecuma.

- Nepārtraukta iesaistīšanās un līdzdalība procesā palīdz mazināt nenoteiktības un briesmu sajūtu un veidot uzticību starp pieteikuma iesniedzēju un uzņēmējvalsts ES+ valstu iestādēm. Intervētie bērni bieži ir satraukti par iespēju tikt uztvertiem kā “melis”. Turklāt tie var būt pēctraumatiskā situācijā. Pārstāvja klātbūtne ir būtiska, lai nodrošinātu, ka pieteikuma iesniedzēja uzskatus **uzklausa un ņem vērā** saskaņā ar viņa vai viņas brieduma pakāpi, tādējādi bērns būs saņēmis palīdzību, lai pieņemtu apzinātu lēmumu iziet pārbaudes, izmantojot konkrētu metodi.

Tā kā bērna iedrošināšana izpaust informāciju par viņa vai viņas vecumu ir būtiska, lai noteiktu vajadzību veikt vecuma noteikšanas, amatpersonas, kas tieši sadarbojas ar bērnu, ir jāapmāca izmantot **bērniem draudzīgas intervēšanas metodes**. Tāpat šīm amatpersonām ir jābūt pieejamai pamatinformācijai un zināšanām (tostarp konkrēti kontekstā par bērniem) par bērna izcelsmes valsti⁽²⁶⁾, kas nepieciešamas, lai pienācīgi novērtētu informāciju par bērna vecumu. Ja iespējams, arī tulkam ir jāzina, kā intervēt bērnus.

Apzināta piekrišana un tiesības uz atteikumu

Apzināta piekrišana attiecas uz brīvu, brīvprātīgu un apzinātu lēmumu. Saskaņā ar APD 25. panta 5. punktu (pārstrādātā redakcija) pieteikuma iesniedzējiem un/vai viņu pārstāvjiem jāsniedz piekrišana medicīniskai pārbaudei. Lai gan piekrišana nav juridiska prasība, vienmēr, kad tiek izmantotas nemedicīniska veida metodes, ir vēlams iegūt piekrišanu vecuma noteikšanai. To var iegūt, sistemātiski un efektīvi sniedzot informāciju un labi izprotot procesu un tā mērķus.

Pirms īsteno vecuma noteikšanu un pēc tam, kad visa būtiskā informācija pieteikuma iesniedzējam ir sniegta, ir jāsaņem apzināta piekrišana no pieteikuma iesniedzēja un/vai viņa pārstāvja, lai pieteikuma iesniedzējam ļautu pieņemt **apzinātu lēmumu**. Jo īpaši jāpaskaidro un jānodrošina laba izpratne par medicīniskās pārbaudes iespējamo ietekmi, atteikuma tiesībām un sekām, ja pieteikuma iesniedzējs atsakās veikt medicīnisko pārbaudi.

Kā minēts iepriekš, pieteikuma iesniedzējam ir tiesības atteikties no jebkādas medicīniskās pārbaudes. Dažos gadījumos nevēlēšanos iziet pārbaudes var pārvarēt, sniedzot vairāk informācijas vai pielāgojot procesu viņa vai viņas vajadzībām, dažreiz izvēloties alternatīvu metodi. Fakts, ka pieteikuma iesniedzējs ir atteicies no medicīniskās pārbaudes, nekavē atbildīgo iestādi pieņemt lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu (APD 25. panta 5. punkts). Turklāt starptautiskās aizsardzības pieteikums nav jānoraida, tikai pamatojoties uz atteikumu veikt medicīniskās pārbaudes. No šāda atteikuma nevajadzētu izrietēt automātiskiem pieņēmumiem vai sekām. Turklāt atteikuma gadījumos pieteikuma iesniedzēju nevajadzētu automātiski uzskatīt par pieaugušo, bet iemesli ir jāizpēta, viņa vai viņas stāvoklis ir jānovērtē katrā gadījumā atsevišķi un atteikuma sekām nav jābūt tik neproporcionāli nelabvēlīgām pieteikuma iesniedzējam, lai piespiestu viņu dot piekrišanu. Ja pieteikuma iesniedzējs nolemj neveikt vecuma noteikšanu bez jebkāda atteikuma pamatojuma, vecuma noteikšana, kad iespējams, ir jāturpina ar iestāžu rīcībā esošajiem elementiem.

⁽²⁶⁾ EASO apkopo un izstrādā izcelsmes valsts informāciju, kas pieejama tā tīmekļa vietnē: <https://www.easo.europa.eu/information-analysis/country-origin-information/country-reports>.

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

- 11 ES+ valstis saņem pieteikuma iesniedzēja apzinātu piekrišanu neatkarīgi no vecuma noteikšanas metodes.
- 12 ES+ valstis pieprasa pieteikuma iesniedzēja piekrišanu tikai tad, ja izmantos medicīnas metodes.
- Četras ES+ valstis nepieprasa piekrišanu nevienai metodei (divas no tām nepieprasa piekrišanu, jo tās arī neizmanto medicīniskās metodes).
- No otras puses, sešas ES+ valstis pieprasa pārstāvja piekrišanu visos gadījumos.
- Septiņas ES+ valstis pieprasītu pārstāvja piekrišanu tikai tad, ja izmantotu medicīniskās pārbaudes.
- Viena ES+ valsts pieprasa pārstāvja piekrišanu, ja šķiet, ka pieteikuma iesniedzējs ir jaunāks par 14 gadiem.
- Piecas ES+ valstis nevienā gadījumā nepieprasa pārstāvja piekrišanu.
- 15 ES+ valstis dod pieteikuma iesniedzējam tiesības atteikt vecuma noteikšanu neatkarīgi no metodes.
- Septiņas ES+ valstis sniedz šādu iespēju, bet tā attiecas tikai uz medicīniskajām pārbaudēm.
- Trīs ES+ valstis šādu iespēju neatzīst.
- Attiecībā uz sekām, kas saistītas ar atteikumu veikt medicīnisko vecuma noteikšanu:
 - 15 ES+ valstis automātiski neuzskatītu pieteikuma iesniedzēju par pieaugušo;
 - sešas ES+ valstis uzskatītu pieteikuma iesniedzēju par pieaugušo, ja nav atteikuma pamatojuma vai jebkādu papildu norāžu par to, ka pieteikuma iesniedzējs ir bērns;
 - sešas ES+ valstis automātiski uzskatītu pieteikuma iesniedzēju par pieaugušo, ja viņš vai viņa atsakās veikt vecuma noteikšanu.
- Lemjot par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, septiņas ES+ valstis neņem vērā atteikumu, savukārt 14 ES+ valstis ņems vērā atteikumu.
- Viena ES+ valsts paskaidroja, ka atteikumu ņems vērā tikai tad, ja nepilngadība ir būtisks fakts pieteikuma būtībai (bērnām specifiski vajāšanas vai nopietna kaitējuma iemesli).

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

Konfidencialitātes princips un datu aizsardzība drošības apsvērumu dēļ

Konfidencialitāte attiecas uz rīkošanos ar informāciju. Ja informācija ir sniegta konfidenciali un tāpēc ir konfidenciala, ar to var dalīties tikai ar informācijas subjekta piekrišanu vai pilnvarotām personām, ja to atļauj valsts tiesību akti. Izpaužamā informācija ir ierobežota un ietver vienīgi tādu informāciju, kas šīm personām ir nepieciešama, lai pildītu savas funkcijas. Ja tas nav paredzēts likumā, informācijas turētājam būs nepieciešama īpašnieka piekrišana, lai dalītos ar informāciju ar citu personu. Pirms sensitīva informācija tiek izpausta, bērna piekrišanu dalīties ar informāciju ir jācenšas iegūt veidā, kas piemērots bērna vecumam. Visiem vecuma noteikšanas procesā iesaistītajiem ir jāapzinās un jāievēro datu aizsardzības prasības. Pirms informācijas tālākas izpaušanas papildus no personas ir jāsaņem apzināta piekrišana. Informācija ir jāapkopo un jāizmanto tikai vecuma noteikšanas nolūkam.

Konfidencialitātes princips ir cieši saistīts ar drošības apsvērumiem. Drošības un konfidencialitātes garantijas jāievieš kā svarīgas garantijas vecuma noteikšanas procesā. Tas jo īpaši attiecas uz bērniem bez pavadības, kuriem var būt nepieciešama starptautiska aizsardzība.

Šis apsvēruma iegūst īpašu nozīmi, meklējot informāciju tāda bērna valstī, kurš ir starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs.

Ja pieteikuma iesniedzējam nav dokumentācijas, lai pierādītu vecumu, un viņa vai viņas paziņojumi netiek uzskatīti par pietiekamiem, lai to pierādītu, iestādēm jācenšas aktīvi meklēt šo informāciju, izmantojot citus līdzekļus. Ir daudz dažādu līdzekļu, kurus varētu izmantot, piemēram, jebkuras valsts vai ES+ valstu datubāzes, ģimenes locekļi, kuriem varētu būt papildu dokumenti, vai citu valstu vēstniecības.

Tomēr, kā uzsvērts ANO Bērnu tiesību komitejas vispārējā komentārā Nr. 6⁽²⁷⁾, veicot vecuma noteikšanu, nav jānorāda uz bērna kā patvēruma meklētāja vai bēgļa statusu (80. punkts). Bērna ģimenes locekļi, kuri paliek izcelsmes valstī, drošību var apdraudēt, ja neievēro konfidencialitātes principu; bērns var kļūt par bēgli *sur place* (23. punkts), kas nozīmē, ka tad, ja bērns pieprasa starptautisku aizsardzību, šīs informācijas izpaušana izcelsmes valsts iestādēm var nozīmēt, ka pieteikuma iesniedzēju var vajāt vai viņš vai viņa var ciest nopietnu kaitējumu atgriešanās brīdī.

Negatīvās sekas, kas saistītas ar konfidencialitātes principa pārkāpumu attiecībā uz informāciju, kas savākta starptautiskās aizsardzības procedūrā, ieskaitot informāciju, kas savākta vecuma noteikšanas nolūkos, var nopietni ietekmēt ne tikai konkrēto bērnu un viņa ģimeni, bet arī patvēruma sistēmas integritāti.

Kvalificēti speciālisti ar pieredzi darbā ar bērniem

Visiem tiem, kuri strādā ar bērniem un bērnu interesēs, ir jāsaņem atbilstoša sākotnēja un pastāvīga apmācība par bērnu tiesībām un vajadzībām. Savā kompetences jomā viņiem ir jāapliecina prasme, lietojot to konkrētam vecuma noteikšanas mērķim, vai jābūt apmācītiem to darīt.

Vismazāk aizskarošā metode

Kā atzīts *APD* pārstrādātajā redakcijā, vecuma noteikšana jāveic, izmantojot vismazāk invazīvo pārbaudi, kas atbilst vajadzīgajai noteiktības pakāpei. Tā ir jāveic, pilnībā ievērojot konkrētā cilvēka cieņu.

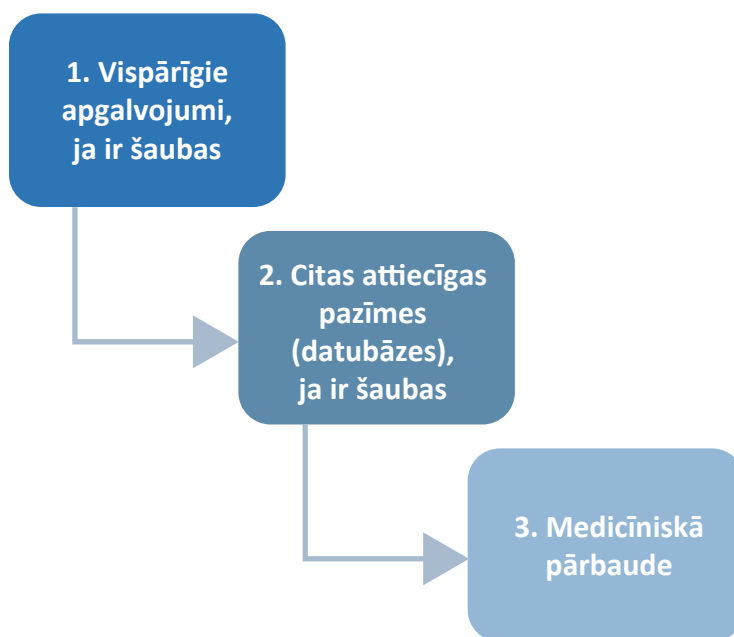
Terminu "**invazīvs**" parasti izmanto medicīniskās procedūrās, lai norādītu uz instrumentu vai citu priekšmetu ievadīšanu ķermenī vai ķermeņa dobumos. Tas ietver arī ausu griešanu. Šo terminu var izmantot kā sinonīmu terminam "iejaukšanās/aizskaršana", bet abus terminus šajā kontekstā var uzskatīt par savstarpēji aizvietojamiem. Tā kā vecuma noteikšanas metožu negatīvā ietekme ne vienmēr nozīmē minētās fiziskās sekas, bet gan personas privātās dzīves aizskaršanu, vēlams termins ir **iejaukšanās/aizskaršana**, jo tam ir plašāks spektrs.

Uzskatāms, ka iejaukšanās līmenis ir atkarīgs no tā, cik lielā mērā ar metodi aizskar personas privāto dzīvi (rūpīga intervija), kas atšķiras no ietekmes uz fizisko veselību (piemēram, jonizācija) vai uz psiholoģisko veselību (piemēram, traumatizējošu notikumu atsaukšana atmiņā). Šie individuālie apsvērumi neļauj viegli panākt vienprātību par to, kādas metodes ir vairāk aizskarošas ar lielāku iejaukšanos nekā citas, tāpēc arī ir grūti objektīvi tās novērtēt kā tādas. Šā iemesla dēļ aizskarošo metožu iejaukšanās līmenis ir jānovērtē katrā gadījumā atsevišķi, atkarībā no konkrētā pieteikuma iesniedzēja apstākļiem. Piemēram, daži pieteikuma iesniedzēji ar traumatisku pieredzi pagātnē plaukstu locītavas rentģenu var neuzskatīt par psiholoģiski aizskarošu, bet intervija ar spēcīgu psiholoģisku elementu, piemēram, iepriekšējo notikumu atceršanās, varētu būt viņiem satraucoša. Citos gadījumos konkrēta gentrija izmantošana magnētiskās rezonanses attēlveidošanai (MRA) var būt klaustrofobiska, tādēļ nav piemērota dažiem pieteikuma iesniedzējiem.

Šā iemesla dēļ iestādēm joprojām vislielākā problēma ir izvēlēties vismazāk aizskarošo metodi un vecuma noteikšanas procesu, kas atbilst konkrētā pieteikuma iesniedzēja vajadzībām. Tomēr *APD* 25. panta 5. punkts (pārstrādātā redakcija) sniedz noderīgus norādījumus par šo konkrēto jautājumu.

⁽²⁷⁾ Apvienoto Nāciju Bērnu tiesību komiteja, vispārējais komentārs Nr. 6 (2005) par rīcību attiecībā uz bērniem bez pavadona un nošķirti bērniem ārpus viņu izcelsmes valsts.

“Dalībvalstis var izmantot medicīnisko pārbaudi, lai noteiktu nepilngadīgo bez pavadības vecumu [...], ja pēc vispārīgiem apgalvojumiem vai citām attiecīgām pazīmēm dalībvalstīm ir šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu.” (APD 25. panta 5. punkts (pārstrādātā versija))

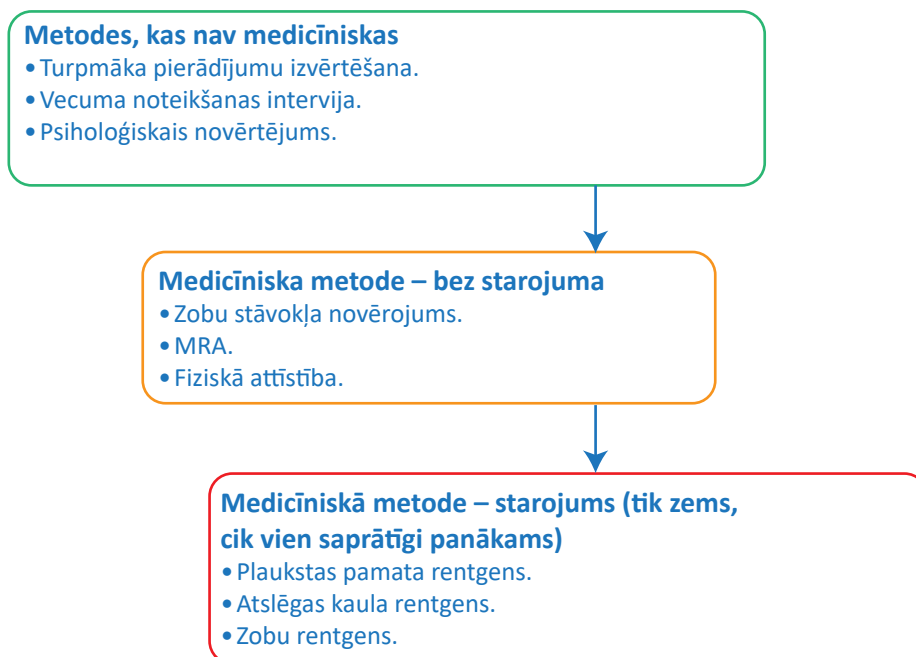
Tāpēc iestādēm vispirms jāizskata visi esošie pierādījumi, tostarp paziņojumi un attiecīgas norādes, pirms izlemt, vai ir nepieciešams veikt turpmāku novērtējumu.

Tādējādi iestādes ir spiestas proaktīvi rīkoties, lai **vāktu un analizētu visus pierādījumus**, kas ir to rīcībā. Tas ietver ne tikai personas dokumentus, bet arī informāciju no citiem ģimenes locekļiem, kuriem var būt informācija un pierādījumi par personas vecumu (piemēram, vecāks brālis/māsa ar dokumentāciju, kas apliecina viņa vai viņas vecumu), citas datubāzes u. tml. Šī informācija jāvāc ar nosacījumu, ka pieteikuma iesniedzējs vai viņa ģimene netiek pakļauti riskam. Vācot šāda veida informāciju, iestādes neveic vecuma noteikšanu; tā vietā tiek uzskatīts, ka patvēruma vai migrācijas iestādes regulāri veic pierādījumu analīzi kā daļu no sava darba.

Ja pieejamie dokumenti vai pierādījumi tieši nesniedz informāciju par vecumu, ir nepieciešama padziļināta analīze vai izmeklēšana, pēc kuras ir nepieciešama **papildu pierādījumu analīze**. To varētu uzskatīt par vecuma noteikšanas metodi, kas atšķiras no iepriekšējā punktā minētās regulārās informācijas vākšanas. Šī metode kopā ar citām sīkāk ir aplūkota 4. nodaļā, kur ir analizētas katras atsevišķās metodes priekšrocības un ierobežojumi.

Dažas medicīniskās metodes, ko izmanto vecuma noteikšanai, ir saistītas ar starojuma izmantošanu (plaukstas pamata, atslēgas kaula, iegurņa vai zobu rentgens). Šo metožu izmantošana rada risku, ka starojums var potenciāli kaitēt pieteikuma iesniedzēja veselībai. Šā iemesla dēļ vispirms jāizmanto metodes ar mazāku iejaukšanās līmeni (nemedicīniska veida), un, ja šķiet, ka ir nepieciešams izmantot medicīniskās metodes, metodes bez starojuma izmantošanas ir jānosaka par prioritāti pār tām, kas saistītas ar starojuma izmantošanu. Nākamajā attēlā ir sniegts vizuāls ceļvedis par to, kā metodes ir jāsarindo pēc prioritātes.

Prioritātes piešķiršana vecuma noteikšanas metodēm

Metožu izmantošana, kas ietver starojumu, ir jāuzskata par nepieciešamu tikai kā pēdējais līdzeklis. Ja ir jāizmanto šīs metodes, ir jāievēro attiecīgā piesardzība un pasākumi, kas vajadzīgi, lai novērstu iespējamo negatīvo ietekmi. Starojuma iedarbības deva pieteikuma iesniedzējam praksē atšķiras atkarībā no iedarbības zonas, aprīkojuma un valsts tiesību aktiem. Attiecībā uz to izšķiroša nozīme ir tam, ka tiek piemērots princips “tik zems(-a), cik vien saprātīgi panākams” (ALARA). ALARA ir starojuma nekaitīguma princips, kas balstās uz starojuma devu samazināšanu un radioaktīvo materiālu izplūdes ierobežošanu vidē, izmantojot visas “saprātīgās metodes”. ALARA ir ne tikai drošs starojuma nekaitīguma princips, bet arī regulatīva prasība visām starojuma aizsardzības programmām. Laiks, attālums un ekranēšana ir trīs galvenie faktori, kas tiek izmantoti, lai saglabātu starojuma devas ALARA.

1. Laiks: starojuma iedarbības laika ierobežošana samazinās starojuma devu.
2. Attālums: attāluma palielināšana starp pārbaudāmo un starojuma avotu samazinās ekspozīciju par attāluma laukumu. Divkāršojot attālumu starp ķermeni un starojuma avotu, starojuma iedarbību sadalīs ar koeficientu četri.
3. Ekranēšana: starojuma iedarbības samazināšanai izmanto dažāda veida aizsargus, tostarp svina priekšautus, mobilos svina aizsargus, svina brillēs un svina barjeras; strādājot augsta starojuma zonās, ir svarīgi, kad vien iespējams, izmantot ekranēšanu.

Vēl viens svarīgs apsvērums, kas jāņem vērā jautājumā par iejaukšanos, attiecas ne tikai uz izvēlēto metodi, bet arī uz to, kā pārbaudes tiek veiktas.

- Pārbaudes nekad nedrīkst būt piespiedu vai kultūras ziņā nepiemērotas; speciālistiem jābūt kvalificētiem un apmācītiem jautājumos, kas saistīti ar dzimumu un kultūru.
- Iekšējām vadlīnijām par to, kā veikt pārbaudi, jāatspoguļo nepieciešamie pasākumi, lai garantētu vēlamo pārbaudītāja un tulka dzimumu, ja nepieciešams, vai lai samazinātu pārbaudītāju skaitu līdz divām personām, padarot situāciju mazāk iebiedējošu pieteikuma iesniedzējam.

- Telpām, kurās veic metodi/pārbaudes, ir jābūt ar piemērotiem apstākļiem, lai nodrošinātu maksimālu privātumu, ievērojot konfidencialitātes principu un bērna tiesības, tostarp bērnu aizsardzību.
- Ir jāizslēdz pārbaudes, kas ietver kailumu, dzimumorgānu vai intīmo daļu novērojumus vai antropometriskus mērījumus, jo tās ir ļoti aizskarošas; īpaši tas attiecas uz personām ar atšķirīgu izcelsmi un personām, kuras var būt cietušas no ļaunprātīgas izmantošanas.

Šā iemesla dēļ vecuma noteikšanas nolūkā nevajadzētu izmantot metodi, kas prasa kailumu vai dzimumorgānu novērošanu vai izpēti kā seksuālā brieduma novērošanu.

Piemēri no prakses

FR — Saskaņā ar 2016. gada 14. marta likumu par bērna aizsardzību rentgena izmantošana tagad ir ierobežota, un seksuālā brieduma novērošana ir skaidri aizliegta kā metode, lai noteiktu to personu vecumu, kuras paziņo, ka ir jaunākas par 18 gadiem.

UK — Imigrācijas amatpersonām pie robežas ir atļauts veikt sākotnējo noteikšanu, kad tās pirmo reizi saskaras ar jauniem bez pavadības, pamatojoties uz indivīda paša izteikumu, visiem pieejamajiem dokumentiem un pašas imigrācijas amatpersonas personas fiziskā izskata un izturēšanās novērtējumu. Šī vecuma noteikšana nav saistoša, jo indivīds to var apstrīdēt vai tai nepiekrīt. Turklāt imigrācijas amatpersona var pieprasīt papildu skaidrojumu par personas vecumu. Abās šajās situācijās, ja persona vecumu apstrīd vai imigrācijas amatpersona šaubās par to, ka indivīds ir jaunāks par 18 gadiem, tiek piemērots princips “šaubas par labu indivīdam” un persona tiek uzskatīta par bērnu. Tas nozīmē, ka personu nodos vietējās pašvaldības bērnu dienesta nodaļai, kurai pēc tam lūgs veikt vecuma noteikšanu. Līdzekļi, ar kādiem vietējā pašvaldība to īsteno, nav noteikti tiesību aktos, bet ir izstrādāta prakse, ka divi sociālie darbinieki novērtē indivīdu un nonāk pie lēmuma, pamatojoties uz šo novērtējumu. Viņi izmantos savu apmācību un pieredzi darbā ar jauniešiem, lai nonāktu pie secinājuma.

CY — Attiecīgajā procedūrā izmanto holistisku pieeju un ietver medicīniskās un nemedicīniska veida pārbaudes.

Nemedicīniska veida pārbaudes:

1. pieteikuma iesniedzēja iesniegtie dokumenti;
2. izziņa no apgabala labklājības dienesta biroja;
3. patvēruma dienesta veiktās vecuma noteikšanas intervijas.

Ja patvēruma dienests pēc visu pieejamo medicīnisko pārbažu veikšanas (1–3) joprojām turpina apšaubīt pieteikuma iesniedzēja vecumu, tas var izmantot medicīniskās pārbaudes, lai noteiktu pieteikuma iesniedzēja vecumu, kā noteikts valsts bēgļu tiesību aktu 10. panta 1. punkta g) apakšpunktā.

Visas medicīniskās pārbaudes tiek veiktas tulka un nepilngadīgā aizbildņa klātbūtnē.

Precizitāte un kļūdas robeža

Termins “precizitāte” ir definēts kā “**pareiza un precīza kvalitāte vai stāvoklis**”. Tas ir būtisks jautājums saistībā ar vecuma noteikšanas procesu. Tomēr pagaidām nav tādas vecuma noteikšanas metodes, ar kuru varētu iegūt precīzus rezultātus par personas hronoloģisko vecumu. Ar pašreizējām metodēm var iegūt tikai vecuma aplēses, tāpēc priekšroka jādod izteicienam “vecuma noteikšana” (*age assessment*) vai “vecuma vērtēšana” (*age estimation*), nevis “vecuma novērtēšana” (*age determination*). Tā kā visām metodēm ir

klūdas robeža, šis aspekts vienmēr ir jādokumentē, jo īpaši attiecībā uz nepārliecinošiem rezultātiem. Tā kā ne ar visām metodēm var novērtēt visus vecumu diapazonus, metodes izvēlei ir jābūt atkarīgai no attiecīgā vecuma diapazona (dažas metodes noteiktos vecuma segmentos ir precīzākas nekā citas). Pietiekuma iesniedzēja dzimums, kas pakļauts novērtējumam, ir vēl viens faktors, kas jāņem vērā, jo metodei var būt atšķirīga klūdas robeža atkarībā no pārbaudāmās personas dzimuma ⁽²⁸⁾.

Saskaņā ar vadlīnijām, ko ierosinājis *Ritz-Timme et al.* ⁽²⁹⁾, lai vecuma noteikšanas metodi uzskatītu par pieņemamu, tai jāatbilst šādām prasībām:

1. šai metodei jābūt pārredzamai un pierādītai, kā arī tā jāpaziņo zinātniskajai kopienai kā parasti, publicējot recenzētos žurnālos;
2. jābūt pieejamai skaidrai informācijai par vecuma noteikšanas metodes precizitāti;
3. šai metodei jābūt pietiekami precīzai, lai atrisinātu visus pamatjautājumus un izpildītu konkrētās lietas īpašās prasības;
4. vecuma noteikšanas gadījumā dzīvām personām ir jāņem vērā medicīniskās ētikas un tiesību normu principi, jo īpaši tad, ja ir iesaistīta medicīniskā iejaukšanās.

Saskaņā ar *Schmeling et al.* 2011 ⁽³⁰⁾, lai jebkuru atsauces materiālu uzskatītu par **precīzu**, tam ir jāatbilst noteiktām prasībām (*Solari, A. C. and Ambramovitch, K., The accuracy and precision of third molar development as an indicator of chronological age in Hispanics, Journal of Forensic Sciences, (2002), Vol. 47, No 3, pp. 531-535*):

- pietiekams izlases apjoms,
- pārbaudāmo personu apstiprināts vecums,
- vienāds vecuma sadalījums,
- nošķiršana pēc dzimuma,
- ziņas par pārbaudes datumu,
- skaidri definētas pētītās pazīmes,
- precīzs metodikas apraksts,
- ziņas par atsauces populāciju attiecībā pret ģenētisko ģeogrāfisko izcelsmi,
- sociālekonomiskais statuss,
- veselības stāvoklis,
- detalizēta informācija par grupas lielumu, vidējo vai mediāno vērtību un variāciju katrai pētītajai pazīmei.

Novērtējuma klūdas robeža jādokumentē un jāiekļauj ziņojumā lasītājiem draudzīgā veidā. Mērķis ir nodrošināt pareizu rezultātu skaidrojumu un izpratnes veicināšanu citiem speciālistiem, kuriem nav medicīnisku zināšanu, piemēram, tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonām, tiesnešiem, prokuroriem, aizbildņiem/pārstāvjiem vai patvēruma un migrācijas amatpersonām.

DE — Ja pēc pirmās pārbaudes netiek iegūti pārliecinoši rezultāti, joprojām ir jāpiemēro princips “šaubas par labu indivīdam” un citas vecuma noteikšanas metodes pakāpeniski jāizmanto kā daļa no procesa. Šādā veidā lēmums balstītos uz plašāku pierādījumu loku, padarot to ticamu. Federālās valstis (*Länder*) ir atbildīgas par vecuma noteikšanu nepavadītiem bērniem, kas notiek brīdī, kad viņus “ņem aprūpē” (*Inobhutnahme*), tiklīdz tie nonāk saskarē ar Vācijas iestādi. To attiecīgais lēmums ir arī pamats patvēruma procedūrai.

⁽²⁸⁾ Tscholl, P.M, Junge, A., Dvorak, J. and Zubler, V., *MRI of the wrist is not recommended for age determination in female football players of U-16/U-17 competitions*, *Scand. J. Med. Sci. Sports*, 2015, doi:10.1111/sms.12461.

⁽²⁹⁾ Ritz-Timme, S., Cattaneo, C., Collins, M.J. et al., *Age estimation: the state of the art in relation to the specific demands of forensic practice*, *Int. J. Legal Med.*, 2000, 113(3), pp. 129-136.

⁽³⁰⁾ Schmeling, A., Garamendi, P. M., Prieto, J. L. and Landa, M. I., *Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults*, *Forensic medicine – From old problems to new challenges*, Vieira, D. N. (ed.), *InTech*, (2001), pieejams šeit: <https://www.intechopen.com/books/forensic-medicine-from-old-problems-to-new-challenges/forensic-age-estimation-in-unaccompanied-minors-and-young-living-adults>.

Likuma, ar ko 2015. gadā mainīja sociālo kodeksu, preambulā ir atsauce uz Federālā Jaunatnes labklājības dienesta darba grupas ieteikumiem (*Bundesarbeitsgemeinschaft landesjugendämter*: http://www.bagljae.de/downloads/118_handlungsempfehlungen-umf_2014.pdf).

Tādējādi Sociālā kodeksa 42. pants ir pamats vecuma noteikšanas procesam, ar kuru ievieš pakāpenisku procedūru. Federālā jaunatnes Labklājības dienesta darba grupa iesaka iepazīties ar ieteikumiem vecuma noteikšanas procesa jomā, ko izstrādājusi Tiesu medicīnas Vecuma diagnostikas grupa (*Arbeitsgemeinschaft für Forensische Altersdiagnostik, AGFAD*: https://www.medizin.uni-muenster.de/fileadmin/einrichtung/agfad/empfehlungen/empfehlungen_ausserhalb_strafverfahren.pdf).

NO — Oslo Universitātes slimnīcas kriminālistikas departaments ir izstrādājis jaunu metodi roku un gudrības zobu rentgena attēlu stadiju rezultātu skaidrošanai. Tā sastāv no statistikas modeļa, kurā apvienoti dati no divām radioloģiskām metodēm: *Demirjian* trešā dzerokļa stadija un *Greulich* un *Pyle* rokas un plaukstas locītavas atlants. Kopumā tas ietver vairāk nekā 14 000 personu (abus dzimumus). Statistikas modelis balstās uz pārejas modeļa uzstādīšanu uz vairākām datu kopām, kas apvienotas/sakopotas (katram dzimumam), un Bajesa teorēmu izmanto, lai iegūtu hronoloģisko vecumu sadalījumu, ņemot vērā šīs stadijas. Rezultāti ir kā 95 % un 75 % prognozes intervāli un kā procentuālā attiecība personām, kuras jaunākas par 18 gadiem un kuras jaunākas par 16 gadiem. Lielu bioloģisko variāciju dēļ, kas pārsniedz atsauces materiālā iekļautos daudzumus, rezultāti nevar būt pilnībā pārliecinoši. Tomēr vispārējā novērtējumā skaidri rezultāti varētu būt salīdzinoši nozīmīgi. Oslo Universitātes slimnīca nesēn publicējusi visaptverošu rokasgrāmatu par šo vecuma noteikšanas metodi (dēvēta par *BioAlder*).

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

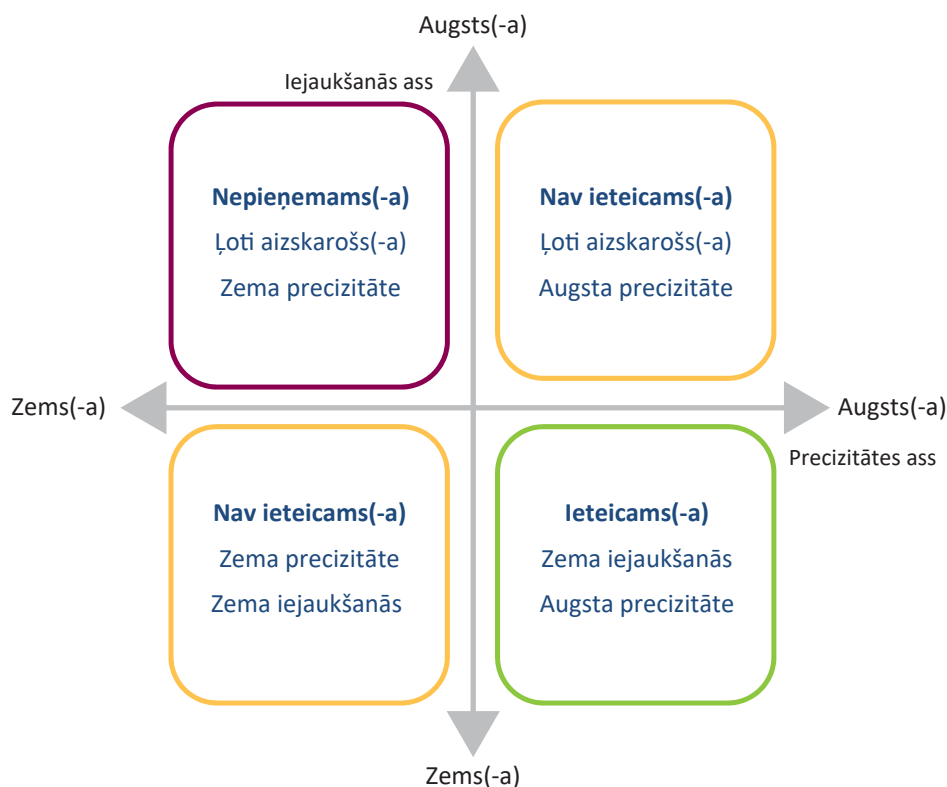
Gadījumā, ja vecuma noteikšanas procesa rezultāti nav pārliecinoši, 16 ES+ valstis piemēro principu “šaubas par labu indivīdam”, bet sešas ES+ valstis to nepiemēro un apsvērs tikai pieejamos pierādījumus vai informāciju.

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

Apvienojot iejaukšanos (aizskaršanu) un precizitāti

Metodes jāizvēlas pēc tam, kad ir ņemts vērā to iejaukšanās līmenis un precizitāte. Vispirms jādod priekšroka metodēm, kas ir mazāk aizskarošas un precīzākas, bet metodes, kas ir mazāk aizskarošas, bet arī mazāk precīzas, ir jāizvēlas kā pēdējās metodes. Vecuma noteikšanas process jāpārtrauc brīdī, kad metode kļūst ļoti aizskaroša – neatkarīgi no tā iespējamās precizitātes. Kaut arī kailums vai dzimumorgānu izrādīšana ir ļoti aizskaroša visām personām, tā ir vēl traumatiskāka bērniem, kuri var būt cietuši no ļaunprātīgas izmantošanas kā daļas no vajāšanas izcelsmes valstī vai migrācijas laikā. Šo metožu izmantošanas augstais iejaukšanās līmenis un paaugstināts traumatisma risks padara šīs pārbaudes par nepieņemamām vecuma noteikšanas nolūkos.

Apsverot iejaukšanās (aizskaršanas) līmeni un precizitāti

Tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību

Negatīva lēmuma gadījumā (pretrunā apgalvotajam vecumam) iestādēm ir jāpaskaidro lēmuma iemesli un jāinformē pieteikuma iesniedzējs par to, kā lēmumu var apstrīdēt. Tā kā pieteikuma iesniedzēja bērniņa/pilngadība var ietekmēt starptautiskās aizsardzības procedūras norisi (prioritāšu noteikšana, drošības pasākumi u. tml.), lēmums par vecuma noteikšanu ir jāizdod atsevišķi no lēmuma par starptautisko aizsardzību un pirms tā. Ja nav atsevišķas tiesības pārsūdzēt pašu vecuma noteikšanas lēmuma rezultātu, ir jābūt pieejamai iespējai apstrīdēt iznākumu, izmantojot izskatīšanu tiesā vai kā daļu no vispārējās aizsardzības prasības izskatīšanas. Personai ir jābūt piekļuvei pārstāvim vai juridiskajam atbalstam, lai palīdzētu viņam vai viņai šajā procesā. Izdodot atsevišķu lēmumu, informācija par to, kā to apstrīdēt, jāsniedz bez maksas un atbilstoši pieteikuma iesniedzēja izpratnes līmenim. Šajā brīdī pieteikuma iesniedzējam jāsniedz iespēja izteikt savus uzskatus.

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

Attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas pieteikuma iesniedzējam pieejami, lai pārsūdzētu lēmumu par vecuma noteikšanu:

- astoņas ES+ valstis piedāvā iespēju apstrīdēt lēmumu par vecuma novērtēšanu atsevišķi;
- deviņas ES+ valstis piedāvā iespēju apstrīdēt lēmumu par vecuma noteikšanu kā daļu no lēmuma par starptautisko aizsardzību vai vienlaikus;
- divas ES+ valstis nesniedz pieteikuma iesniedzējam tiesiskās aizsardzības līdzekļus, lai pārsūdzētu vecuma noteikšanas rezultātus.

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

3. nodaļa. Vecuma noteikšanas process: daudznozaru un holistiskas pieejas īstenošana

Daudznozaru un holistiskas pieejas īstenošana vecuma noteikšanas procesā

Ar holistisku pieeju ņem vērā kaut ko visu vai visu sistēmu, nevis tikai tās daļas. Atšķirībā no vienkāršas vecuma noteikšanas, kurā galvenais mērķis ir hronoloģiskā vecuma novērtējums, vecuma noteikšanas process, kas balstīts uz "holistisku" pieeju, nav vērsts tikai uz vecumu, bet tajā ņem vērā plašāku faktoru spektru. Izmantojot šo pieeju, kad novērtē hronoloģisko vecumu, ņem vērā arī bērnu un jauniešu vajadzības migrācijas kontekstā. Tādējādi holistiska vecuma noteikšana ļauj elastīgi un individuāli veikt vecuma noteikšanas procesu, balstot noteikšanas procesu uz konkrētiem apstākļiem un pieteikuma iesniedzēja vajadzībām (piemēram, veikt vecuma noteikšanu vai neveikt, piemēroto metožu izvēle, pārbaudītāji u. tml.).

Rezultātā holistiski izstrādāts vecuma noteikšanas process pastiprina operatīvu *BIC* ievērošanu visā procesā. *BIC* sistemātiskai un nepārtrauktai novērošanai jāatspoguļojas visās darbībās, kas to ietekmē. Tāpēc katrā vecuma noteikšanas procesā vispirms ir jāapsver, kā īstenot *BIC* principu, lai bērnu pienācīgi un prioritāri identificētu (jo īpaši attiecībā uz nepavadītiem bērniem). Ir jāpieņem daži pasākumi, lai iegūtu pilnīgu priekšstatu par bērna vajadzībām, piemēram:

- tiem, kuri saskaras ar bērnu (ieskaitot skolotājus, aprūpētājus, aizbildņus/pārstāvjus, veselības aprūpes speciālistus, uzņemšanas iestādes, patvēruma un migrācijas iestādes un tiesībaizsardzības iestādes), ir jārīkojas proaktīvi, lai apkopotu visu informāciju, kas nepieciešama, lai noteiktu bažu vai interešu aspektus (piemēram, ļaunprātīgas izmantošanas vai traumatiskas pieredzes vēsture), – visā procesā bērni ir jāuzklausa ne tikai par viņu vecumu, bet arī par viņu vajadzībām un bažām;
- lai pēc iespējas samazinātu interviju skaitu un izvairītos no atkārtotiem jautājumiem, šī informācija visa procesa laikā ir jādara pieejama visiem pārējiem attiecīgajiem dalībniekiem (aizbildņiem/pārstāvjiem, veselības aprūpes speciālistiem, uzņemšanas iestādēm, patvēruma un migrācijas iestādēm un tiesībaizsardzības iestādēm), kad vien iespējams un ievērojot datu aizsardzības noteikumu;
- turklāt šiem speciālistiem ir iespēja paust savu viedokli, balstoties uz savām īpašām zināšanām un pieredzi, un, ja nepieciešams, apmainīties ar viedokļiem;
- ieviešamais process ir jāizstrādā, apspriežoties ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām – šajā jautājumā holistiskā pieeja būs saistīta ar daudznozaru pieeju, kā minēts tālāk.

Daudznozaru pieeja apvieno vai iesaista vairākus akadēmiskos priekšmetus vai profesionālas specializācijas, pieejot tēmai vai problēmai.

Daudznozaru pieeja vecuma noteikšanā nozīmētu dažādu aspektu vai faktoru izpēti, piemēram, fizisko, psiholoģisko, attīstības, vides un kultūras ⁽³¹⁾. Tāpat vecuma noteikšanas procesu, kura pamatā ir tikai medicīnas metodes, nevar uzskatīt par daudznozaru procesu. Tā kā nav vienas vienīgas metodes, ar kuru varētu droši noteikt cilvēka vecumu, vairāki faktori ir jāizvērtē, izmantojot dažādas metodes. Tas nodrošina, ka lēmums ir balstīts uz plašāku pierādījumu klāstu, tādējādi uzlabojot novērtējuma ticamību. Šajā sakarā daudznozaru novērtējumā ir nepieciešams, lai speciālisti, kas ir atbilstoši kvalificēti savā attiecīgajā kompetences jomā veikt vecuma noteikšanu, ir iesaistīti visā procesā pārbaužu laikā un pieņemot lēmumu pēc dažādu pārbaužu rezultātu saņemšanas. Atkarībā no metodes tie var būt sociālie darbinieki, ārsti, radiologi, (bērnu) psihologi, pediatri vai citi atbilstoši kvalificēti cilvēki ar pieredzi bērnu attīstības un vecuma noteikšanas jomā. Lai saskaņotu dažādu ekspertu ieguldījumu, daudznozaru pieejas praktiskās īstenošanas laikā jāievieš koordinācijas mehānisms.

⁽³¹⁾ Skatīt, piemēram, programmu "Nošķirti bērni Eiropā", Labas prakses deklarācija, (2009), pieejams šeit: <http://www.scepnetwork.org/p/1/69>.

Tāpat kā visos jautājumos, kas saistīti ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, un saskaņā ar QD 4. pantu (pārstrādātā redakcija) ir jāņem vērā visi pieejamie pierādījumi. Lēmums par to, kuri speciālisti ir jāiesaista vecuma noteikšanā, ir jāpieņem ar mērķi pēc iespējas uzlabot novērtējuma vispārējo precizitāti, vienlaikus saglabājot vismazāko iespējamo iejaukšanās ietekmi uz pieteikuma iesniedzēju.

Izlemjot, kādas metodes izvēlēties, veicot vecuma noteikšanu, BIC ir jāuzskata par galveno aspektu. APD pārstrādātajā redakcijā ir precizēts, ka tad, ja pēc vispārējiem paziņojumiem vai citām attiecīgām norādēm dalībvalstīm ir šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu, tās var izmantot medicīniskās pārbaudes, izskatot starptautiskās aizsardzības pieteikumu, lai noteiktu nepavadītu bērnu vecumu. Tā kā psiholoģiskā attīstība un pieteikuma iesniedzēja briedums ir būtiski aspekti, kas jāizpēta procesa gaitā, pirms citām metodēm jāizvēlas psihosociālais novērtējums.

Ja pēc daudzozaru novērtējuma dalībvalstis joprojām šaubās par pieteikuma iesniedzēja vecumu, tās pieņem, ka pieteikuma iesniedzējs ir bērns.

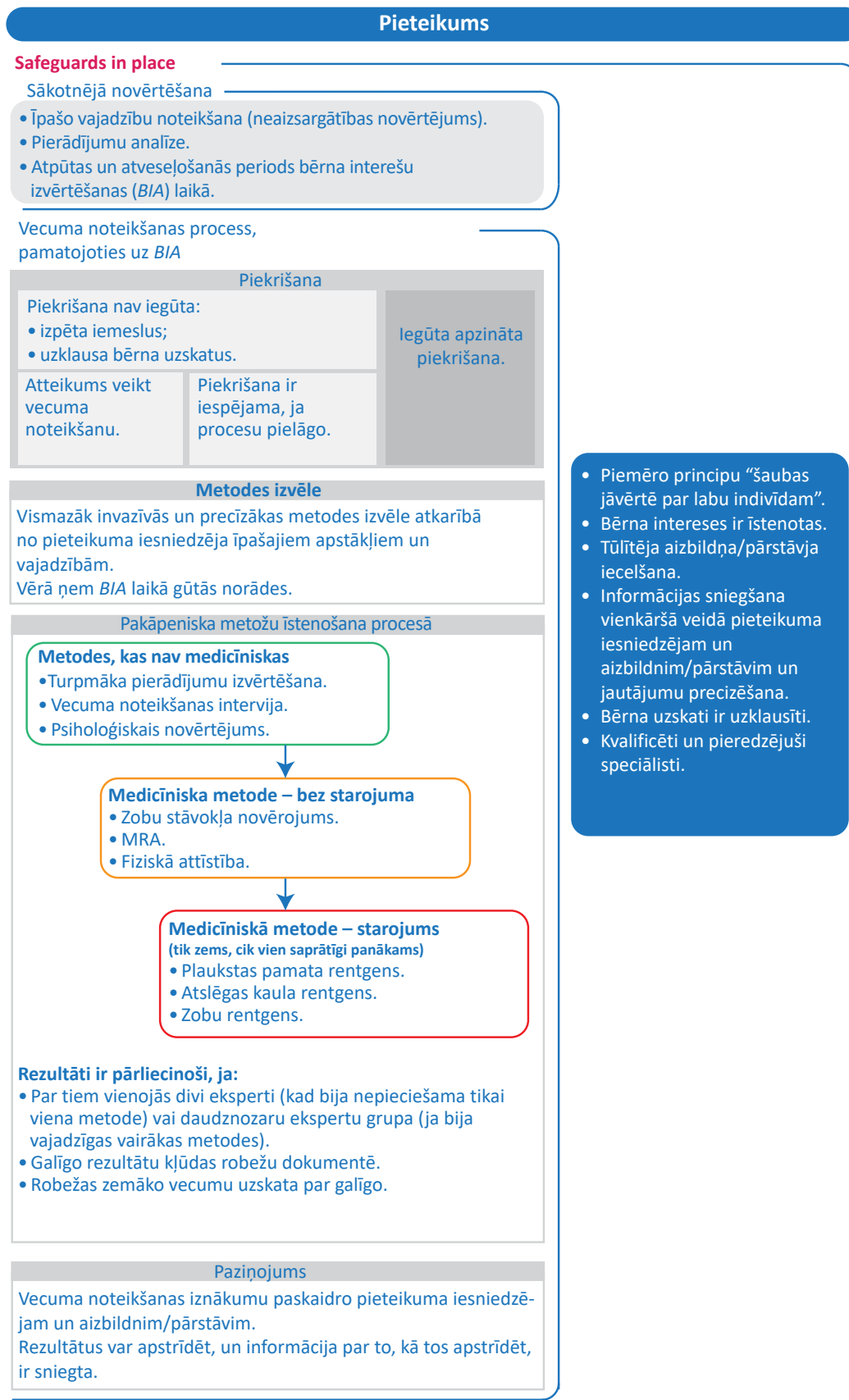
Saskaņā ar IOM⁽³²⁾ pašlaik ir trīs galvenās pieejas vecuma noteikšanai:

- pirmā metode, ko vislabāk var raksturot kā **nemedicīniska veida**, ietver esošās dokumentācijas novērtējumu, vizuālu novērtējumu, kura pamatā ir fiziskais izskats un intervijas, kas sniedz stāstījumu par indivīda dzīvi un apstākļiem;
- otrā metode būtībā ir **medicīniska** un ietver kaulu un/vai zobu fizisku pārbaudi un attēlošanu ar radiogrāfiju;
- trešās metodes mērķis ir integrēt datus, kas iegūti gan ar nemedicīniska veida pieeju, gan ar medicīnisku pārbaudi, atzīstot, ka **daudzozaru sadarbība** ir priekšnoteikums, lai nodrošinātu labus rezultātus neaizsargātiem bērniem un jauniešiem.

⁽³²⁾ EASO darba grupa par vecuma noteikšanu, 2016. gada septembris.

Vecuma noteikšanas procesa plūsmas diagramma

Iepriekšējā sadaļā aprakstītais process, kā arī nepieciešamie pasākumi un garantijas, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu efektīvu un drošu vecuma noteikšanu, vizuāli ir attēlotas nākamajā diagrammā.

Norādījumi par vecuma noteikšanas procesu

Apsverot, vai vecuma noteikšana ir nepieciešama vai nav nepieciešama

Pirms lēmuma pieņemšanas par procesu vai pirms jebkādas vecuma noteikšanas veikšanas jāievieš daži priekšnoteikumi un drošības pasākumi.

- Pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis **starptautiskās aizsardzības** pieteikumu un tiek reģistrēti personas dati, piemēram, identitāte, vecums un ģimenes saites.
- Pieteikuma iesniedzēja apgalvotais vecums (kā pieaugušais vai bērns) **nav pamatots** ar dokumentiem, un nav iesniegti nekādi citi pierādījumi, lai pārbaudītu apgalvoto vecumu.
- Pieteikuma iesniedzēja apgalvoto vecumu **apšaubā**.
- Pieteikuma iesniedzējam provizoriski varētu **noņemt pirksta nospiedumus**, ja apšaubītā vecuma robeža nepārprotami pārsniedz vecumu, kas šim nolūkam noteikts ES un/vai valsts tiesību aktos un iekļauts ES patvēruma pirkstu nospiedumu datubāzē (*Eurodac*)⁽³³⁾.
- Piemērojot principu "**šaubas par labu indivīdam**", pieteikuma iesniedzēju uzskata par jaunāku par 18 gadiem un, ja viņš vai viņa ir bez pavadības, tam nekavējoties ieceļ **aizbildi/pārstāvi**.
- No šā brīža ievēro **BIC** un līdz brīdim, kad pārlicinoši rezultāti norāda, ka pieteikuma iesniedzējs ir pieaugušais.

Personas vecums ir faktors, kas var padarīt viņu neaizsargātu (bērns, vecāka gadagājuma cilvēks) vai vēl vairāk uzsvērt citas jau pastāvošās neaizsargātības (kas izriet no dzimuma, ģimenes apstākļiem, seksuālās orientācijas, dzimuma identitātes, invaliditātes, nopietnas slimības vai pakļautības spīdzināšanai vai citām smagām vardarbības formām). Ņemot vērā, ka šīs neaizsargātības var nelabvēlīgi ietekmēt pieteikuma iesniedzēja spēju iesniegt un pamatot savu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ES patvēruma *acquis* nodrošina papildu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu taisnīgas patvēruma procedūras pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām. Lai nodrošinātu, ka pieteikuma iesniedzēji ar īpašām vajadzībām var pilnībā iesniegt un pamatot savu pieteikumu, ir jāievieš agrīnās **identificēšanas mehānisms** un, ja nepieciešams, vēlāks neaizsargātības novērtējums. Tomēr iestādēm ir jābūt piesardzīgām, lai ātri noteiktu neaizsargātības pazīmes, kas varētu parādīties procedūras turpmākajos posmos, un attiecīgi reaģēt. Šim mehānismam jābūt pieejamam visā procedūras laikā, lai nodrošinātu, ka ir iespējama neaizsargātības identificēšana vēlākā posmā un līdz ar to ir nodrošināts pietiekams atbalsts bez liekas kavēšanās.

Neaizsargātā pieteikuma iesniedzēja īpašajām vajadzībām jāpiešķir galvenā nozīme, lemjot par to, kādas metodes ir jāizmanto, kā jāveic vecuma noteikšana un vai tam ir negatīva ietekme uz šo konkrēto pieteikuma iesniedzēju. Dažu informāciju, kas iegūta, novērtējot īpašās vajadzības, var izmantot, nosakot vecumu. Tādējādi tiek novērsta kavēšanās un procedūru dublēšanās attiecībā uz to pašu personu. Veicot vecuma noteikšanu ar holistisku un daudznozaru pieeju, tas var palīdzēt noteikt arī citas vajadzības un neaizsargātības, kas netika konstatētas iepriekšējos neaizsargātības novērtējumos.

Šajā posmā, ja apgalvoto vecumu nevar pārbaudīt, un pēc tam, kad ir nodrošināts, ka izmeklēšana neapdraud pieteikuma iesniedzēju vai viņa ģimeni, amatpersonām ir aktīvi jāmeklē informācija no citiem avotiem. Šajā sākotnējā posmā, kas pazīstams kā **pierādījumu analīze**, ņem vērā visus iestāžu rīcībā esošos pierādījumus (dokumentus, pieteikuma iesniedzēja un viņa vai viņas ģimenes locekļu paziņojumus par viņa vai viņas vecumu un identitāti, aizbildņa paziņojumus, citās datubāzēs esošu informāciju un pirmos novērtējumus, pamatojoties uz fizisko izskatu). Strādājot ar bērniem, kuri meklē patvērumu, jo īpaši bērniem bez pavadības, ir sagaidāms, ka amatpersonas pieņems īpaši proaktīvu un empātisku attieksmi.

Pamatojoties uz iepriekšminētās analīzes rezultātiem, atbildīgās iestādes varētu spēt atšķirt gadījumus, kad apgalvotais vecums ir apšaubāms, un gadījumus, kad tā nav.

⁽³³⁾ Pašlaik *Eurodac* regulā ir paredzēta visu personu, kas vecākas par 14 gadiem, pirkstu nospiedumu noņemšana; priekšlikumā par regulas pārstrādāšanu ierosinātais vecums ir pazemināts līdz 6 gadiem.

Tiklīdz rodas šaubas par apgalvoto vecumu, ir jā sāk piemērot princips “**šaubas par labu indivīdam**”. Tāpēc pieteikuma iesniedzējs jā uzskata par bērnu tikmēr, līdz ir iegūti pārliecinoši rezultāti, veicot papildu pārbaudes.

Tā kā pieteikuma iesniedzēju uzskata par bērnu, nekavējoties ir jāieceļ **aizbildnis/pārstāvis**, lai nodrošinātu, ka visos lēmumos, kas skar bērnu, ir ievērots **BIC** princips. Tas ietver vecuma noteikšanas nepieciešamību.

Lai gan vecuma noteikšanas galvenais mērķis ir novērtēt pieteikuma iesniedzēja brieduma pakāpi un tajā ir jāņem vērā visi ar noteikšanu saistītie faktori, jāņem vērā arī bērna labklājība. Šā iemesla dēļ starp pirmo pierādījumu analīzi, ko var veikt pēc ierašanās, un pilnvērtīgu vecuma noteikšanu ir svarīgi nodrošināt **atpūtas un atveseļošanās periodu**. Tādējādi par vispiemērotāko kanālu efektīvas un drošas vecuma noteikšanas veikšanai uzskata divpakāpju vecuma noteikšanas procesu. Tas jo īpaši attiecas uz lielu migrantu pieplūdumu, kad pats svarīgākais ir efektīva identifikācijas un reģistrācijas procedūra.

Atpūtas un atveseļošanās periods var veicināt uzticības veidošanu starp bērnu un viņa aizbildni/pārstāvi. Tas arī ļauj bērnam sākt justies droši un dalīties ar informāciju, kas nepieciešama viņa vai viņas vajadzību novērtēšanai. Šajā periodā ir jāveic **BIA** ⁽³⁴⁾, lai nodrošinātu, ka konkrētais vecuma noteikšanas process atbilst pieteikuma iesniedzēja individuālajiem apstākļiem un ka paredzamais rezultāts ir labvēlīgs procesam un nav kaitīgs bērnam.

Ar šo procesu jānodrošina, ka bērna **uzskatus sistemātiski uzklausa**, – vai tos izsaka pats bērns, vai tos izsaka viņa aizbildnis/pārstāvis. Šīs tiesības ir jāpiemēro sistemātiski ne tikai procedūras laikā, bet arī agrīnā posmā, pirms pieņem lēmumu veikt vecuma noteikšanu.

- Uzskati jāapkopo ikreiz, kad iestādēm ir **šaubas** par pieteikuma iesniedzēja sniegtajiem paziņojumiem vai citiem pierādījumiem. Vienkāršs mēģinājums apmainīties ar viedokļiem un konstruktīvi izskaidrot iemeslus, kāpēc apgalvoto vecumu nepieņem vai kāpēc informācija nav pietiekama, lai apstiprinātu apgalvojumus, var palīdzēt pieteikuma iesniedzējam saprast procesu un būt gatavam sadarboties.
- Gadījumā, ja pastāv iespējamās **pretrunas** attiecībā uz viņa vai viņas vecumu, pieteikuma iesniedzējam ir jānodod iespēja un laiks tās mutiski vai rakstiski izskaidrot.
- Dažreiz pieteikuma iesniedzējs iesniegs papildu dokumentus vai citus pierādījumus, vai ticamus paskaidrojumus un spēs pamatot apgalvoto vecumu. Tādējādi šie **paskaidrojumi un papildu elementi** padarītu vecuma noteikšanu nevajadzīgu.

Pēc visu pierādījumu izvērtēšanas, secinot, ka šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu ir pamatotas, uzklusot pieteikuma iesniedzēja uzskatus un aizpildot **BIA** veidlapu, var pieņemt lēmumu par vecuma noteikšanas procesa uzsākšanu vai neuzsākšanu.

Īstenojot vecuma noteikšanu

Ja **vecuma noteikšanu uzskata par nepieciešamu un uz to norāda BIA**, vecuma noteikšanas procesu sāk bez liekas kavēšanās. Iestādēm ir jānodrošina, ka pieteikuma iesniedzējam un aizbildnim/pārstāvim ir sniegta atbilstoša **informācija**, kas izteikta vienkāršā izteiksmē, un ka informācija ir saprotama. Ir jāatbild uz jebkuriem jautājumiem, kādi var būt pieteikuma iesniedzējam un/vai viņa aizbildnim/pārstāvim, kā arī ir jāsniedz visi nepieciešamie paskaidrojumi.

Pēc tam pieteikuma iesniedzējs un/vai viņa aizbildnis/pārstāvis būs labāk sagatavoti, lai sniegtu **apzinātu piekrišanu** procesam. Gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs nevar dot piekrišanu pamatotu veselības traucējumu dēļ, pietiek ar aizbildņa/pārstāvja apzinātu piekrišanu. Ja ir kādas šaubas par šo procesu, tās ir jāklīdz jebkurā posmā. **Atteikums veikt** novērtējumu nenozīmē, ka personu automātiski uzskata par pilngadīgu. Šādos gadījumos pieteikuma iesniedzēju vajadzētu atkārtoti **uzklaust**, bet iemeslus vajadzētu pilnībā izpētīt. Nevēlēšanos var pārvarēt, sniedzot pieteikuma iesniedzējam un/vai viņa aizbildnim/

⁽³⁴⁾ Skatīt, piemēram, programmas “Nošķirti bērni Eiropā” nostājas dokumentu par vecuma noteikšanu nošķirtu bērnu Eiropā kontekstā, (2012), pieejams šeit: <http://www.scepnetwork.org/images/16/163.pdf>.

pārstāvim vairāk informācijas vai pielāgojot procesu viņa vai viņas vajadzībām, piemēram, izvēloties alternatīvu metodi.

Jebkurā gadījumā atteikums veikt vecuma noteikšanu nevar būt vienīgais iemesls pieteikuma noraidīšanai (APD 25. panta 5. punkts).

Pēc tam, kad ir saņemta **apzināta piekrišana**, process, kurā ir ietverti visi nepieciešamie drošības pasākumi, ir jāpadara pieejams un, ja nepieciešams, jāpielāgo bērna īpašajām vajadzībām vai apstākļiem saskaņā ar valsts praksi un saskaņā ar ES *acquis*.

Metodes jāizvēlas pēc iespējas individuālāk, priekšroku dodot vismazāk aizskarošai un precīzākai metodei. Lemjot par to, kura metode ir **vismazāk aizskaroša** izvēle, jāņem vērā ne tikai fiziskā, bet arī psiholoģiskā ietekme uz pieteikuma iesniedzēju (skatīt APD 25. panta 5. punkta otro daļu). Jāņem vērā arī vides un kultūras faktori.

Pārbaudes jāīsteno pakāpeniski, vispirms dodot priekšroku nemedicīniska veida metodēm. Ja tās nesniedz pārlicinošus rezultātus, var izmantot medicīniskās metodes, kurām nav nepieciešama starojuma izmantošana. Medicīnas metožu izmantošanai, kam nepieciešama starojuma izmantošana, vajadzētu būt pēdējai iespējai, un, kā minēts iepriekš, metodei ir jābūt tādai, kas prasa izmantot viszemāko iespējamo starojuma devu. Psiholoģiskā brieduma pārbaūžu rezultāti jāuzskata par tikpat svarīgiem kā to pārbaūžu rezultāti, ar ko novērtē fizisko attīstību. Šāda pieeja nodrošina to, ka, iegūstot pārlicinošus rezultātus no vienas metodes, izvairās no jebkādam papildu nevajadzīgām pārbaudēm.

Pārbaudēm nekad nevajadzētu būt piespiedu vai kultūras ziņā nepiemērotām, bet speciālistiem jābūt **kvalificētiem**, apmācītiem dzimumu līdztiesības un kultūras ziņā jutīgos jautājumos un zinošiem par šajā sakarā sniegtajiem protokoliem un/vai vadlīnijām⁽³⁵⁾. Ir jāizslēdz pārbaudes, kas ietver kailumu, dzimumorgānu vai intīmo daļu pārbaudi, novērošanu un/vai mērījumus, jo tās ir ļoti aizskarošas.

Ja kāda no vecuma noteikšanas laikā izmantotajām metodēm sniedz rezultātu, kas norāda, ka persona ir jaunāka par 18 gadiem, novērtējums ir jāpārtrauc. Šādos gadījumos, ja apgalvotais vecums ir norādītā diapazona robežās, tas jāuzskata par spēkā esošu, tomēr, ja tā nav, tā vietā par spēkā esošu vecumu ir jāpieņem **robežas minimālais vecums**.

- Ja ir nepieciešamas vairākas pārbaudes, jo ir turpmāki un nepārlicinoši rezultāti, tad gala rezultāti ir jāanalizē **ekspertu grupai**. Šiem ekspertiem jābūt ar dažādām zināšanām un vispārīgām zināšanām vai pieredzi darbā ar bērniem. Ekspertu grupai ar daudznozaru pieredzi jāapvieno sociālie darbinieki, tiesu medicīnas darbinieki, bērnu aizsardzības speciālisti un par patvērumu atbildīgie darbinieki ar speciālām zināšanām par bērniem.
- Ja tas nav iespējams vai gadījumos, kad izmanto tikai vienu metodi, vecuma noteikšana jāveic vismaz **diviem ekspertiem**. Jānodrošina, ka ir sniegti abu kvalificēto ekspertu viedokļi un abi ir vienojušies par lēmumu. Ja abi eksperti nespēj vienoties par galīgo lēmumu, varētu ieteikt lietu saasināt un panākt, ka lēmumu pieņem pieredzējis un kvalificēts uzraudzītājs.

Ja vienošanos nevar panākt, vecuma noteikšana ir jāuzskata par nepārlicinošu, un jāpiemēro princips "šaubas par labu indivīdam". Šādos gadījumos pieteikuma iesniedzējs jāuzskata par bērnu.

Lēmumam jābūt motivētam, rakstiskam un mutiski paskaidrotam. Tajā jānorāda ekspertu profesionālā kvalifikācija, pieredze un atbilstoša apmācība, kā arī izmantoto metožu kļūdas robeža. Pieteikuma iesniedzējam jābūt informētam par iespēju apstrīdēt lēmumu un, ja nepieciešams, saņemt juridisku palīdzību, lai to darītu.

Tā kā sekas, ko rada personas noteikšana par pieaugušo vai bērnu, ir tālejošas, pieteikuma iesniedzējam jānodrošina **apstrīdēt rezultātus** ātrā un pieejamā veidā. Iespējas pieteikuma iesniedzējam apstrīdēt vecuma noteikšanas rezultātus ir ar lēmuma pārsūdzēšanu vai izskatīšanu tiesā.

⁽³⁵⁾ Skatīt, piemēram, programmas "Nošķirti bērni Eiropā" nostājas dokumentu par vecuma noteikšanu nošķirtu bērnu Eiropā kontekstā, (2012. g.), pieejams šeit: <http://www.scepnetwork.org/images/16/163.pdf> vai šeit: <http://www.scepnetwork.org/p/1/76/position-papers>.

Turklāt šajā procesā jāņem vērā iespēja, ka pēc vecuma noteikšanas pabeigšanas var parādīties jauna informācija, tādējādi ir jābūt iespējai noteikto vecumu vēlāk **pārskatīt**.

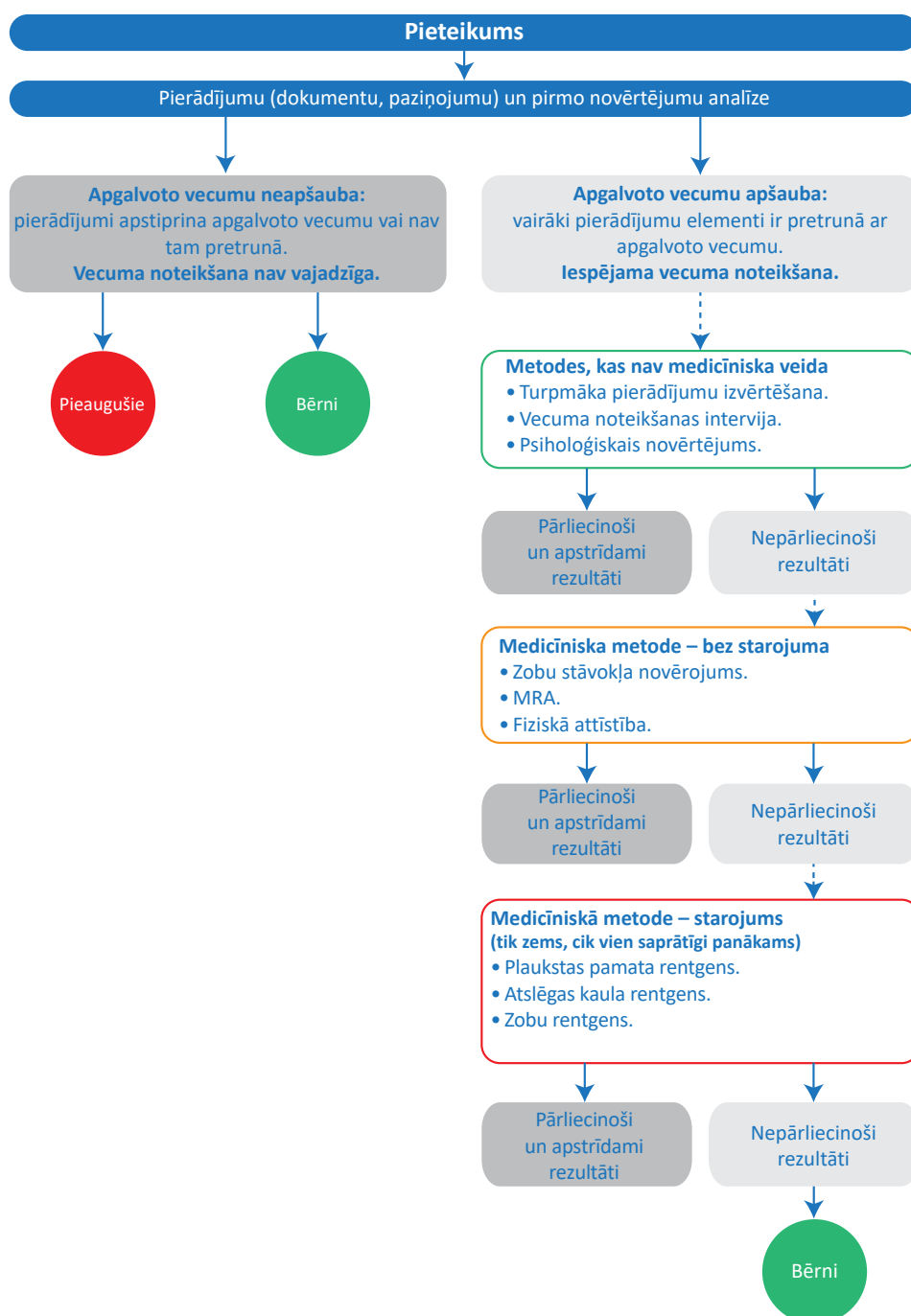
Nepareiza vecuma novērtēšanas gadījumā nekavējoties jārikojas, lai vienkāršā un efektīvā veidā izlabotu informāciju, un visi grozījumi ir jādublē vajadzīgajās datubāzēs.

4. nodaļa. Vecuma noteikšanas metožu pārskats

Pašlaik izmantotās metodes klasificē kā medicīniskas un nemedicīniska veida atkarībā no tā, vai ir nepieciešama ārsta iesaiste. Medicīnisko metožu klasifikācijā nošķir metodes, kas ir bez starojuma, un metodes, kas ietver starojuma izmantošanu.

Šī klasifikācija un metožu pakāpeniska izmantošana, lai novērstu nevajadzīgas pārbaudes, ir atspoguļota nākamajā diagrammā. Nav sniegtas atsauces uz procesa garantijām un tiesībām, jo tās ir analizētas gan iepriekšējā nodaļā, gan vecuma noteikšanas procesa diagrammā.

Metožu plūsmas diagramma

Norādījumi par metožu pakāpenisku ieviešanu

Tiklīdz pieteikuma iesniedzēji ir izteikuši vēlmi pieteikties starptautiskajai aizsardzībai, viņiem ir tiesības uz noteiktām tiesībām (palikt teritorijā, atrasties pamata materiālajos uzņemšanas apstākļos un tiesības uz to, ka viņa vai viņas īpašās vajadzības nosaka vai novērtē). Varbūtējā bērna gadījumā īpašu procesuālo vajadzību noteikšana un īpašu uzņemšanas nosacījumu nodrošināšana ir prioritāte bērniem raksturīgās ievainojamības dēļ. Saskaņā ar *APD* 25. panta 5. punktu (pārstrādāta redakcija) visi iegūtie pierādījumi var palīdzēt konstatēt bērna vecumu un/vai likvidēt vai mazināt nepieciešamību veikt papildu vecuma noteikšanu, tāpēc tam vajadzētu būt sākumpunktam, pirms tiek izlemts, vai ir nepieciešams vecuma noteikšanas process vai nav.

Pieejamo pierādījumu un pirmo novērtējumu analīze

Kā norādīts Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 24. pantā un *CRC* 7. pantā:

“Bērnu reģistrē tūlīt pēc dzimšanas, un viņam kopš piedzimšanas brīža ir tiesības uz pilsonības iegūšanu.”

Dzimšanas apliecība ir dokuments, kas apliecina personas dzimšanu, datumu, vietu, dzimumu un vecākus. Civilās reģistrācijas galvenais mērķis ir izveidot juridisku dokumentu, ko var izmantot, lai noteiktu un aizsargātu indivīda tiesības.

Kā minēts iepriekš, dažas valstis sistemātiski neregistrē savu pilsoņu vai iedzīvotāju dzīves notikumus (dzimšanas, laulības un nāves gadījumus), un dažas no tām to dara ļoti reti vai vēlu. Tādējādi šāda reģistrācija var neatbilst ES+ valstu iestāžu publisko reģistru standartiem (novēršot viena un tā paša notikuma dubultu reģistrāciju, nepilnības vai neatbilstības reģistros u. tml.). Turklāt to notikumu dēļ, kas notikuši viņu izcelsmes valstī, vai sakarā ar viņu lidojuma apstākļiem (bruņoti konflikti vai vajāšana un/vai diskriminācija no valsts iestādēm u. tml.) šie juridiskie dokumenti var nebūt pieejami personām, kurām nepieciešama starptautiska aizsardzība, tāpēc viņi nevarēs iesniegt derīgus pierādījumus vai uzticamas savas identitātes apliecības.

Ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus un pieteikuma iesniedzēja centienus iesniegt visu informāciju, kas ir viņa vai viņas rīcībā, iestādēm kā apstiprinoši pierādījumi tostarp jāpieņem šādi dokumenti:

- pasēs,
- ID dokumenti,
- uzturēšanās atļaujas,
- ceļošanas dokumenti, piemēram, ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos izsniegti dokumenti,
- citu valstu apliecības (religiski vai civili apliecinājumi), ar kuriem pārbauda pieteikuma iesniedzēja vai jebkura ģimenes locekļa civilo statusu (laulība, dzimšana, informatīvs materiāls par ģimeni) – ar jebkādu atsauci uz pieteikuma iesniedzēja vecumu.

Izņemot šos dokumentus, noderīgas informācijas avoti, piemēram, kopējas datubāzes (piemēram, Šengenas Informācijas sistēma ⁽³⁶⁾, *Eurodac* vai *Interpola* datubāze par nozagtiem vai pazaudētiem ceļošanas dokumentiem ⁽³⁷⁾), var saturēt informāciju par pieteikuma iesniedzēja vecumu.

Līdzīgi var izmantot pieteikuma iesniedzēja ģimenes locekļu vai radnieku lietās pieejamos paziņojumus vai dokumentus, lai noskaidrotu un/vai apstiprinātu apgalvoto vecumu, neveicot papildu vecuma noteikšanu. Lai novērstu bērna vai ģimenes apdraudējumu, šāda veida datu vākšanā jāievēro īpaša piesardzība. Jo īpaši svarīgi tas ir starptautiskas aizsardzības kontekstā.

⁽³⁶⁾ SIS: Lielapjoma informācijas sistēma, kas atbalsta ārējo robežu kontroli un tiesībaizsardzības sadarbību Šengenas zonā.

⁽³⁷⁾ SLTD: Datubāze, kurā ir dati par nozagtiem, pazaudētiem vai spēku zaudējušiem ceļošanas dokumentiem, piemēram, pasēm, personas apliecībām, ANO caurlaidēm vai vīzu zīmogiem.

Ja pirmos novērtējumus, kas balstās uz fizisko izskatu, veic darbinieki, kuri ir pieredzējuši darbā ar bērniem, dažus no tiem var izmantot, lai uzlabotu sākotnējo analīzi. Kad tos izmanto kopā ar citu pieejamo informāciju, tos var izmantot, lai atbalstītu sākotnējās pārbaudes rezultātus.

Tomēr, tā kā novērtējums ir balstīts tikai uz fiziskām īpašībām un tāpēc var viegli novest pie patvaļīgiem, subjektīviem un neprecīziem rezultātiem, ir jāpievērš īpaša piesardzība, ņemot vērā šādus apsvērumus. Šā iemesla dēļ fiziska izskata novērošanu pašu par sevi nevar uzskatīt par vecuma noteikšanas metodi, kā arī to nevar izmantot izolēti, jo ar to nevar nodrošināt konkrēta hronoloģiskā vecuma noteikšanu.

Fiziskais izskats var palīdzēt, lai nodalītu vai atšķirtu acīmredzamos gadījumus (personas ar neapšaubāmām pieaugušo vai bērnu īpašībām), bet to nevajadzētu izmantot, lai noteiktu vecumu vēlos pusaudža gados vai agrīnos pieaugušā gados. Šādos gadījumos līdz brīdim, kamēr nav iegūti pārliecinoši rezultāti, piemēro principu “šaubas par labu indivīdam” (apstiprinot apgalvoto vecumu vai nosūtot personu uz pienācīgu vecuma noteikšanas procesu).

IOM un citi eksperti brīdina, ka bērnu dzīves pieredze var ietekmēt viņu attīstību. Tas nozīmētu, ka dažos aspektos bērni var būt atpalikuši, bet citos aspektos – attīstītāki. Pētījumi šajā jomā liecina, ka pēctraumatiska stresa traucējums var novest pie priekšlaicīgas bioloģiskās novecošanās vecumā no 5 līdz 10 gadiem ⁽³⁸⁾.

Tā kā pašreizējo metožu ierobežojumi var novest pie nepareiza vecuma noteikšanas vai novērtējuma, ir jāievieš pārskatīšanas mehānisms, lai labotu vecumu, kas sistēmā ievadīts nepareizi. Kad vecuma noteikšana ir atzīta par nepareizu, nekavējoties jāveic atbilstošas darbības (izmitināšanas vietas maiņa, aizbildņa iecelšana, ja konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējs ir bērns, u. tml.).

DE — Piemērojamās vadlīnijas:

1. personas dokumentu pārbaude, papildu informācijas meklēšana;
2. intervija (divi kvalificēti un pieredzējuši darbinieki), kopējais iespaids par attīstību, tostarp kvalificēta vizuālā pārbaude;
3. šaubu gadījumā medicīniskā pārbaude – metode ar viszemāko ietekmi uz bērna veselību.

NO — Visos gadījumos, kad nepavadīts bērns nav iesniedzis derīgu personu apliecinošu dokumentu ar augstu atpazīstamību, ir nepieciešams veikt turpmāku pieteikuma iesniedzēja identitātes izpēti, tostarp vecuma noteikšanu. Šis vecuma noteikšanas pamatā ir informācija, kas iegūta par pieteikuma iesniedzēja vecumu patvēruma procesā, t. i.:

- paša pieteikuma iesniedzēja informācija par viņa vai viņas vecumu;
- ID dokumenti;
- ID informācija no citām dalībvalstīm (ja pieteikuma iesniedzējs ir identificēts citās valstīs);
- pieteikuma iesniedzēja ID pārbaude viņa vai viņas izcelsmes valstī;
- citu dalībnieku, piemēram, likumīgā aizbildņa, jurista, sociālā dienesta vai veselības aprūpes darbinieku, paziņojums vai komentārs par pieteikuma iesniedzēja vecumu;
- imigrācijas policijas (kas veic pieteikuma iesniedzēju reģistrāciju) un lietas virzītāja, kurš veic patvēruma interviju, paziņojums vai komentārs par pieteikuma iesniedzēja vecumu;
- medicīniskā vecuma pārbaude;
- medicīniskā vecuma noteikšana.

Gadījumos, kad tiek veikta medicīniskā vecuma pārbaude, medicīnisko vecuma noteikšanu novērtē saistībā ar citu lietā esošu informāciju. Politikas norādījumos ir sniegtas vadlīnijas par to, kā izsvērt dažādus iepriekš apspriestos elementus.

⁽³⁸⁾ Ladwig, K.-H., Brockhaus, A.C., Baumert, J. et al., *Post-traumatic stress disorder and not depression is associated with shorter leukocyte telomere length: findings from 3 000 participants in the population-based KORA F4 study*, Ouellette, M.M. 2013, 8(7), e64762. doi:10.1371/journal.(ed.), PLOS ONE, pone.0064762.

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

27 ES+ valstis ņem vērā iesniegtos dokumentus kā pierādījumu pieteikuma iesniedzēja vecumam.

Papildus dokumentiem 19 ES+ valstīs veic dažus pirmos novērtējumus, kas balstīti uz fizisko izskatu.

Apgalvotais vecums ir apšaubāms – iespējama vecuma noteikšanas nepieciešamība

Ja ir pamatotas šaubas par pieteikuma iesniedzēja apgalvoto vecumu (apgalvoto vecumu apšaubā, pieejamie pierādījumi to neatbalsta vai ir tam pretrunā), var rasties nepieciešamība pēc vecuma noteikšanas. Šādos gadījumos iestādēm ir jāizvēlas metode vai metodes, kas jāizmanto šim nolūkam.

Nākamajā sadaļā ir aplūkots pašlaik izmantoto metožu vispārējais pārskats kopā ar īsu iesaistītā procesa aprakstu. Metodes tiek iedalītas “medicīniskās” un “nemedicīniskās” metodēs atkarībā no tā, vai ārsts ir vai nav iesaistīts. Medicīniskās metodes vēl tiek klasificētas atkarībā no tā, vai tajās ietver starojuma izmantošanu vai neietver.

ANO Bērnu tiesību komitejas vispārīgajā komentārā Nr. 6 ir norādīts, ka bērna identifikācija kā par nepavadītu vai nošķirtu bērnu ietver vecuma noteikšanu, kurā jāņem vērā ne tikai fiziskais izskats, bet arī psiholoģiskais briedums.

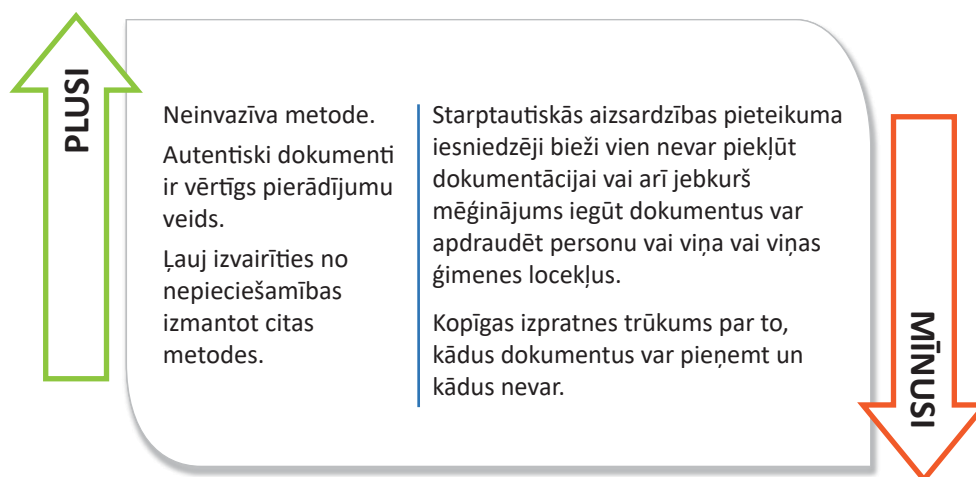
A. Metodes, kas nav medicīniskas**Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses**

Trīs ES+ valstis pieteikuma iesniedzēju vecuma novērtēšanai izmanto tikai nemedicīniska veida metodes.

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

1. Turpmāka pierādījumu izvērtēšana

Ja sākotnēji savāktie dokumenti vai pieejamā informācija neietver atsauci uz vecumu, patvēruma vai migrācijas amatpersonām var būt nepieciešams papildu novērtēt citus dokumentus. Daži dokumenti, pat bez vecuma informācijas, var sniegt zināmu informāciju par pieteikuma iesniedzēja aptuveno vecumu, t. i., skolas ieraksti, ģimenes vakcinācijas kartes vai citi medicīniski dokumenti. Piemēram, varētu būt zināms fakts, ka dažas vakcinācijas saņem zīdāinis noteiktā vecumā vai vecuma robežā un karte bija izsniegta noteiktā laikā, tāpēc īpašnieka vecumu var aptuveni novērtēt.

2. Vecuma noteikšanas intervija

Šī metode ietver tās personas, kuras vecumu apstrīd, sniegtās informācijas apkopošanu un analīzi.

Galvenās atšķirības starp psihosociālā novērtējuma metodēm ir personas, kura veic novērtējumu, pieredze un īpašās zināšanas, kā arī izpētāmās jomas. Tā kā psiholoģisko novērtējumu veiktu bērnu psiholoģijas vai bērnu attīstības eksperti, vecuma noteikšanas interviju galvenokārt veiks amatpersonas, kuras strādā ar patvēruma vai migrācijas iestādēm un ir pieredzējušas bērnu intervēšanā patvēruma procedūrā.

Vecuma noteikšanas intervijas laikā intervētājs mēģina rekonstruēt hronoloģisku dzīves notikumu secību, kurā var saskaitīt vai aprēķināt personas vecumu. Vietējais notikumu kalendārs ⁽³⁹⁾ (pielāgots kalendārs, kas sniedz nozīmīgu notikumu datumus konkrētai ģeogrāfiskajai teritorijai) apvienojumā ar “pirms un pēc jautājumiem” ⁽⁴⁰⁾ (kuru mērķis ir noteikt divus zināmus notikumus, no kuriem viens ir noticis pirms, bet otrs pēc bērna dzimšanas datuma – šie jautājumi ir pazīstami arī kā “sandviča jautājumi” (*sandwich questions*)) var būt noderīgi līdzekļi, lai palīdzētu amatpersonām, pieteikuma iesniedzējam vai ģimenes locekļiem aptuveni noskaidrot bērna dzimšanas datumu.

- Lai savāktu viedokļus bērniem draudzīgā veidā un mudinātu bērnu sniegt informāciju, amatpersonas, kuras tieši nodarbojas ar bērnu, ir jāapmāca par **bērnām draudzīgām intervijas metodēm** ⁽⁴¹⁾. Ja iespējams, arī tulkam ir jāzina, kā intervēt bērnus.
- Lai garantētu personas līdzdalību, attīstītu sadarbības gatavu attieksmi un veidotu uzticību starp iesaistītajām pusēm, ir būtiski nodrošināt pieteikuma iesniedzējam atbilstošu informāciju pirms intervijas sākuma. Intervētājam ir jāsniedz attiecīgā informācija vienkāršā veidā (intervijas mērķis, iesaistīto un klātesošo personu loma, kā arī iemesli, kādēļ apgalvotais vecums ir apšaubāms), jānodrošina, ka pieteikuma iesniedzējs saprot gan informāciju, gan tulku, un jāpārlicinās, ka pieteikuma iesniedzēja vajadzības ir apmierinātas pēc iespējas plašāk (intervētāja un tulka dzimums, nepieciešamie intervijas pasākumi u. tml.). Tikpat svarīga ir iespējas došana pieteikuma iesniedzējam izskaidrot jebkādas pretrunas intervijas laikā.
- Lemjot par vecuma noteikšanas procesa uzsākšanu, ir jāgarantē, ka pierādījumu nastu bērnu gadījumā novirza uz iestādēm. Bērni nespēj izskaidrot lietas tāpat kā pieaugušie, un šis ierobežojums ir īpaši acīmredzams, runājot ar bērniem, kuriem ir atšķirīga kultūras izcelsme un kur vecums var nebūt tik nozīmīgs kā rietumu kultūrās (piemēram, dažādās kultūrās izmanto dažādus kalendārus). Turklāt viņi var uzskatīt sevi par pieaugušajiem vai viņus varētu uzskatīt par pieaugušajiem viņu kopienās.

⁽³⁹⁾ Plašāku informāciju var atrast ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas pamatnostādņēs par mazu bērnu dzimšanas mēneša un gada novērtēšanu (2008. g.).

⁽⁴⁰⁾ Plašāku informāciju var atrast ANO Pārtikas un lauksaimniecības pamatnostādņēs par mazu bērnu dzimšanas mēneša un gada novērtēšanu (2008. g.).

⁽⁴¹⁾ Plašāka informācija par EASO “Bērnu intervēšana” apmācības moduli ir pieejama šeit: <https://www.easo.europa.eu/training-quality/training>.

- Intervētājam ir jāzina izcelsmes valsts informācija, lai diskusijas laikā varētu atklāt attiecīgos jautājumus ⁽⁴²⁾.
- Galu galā, ja novērtējuma secinājums ir nelabvēlīgs pieteikuma iesniedzējam, iemesli ir skaidri jāizskaidro, izmantojot tulku un bērna pārstāvja/aizbildņa/jurista klātbūtnē. Pieteikuma iesniedzējs jāinformē gan mutiski, gan rakstveidā par iespēju apstrīdēt lēmumu.

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

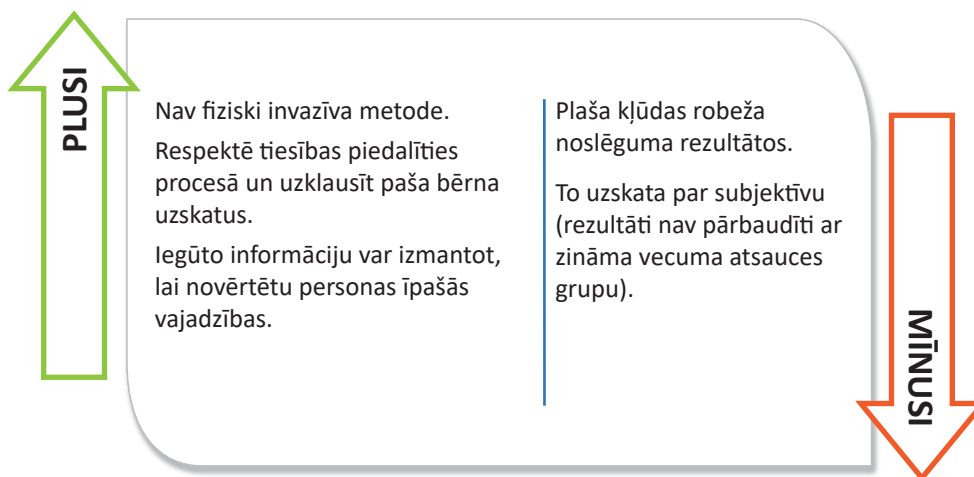
17 ES+ valstis veic vecuma noteikšanas interviju, lai noteiktu pieteikuma iesniedzēju vecumu.

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

Piemēri no prakses

IE — Ja persona apgalvo, ka ir jaunāka par 18 gadiem, bet Starptautiskajā aizsardzības birojā šķiet, ka tā ir vecāka, pieredzējis darbinieks (ja nepieciešams, ar tulka palīdzību) veiks neoficiālu interviju, lai mēģinātu veidot saprātīgu atzinumu par to, vai persona ir nepilngadīga, un tā ir jāsūta uz *TUSLA*, kas ir bērna un ģimenes aģentūra. Intervija ietver jautājumus par agrīnu bērnību, izglītību un citu ģimenes locekļu vecumu. Ja pēc intervijas ir jebkādas neskaidrības, šaubas tiek vērtētas par labu pieteikuma iesniedzējam un viņu nosūta uz *TUSLA*.

MT — Pirmais solis ir intervija 10 darba dienu laikā ar vecuma noteikšanas ekspertu grupu. Ja vecums vēl aizvien ir strīdīgs, tad iesaista arī citus speciālistus, tostarp nosūta uz radioloģijas nodaļu rokas un plaukstu locītavas rentgena veikšanai. Šī procedūra ir daudznozaru pieeja, iesaistot policijas iestādes, aprūpes profesiju speciālistus un medicīnas speciālistus. Interviju, kas ir viens no galvenajiem instrumentiem, ko izmanto šādai vecuma noteikšanai, var uzskatīt par holistisku, jo tās mērķis ir panākt pēc iespējas pilnīgāku varbūtējā nepilngadīgā sistēmisko profilu. Izrietošos vecuma noteikšanas komandas izvēlēto metožu rezultātus apsver kopīgi.

⁽⁴²⁾ EASO apkopo un izstrādā izcelsmes valsts informāciju, kas pieejama EASO tīmekļa vietnē: <https://www.easo.europa.eu/information-analysis/countryorigin-information/country-reports>, un ierobežotā EASO IVI portālā.

3. Psihosociālais novērtējums

Šīs metodes mērķis ir novērtēt garīgo, nevis fizisko briedumu. Novērtēšanas metodēs izmanto pieteikuma iesniedzēja kognitīvo un uzvedības novērtējumu un psiholoģisko novērtējumu, lai noteiktu viņa vai viņas vecumu. Tāpēc vērtētājam ir nepieciešama īpaša pieredze psiholoģijā vai bērnu un jauniešu attīstības stadijās.

Šīs metodes pamatā ir daļēji strukturēta intervija, kurā pieredzējis un apmācīts vērtētājs (parasti sociālais darbinieks vai psihologs) pēta cilvēka dzīves stāsta jomas. Intervijas vai interviju laikā vērtētājs izvērtē personas psiholoģisko briedumu kopā ar uzvedības novērtējumu. Rezultāti var atspoguļot arī dažus novērtējumus, pamatojoties uz fizisko izskatu.

Lai novērtējums būtu efektīvs, būtiska ir uzticēšanās starp pārbaudāmo personu un vērtētāju. Šā iemesla dēļ novērtējums jāveic laika gaitā un tajā jāiesaista citi speciālisti, kas saskaras ar novērtējamo personu, piemēram, uzņemšanas personāls vai skolotāji. Dažas būtiskas norādes šajā sakarā bija sniegtas salīdzināmajā judikatūrā no Apvienotās Karalistes Augstākās tiesas spriedumā Mertonas lietā. ⁽⁴³⁾ Šis spriedums sniedz “norādījumus par prasību vietējām pašvaldībām likumīgi noteikt vecumu jaunam patvēruma meklētājam, kurš apgalvo, ka ir jaunāks par 18 gadiem”. Ievērojot spriedumu Mertonas lietā, visām (vietējām) iestādēm ir jānodrošina, lai to novērtējumi būtu pilnīgi un visaptveroši un lai vecuma noteikšanas process būtu skaidrs, pārredzams un taisnīgs.

Mertonas spriedumam atbilstošs novērtējums parasti ietvers tiešu tikšanos ar jauno personu, nosakot pieteikuma iesniedzēja vispārējo informāciju un ievērojot taisnīguma standartus ⁽⁴⁴⁾. Attiecīgs apsvērums būtu šāds.

Ir svarīgi paturēt prātā “koučingu”, ko patvēruma meklētājs varēja būt saņēmis pirms intervijas par to, kā rīkoties un ko teikt. Pēc sociālo dienestu lomas noskaidrošanas ir svarīgi sadarboties ar šo personu un noteikt pēc iespējas vairāk informācijas. Šo procesu dažkārt sauc par “savienošanos” (*joining*).

Daži svarīgi aspekti, kas jāievēro, veicot novērtējumu, ir izcelti attiecīgajā judikatūrā:

- ja iespējams, procesā jāiesaista divi vērtētāji;
- informācija par vērtētāja/tulka lomu ir jāsniedz atbilstoši personas izglītības un brieduma līmenim;
- uzmanība jāpievērš arī novērtējamās personas noguruma, traumu, apjukuma un trauksmes līmenim;
- vērtēšanas laikā jāievēro vērtējamās personas etniskā piederība, kultūra un ieražas – var būt noderīga informācija par izcelsmes valsti, lai atzīmētu attiecīgos diskusiju tematus;
- veicot novērtējumu, vērtētājam ir jāuzdod atvērta veida jautājumi, nevis uzvedinoši jautājumi;
- vērtētājs var izmantot dažādus instrumentus, lai personai būtu vieglāk sniegt informāciju (zīmējumi, izteiksmes līdzekļi).

Veicot interviju, šādas pazīmes var sniegt noderīgu informāciju, lai veiktu vecuma novērtējumu:

- pieteikuma iesniedzēja fiziskais izskats un izturēšanās, grupu dinamikas novērojumi (aktivitātes ar vienaudžiem);
- mijiedarbības veids ar vērtētāju;
- sociālā vēsture un ģimenes sastāvs;
- attīstības apsvērumi (t. i., informācija par to darbību veidiem, kurās persona bija iesaistīta pirms ierašanās Eiropā);
- izglītība, neatkarības līmenis un pašaprūpe;

⁽⁴³⁾ *B pret London Borough of Merton* (2003) *EWHC 1689* (admin), kurā spriedumu pieņēma tiesnesis *Stanley Burnton* Augstākajā tiesā 2003. gada 14. jūlijā.

⁽⁴⁴⁾ Atbilstību Mertonas spriedumam bieži izmanto, lai aprakstītu, vai vecuma noteikšana ir atbilstoša tiesu praksei. Nav noteikts veids, kādā vietējām iestādēm ir pienākums veikt vecuma noteikšanu, tomēr tiesas sniedza norādījumus vietējām pašvaldībām lietā, kurā bija iesaistīta Mertonas dome (*Merton Council* (*B pret. London Borough of Merton* (2003) *EWHC 1689* (admin))). Visiem pašvaldību vecuma noteikšanas procesiem ir jāatbilst Mertonas lietas judikatūrai un turpmākai judikatūrai kopš šā sprieduma.

- veselības un medicīniskais novērtējums;
- dzīves pieredze un traumatiski notikumi, kas varēja ietekmēt novecošanās procesu.

Šī informācija jāapsver kopā ar informāciju, kas iegūta, analizējot citus pierādījumus, un pēc tam to izmanto, lai izdarītu secinājumus par novērtējumu. Novērtējuma secinājums ir jāsniedz rakstiski, savukārt ziņojumā ir jāiekļauj iepriekš minētie aspekti kopā ar papildu apsvērumiem vai informāciju, kas jāievēro. Ir ārkārtīgi svarīgi nodrošināt, ka vērtētājam(-iem) ir īpašas zināšanas un pieredze jauniešu labklājības jautājumos.

Ja novērtējuma secinājums ir nelabvēlīgs pieteikuma iesniedzējam, iemesli ir skaidri jāizskaidro, izmantojot tulku, bērna pārstāvja/aizbildņa/jurista klātbūtnē. Pieteikuma iesniedzējs jāinformē gan mutiski, gan rakstveidā par iespēju apstrīdēt lēmumu.

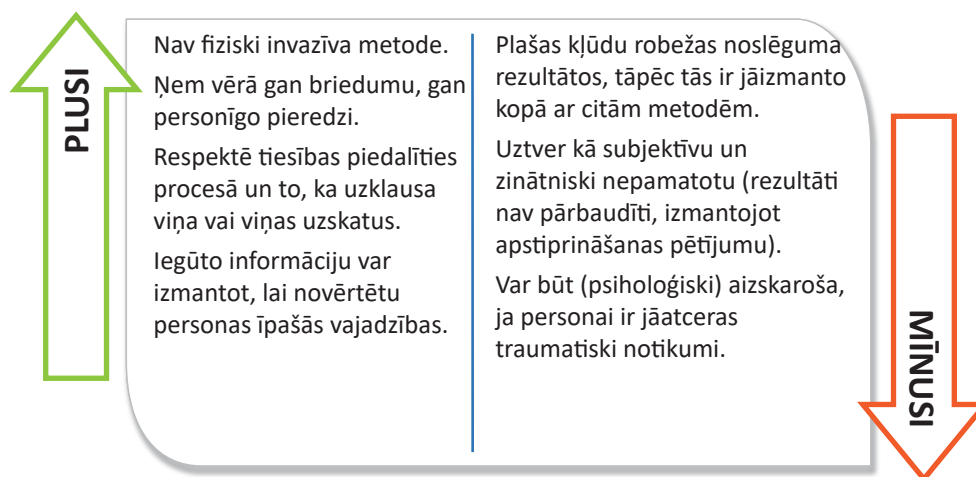
UK — Pamatnostādnes par to, kā rīkoties saskaņā ar vispārējiem nolēmumiem. Tiem, kuri nosaka vecumu, ir:

1. jāpaskaidro prasītājam intervijas mērķis, kā norādīts iepriekš minētajā spriedumā Mertonas lietā, 55. punkts;
2. jācenšas iegūt vispārējo informāciju par prasītāju, tostarp prasītāja ģimenes apstākļiem, vēsturi un izglītību, kā arī prasītāja darbībām dažu iepriekšējo gadu laikā – arī etniskā un kultūras informācija var būt svarīga, kā norādīts spriedumā Mertonas lietā, 37. punkts;
3. jāveic novērtējums un jāuzdod jautājumi, lai pārbaudītu prasītāja uzticamību, ja ir pamats apšaubīt prasītāja paziņojumu par viņa vecumu, kā norādīts spriedumā Mertonas lietā, 37. punkts;
4. jāsniedz prasītājam iespēja izskaidrot jebkādas neatbilstības paša sniegtajā informācijā vai kaut ko, kas varētu radīt negatīvus ticamības konstatējumus, – to vislabāk izdarīt pēc iespējas ātrāk, kad jautājumi ir “svaigi prātā”, kā norādīts:
 - spriedumā Mertonas lietā, 55. punkts,
 - *R (FZ) pret London Borough of Croydon (2011) EWCA Civ 59*, 20. punkts,
 - *R (NA) pret London Borough of Croydon (2009) EWHC 2357 (admin)*, 52. punkts;
5. jāatceras, ka gadījumi ir atšķirīgi un vienā gadījumā nepieciešamais iztaujāšanas līmenis citā gadījumā var nebūt vajadzīgs, kā norādīts spriedumā Mertonas lietā, 50. punkts.

Bērnu dienestu direktoru asociācija (ADCS) Apvienotajā Karalistē ir apstiprinājusi šādus norādījumus sociālajiem darbiniekiem vecuma noteikšanas veikšanai:

http://adcs.org.uk/assets/documentation/Age_Assessment_Guidance_2015_Final.pdf

http://adcs.org.uk/assets/documentation/information_sharing_proforma_april_2015.doc

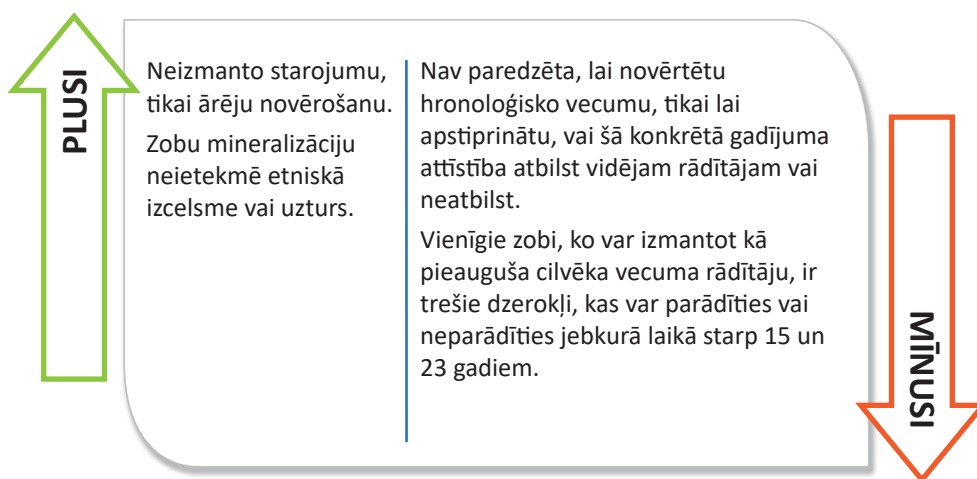
Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

11 ES+ valstis var izmantot sociālo darbinieku īpašās zināšanas, lai noteiktu pieteikuma iesniedzēja vecumu. Tāpat rezultāti parādīja, ka sešas ES+ valstis veic psiholoģiskas intervijas, lai novērtētu vecumu, kā atspoguļots iepriekšējā publikācijā (daži izmanto šo metodi THB upuriem).

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

B. Medicīniskas metodes (bez starojuma)**1. Zobu stāvokļa novērojums**

Šī metode ietver vizuālu pārbaudi, lai noteiktu zobu briedumu, un neietver rentgenstaru izmantošanu. Apmācīts zobārsts salīdzina pieteikuma iesniedzēja zobu attīstību ar attīstības stadiju kopumu, kas noteikts noteiktajās zobu šķīļšanās diagrammās vai atsaucēs vērtībās, un nosaka virkni iespējamo vecumu. Pētījumi parasti aptver bērnu zobu attīstību vecumā no 3 līdz 16 gadiem vai gudrības zobu attīstību vecumā no 15 līdz 23 gadiem ⁽⁴⁵⁾.

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

16 ES+ valstis izmanto zobu novērojumu kā vecuma noteikšanas metodi.

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

2. Magnētiskās rezonanses attēlveidošana

MRA vai MR apvieno jaudīga magnēta izmantošanu ar modernu datorsistēmu un radioviļņiem, lai iegūtu precīzus un detalizētus orgānu un audu, kaulu un citu iekšējo ķermeņa struktūru attēlus. Atšķirībā no rentgena vai CT/CAT skenēšanas (datorizētā tomogrāfija, saukta arī par aksiālo datortomogrāfiju), MRA iekārtas ir bez starojuma.

MRA magnēta stiprumu sauc par "lauka intensitāti", un to mēra vienībās ar nosaukumu "Tesla" jeb "T." Ir divi skeneru veidi: 1 T un 1,5 T skeneri (parasti plaši pieejami par zemākām izmaksām) un 3 T skeneri (dārgāki,

⁽⁴⁵⁾ Papildu informācija: Unicef, *Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography*, pieejams šeit: <https://www.unescap.org/resources/age-assessment-practices-literature-review-and-annotated-bibliography-unicef>; SCEP, *Position paper on age assessment in the context of separated children in Europe* (2012), pieejams šeit: <http://www.scepnetwork.org/images/16/163.pdf>; Norwegian Computing Centre, *Age estimation in youths and young adults* (2012), pieejams šeit: http://publications.nr.no/1355995517/Age_estimation_methods-Eikvil.pdf; Baccetti, T., Franchi, L. and McNamara, J.A. (Jr), *The cervical vertebral maturation (CVM) method for (2005)*, Vol. 11, Issue 3, pp. 119-129; *the assessment of optimal treatment timing in Dentofacial orthopaedics*, ScienceDirect, Cameriere, R., Ferrante, L. and , *Age estimation in children by measurement of open apices in teeth*, PubMed, (2005), Vol. 120, Issue 1, pp. 49-52.

tāpēc mazāk pieejami). Lielāka lauka intensitāte nozīmē to, ka skenerim ir spēcīgāks magnēts un spēja radīt detalizētākus attēlus īsākā laika periodā. Atkarībā no vairākiem faktoriem, piemēram, iegūstamo attēlu veids (šķērsriezumi vai ķermeņa "šķēles"), izmantotās tehnoloģijas veids (augsts laukums pret atvērtu vai atvērtu vertikālu MRA), paredzamais MRA rezultāts un arī tas, vai pacients kustas, MRA skenēšana parasti var ilgt no mazāk nekā 10 minūtēm līdz 1 stundai.

Saskaņā ar *George et al.* ⁽⁴⁶⁾ šķiet, ka kaulu saaugšanas pakāpi rentgena attēlos attēlo labāk nekā MRA attēlos. Līdz ar to MRA rezultāti sniegtu nedaudz zemāku vecuma novērtējumu nekā rezultāti, kas iegūti ar vienkāršu radiogrāfiju. Šis rezultāts ir pieņemams, jo tas nebūtu kaitīgs pieteikuma iesniedzējam.

Jāievēro iepriekšējas pārbaudes procedūra. MRA skenēšana var nebūt piemērota visiem pacientiem, piemēram, pieteikuma iesniedzējiem ar sirds elektrokardiostimulatoriem, tetovējumiem un metāla implantiem, vai tad, ja tiem ir nepieciešami citi īpaši piesardzības pasākumi, ņemot vērā MRA magnētisko lauku.

Tā kā pieteikuma iesniedzējiem ir jāpaliek uz cieta galda uz ilgu laiku un mašīna rada skaļas klauvēšanas skaņas, pacienti ar klaustrofobiju un bērni parasti satraucas, ja procedūra notiek tradicionālajā slēgtā gentrīja skenerī. Šo problēmu var atrisināt, izmantojot atvērtus MRA skenerus.

Roka/plauksta locītava: tradicionālā pieeja balstās uz vecuma noteikšanu pēc rentgena attēliem, tomēr ir veikti eksperimenti, izmantojot alternatīvus attēla veidus, piemēram, plauksta locītavu MRA (piemēram, futbola spēlētāju vecuma novērtējumā ar vecumu saistītos turnīros). Kaulu saaugšanas attēlošanai tika izstrādāta sešu kategoriju sistēma (*Dvorak, 2007*) ⁽⁴⁷⁾. Citā pētījumā par futbola spēlētājiem, ko veica Starptautiskā futbola asociācijas federācija, pētīja MRA un rentgena plauksta locītavas attēlus, kas iegūti no vienas un tās pašas personas tajā pašā dienā ⁽⁴⁸⁾.

Nesenie pētījumi ir apstiprinājuši šīs pārbaudes vērtību un liecina par spēcīgu korelāciju starp MRA stadijām un hronoloģisko vecumu, tomēr ieteicams apvienot MRA ar citiem paņēmieniem, lai palielinātu rezultātu precizitāti ⁽⁴⁹⁾.

Tā kā novērtējumam pakļautās personas dzimums var ietekmēt metodes kļūdas robežu ⁽⁵⁰⁾, pieteikuma iesniedzēja dzimums ir faktors, kas jāņem vērā, izvēloties metodi.

Jaunākās tendences liecina par automātiskas kaulu vecuma noteikšanas apsērumiem. Šie novērojumi ir balstīti uz medicīnisko datoru redzējumu un mašīnu mācīšanos. Šīs tendences ir padarījušas attēlu klasificēšanu stadijās vieglāku un ir samazinājušas neatbilstības starp novērotāju (*inter-observer* un *intra-observer*) rezultātiem (definēts glosārijā, 1. pielikumā).

Celis: pamatots uz augšanas joslas izžušanu ceļa nobriešanas stadijā.

MRA stadiju sistēmu izstrādāja celim (*Dedouit, 2012*) ⁽⁵¹⁾. Tā ticamība un derīgums vecuma noteikšanai ir novērtēts vecuma grupā no 10 līdz 30 gadiem un ir balstīts uz piecu stadiju sistēmu. Ziņojums norāda uz augstu korelāciju ar vecumu un labu vairāku novērtētāju un iekšējā novērtētāja (*inter-observer* un *intra-observer*) vērtējumu pretrunām, bet, lai apstiprinātu šo pieeju, ir vajadzīgi papildu pētījumi.

⁽⁴⁶⁾ *George, J., Nagendran, J. and Azmi, K., Comparison study of growth plate fusion using MRI versus plain radiographs as used in age determination for exclusion of overaged football players, Br. J. Sports Med. (2012), Vol. 46, Issue 4, pp. 273-278, doi:10.1136/bjism.2010.074948.*

⁽⁴⁷⁾ *Dvorak, J. and George, J., Age determination by magnetic resonance imaging of the wrist in adolescent male football players, British Journal of Sports Medicine, (2007), Vol. 41, No 1, pp. 45-52.*

⁽⁴⁸⁾ Turpat.

⁽⁴⁹⁾ *Serin, J., Rérolle, C., Puchoux, J., Dedouit, F., Telmon, N., Savall, F., and Saint-Martin, P., Contribution of magnetic resonance imaging of the wrist and hand to forensic age assessment, International Journal of Legal Medicine, (2016).*

⁽⁵⁰⁾ *Tscholl, P.M., Junge, A., Dvorak, J. and Zubler, V., MRI of the wrist is not recommended for age determination in female football players of U-16/U-17 competitions, Scand. J. Med. Sci. Sports, (2015), doi:10.1111/sms.12461.*

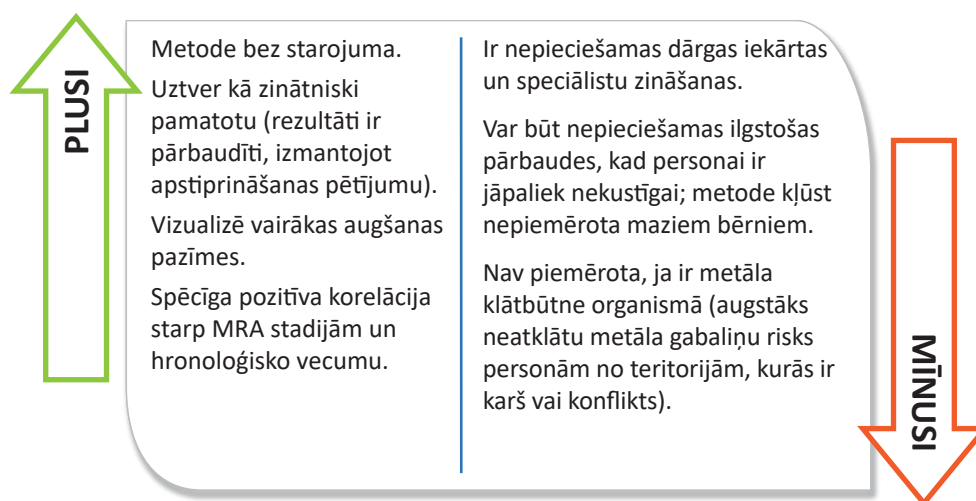
⁽⁵¹⁾ *Dedouit, F. and Aurioi, Age assessment by magnetic resonance imaging of the knee: a preliminary study, Forensic Science International, (2012), pp. 217-232.*

Piemēri no prakses

SE — Zviedrija pašlaik izmanto ceļa locītavu MRA kopā ar gudrības zobu rentģenu vecuma noteikšanas procedūrai attiecībā uz nepavadītiem bērniem. Medicīnisko vecuma noteikšanu veic Zviedrijas Valsts Kriminālistikas padome, noteikšana ietver divas dažādas pārbaudes. Pirmā pārbaude ir gudrības zoba panorāmas rentģens, bet otrā pārbaude ir ceļa MRA. Abas pārbaudes ir paredzētas līdz 18 gadu vecumam. Attēlus analizēs divi neatkarīgi zobārsti vai radiologi, un tiem ir savstarpēji jāvienojas par augšanas zonas brieduma pakāpi, lai analīze sniegtu apmierinošu pamatu medicīniskā eksperta galīgajai vecuma noteikšanai. Tas ir integrēts aizsardzības mehānisms un principa “šaubas par labu indivīdam” izpausme.

Novērtējot, vai pieteikuma iesniedzēja vecums pārsniedz 18 gadu vecumu, ir arī nepieciešams, lai zobu sakne sasniegtu galīgo brieduma līmeni, lai gan šis attīstības līmenis drīzāk notiek 1–2 gadus pēc 18 gadiem. Tāda paša līmeņa briedumu augšanas zonā (1–2 gadi pēc 18 gadiem) pēta attiecībā uz ceļa MRA. Tie ir papildu aizsardzības pasākumi, lai labāk reaģētu uz nepieciešamību saglabāt principu “šaubas par labu indivīdam”, kad tas ir nepieciešams.

Atslēgas kauls: ir veikti eksperimenti attiecībā uz atslēgas kaulu, izmantojot četru stadiju klasifikācijas sistēmu. Tie ir parādījuši, ka vecuma novērtējums ir iespējams, bet ir nepieciešami specifiski MRA atsaucēs pētījumi. Nesenie pētījumi liecina par pozitīvu korelāciju starp MRA stadijām un hronoloģisko vecumu ⁽⁵²⁾. Tomēr novērošanai ir nepieciešami pieredzējušāki novērotāji nekā citās metodēs, jo var būt grūti atšķirt sākotnējās stadijas no jaunākajām kaulu veidošanās stadijām.

3. Ultraskaņa

Medicīniskā ultraskaņa (pazīstama arī kā diagnostiskā sonogrāfija vai ultrasonogrāfija) ir diagnostikas attēlveidošanas metode, kuras pamatā ir ultraskaņas izmantošana, lai redzētu iekšējās ķermeņa struktūras, piemēram, cīpslas, muskuļus, locītavas, asinsvadus un iekšējos orgānus.

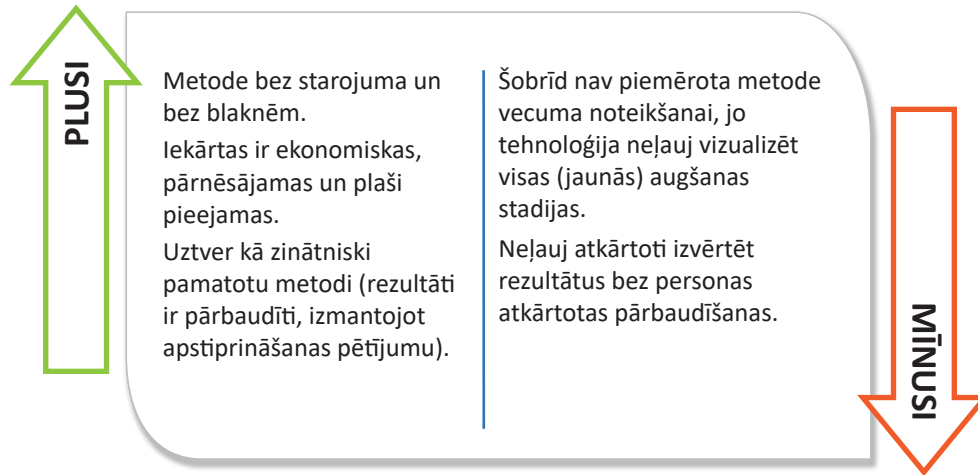
Ultraskaņa ir skaņas viļņi ar frekvencēm, kas ir augstākas nekā cilvēkiem dzirdamas (> 20 000 Hz). Ultraskaņas attēlus, kas pazīstami arī kā *sonogrammas*, uzņem, nosūtot ultraskaņas impulsus audos, izmantojot zondi. Skaņa atbalsojas no audiem, un dažādi audi atspoguļo dažādas skaņas pakāpes. Šis atbalsis ieraksta un

⁽⁵²⁾ 1. Hillewig, E., Degroote, J., Van der Paelt, T., Visscher, A., Vandemaele, P., Lutin, B., D’Hooghe, L., Vandriessche, V., Piette, M. and Verstraete, K., Magnetic resonance imaging of the sternal extremity of the clavicle in forensic age estimation: towards more sound age estimates, *Int. J. Legal Med.*, (2013), Vol. 127, Issue 3, pp. 677-689, doi:10.1007/s00414-012-0798-z.

2. Hillewig, E., De Tobel, J., Cuche, O., Vandemaele, P., Piette, M. and Verstraete, K., Magnetic resonance imaging of the medial extremity of the clavicle in forensic bone age determination: a new four-minute approach, *Eur. Radiol.*, (2011), Vol. 21, Issue 4, pp. 757-767, doi:10.1007/s00330-010-1978-1.

parāda operatoram kā attēlu. Šī metode bez starojuma ir pārbaudīta, lai noteiktu vecumu pēc rokas un plaukstu locītavas⁽⁵³⁾, atslēgas kaula⁽⁵⁴⁾ un zarnkaula šķautnes⁽⁵⁵⁾.

Pētījumos ir secināts, ka vecuma noteikšanu ar ultraskaņu **vēl nevajadzētu uzskatīt par derīgu kaulu vecuma noteikšanas aizvietošanas metodi**, jo augšanas stadijas ne vienmēr tiek vizualizētas.

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

Neviena ES+ valsts nav ziņojusi par ultraskaņas vai sonogrāfijas izmantošanu vecuma noteikšanas nolūkos.

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

4. Fiziskās attīstības novērtējums

Fiziskās attīstības novērtējums ietver cilvēka auguma, svara un ādas novērtējuma salīdzinājumu starp indivīdiem vai populācijām attiecībā pret atsauci vērtību kopumu. Atkarībā no ES+ valsts prakses fiziskās attīstības novērtējums var ietvert vispārēju fizisku pārbaudi, lai aprakstītu jebkādas stāvokļa pazīmes, kas var traucēt nobriešanas ātrumu⁽⁵⁶⁾.

Ja tas ir saistīts ar redzamu dzimumgatavības pazīmju mērīšanu un novērtēšanu, to sauc arī par **dzimumbrieduma novērojumu**.

- Zēniem pārbaude balstās uz dzimumlocekļa un sēklinieku attīstību, kaunuma matiem, paduses apmatojumu, bārdas augšanu un balsenes redzamību.

⁽⁵³⁾ Mentzel, H.J., Vilser, C., Eulenstein, M., Schwartz, T., Vogt, S., Böttcher, J., Yaniv, I., Tsoref, L., Kauf, E. and Kaiser, W.A., Assessment of skeletal age at the wrist in children with a new ultrasound device, *Pediatr. Radiol.* (2005), Vol. 35, Issue 4, pp. 429-433; Khan, K.M., Miller, B.S., Hoggard, E., Somani, A. and Sarafoglou, K., Application of ultrasound for bone age estimation in clinical practice, *J. Pediatr.* (2009), Vol. 152, Issue 2, pp. 243-247, doi:10.1016/j.jpeds.2008.08.018.

⁽⁵⁴⁾ Quirnbach, F., Ramsthaler, F. and Verhoff, M.A., Evaluation of the ossification of the medial clavicular epiphysis with a digital ultrasonic system to determine the age threshold of 21 years, *Int. J. Legal Med.*, (2009), Vol. 123, Issue 3, pp. 241-245, doi: 10.1007/s00414-009-0335-x.; Schulz, R., Zwiesigk, P., Schiborr, M., Schmidt, S. and Schmeling, A., 10.1007/s00414-009-0335-x. Ultrasound studies on the time course of clavicular ossification, *Int. J. Legal Med.*, (2008), Vol. 122, Issue 2, pp. 163-167, doi: 10.1007/s00414-007-0220-4.

⁽⁵⁵⁾ Schmidt, S., Schmeling, A., Zwiesigk, P., Pfeiffer, H. and Schulz, R., Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals, *Int. J. Legal Med.*, (2011), Vol. 125, Issue 2, pp. 271-276, doi: 10.1007/s00414-011-0554-9.

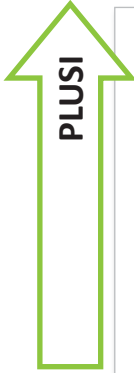

⁽⁵⁶⁾ Papildu informācija: Unicef, *Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography* (2011), pieejams šeit: <https://www.unescap.org/resources/age-assessment-practices-literature-review-and-annotated-bibliography-unicef>; SCEP, *Position paper on age assessment in the context of separated children in Europe* (2012), pieejams šeit: <http://www.scepnetwork.org/images/16/163.pdf>; Norwegian Computing Centre, *Age estimation in youths and young adults* (2012), pieejams šeit: http://publications.nr.no/1355995517/Age_estimation_methods-Eikvil.pdf; Professor Sir Al Aynsley-Green Kt., *The assessment of age in undocumented migrants* (2011), pieejams šeit: [https://humanrights.gov.au/sites/default/files/content/ageassessment/submissions/Sir%20Al%20Aynsley-Green%20%20\(Submission%2038\).pdf](https://humanrights.gov.au/sites/default/files/content/ageassessment/submissions/Sir%20Al%20Aynsley-Green%20%20(Submission%2038).pdf).

- Meitenēm pārbaude ir vērsta uz krūšu attīstību, kaunuma matiem, paduses apmatojumu un gūžas formu. Vidēji meitenes sasniedz pilnīgu seksuālo briedumu 16 gadu vecumā un zēni – 17 gadu vecumā ⁽⁵⁷⁾.

Atkarībā no prakses un pārbaudēm, kas veiktas konkrētās ES+ valstīs, izņemot pediatru, var būt iesaistīti arī citi ārsti, piemēram, ginekologs.

Kā redzams galīgajos ieteikumos un visos norādījumos, EASO uzskata, ka nevienā gadījumā nedrīkst izmantot jebkuru metodi, kas nozīmē kailumu vai dzimumorgānu pārbaudi kā dzimumbrieduma novērojumu.

 <p>PLUSI</p>	<p>Izmanto, lai noteiktu augšanas traucējumus, kas varētu būt svarīgi vecuma noteikšanai, bet ne hronoloģiskā vecuma novērtēšanai.</p> <p>Kad noteikšanu veic pediatri, jo viņi ir bērnu fiziskās un psiholoģiskās attīstības speciālisti, novērtējumā ņem vērā bērna fizisko labklājību.</p>	<p>Kā fiziski invazīva metode tā var būt ļoti apgrūtināša un traumatiska personām ar atšķirīgu izcelsmi, kuras ir bijušas pakļautas ļaunprātīgai izmantošanai un ekspluatācijai migrācijas laikā vai pirms tās. Intīmo daļu vai dzimumorgānu pārbaudes gadījumā tas būtu pretrunā ar tiesībām uz privātās dzīves un cieņas, kā arī fiziskās un garīgās veselības neaizskaramību, jo pārbaudei ir ļoti augsts iejaukšanās līmenis.</p> <p>Antropometriskos mērījumos neņem vērā atšķirības starp etnisko izcelsmi, rasi, uztura uzņemšanu un sociāli ekonomisko izcelsmi.</p> <p>Protokolu trūkums: dažos gadījumos tas var nozīmēt seksuālās attīstības novērtējumu, citos gadījumos ne.</p> <p>Dzimumbrieduma novērtēšanai ir plaša kļūdas robeža. No analizētajām kriminālistikas metodēm, mēģinājumam novērtēt vecumu, pamatojoties uz fiziskajām īpašībām, ir vismazākā precizitāte.</p>	 <p>MĪNUSI</p>
---	---	--	---

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

11 ES+ valstis apstiprināja fiziskās attīstības novērtējuma izmantošanu, lai noteiktu pieteikuma iesniedzēja vecumu.

Septiņas ES+ valstis izmanto dzimumbrieduma novērošanu, lai noteiktu personas vecumu.

Sīkāka informācija atrodama šīs publikācijas 4. pielikumā.

⁽⁵⁷⁾ Papildu informācija: SCEP, *Position paper on age assessment in the context of separated children in Europe* (2012); Unicef, *Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography*; Schmeling et al., *Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults in Forensic medicine – From old problems to new challenges* (2011); Schmeling et al., *Age estimation of unaccompanied minors – Part 1. General considerations Forensic Science International*, (2006). Karaliskā pediatrijas un bērnu veselības koledža (*The Royal College of Paediatrics and Child Health*) secina, ka "kopumā tiešām nav iespējams paredzēt indivīda vecumu, balstoties uz jebkuru antropometrisku mērījumu, un to nevajadzētu mēģināt darīt" (*The King's Fund and the Royal College of Paediatrics and Child Health*, 1999:40).

C. Medicīniskās metodes (starojuma izmantošana)

1. Rentgens

Rentgens, ko dēvē arī par “radiogrāfiju”, projicē ierobežotu starojumu (ko dēvē par elektromagnētiskajiem viļņiem), lai radītu ķermeņa iekšpuses attēlus dažādos melnā un baltā toņos. Tas ir tāpēc, ka dažādi audi absorbē dažādus starojuma daudzumus. Kalcījs kaulos visvairāk absorbē rentgenstarus, tāpēc kauli izskatās balti. Tauki un citi mīkstie audi absorbē mazāk rentgenstarus un izskatās pelēki. Gaisa absorbē vismazāk, tāpēc plaušas izskatās melnas.

Skeleta vecumu nosaka pēc kaulu attīstības stadijas. Šajās pārbaudēs novērtē attīstības stadijas pēc konkrētu kaulu saaugšanas/nobriešanas. Galvenās rentgena metodes ir plaukstas pamata, atslēgas kaula, zobu vai gūžas rentgens. Lai gan daudzas ES+ valstīs izmanto šīs metodes, tās metodes nepiemēro vienādi un bieži izmanto dažādas kombinācijas un/vai kārtību. Šāda prakšu daudzveidība galvenokārt ir saistīta ar to, ka vecuma noteikšanas procedūras lielā mērā vēl aizvien nosaka valsts tiesību aktos ar procedūrām, kas attīstās, izmantojot valsts tiesu praksi.

Plaukstas pamata (rokas/plaukstas locītavas) rentgens

Tas sastāv no epifizeālās kaulu veidošanās pakāpes, kaulu elementu lieluma un formas novērtēšanas ar roku radiogrāfijas palīdzību. Attēlu salīdzina ar tālāk minēto.

- (a) Radiogrāfiskais atlants, kas sastāv no attiecīgā vecuma un dzimuma standarta attēliem, lai noteiktu attīstības stadiju. Šai pieejai *Greulich* un *Pyle* atlants ir kļuvis par standarta atsauci. Šī metode bija 1935. gada pētījuma rezultāts, kura mērķis bija novērtēt skeleta briedumu, nevis noteikt vecumu, un tajā neņēma vērā rasu savstarpējās vai sociālekonomiskās atšķirības.
- (b) Rezultātus no individuāliem kauliem (viena kaula metode), kuros nosaka atsevišķu kaulu brieduma pakāpi, apvieno, lai aprēķinātu kopējo brieduma stadiju. Šai pieejai galvenā atsauce ir *Tanner-Whitehouse* pieeja (pastāv trīs izdevumos). Otrais izdevums ir balstīts uz skeleta brieduma novērtējumu un pieauguša cilvēka auguma prognozi. Katru no 20 kauliem rokā individuāli salīdzina ar virkni konkrētā kaula attīstības attēliem. Atsauces standartus noteica 20. gadsimta 50. un 60. gados. Vidēji rokas kaulu attīstība beidzas 17 gadu vecumā meitenēm un 18 gadu vecumā zēniem⁽⁵⁸⁾.

Lai gan etniskā izcelsme ievērojami neietekmē kaulu veidošanās ātrumu, sociālekonomiskais statuss ir galvenais faktors, kas ietekmē kaulu veidošanos. Augsts sociālekonomiskais stāvoklis paātrina kaulu veidošanos, bet zems sociālekonomiskais stāvoklis kavē kaulu veidošanos. Līdz ar to rentgena standartu piemērošana indivīdiem ar zemāku sociāli ekonomisko statusu noved pie personas vecuma nepietiekamas novērtēšanas. To uzskata par pieņemamu, it kā tam nebūtu negatīvas ietekmes uz pārbaudīto personu⁽⁵⁹⁾.

Atslēgas kaula rentgens

Šī metode ietver atslēgas kaula augšanas joslas novērtēšanu. Lai personu noteiktu par pieaugušo, abiem personas atslēgas kauliem jābūt saaugušiem. Tradicionālās klasifikācijas sistēmas nošķir četras attīstības stadijas; pēdējā stadija tagad ir sadalīta divās papildu stadijās. (Ja augšana ir pabeigta, bet augšanas josla vēl ir redzama, sievietēm var pieņemt, ka persona ir vismaz 20 gadus veca, bet vīriešiem – vismaz 21 gadus vecs.) Pilnīga atslēgas kaula augšanas joslas izzušana pirmo reizi bija konstatēta abu dzimumu vidū ne agrāk kā 26 gadu vecumā⁽⁶⁰⁾.

Zobu rentgens

Šī metode ietver zobu izpēti ar rentgenstariem, kas pazīstama kā *ortopantogramma*. Skeleta attīstību mēra ar secīgām zobu šķīšanās un struktūras izmaiņām bērna augšanas laikā. Līdz 16–20 gadu vecumam visi

⁽⁵⁸⁾ Papildu informācija: *Tanner, J.M. et al., Reliability and validity of computer-assisted estimates of Tanner-Whitehouse skeletal maturity (CASAS): comparison with the manual method, Karger, (1994), Vol. 42, No 6; Frisch, H. et al., Computer-aided estimation of skeletal age and comparison with bone age evaluations by the method of Greulich-Pyle and Tanner-Whitehouse, Pediatric Radiology, (1996), Vol. 26, Issue 3, pp. 226-231; Gertych, A. et al., Bone age assessment of children using a digital hand atlas, Computerised Medical Imaging and Graphics, (2007), Vol. 31, Issues 4-5, pp. 322-331.*

⁽⁵⁹⁾ *Schmeling, A., Garamendi, P.M., Prieto, J.L. and Landa, M. I., Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults, in Forensic medicine – From old problems to new challenges, Professor Duarte Nuno Vieira (Ed.), InTech, (2011), pieejams no: <http://cdn.intechopen.com/pdfs-wm/19163.pdf>.*

⁽⁶⁰⁾ Papildu informācija: *Schmeling, A. et al., Studies on the time-frame for ossification of the medial clavicular epiphyseal cartilage in conventional radiography, International Journal of Legal Medicine, (2004), Vol. 118, Issue 1, pp. 5-8.*

zobi, izņemot trešo dzerokli (gudrības zobus), ir pilnībā izveidojušies. Šajā stadijā trešais dzeroklis parāda plašu kronīša un saknes attīstības diapazonu.

Divas galvenās metodes ir šādas:

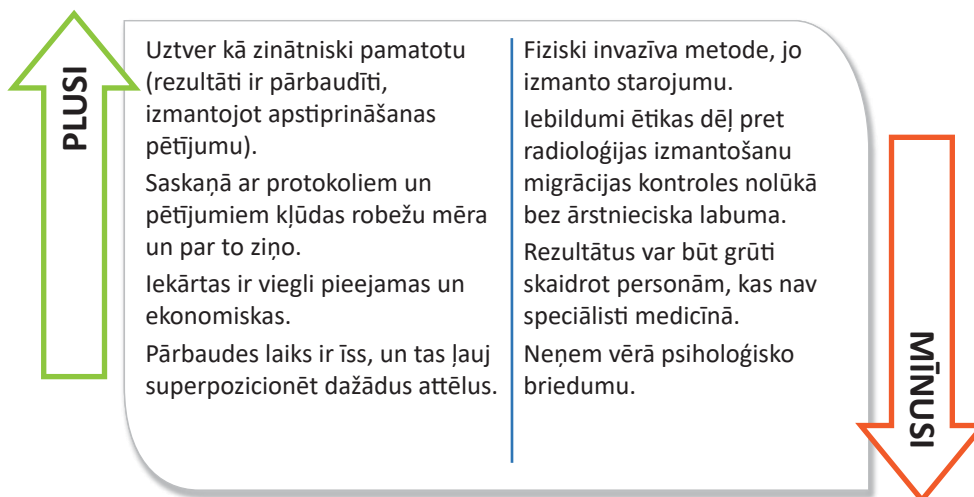
- (a) *Gleiser un Hunt (1955)* ⁽⁶¹⁾ apraksta zobu attīstību 15 stadijās;
- (b) *Demirjian (1973)* ⁽⁶²⁾ apraksta zobu attīstību astoņās stadijās, kur katrai zobu augšanas stadijai ir piešķirts rezultāts saskaņā ar statistikas modeli ⁽⁶³⁾.

Attiecībā uz trešo dzerokļu šķīlšanos un mineralizāciju ir gūta pārlicība, ka melnas ādas krāsas afrikāņiem šī attīstība ir paātrināta salīdzinājumā ar eiropiešiem, turpretim aziātiem var reģistrēt relatīvo attīstības kavēšanos. Šā iemesla dēļ, lai novērtētu trešo dzerokļu attīstību vecuma noteikšanas praksē, jāizmanto populācijas specifiskie pētījumi ⁽⁶⁴⁾.

Neskatoties uz lielo dažādību, dažādi pētījumi ir rādījuši, ka trešā dzerokļa attīstība, iespējams, ir labākais veids, kā atšķirt pieaugušo un bērnu, un šai metodei vajadzētu būt vienai no visbiežāk izmantotajām vecuma noteikšanas procedūrām vēlos pusaudža gados.

legurņa kaula rentgens

Tā kā kaulu pozicionēšana mainās, kad cilvēks ir pieaudzis ⁽⁶⁵⁾, skeleta vecumu var noteikt, ņemot vērā dažu kaulu izskatu iegurnī.

Galvenie konstatējumi no ES+ valstu prakses

Medicīnisko pārbažu vidū plaukstas pamata rentgena metode ir ES+ valstu visbiežāk izmantotā metode. 23 valstis apstiprināja šīs metodes izmantošanu savā teritorijā.

Otrkārt, arī zobu rentgens ir diezgan izplatīts valstu vidū ar 19 pozitīvām atbildēm.

Treškārt, 12 ES+ valstis izmanto atslēgas kaula rentgenu.

Visbeidzot trīs ES+ valstis iegurņa kaula rentgenu pievienoja kā alternatīvu metodi, ko reizēm izmantot procesā.

⁽⁶¹⁾ Gleiser, I. and Hunt, E. E., *The permanent mandibular first molar: its calcification, eruption and decay*, *Am. J. Phys. Anthropol.*, (1955), Vol. 13, pp. 253-283, doi:10.1002/ajpa.1330130206.

⁽⁶²⁾ Demirjian, A., Goldstein, H. and Tanner, J. M., *A new system of dental age assessment*, *Human Biology*, (1973), Vol. 45, No 2, pp. 211-227, pieejams šeit: <http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmm/migrated/documents/dental-age-assessment.pdf>.

⁽⁶³⁾ Papildu informācija: (al n.d.), *Assessment of dental maturity of Brazilian children age 6 to 14 years using Demirjian's method*, *Int. J. Paediatr. Dent.*, (2002), Vol. 12, No 6, pp. 423-428; Liversidge, H.M., *The assessment and interpretation of Demirjian, Goldstein and Tanner's dental maturity*, *Ann Hum Biol.*, (2012), Vol. 39, Issue 5, pp. 412-431, doi:10.3109/03014460.2012.716080.

⁽⁶⁴⁾ Olze, A., Schmeling, A., Taniguchi, M., Maeda, H., van Niekerk, P., Wernecke, K-D. and Geserick, G., *Forensic age estimation in living subjects: the ethnic factor in wisdom tooth mineralization*, *Int. J. Legal Med.*, (2004), Vol. 118, pp. 170-173; Olze, A., van Niekerk, P., Ishikawa, T., Zhu, B.L., Schulz, R., Maeda, H. and Schmeling, A., *Comparative study on the effect of ethnicity on wisdom tooth eruption*, *Int. J. Legal Med.*, (2007), Vol. 121, pp. 445-448.

⁽⁶⁵⁾ Papildu informācija: Schmeling, A. et al., *Age estimation of unaccompanied minors — Part 1. General considerations*, *Forensic Science International*, (2006); Schmidt, S. et al., *Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals*, *International Journal of Legal Medicine*, (2011).

Piemēri no prakses

FI — Medicīnisko vecuma noteikšanu, lai konstatētu pieteikuma iesniedzēja vecumu, pēc policijas, Robežsardzes vai Somijas Imigrācijas dienesta pieprasījuma veic Helsinku Universitātes Tiesu medicīnas departaments. Izmantotās metodes ir zobu novērojums, plaukstu pamata rentgens un zobu rentgens. Divi eksperti sagatavo kopīgu novērtējumu. Vismaz viens no ekspertiem ir Helsinku Universitātes Tiesu medicīnas departamenta darbinieks. Eksperts var būt apstiprināts ārsts vai apstiprināts zobārsts ar nepieciešamo kompetenci.

NL — Ar medicīnisko vecuma noteikšanu nemēģina noteikt pieteikuma iesniedzēja vecumu, bet tas ir paredzēts tikai, lai noteiktu atšķirību starp pilngadību un iespējamo nepilngadību. Ņemot to vērā, analizē rokas/plaukstu locītavas rentgenu. Ja plaukstu locītavas kaulu augšanas josla nav pilnībā izzudusi, pārbaudi beidz, bet pieteikuma iesniedzēju uzskata par nepilngadīgu. Ja augšanas josla ir izzudusi pilnībā, tiks veikti papildu (trīs) atslēgas kaulu rentgeni. Diviem neatkarīgiem radiologiem atsevišķi ir jāsecina, ka abi atslēgas kaulu gali ir saauguši. Papildu eksperts (kriminālistikas antropologs) pēc abu radiologu secinājumu apkopošanas pieņems lēmumu, pamatojoties uz to rezultātiem. Gadījumā, ja radiologu ziņojumos nav pārliecinošu rezultātu vai ir domstarpības, pieteikuma iesniedzēju uzskata par nepilngadīgu. Lēmumu var pārsūdzēt.

Daži papildu apsvērumi

MRA, rentgens un datortomogrāfija (CT/CAT) ir dažādas metodes, ko izmanto, lai tvertu kaulu augšanas attēlus. Šos attēlus salīdzinās ar atsauces pētījumiem, lai noskaidrotu augšanas attīstības stadiju, kurai attēls atbilst, un galu galā noteiktu vecuma diapazonu, kas saistīts ar šo augšanas stadiju.

MRA vai MR

- Apvieno jaudīgu magnētu ar modernu datorsistēmu un radioviļņiem, lai iegūtu precīzus, detalizētus orgānu un audu, kaulu un citu iekšējo ķermeņa struktūru attēlus. Lai iegūtu šķērsriezuma attēlu, MRA izmanto magnētiskos laukus un radiofrekvences.
- Piemērota orgānu, mīksto audu un iekšējo struktūru attēlveidošanai.
- Bez starojuma.

Rentgens

- Rentgenā izmanto ierobežotu starojuma daudzumu, kas plūst caur ķermeni, lai uztvertu vienu pārbaudāmās personas anatomijas attēlu.
- Bļivi objekti, piemēram, kauli, bloķē starojumu un parādās baltā krāsā uz rentgena attēla.
- Ietver starojumu.

CT/CAT

- Pārbaude, kas apvieno rentgenstarus ar datoriem, lai radītu ķermeņa 360 grādu šķērsriezuma skatus, izmantojot vairākus rentgenus, kas uzņemti dažādos leņķos.
- Piemērota kaulu, mīksto audu un asinsvadu attēliem vienlaicīgi. Tā sniedz radiologam detalizētu informāciju par kaulu struktūrām vai savainojumiem. Starojuma iedarbības dēļ CT nav ieteicams lietot grūtniecēm vai bērniem, ja vien tas nav absolūti nepieciešams.

Vēl viens svarīgs faktors, kas jāņem vērā, ir jaunākās tendences rentgena attēlu vai MRA attēlu datorizēta skaidrojuma izmantošanā. Šīs programmatūras mērķis ir samazināt neatbilstības starp iekšējo novērotāju (*intra-observer*) un vairākiem novērotājiem (*inter-observer*) (dēvē par vairākiem vērtētājiem (*inter-rater*)), lai vienu un to pašu attēlu klasificētu vienādā veidā, neskatoties uz iespējamām novērotāju kļūdām (*intra-observer* – viens novērotājs novērtē to pašu attēlu dažādos laikos, *inter-observer* – dažādi novērotāji, kuri novērtē to pašu attēlu).

5. nodaļa. Galīgie ieteikumi

Galīgajos ieteikumos nav paredzēts apkopot norādījumus par 2. un 3. nodaļā iekļautajām procesuālajām garantijām, bet gan sniegt konkrētu atbildi uz praktiskajiem izaicinājumiem, ko rada vecuma noteikšanas process. Ņemot to vērā, ieteikumi ir sagrupēti atbilstoši tematam un praktiskajam izaicinājumam, ko plānots apskatīt, šādi:

EASO galvenie ieteikumi

A.	Temats	Bērna interešu praktiskā īstenošana
	Praktiskais izaicinājums	Principa nepareiza īstenošana visā ES+ teritorijā
	EASO iesaka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bērna interešu izvērtēšana (<i>BIA</i>) ir jāveic, lai nodrošinātu, ka konkrētais vecuma noteikšanas process atbilst pieteikuma iesniedzēja individuālajiem apstākļiem un ka paredzamais rezultāts ir labvēlīgs procesam un nav kaitīgs bērnam. 2. Ar <i>BIA</i> ir jāpārbauda, vai ir ieviestas visas procesuālās garantijas un bērna intereses (<i>BIC</i>) ir ievērotas: <ul style="list-style-type: none"> ■ ir iecelts kvalificēts, neatkarīgs pārstāvis un/vai aizbildnis, lai darbotos bērna interesēs un īstenotu tiesībspēju; ■ procedūras ir bērnam draudzīgas, un tās veic kvalificēti speciālisti; ■ vienkāršos terminos un kultūras ziņā sensitīvā veidā regulāri ir nodrošināta vecumam atbilstoša informācija par procesu, kā arī par tā sekām un tiesībām uz atteikumu – var būt noderīgs uzraudzīts kultūras starpniecības process; ■ pieteikuma iesniedzēja uzskatus apkopo un ņem vērā atbilstoši viņa vai viņas vecumam un briedumam; ■ pirms procesa, tā laikā un pēc tā, līdz tiek iegūti pārliecinoši rezultāti, piemēro principu “šaubas par labu indivīdam”; ■ apzinātu piekrišanu iegūst vismaz medicīniskām pārbaudēm, ievēro tiesības atteikties no medicīniskās pārbaudes un izpēta atteikuma iemeslus – jo īpaši ieteicams piekrišanu iegūt no bērna un aizbildņa, ja nepieciešams, un to dokumentē (rakstiski un jebkādā citā veidā); ■ ievēro konfidencialitāti, datu aizsardzību un drošumu; ■ izvēlas vismazāk aizskarošu metodi ar viszemāko iejaukšanās līmeni, lai nodrošinātu, ka pēc pakāpeniskas ieviešanas tiek piemērots vismazāk aizskarošs process; ■ izvēlas visprecīzāko metodi un dokumentē kļūdas robežu; ■ ir pieejama efektīva tiesiskā aizsardzība.

B.	Temats	Motivācija/vecuma noteikšanas nepieciešamība
	Praktiskais izaicinājums	Vajadzībai noteikt vecumu jābūt attaisnotai un balstītai uz nopietnām šaubām
	EASO iesaka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vecuma noteikšana nav jāveic kā parasta prakse. Ir jāizvērtē un jādokumentē konkrētā vecuma noteikšanas procesa nepieciešamība un ieguvumi. 2. Pirms izlemt veikt vecuma noteikšanu, ir jāizsmeļ visi citi pieejamie informācijas avoti. 3. Apsvērt visus pierādījumus kopā ar plašāku faktoru loku (fiziskie, psiholoģiskie, attīstības, vides un kultūras faktori, dzimums), lai izvairītos no vajadzības vēlāk veikt vecuma noteikšanu. 4. Pieņemt, ka pieteikuma iesniedzējs ir bērns (šaubas par labu indivīdam), kamēr pastāv šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu. 5. Pieteikuma iesniedzējiem nav jāsedz novērtējuma finansiālās izmaksas.
C.	Temats	Kvalificēti speciālisti
	Praktiskais izaicinājums	Ne vienmēr ir pieejama specializācija vecuma noteikšanas jomā
	EASO iesaka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Profesionāļiem ir jābūt speciālistiem ne tikai apsvērtās metodes jomā, bet arī tās konkrētā piemērošanā vecuma noteikšanas nolūkā. Speciālistiem ir jāsaņem nepārtraukta apmācība par jaunākajām tendencēm attiecībā uz metodi, bērnu tiesībām un par to, kā veikt pārbaudes dzimuma un kultūras sensitīvā veidā. 2. Strīdīgos gadījumos pārbaudītāji var nodot lietu vadītājam vai koordinējošai un daudznozaru ekspertu grupai. 3. Personāls, kas atbild par vecuma noteikšanu, ir atbilstoši jāapmāca, lai tas spētu izprast procesā iekļautos rezultātus un kļūdas robežu.
D.	Temats	Iejaukšanās/aizskaršana
	Praktiskais izaicinājums	Nepastāv vienprātības par dažādu metožu iejaukšanās līmeni Dažas izmantotās metodes ir fiziski vai psiholoģiski aizskarošas
	EASO iesaka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vispirms analizēt visus esošos pierādījumus, pirms nolemt veikt papildu novērtējumu. 2. Kad vecuma noteikšanu uzskata par nepieciešamu, vispirms jāizmanto metodes, kas nav medicīniska veida, bet tikai pēc tam, ja joprojām ir šaubas, – medicīniskās metodes. Šādos gadījumos, pirmkārt jāizmanto metodes, kas neietver starojumu, bet kā pēdējo līdzekli tikai pēc tam var apsvērt citas metodes, kas ietver starojumu. 3. Metodes jāizvēlas atkarībā no konkrētā gadījuma īpašajiem apstākļiem vai vajadzībām (dzimums, varbūtējā vecuma diapazons), un procesā ir jāievēro bērna etniskā un kultūras izcelsme. 4. Vecuma noteikšanas procesā nav jāizmanto neviena metode, kas ietver kailumu vai dzimumorgānu vai intīmo daļu pārbaudi, novērošanu vai mērīšanu.

E.	Temats	Metožu un/vai procesa precizitāte
	Praktiskais izaicinājums	Ne ar vienu no metodēm pašreiz nevar noteikt precīzu personas vecumu Kļūdas robežas dokumentēšana un skaidrošana
	EASO iesaka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Piemērot principu “šaubas par labu indivīdam” un izskatīt pieteikuma iesniedzēju par bērnu, tiklīdz rodas šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu un līdz brīdim, kad iegūti pārliecinoši rezultāti. 2. Izpētīt dažādus aspektus, kas ietver psiholoģisko un fizisko attīstību kā daļu no procesa, lai uzlabotu procesa precizitāti un lai lēmums būtu balstīts uz plašāku pierādījumu loku. 3. Kvalificētiem un pieredzējušiem speciālistiem ir regulāri jāapliecina savas prasmes, un viņi ir īpaši apmācīti par kultūras daudzveidību un bērnu īpašajām vajadzībām. 4. Kad vien iespējams, nodot sarežģītus gadījumus kompetentam centram turpmākai apspriešanai. 5. Pieņemt pieteikuma iesniedzēja apgalvoto vecumu, ja tas atbilst vecuma noteikšanas procesā noteiktajam diapazonam. Pretējā gadījumā kā rezultāts ir jāizvēlas segmenta zemākais vecums. 6. Atzīt kļūdas robežu un piemērot principu “šaubas par labu indivīdam”. 7. Kļūdas robeža ir jādokumentē un jāiekļauj rezultātos, paziņojot par to atbildīgajai iestādei; atbildīgā iestāde to saprot.
F.	Temats	Daudznozaru un holistiska pieeja
	Praktiskais izaicinājums	Daudznozaru un holistisku pieeju plaši nepiemēro
	EASO iesaka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizēt dažādus aspektus (novērtējot gan psiholoģisko, gan fizisko attīstību, nevis tikai izmantojot medicīniskas metodes) kā daļu no daudznozaru procesa, lai uzlabotu procesa precizitāti un lai lēmums būtu balstīts uz plašāku pierādījumu loku. 2. Iesaistīt ekspertus dažādos attīstības aspektos un jautājumos par to, kā noteikt vecumu viņu kompetences jomā. 3. Pamatot lēmumu ar daudznozaru specializācijas ekspertu grupas secinājumu, ja tika izmantotas vairākas metodes. 4. Izveidot koordinācijas mehānismus daudznozaru pieejas praktiskai īstenošanai.
G.	Temats	Atkārtoti viena un tā paša pieteikuma iesniedzēja novērtējumi dažādās ES+ valstīs
	Praktiskais izaicinājums	Vecuma noteikšanas procesa, kas veikts citās ES+ valstīs, rezultātus ne vienmēr atzīst
	EASO iesaka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja iespējams, jāatzīst citu ES+ valstu veikto vecuma noteikšanas procesu rezultāti, lai izvairītos no nevajadzīgiem novērtējumiem, jo īpaši Dublinas lietās. 2. Informācijai par vecuma noteikšanu, kas nosūtīta uz citu ES+ valsti, jābūt pilnīgai, ieskaitot atsauci uz izmantotajām metodēm un pamatojumu, kas noved pie gala iznākuma.

H.	Temats	Atteikums veikt vecuma noteikšanu
	Praktiskais izaicinājums	Risks, ka automātiski uzskata par pieaugušo
	EASO iesaka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jāizpēta atteikuma iemesli un, ja iespējams, jāpielāgo vecuma noteikšanas process, lai varētu saņemt pieteikuma iesniedzēja piekrišanu. 2. Atteikumam nav automātiski jārada secinājumi par pilngadību.
I.	Temats	Efektīva tiesiskā aizsardzība
	Praktiskais izaicinājums	Vecuma noteikšanas rezultātus ne vienmēr var nodot administratīvai pārskatīšanai/izskatīšanai tiesā
	EASO iesaka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lēmums par vecuma noteikšanu jāpieņem pirms lēmuma par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, jo personas uzskatīšana par pieaugušo vai bērnu var ietekmēt patvēruma procedūru. 2. Uz šo lēmumu jāattiecina administratīvas pārskatīšanas/izskatīšanas iespēja tiesā.

1. pielikums. Glosārijs

Šā glosārija mērķis ir noteikt un/vai izstrādāt vienotu izpratni par svarīgākajiem vecuma noteikšanas procesā izmantotajiem terminiem. Turklāt tajā ir iekļauti termini, kas minēti rokasgrāmatas stāstā, lai gan publikācijā tie nav sīkāk izpētīti (piemēram, labāko interešu noteikšana, pierādījuma nasta u. tml.). Glosārijā apkopoto definīciju mērķis ir kalpot par atsauces avotu attiecīgajiem vecuma noteikšanas jomas dalībniekiem, piemēram, ES+ valstu politikas veidotājiem, ekspertiem, kuri veic pārbaudes, amatpersonām un ekspertu grupai, kas novērtē rezultātus, vai citiem praktizētājiem kopumā.

Termins	Definīcija	Avots
Precizitāte	<p>Pareiza un precīza kvalitāte vai stāvoklis.</p> <p>Pakāpe, kādā mērījums vai novērtējums, kas balstīts uz mērījumiem, atspoguļo izmērītā atribūta patieso vērtību.</p> <p>Papildu informācija</p> <p>Nav tādas vecuma noteikšanas metodes, ar kuru varētu iegūt precīzus rezultātus par personas hronoloģisko vecumu. Šā iemesla dēļ vēlamais termins ir vecuma novērtēšana (<i>age assessment</i>), nevis vecuma noteikšana (<i>age determination</i>).</p> <p>Saistībā ar medicīniskajām pārbaudēm, ko izmanto kā metodes vecuma noteikšanai, ir dažas prasības, kurām atsauces pētījumiem jāatbilst, lai tos uzskatītu par precīziem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pietiekams izlases lielums, – pārbaudāmo personu apstiprināts vecums, – vienāds vecuma sadalījums, – nošķiršana pēc dzimuma, – ziņas par pārbaudes datumu, – skaidri definētas pētītās pazīmes, – precīzs metodikas apraksts, – ziņas par atsauces populāciju attiecībā pret ģenētiski ģeogrāfisko izcelsmi, – sociāli ekonomiskais statuss, veselības stāvoklis, – detalizēta informācija par grupas lielumu, vidējo vai mediāno vērtību un variāciju katrai pētītajai pazīmei. 	<p>Oksfordas tiešsaistes vārdnīca: https://en.oxforddictionaries.com/definition/accuracy.</p> <p>Medicīnas tiešsaistes vārdnīca: http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/accuracy.</p> <p><i>Schmeling et al., 2011.</i></p>

Termins	Definīcija	Avots
Vecums	<p>Laika periods, kurā persona ir dzīvojusi vai kāda lieta ir pastāvējusi.</p> <p>Papildu informācija: šā rīka vajadzībām vecums ir būtisks bērna identitātes elements, jo Konvencija par bērna tiesībām bērniību definē pēc vecuma.</p> <p>Hronoloģisko vecumu mēra gados, mēnešos un dienās no brīža, kad persona dzimusi.</p> <p>Bioloģisko vecumu nosaka personas pašreizējais stāvoklis attiecībā uz viņa vai viņas potenciālo dzīves ilgumu, kas nozīmē, ka persona var izskatīties jaunāka vai vecāka par savu hronoloģisko vecumu.</p> <p>Sociālo vecumu nosaka personas lomas, pienākumi un ieradumi attiecībā uz citiem locekļiem sabiedrībā, kuras sastāvā viņš vai viņa ir. Tādējādi persona var būt vecāka vai jaunāka atkarībā no tā, cik lielā mērā viņš vai viņa parāda vecuma pakāpes uzvedību, kādu no viņa sagaida viņa konkrētā sabiedrībā vai kultūrā.</p> <p>Psiholoģisko vecumu nosaka indivīdu uzvedības spējas pielāgoties mainīgajām prasībām un ietver adaptīvās atmiņas, mācīšanās, inteligences, prasmju, jūtu, motivācijas un emociju izmantošanu uzvedības kontroles un pašregulācijas īstenošanai.</p>	<p>https://en.oxforddictionaries.com/definition/age.</p> <p><i>Settersen et al.</i>, 1997:240</p> <p><i>Smith, T. and Brownlees, L.</i>, <i>Unicef</i>, 2011. gads, 7.–8. lpp.</p>
Vecuma noteikšana	<p>Vecuma noteikšana ir process, kurā iestādes cenšas novērtēt personas hronoloģisko vecumu vai vecuma diapazonu, lai noteiktu, vai persona ir bērns vai pieaugušais.</p>	<p>ANO Bērnu tiesību komitejas vispārējais komentārs Nr. 6.</p> <p>Eiropas migrācijas tīkla glosārijs.</p>
(Minimālais) Kriminālbildības vecums	<p>Minimālais vecums, līdz kura sasniegšanai bērni tiek uzskatīti par nespējīgiem pārkāpt kriminālo likumdošanu.</p>	<p>CRC 40. panta 3. punkts</p>
Šaubas par labu indivīdam	<p>Tiesību princips, kas ļauj iestādēm piekrist/pieņemt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus kā būtiskus faktus nenoteiktības gadījumā, ja vien nav pierādīts citādi.</p> <p>Ja pastāv iespēja, ka persona ir bērns, viņa par tādu arī jāuzskata.</p> <p>Ja pēc vecuma noteikšanas procedūras dalībvalstis joprojām šaubās par pieteikuma iesniedzēja vecumu, tās pieņem, ka pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgs.</p>	<p>EASO definīcija.</p> <p>ANO Bērnu tiesību komiteja, Vispārējais komentārs Nr. 6.</p> <p>APD 25. panta 5. punkts.</p>

Termins	Definīcija	Avots
Bērna interešu izvērtēšana (BIA)	<p>a) Bērna interešu izvērtēšana ir vienreizēja darbība, kas jāveic katrā konkrētajā gadījumā, ņemot vērā īpašos apstākļus, kādos atrodas katrs bērns vai bērnu grupa, vai bērni vispār. Šie apstākļi ir saistīti ar attiecīgā bērna vai bērnu individuālajām iezīmēm.</p> <p>b) Interešu izvērtēšana ietver visu to aspektu izvērtēšanu un apsvēršanu, kas nepieciešami, lai pieņemtu lēmumu noteiktā situācijā attiecībā uz kādu konkrētu bērnu vai bērnu grupu.</p> <p>c) Pastāvīga procedūra lēmumu pieņemšanai par to, kādas tūlītējas darbības ir individuāla bērna interesēs, piemēram, aizsardzības un aprūpes pasākumi. Procedūra ir holistiska, un to veic darbinieki ar atbilstošu profesionālo pieredzi.</p> <p>Papildu informācija</p> <p>Saskaņā ar ES patvēruma <i>acquis</i>, izvērtējot bērna intereses, dalībvalstis jo īpaši ņem vērā šo:</p> <p>a) ģimenes atkalapvienošanās iespēju;</p> <p>b) nepilngadīgā labklājību un sociālo attīstību, jo īpaši ņemot vērā nepilngadīgā izcelsmi;</p> <p>c) drošuma un drošības apsvērumus, jo īpaši, ja iespējams, ka nepilngadīgais ir cilvēku tirdzniecības upuris;</p> <p>d) nepilngadīgā viedokli atbilstoši viņa vecumam un briedumam.</p> <p>Bērna interešu izvērtēšanas (BIA) un bērna interešu noteikšanas (BID) jēdzienus var saprast kā daļu no tā paša procesa, kas principā sākas, tiklīdz tiek atklāts nepavadīts vai nošķirts bērns, un beidzas, kad bērns ir ieguvis ilgstošu risinājumu savai situācijai attiecībā uz nošķiršanu un pārvietošanu no izcelsmes valsts vai pastāvīgās dzīvesvietas.</p>	<p>a) un b) <i>UNCRC</i>, Vispārējais komentārs Nr. 14, 2013. gads: http://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html.</p> <p>c) <i>UNHCR, Safe and Sound</i>: http://www.refworld.org/docid/5423da264.html.</p> <p><i>UNCRC</i>, Vispārējais komentārs Nr. 6, 31. punkts.</p> <p><i>CRC</i> 3. pants un 3. panta 1. punkts.</p> <p><i>RCD</i> 9. apsvērums, 22. apsvērums, 2. panta j) apakšpunkts, 23. panta 2. punkts.</p> <p><i>APD</i> 33. apsvērums un 25. panta 6. punkts.</p> <p><i>QD</i> 18. apsvērums, 19. apsvērums, 38. apsvērums, 20. panta 5. punkts un 31. pants.</p> <p><i>Eurodac</i> regulas 35. apsvērums.</p> <p>Dublinas regulas 13. apsvērums un 6. pants.</p> <p>ES Pamattiesību hartas 24. pants.</p> <p><i>UNHCR, Safe and Sound</i>: http://www.refworld.org/docid/5423da264.html.</p>
Bērna intereses	<p>(a) ir trīskāršs jēdziens: materiālās tiesības, interpretējams tiesību pamatprincips un procedūras noteikums, kura mērķis ir nodrošināt konvencijā atzīto tiesību pilnīgu un efektīvu īstenošanu un holistisku bērna attīstību;</p> <p>(b) bērna labklājība plašā nozīmē ietver gan viņa materiālo, fizisko, izglītības un emocionālo pamatvajadzību nodrošināšanu, gan arī vajadzību pēc mīlestības un drošības nodrošināšanu.</p>	<p>(a) <i>UNCRC</i>, Vispārējais komentārs Nr. 14, 2013. gads: http://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html.</p> <p>(b) <i>UNHCR</i>, Pamatnostādnes par bērna interešu noteikšanu: http://www.unhcr.org/4566b16b2.pdf.</p>
Bērna interešu noteikšana (BID)	<p>Interešu noteikšana ir oficiāls process ar stingriem procesuālajiem drošības pasākumiem, kas paredzēti, lai noteiktu bērna intereses īpaši svarīgu lēmumu pieņemšanā, kas skar bērnu un kam būs būtiska ietekme uz bērna nākotni (t. i., ilgstošiem risinājumiem), tostarp nosakot ilgstošu risinājumu. Lēmuma mēroga dēļ BID ir nepieciešama padziļināta informācija, kas uzkrāta procesa gaitā, lai noteiktu bērna intereses.</p>	<p><i>UNCRC</i>, Vispārējais komentārs Nr. 14, 2013. gads: http://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html.</p> <p><i>UNHCR Safe and Sound</i>: http://www.refworld.org/docid/5423da264.html.</p>

Termins	Definīcija	Avots
Pierādījumu nasta vai pienākums pamatot	<p>Starptautiskās aizsardzības kontekstā pierādīšanas pienākums ir jēdziens, kas ietver, no vienas puses, pieteikuma iesniedzēja pienākumu pamatot savu pieteikumu un, no otras puses, patvēruma iestādei uzlikto izmeklēšanas pienākumu. Šajā ziņā tas ir dalīts pierādīšanas pienākums, un abu tā aspektu pamatā ir sadarbības princips.</p> <p>Atkarībā no individuālajiem un kontekstuālajiem apstākļiem atbildīgās iestādes var uzņemties lielāku atbildību par izmeklēšanu.</p> <p>Papildu informācija</p> <p>Lai gan pierādīšanas pienākums parasti ir kopīgs starp pārbaudītāju un pieteikuma iesniedzēju pieaugušo prasībās, var būt nepieciešams, lai pārbaudītājs uzņemtos lielāku pierādīšanas pienākumu bērnu prasībās, it īpaši tad, ja attiecīgais bērns ir bez pavadības. Ja lietas apstākļus nevar noskaidrot un/vai bērns nespēj pilnībā formulēt savu prasību, pārbaudītājam ir jāpieņem lēmums, pamatojoties uz visiem zināmajiem apstākļiem, kas var prasīt liberālu principa “šaubas par labu indivīdam” piemērošanu. Tāpat bērnam par labu jāvērtē šaubas, ja rodas bažas par viņa/ viņas prasījuma daļu ticamību.</p>	<p>EASO Pierādījumu izvērtēšanas modulis.</p> <p>APD 25. apsvēruma, 12. panta a) apakšpunkts, 13. panta a) apakšpunkts un 25. panta 5. punkts, QD 4. panta 1. punkts</p> <p>UNHCR: Piezīme par pierādīšanas pienākumu un pierādījumu standartu bēgļa statusa pieprasījumu izskatīšanā, 1998. gada 16. decembris Skatīt arī UNHCR, <i>The Heart of the Matter — Assessing Credibility when Children Apply for Asylum in the European Union</i>, 2014. gada decembris: http://www.refworld.org/docid/55014f434.html [piekļūts 2017. gada 2. jūlijā].</p>
Bērns/ nepilngadīgais	Tie ir visi cilvēki, kuri jaunāki par 18 gadiem.	<p>ATD 2. panta 6. punkts, RCD 2. panta d) apakšpunkts, APD 2. panta l) apakšpunkts, QD 2. panta k) apakšpunkts.</p> <p>Dublinas III regulas 2. panta i) apakšpunkts.</p> <p>FRD 2. panta f) punkts.</p> <p>Balstās uz ANO Konvencijas par bērnu tiesībām 1. pantu (UNCRC), 1989. gads.</p>
Izcelsmes valsts informācija (IVI)	Informācija, ko dalībvalstu iestādes izmanto, lai analizētu sociāli politisko situāciju starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju izcelsmes valstīs (un, ja nepieciešams, valstīs, caur kurām viņi ir ceļojuši), izvērtējot individuāli iesniegto pieteikumu starptautiskajai aizsardzībai.	<p>EASO IVI ziņojums.</p> <p>Metodika: Eiropas migrācijas tīkla glosārijs.</p>
Aksiālā datortomogrāfija (CT/CTA)	Attēlveidošanas procedūra, kurā izmanto īpašas rentgena iekārtas, lai izveidotu detalizētus attēlus vai skenējumus par ķermeņa iekšējām zonām.	<p>Informācija par radioloģiju: https://www.radiologyinfo.org, publisks informācijas resurss, ko izstrādājuši Ziemeļamerikas Radioloģijas biedrības (RSNA) un Amerikas Radioloģijas koledžas (ACR) ārsti.</p>

Termins	Definīcija	Avots
Piekrišana	Apzināta, brīva un brīvprātīga vienošanās. Bērna un viņa vai viņas pārstāvja vai aizbildņa piekrišana nepavadītu vai nošķirtu bērnu gadījumā ir nepieciešama, lai ar medicīnisku pārbaudi veiktu vecuma noteikšanu.	APD 25. panta 5. punkts. ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs (UNHCR) <i>Field Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines</i> , 2011. gada novembris, pieejama šeit: http://www.refworld.org/docid/4e4a57d02.html .
Kultūras starpnieki	Profesionāļi, kuriem ir dziļas zināšanas par kopienas tradīcijām, kuri sniedz vairāk kultūras ziņā atbilstošas intervences un mazina plaisas starp kultūras un profesionālajiem kanoniem.	Pamatots ar <i>Al-Krenawi, A. and Graham J. R.</i> , 2001. gads.
Aizbildnis	a) Aizbildnība attiecas uz atbildības deleģēšanu pieaugušajam vai organizācijai, lai nodrošinātu, ka bērna intereses ir pilnībā pārstāvētas. b) Aizbildnis ir neatkarīga persona, kura aizstāv bērna intereses un nodrošina vispārējo labklājību, šajā saistībā papildinot bērna ierobežoto tiesībspēju un rīcībspēju. Aizbildnis darbojas kā bērna tiesiskais aizstāvis visos procesos, tāpat kā vecāki pārstāv savus bērnus (<i>FRA</i> definīcija). Papildu informācija Aizbildnis ir kā galvenā procesuālā garantija, lai nodrošinātu, ka tiek ievērotas nepavadīta vai nošķirta bērna intereses.	(a) Starpaģentūru Darba grupa par nepavadītiem un nošķirtiem bērniem, <i>Starpaģentūru pamatprincipi attiecībā uz nepavadītiem un nošķirtiem bērniem</i> , 2004. gads, http://www.refworld.org/docid/4113abc14.html . (b) <i>UNCRC</i> , vispārējais komentārs Nr. 6 (2005). (c) <i>FRA</i> , Bez vecāku gādības palikušu bērnu aizbildnība, 2014. gads: http://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care-handbook-reinforce-guardianship .
Vairāku novērotāju (Inter-observer) uzticamība	Attiecas uz statistiskiem mērījumiem, kas nosaka, cik līdzīgi ir dažādu novērotāju savāktie dati. Papildu informācija Ir svarīgi, lai novērotājiem būtu pēc iespējas līdzīgi novērojumi – tas nodrošina eksperimenta derīgumu. Ja vērtētāji ir būtiski atšķirīgi savos novērojumos, tad mērījumi vai metodika nav pareizi un ir jāprecizē.	Pamatots uz <i>Russell K. Schutt</i> grāmatu <i>Investigating the social world: the process and practice of research</i> , Masačūsetsas Universitāte, Bostona, astotais izdevums, 2015. gads.
Iekšējā novērotāja (Intra-observer) uzticamība	Spēja konsekventi iegūt tādus pašus rezultātus, kad viens un tas pats novērotājs novērojumus veic dažādos laikos. Papildu informācija Piemēram, ārsts ar labām un ticamām iekšējā novērotāja (<i>intra-observer</i>) prasmēm varētu izlasīt pacienta rentgena vai medicīniskās diagnostikas testu tādā pašā veidā, arī aplūkojot pēc vairākām nedēļām. Iekšējā novērotāja (<i>intra-observer</i>) uzticamību dēvē arī par “pašuzticamību” (<i>self-reliability</i>) vai “iekšējā vērtētāja” (<i>intra-rater</i>) uzticamību.	Pamatots uz <i>Russell K. Schutt</i> grāmatu <i>Investigating the social world: the process and practice of research</i> , Masačūsetsas Universitāte, Bostona, astotais izdevums, 2015. gads.

Termins	Definīcija	Avots
Aizskarošs/ invazīvs	<p>Terminu “invazīvs” parasti izmanto medicīniskās procedūrās, lai norādītu uz instrumentu vai citu priekšmetu ievadīšanu ķermenī vai ķermeņa dobumos, kas ietver arī audu griešanu.</p> <p>Termins “iejaukšanās/aizskaršana” var attiekties uz uzvedību, rīcību, stāvokli vai tendenci būt aizskarošam (kaitināt kādu vai likt kādam justies neērti), pārtraukt un traucēt citus, iebrukt kāda personīgajā telpā vai iejaukties kāda privātajā dzīvē.</p> <p>Papildu informācija</p> <p>Terminu “invazivitāte” (<i>invasiveness</i>) var izmantot kā “iejaukšanās/aizskaršana” sinonīmu, tādējādi abus terminus šajā kontekstā var uzskatīt par savstarpēji aizvietojamiem.</p> <p>Tā kā vecuma noteikšanas metožu negatīvā ietekme ne vienmēr nozīmē minētās fiziskās sekas saistībā ar invazivitāti (instrumentu vai citu priekšmetu ievadīšana ķermenī vai ķermeņa dobumos, kas ietver arī audu griešanu), bet var nozīmēt arī personas privātās dzīves neaizskaramības aizskaršanu, vēlamais termins šajā publikācijā ir iejaukšanās/aizskaršana, jo tam ir plašāks spektrs.</p>	<p>Tiešsaistes Oksfordas vārdnīcas definīcija:</p> <p>https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/invasive.</p>
Medicīniskā pārbaude	<p>Šā rīka vajadzībām medicīniskās pārbaudes ir medicīnas speciālistu (ārstu, radiologu, ģimenes ārstu vai pediatru u. tml.) veiktie izmeklējumi, pārbaudes vai novērtējumi.</p>	<p>EASO definīcija.</p>
Pārstāvis	<p>Persona vai organizācija, kas palīdz nepavadītam bērnam un pārstāv viņu patvēruma procedūrā, nodrošinot bērna intereses un, ja nepieciešams, īstenojot bērna tiesībspēju.</p> <p>Papildu informācija</p> <p>Pārstāvis vai likumīgs pārstāvis atšķiras no kvalificēta jurista un citiem tiesību ekspertiem, kuri nodrošina juridisku palīdzību, runā bērna vārdā un likumīgi viņu pārstāv administratīvo un tiesu iestāžu amatpersonu priekšā kriminālprocesos, kā arī ar patvērumu saistītos un citos juridiskos procesos, gan izmantojot rakstiskus paziņojumus, gan klātienē, kā to nosaka attiecīgās valsts tiesību akti.</p>	<p>Pamatots ar RCD 24. panta 1. punktu (pārstrādātā redakcija) un APD 25. panta 1. punktu (pārstrādātā redakcija).</p> <p>FRA, Bez vecāku gādības palikušu bērnu aizbildnība, 2014. gads.</p> <p>http://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care-handbook-reinforce-guardianship.</p>
Nepavadīts bērns vai nepilngadīgais	<p>Bērns/nepilngadīgais, kurš ierodas dalībvalstu teritorijā bez tāda pieaugušā pavadības, kurš ir par viņu atbildīgs saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem vai valsts praksi, kamēr šāda persona/pieaugušais nav par viņu uzņēmis aizgādību; tas attiecas arī uz bērnu/nepilngadīgo, kurš palicis bez pavadības pēc ierašanās dalībvalstu teritorijā.</p>	<p>RCD 2. panta e) apakšpunkts, APD 2. panta m) apakšpunkts, QD 2. panta l) apakšpunkts.</p> <p>Dublinas III regulas 2. panta j) apakšpunkts.</p> <p>FRD 2. panta f) punkts.</p> <p>UNCRC, Vispārējais komentārs Nr. 6, 2005. gads.</p> <p>UNHCR, <i>Safe and Sound</i>, 22. lpp.: http://www.refworld.org/docid/5423da264.html.</p>

Termins	Definīcija	Avots
Apstiprināšanas pētījums	Darbi, kas sastāv no pētījumiem, izmantojot procesus, ar kuriem nosaka procedūras uzticamību un atbilstību konkrētam mērķim.	Medicīnisko jēdzienu enciklopēdija: http://www.reference.md/files/D023/mD023361.html
Nošķirti bērni	Nošķirti bērni ir bērni, kuri ir nošķirti no viena vai abiem vecākiem vai no sava iepriekšējā tiesiskā vai primārā aprūpētāja, taču ne vienmēr no citiem radniekiem. Tādēļ tie var būt arī bērni, ko pavada citi pieaugušie ģimenes locekļi.	UNCRC, Vispārējais komentārs Nr. 6, 2005. gads. UNHCR, <i>Safe and Sound</i> , 22. lpp.
Bērnu tirdzniecība	<p>Bērnu tirdzniecība ekspluatācijas nolūkā ir bērnu vervēšana, pārvadāšana, nodošana, izmitināšana vai saņemšana, tostarp kontroles pār minētajiem bērniem maiņa vai nodošana.</p> <p>Atšķirībā no pieaugušo ekspluatācijas, ja ekspluatācijas priekšmeti ir bērni, tas būs sodāms noziegums, pat neizmantojot draudus vai spēku vai citā veidā nepiespiežot, neaizvedot ar viltu, nekrāpjot, nemaldinot, ļaunprātīgi neizmantojot varu vai personas neaizsargātības stāvokli vai nedodot vai nesaņemot materiāla vai citāda veida labumus, lai panāktu personas piekrišanu.</p> <p>Papildu informācija</p> <p>Lai gan bērnu kontrabanda ir līdzīga bērnu tirdzniecībai, abu veidu noziedzīgās darbības nedrīkst sajaukt.</p> <ul style="list-style-type: none"> Bērnu kontrabanda ir kriminalizēta darbība, lai atvieglotu nelikumīgu ieceļošanu valstī nelegāli (bieži vien ir jāmaksā). Cilvēku tirdzniecības mērķis ir ekspluatēt bērnu, un tas tiek uzskatīts par noziegumu pret personu. Parasti cilvēku tirdzniecību veic, izmantojot piespiešanu un/vai maldināšanu u. tml. Ar kontrabandu ir gluži pretēji. Cilvēku tirdzniecība ir saistīta ar nodomu ekspluatēt bērnu-upuri pēc tā ierašanās valstī, bet kontrabandista loma parasti beidzas brīdī, kad bērns sasniedz savu galamērķa valsti. Cilvēku tirdzniecība var notikt gan valsts teritorijā, gan ārpus tās robežām, savukārt kontrabandai ir nepieciešama starptautiska kustība. Bērna ierašanās valstī var būt likumīga vai nelikumīga cilvēku tirdzniecības gadījumā, bet kontrabandisti parasti ievad cilvēkus nelegāli. <p>Bērnu tirdzniecība nav tikai pārrobežu noziedzība; tā kā noziedzīgās darbības mērķis ir bērnu ekspluatācija, bērnus var pārdot pat valsts robežās.</p>	<p>ATD 2. panta 5. punkts.</p> <p>Frontex, VEGA rokasgrāmata: Bērni lidostās, 2015. gads: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Training/VEGA_Children_Handbook.pdf.</p>

2. pielikums. Bērna intereses un vecuma noteikšana: praktiskie rīki

Tā kā šīs publikācijas galvenā uzmanība ir pievērsta bērna interesēm, lemjot par konkrēta bērna vecuma noteikšanu, un tam, kā, ja nepieciešams, īstenot drošu procesu, *EASO* ir izstrādājis šādus praktiskus rīkus, lai atbalstītu personas, kuras atbildīgas par to, lai novērtētu, vai šajā procesā tiek ievērotas bērna intereses.

A. **Bērna interešu izvērtēšanas veidlapa (*BIA* veidlapa)** ir izstrādāta tā, lai nodrošinātu, ka atbildīgās iestādes vai iestāžu deleģēta puse veic visus galvenos pasākumus un pienācīgi ņem tos vērā, novērtējot nepieciešamību veikt vecuma noteikšanu. Šajā ziņā *BIA* veidlapa ir paredzēta kā atbalstošs dokuments, lai novērtētājs varētu pārbaudīt, vai pirms lēmuma pieņemšanas par vecuma noteikšanu ir ņemta vērā attiecīgā informācija un drošības pasākumi.

***BIA* veidlapa** ir strukturēta šādi.

- Savāktā informācija.
- Procesa priekšnosacījumi.
- To faktoru saraksts, kuriem jāpiešķir pienācīga nozīme, lemjot par procesa piemērotību atsevišķam bērnam vai nepieciešamajiem pielāgojumiem.
- BIA* iznākums: iespējamā vecuma noteikšanas procesa labāko interešu novērtējuma rezultāts (jāveic vecuma noteikšana, nav jāveic, jāaiztur).

B. Otrs rīks – **bērna intereses vecuma noteikšanas procesā (*BIC* kontrolsaraksts)** – ir izstrādāts, lai nodrošinātu, ka procesuālās garantijas ir ievērotas un ieviestas visā vecuma noteikšanas procesā. Ņemot to vērā, otrais kontrolsaraksts jāizmanto visā vecuma noteikšanas procesā.

- BIC* kontrolsaraksts** ietver drošības pasākumu apkopojumu un attiecīgos aspektus, lai ievērotu bērna intereses un citas bērna tiesības, nosakot bērna vecumu.

Rīki ir izstrādāti ar pieņēmumu, ka vecuma noteikšanas procesu īsteno apmācīti patvēruma darbinieki ar īpašām zināšanām un pieredzi par bērniem vai alternatīva apmācīta puse, kuru izraudzījusies atbildīgā vai cita iestāde, lai tos izmantotu un aplūkotu kopā ar ES, starptautiskajiem un valsts tiesību aktiem.

Lai gan šajā publikācijā sniegtie norādījumi un rīki ir koncentrēti tikai uz vecuma noteikšanas procesu, jāatzīmē, ka *BIA* ir jāturpina, līdz bērnam labā atrod ilgstošu risinājumu. Tādējādi bērna interešu izvērtēšana nav paredzēta, lai aizstātu bērna interešu noteikšanu, kas ir nepieciešama, kad tiek apsvērti ilgstoši risinājumi bērnam.

SVARĪGI APSVĒRUMI, KAD NOVĒRTĒ *BIA* VECUMA NOTEIKŠANAS MĒRĶIEM

Bērniem ir tiesības būt uzklautiem visos lēmumos, kas ietekmē viņu dzīvi. Veicot *BIA*, ir svarīgi ņemt vērā bērna viedokli, jūtas un domas. Aizbildnim/pārstāvim ir galvenā loma, lai nodrošinātu, ka bērns ir pienācīgi informēts un saprot procedūras, procesus un iespējamus rezultātus. Daži svarīgi aspekti, kas jāapsver, ir šādi.

- Informācija jāsniedz vienkāršā, saprotamā un skaidrā veidā. Ir jāpārbauda bērna izpratne, jo daži bērni var baidīties no jebkuras autoritatīvas personas un neuzdrošinās uzdot jautājumus vai atzīt, ka nav izpratnes vecuma, kultūras izcelsmes vai psiholoģiskā stāvokļa dēļ.
- Novērtētājiem ir **proaktīvi jācenšas iegūt informāciju** no attiecīgajiem avotiem novērtējuma nolūkā, jo īpaši no tām personām, kuras ir informētas par bērna situāciju (piemēram, aizbildnis/pārstāvis, pašreizējais aprūpētājs, uzņemšanas centru sociālie darbinieki, pārstāvis, ģimenes locekļi u. tml.), tāpēc pirms *BIA* veikšanas pēc vajadzības ir jāsavāc attiecīgo personu kontaktinformācija.
- *BIA* jāņem vērā arī jebkurš esošais ziņojums par bērnu, piemēram, medicīniskie ziņojumi, neaizsargātības novērtējumi vai jebkuri citi dokumenti, kas pieejami jebkurā procesa brīdī pirms *BIA* veikšanas.
- *BIA* ir individuāls novērtējums, un katram bērnam tas ir atsevišķs. Tas jāveic **konfidencialā un bērnam draudzīgā vidē**, kas palīdz veidot savstarpēju uzticēšanos ar bērnu. Amatpersonām un tulkim konfidencialitātes princips ir saistošs; konfidencialitātes jēdziens ir jāizskaidro arī bērnam, lai viņš vai viņa to saprastu.
- Bērnam ir jājūtas ērti. Kompetentajai amatpersonai vai tulkam jābūt tik neformālam un **empātiskam**, cik vien iespējams.
- Ja bērns to vēlas un ja iespējams, *BIA* intervijas ar bērnu varētu veikt bērna **izvēlēta dzimuma** amatpersona un tulks.
- Ja bērns varētu piedzīvot traumu, viņš/viņa var nevēlēties izteikt savas jūtas vai uzskatus. Jācenšas piesaistīt pieredzējušus intervētājus, lai izmantotu **alternatīvas intervijas metodes** un sniegtu padomus.
- Ir svarīgi izskaidrot bērnam, ka ne visas viņa vēlmes var būt izpildītas, tomēr, ja iespējams, tās ievēros visa procesa laikā, bet galīgais lēmums būs atkarīgs no lietas apstākļiem.

A. Bērna interešu izvērtēšanas veidlapa

B/A veidlapa	
PAMATINFORMĀCIJA	
Lieta/Lietas numurs	
Pieteikuma iesniedzējs	
Aizbildnis/pārstāvis	
Novērtētājs	
Tulks	
Datums	
SAVĀKTĀ INFORMĀCIJA	
Savāktie bioloģiskie dati (tautība, etniskā piederība, izglītība, valoda, veselība, ģimenes vēsture)	☐
Informācija par vecumu no citiem ģimenes locekļiem vai citiem avotiem	☐
Iekļauti ekspertu ziņojumi (medicīniskie ziņojumi, administratīvie ziņojumi u. tml.)	☐
Ja kāda no iepriekš minētajām ziņām nav pieejama vai nav apkopota, paskaidrot, kāpēc:	
Papildu vai jauna informācija:	
VECUMA NOTEIKŠANAS PROCESA PRIEKŠNOSACĪJUMI	
Persona ir pieteikusies uz starptautisko aizsardzību.	☐
Pieteikuma iesniedzēja vecums nav konstatēts.	☐
Visi pieejamie pierādījumi ir apkopoti un ņemti vērā, tostarp rezultāti, kas iegūti, identificējot personu, un, ja nepieciešams, neaizsargātības novērtējums, veselības problēmas, ietekme uz novērtējumu, garīgā/tiesiskā rīcībspēja un piemērotība vecuma noteikšanas procesam.	☐
Ir piešķirts atpūtas un atveseļošanās periods, jo īpaši gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējam ir redzamas traumas vai iepriekšējās ļaunprātīgas izmantošanas pazīmes.	☐
Piemēro principu "šaubas par labu indivīdam".	☐
Ir pamatotas šaubas par pieteikuma iesniedzēja apgalvoto vecumu.	☐
Lūdzu, konkretizēt:	
Ir iecelts kvalificēts, neatkarīgs pārstāvis un vai aizbildnis, kurš ir iesaistīts šajā procesā.	☐
Vienkāršos terminos un kultūras ziņā sensitīvā veidā regulāri ir nodrošināta vecumam atbilstoša informācija par procesu, kā arī par tā sekām un tiesībām uz atteikumu.	☐
Pieteikuma iesniedzēja uzskatus apkopo un ņem vērā atbilstoši viņa vai viņas vecumam un briedumam.	☐
Visa procesa laikā ir pieejama tulkošana.	☐
Ja kāds no priekšnosacījumiem nav izpildīts, paskaidrot, kāpēc:	
Turpmākās darbības pēc vajadzības:	
BŪTISKIE FAKTORI, LAI NOVĒRTĒTU, VAI VECUMA NOTEIKŠANA IR BĒRNA INTERESĒS	
Izveidotais vecuma noteikšanas process ir balstīts uz holistisku un daudznozaru pieeju, kas ļauj to pielāgot pieteikuma iesniedzēja vajadzībām un konkrētajiem apstākļiem, dzimumam, kultūras izcelsmei un citām neaizsargātībām.	☐
Apzināta piekrišana ir iegūta vismaz medicīniskām pārbaudēm un dokumentēta (rakstiski un jebkurā citā pierādījumu veidā no bērna un aizbildņa, ja nepieciešams), vai arī ir ievērotas tiesības atteikties no medicīniskās pārbaudes un izpētīti atteikuma iemesli.	☐
Nosaka vismazāk aizskarošu procesu, pēc tam to pakāpeniski īsteno.	☐
Tiek ievērota konfidencialitāte, datu aizsardzība un drošums.	☐
Amatpersonas un eksperti ir pieredzējuši darbā ar bērniem un atbilstoši apmācīti.	☐
Tiks izvēlēta metode ar viszemāko iejaukšanās līmeni.	☐
Tiks izvēlēta visprecīzākā metode, un šim pieteikuma iesniedzējam ir pieļaujama kļūdas robeža (attiecīgais vecuma diapazons, dzimums u. tml.).	☐
Paredzamais rezultāts ir labvēlīgs procesam un nav kaitīgs bērnam.	☐
Ir pieejama efektīva tiesiskā aizsardzība.	☐

1. IZVĒLE	Pieteikuma iesniedzēja interesēs ir tas, lai noteiktu viņa vai viņas vecumu
	Informācija: (paskaidrot iemeslus ieteikumam)
2. IZVĒLE	Vecuma noteikšanas process nav pieteikuma iesniedzēja interesēs
	Informācija: (paskaidrot iemeslus ieteikumam)
3. IZVĒLE	Pieteikuma iesniedzēja vecuma noteikšana uz laiku ir jāaiztur, jo
	Informācija: (paskaidrot iemeslus ieteikumam)
Nosaukums	
Organizācija	
Datums	
Paraksts	
NOVĒRTĒJUMU APSTIPRINĀJIS	
Nosaukums	
Organizācija	
<p>Novērtējuma rezultāts (1., 2. vai 3. izvēle) atkarībā no tā, vai lēmums ir par vecuma noteikšanas veikšanu vai neveikšanu un kā tāds tiks reģistrēts lietā. Tiklīdz vecuma noteikšanu uzskata par nepieciešamu (pēc šaubu izvērtēšanas), tā jāveic saskaņā ar piemērojamiem aizsardzības pasākumiem, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja individuālos apstākļus un EASO ieteikumus.</p>	

B. Bērna interešu kontrolsaraksts vecuma noteikšanas nolūkā

BIA kontrolsaraksts	
Bērna interesēs ir veikt vecuma noteikšanu (1. izvēle saskaņā ar iepriekšējo BIA veidlapu).	
ŠAUBAS PAR LABU INDIVĪDAM	
<ul style="list-style-type: none"> ■ No brīža, kad ir iemesls uzskatīt, ka persona varētu būt bērns, pieteikuma iesniedzēju uzskata par tādu patvēruma procedūras laikā un vecuma noteikšanas procesā. ☐ ■ Ja pārbaūžu rezultāti nav pārliecinoši, pieteikuma iesniedzēju uzskata par bērnu. ☐ 	
PĀRSTĀVIS/AIZBILDNIS	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Pirms vecuma noteikšanas iecerē kvalificētu un neatkarīgu pārstāvi vai aizbildni, kurš ir klāt brīdī, kad pieteikuma iesniedzējs procesam piekrīt, un piedalās procesā. ☐ ■ Pārstāvim/aizbildnim un pieteikuma iesniedzējam ir izskaidrota un saprotama loma un pienākumi (nodrošinot "ieteikuma iesniedzēja intereses" un īstenojot tiesībspēju). ☐ ■ Pārstāvis/aizbildnis piedalās BIA intervijā, kad pieteikuma iesniedzējs to vēlas. ☐ ■ Pārstāvis/aizbildnis ir pienācīgi informēts, labi pārzina vecuma noteikšanas procesu, un viņa vai viņas jautājumi ir precizēti. ☐ ■ Pārstāvis/aizbildnis var apturēt vecuma noteikšanu, ja uzskata, ka tā nav piemērota un pieteikuma iesniedzēja interesēs. ☐ ■ Pārstāvis/aizbildnis ir informēts par rezultātiem un saprot, kā tos var apstrīdēt. ☐ 	
JA PIETEIKUMA IESNIEDZĒJAM IR TRAUMAS VAI ĻAUPRĀTĪGAS IZMANTOŠANAS PAZĪMES	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Pēc psiholoģiskā un fiziskā stāvokļa novērtēšanas pieteikuma iesniedzēju uzskata par piemērotu vecuma noteikšanas procesam ar nepieciešamajiem pielāgojumiem. ☐ ■ Nosakot konkrēto vecuma noteikšanas procesu, ņem vērā šādus aspektus. ☐ <ul style="list-style-type: none"> • Visas pārbaudes, kas saistītas ar intīmo daļu izrādīšanu, novērošanu vai mērīšanu, ir pilnībā izslēgtas. • Iepriekšējo notikumu atcerēšanās vai dzīves vēstures rekonstrukcija var nebūt efektīva atmiņas trūkumu dēļ, kā arī tā var būt ļoti apgrūtināša pieteikuma iesniedzējam. • Vecuma noteikšanas metodes, ar kurām novērtē psiholoģisko attīstību, var nebūt piemērotas, ja tās neveic apmācīts un pieredzējis speciālists. • Vecuma noteikšanas metodes, ar kurām novērtē fizisko attīstību, var būt nepatīkamas vai īpaši aizskarošas ļaunprātīgas izmantošanas upuriem. ■ Ir pieejamas alternatīvas metodes vai paņēmieni, kas pielāgoti pieteikuma iesniedzēja īpašajām vajadzībām. ☐ ■ Tiek plaši piemērots princips "šaubas par labu indivīdam". ☐ ■ Atpūtas un atveseļošanās periods ir garantēts un nepieciešamības gadījumā – pagarināts. ☐ ■ Uzticības persona drīkst sekot procesam kopā ar pieteikuma iesniedzēju, pirms tam pārbaudot šīs personas piemērotību. ☐ ■ Ir izvēlētas amatpersonas un eksperti, kuri ir īpaši apmācīti darbam ar īpaši neaizsargātām personām. ☐ 	
INFORMĀCIJA	
Pieteikuma iesniedzējs un pārstāvis/aizbildnis ir informēti par tālāk minēto.	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Šaubu esamība un iemesli; kurš ir atbildīgs par informācijas sniegšanu bērniem draudzīgā veidā mutiski un rakstiski valodā, kuru viņi var saprast. ☐ ■ Iespēja, ka vecumu var novērtēt ar vecuma noteikšanu (un ko tas nozīmē praksē, ieskaitot dažādu medicīnisko vai nemedicīniska veida pārbaūžu aprakstu). ☐ ■ Informācija par metodi un procesu (kādas ir izmantotās metodes, kāpēc ir izvēlētas šīs īpašās metodes, metodes precizitāte un aizskarošais veids, konkrētās metodes iespējamā ietekme un risks veselībai, kādu tā var radīt, un iesaistīto speciālistu lomas). ☐ ■ No procesa izrietošās tiesības un pienākumi, jo īpaši šādi. ☐ <ul style="list-style-type: none"> • Tiesības atteikties no medicīniskās pārbaudes un šā atteikuma sekas. • Iespēja apstrīdēt vecuma noteikšanas rezultātus un turpmākie soļi. • Pārbaudes rezultāta iespējamās sekas starptautiskās aizsardzības procedūrā. 	
Sniegtā informācija ir saprotama pieteikuma iesniedzējam un aizbildnim/pārstāvim, un šī informācijas sniegšana ir dokumentēta lietā. ☐	

Bērna interešu kontrolosaraksts vecuma noteikšanas nolūkam (3. lappuse no 3)	
KVALIFICĒTI SPECIĀLISTI	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Procesā iesaistītie speciālisti saņem atbilstošu apmācību par bērnu tiesībām un vajadzībām, ieskaitot par bērna interesēm un bērna attīstību. ☐ ■ Procesā iesaistīto personu, tostarp to, kas veic vecuma noteikšanu, un aizbildņa/pārstāvja, interešu konflikts nepastāv. ☐ ■ Pārbauda nepieciešamās zināšanas tām personām, kuras sazinās ar pieteikuma iesniedzēju (tulki, pārstāvis, personas, kuras veic vecuma noteikšanu). ☐ ■ Cenšas iegūt un ievēro pieteikuma iesniedzēja vēlamos variantus attiecībā uz praktizējošo speciālistu dzimumu un pieredzi. ☐ ■ Ja ir viena pārbaude, tad par rezultātiem vienojas divi eksperti. ☐ ■ Ja uzskata, ka ir vajadzīgas dažādas pārbaudes, ekspertu grupai, kas ir atbildīga par dažādu rezultātu skaidrošanu, ir jābūt ar daudzozaru pieredzi. ☐ 	
DUBLINAS LIETAS	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ja uz pieteikuma iesniedzējiem, kuru vecumu apšaubā, attiecas Dublinas regula, piemēro principu "šaubas par labu indivīdam". ☐ ■ Pārsūtīšanas gadījumā informāciju un pierādījumus, tostarp vecuma noteikšanai izmantotās metodes, nosūta atbildīgajai valstij saskaņā ar datu aizsardzības regulējumu. ☐ ■ Gadījumos, kad valstis ir nonākušas pie atšķirīgiem secinājumiem par vecumu, pirms galīgā lēmuma pieņemšanas ņem vērā visus pieejamos pierādījumus. ☐ ■ Zemāko vecumu, kas noteikts dažādās pārbaudēs dažādās dalībvalstīs, uzskata par personas vecumu saskaņā ar ES tiesību aktiem. ☐ ■ Pieņemot galīgo lēmumu, kad tiek novērtēti pierādījumi, atbildīgā valsts ņem vērā tālāk minēto: ☐ <ul style="list-style-type: none"> – izmantotos resursus un metodes, lai noteiktu vecumu, – uzticamību un/vai jebkuru norādītu kļūdas robežu, – to personu kvalifikāciju, kuras atbildīgas par jebkuru vecuma pārbaudi vai noteikšanu, – jebkuru pieejamo informāciju saistībā ar vecumu, – jebkurus iemeslus un/vai paskaidrojumus, kas saistīti ar dažādiem vecuma rezultātiem, – pieteikuma iesniedzēja uzskatus, jo īpaši tad, ja atšķirīgi vecuma rezultāti izriet no viņu apgalvojuma par vecumu. <p>Ja pēc šādas pārskatīšanas joprojām pastāv šaubas, pieteikuma iesniedzēju uzskata par bērnu, pamatojoties uz principu "šaubas par labu indivīdam".</p>	
IESPĒJAS APSTRĪDĒT	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Lēmums par vecuma noteikšanu ir izsniegts rakstiski un mutiski paskaidrots pieteikuma iesniedzējam. ☐ ■ Rezultātus un noteikto vecumu var pārskatīt, ja parādās jauni pierādījumi. ☐ ■ Vecuma noteikšanas lēmuma pārsūdzēšana/pārskatīšana ir pieejama attiecīgajam pieteikuma iesniedzējam, un šī informācija ir sniegta arī pieteikuma iesniedzējam un pārstāvim/aizbildnim. ☐ ■ Kad lēmums neapstiprina apgalvoto vecumu, pieteikuma iesniedzējam un pārstāvim/aizbildnim sniedz iemeslus, kas izskaidro lēmumu. ☐ ■ Negatīva lēmuma gadījumā sniedz paskaidrojumu par to, kā to var apstrīdēt. ☐ ■ Apstrīdēšanas vai pārsūdzības gadījumā pieteikuma iesniedzējam ir iespēja paust savu viedokli un tiesības uz viņa viedokļa vērā ņemšanu. ☐ ■ Pārsūdzības procesā pieteikuma iesniedzēju atbalsta pārstāvis. ☐ 	
<p>Ja kāds no iepriekšminētajiem aizsardzības pasākumiem nav ieviests, BIA ziņojumā jāiekļauj papildu informācija, kurā jāiekļauj arī:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nepieciešamās turpmākās darbības (ja tādas ir); – pārbaudītāju vai ekspertu grupas izvirzītie novērojumi vai bažas, izvērtējot pārbaudes rezultātus; – jebkuras citas bažas vai jautājumi saistībā ar bērna labklājību; – papildu vai jauna informācija. 	

3. pielikums. Tiesiskais un politiskais regulējums

Šajā pielikumā ir apkopoti visatbilstošākie ar bērniem saistītie noteikumi, kas noteikti starptautiskos un Eiropas tiesību aktos, kā arī valsts tiesiskais regulējums un tiesu prakse, uz kuru atsaucās valsts iestādes 2016. gadā izplatītajā aptaujā, tomēr pielikuma saturs nav jāuzskata par izsmelšu. Tas ietver arī atsauces uz ieteikuma tiesību aktu instrumentiem un materiāliem, kas attiecas uz vecuma noteikšanas mērķi, un hipersaites, ja tādas pieejamas, lai atvieglotu lietotājam informācijas meklēšanu. Turklāt tajā ir iekļauta tukša sadaļa, ko šā rīka lietotāji aizpildīs ar attiecīgajiem noteikumiem un instrumentiem, kas izstrādāti valsts līmenī.

1. Starptautiskie tiesību akti

Juridiskais instruments	Tiesības un garantijas	Attiecīgais pants
ANO 1989. gada 20. novembra Konvencija par bērna tiesībām	Ģimene	Preambula
	Bērna definīcija	1. pants
	Diskriminācijas aizlieguma princips	2. pants
	Bērna intereses	3. panta 1. punkts, 9. panta 3. punkts, 18. panta 1. punkts un 20. pants
	Tiesības uz dzīvību, izdzīvošanu un attīstību	6. pants
	Reģistrācija, vārds, pilsonība un vecāku aizgādība	7. pants
	Individualitātes un ģimenes saišu saglabāšana	8. pants
	Tiesības uzturēt personiskas attiecības un kontaktus	9. pants
	Ģimenes saišu atjaunošana	10. pants, 22. panta 2. punkts
	Bērna uzskatu ievērošana: tiesības tikt uzklautam	12. pants
	Aizsardzība pret jebkura veida vardarbību	19. pants
	Aprūpe un izmitināšana	20. pants
	Bēgļu bērni un ģimenes locekļu meklēšana	22. pants
	Tiesības uz izglītību	28. pants
	Aizsardzība pret bērnu darbu	32. pants
	Spīdzināšanas aizliegums, aizturēšana kā galējais risinājums	37. pants
	Karš un bruņoti konflikti	38. pants
	Nepilngadīgo tiesvedība	40. pants
	Bēgļi Nepavadīti bērni	ANO pilnvaroto konferences par bēgļiem un bezvalstnieku personām Noslēguma akta Nr. 2545 B vēstules 2. punkts
	Apvienoto Nāciju Organizācijas 1951. gada Konvencija par bēgļu statusu un 1967. gada Protokols par bēgļu statusu	

2. ES *acquis*

Juridiskais instruments	Tiesības un garantijas	Attiecīgais pants
Līgums par Eiropas Savienību	Bērnu tiesības	3. panta 5. punkts
Eiropas Savienības Pamattiesību harta	Patvēruma tiesības	18. pants
	Bērnu tiesības	24. pants
Šengenas Robežu kodekss (Regula 562/2006)	Bērnu procesuālie pasākumi nepilngadīgajiem	VII pielikuma 19. panta 1. punkta f) apakšpunkts
Uzņemšanas nosacījumu direktīva (Direktīva 2013/33/ES) pārstrādātā redakcija	Nepilngadīgais	2. panta d) apakšpunkts
	Nepilngadīgais bez pavadības	2. panta e) apakšpunkts
	Ģimenes locekļi	2. panta c) apakšpunkts
	Pārstāvis	2. panta j) apakšpunkts
	Bērna intereses un ģimenes vienotība	9. apsvērums
	Bērna intereses	22. apsvērums, 2. panta j) apakšpunkts, 11. panta 2. punkts, 23. pants, 24. pants
	Mazāk aizsargātas personas	21. pants, 22. pants
	Reģistrācija un dokumentācija	6. pants
	Ģimenes locekļu meklēšana	24. panta 3. punkts
Patvēruma procedūru direktīva (Direktīva 2013/32/ES) pārstrādātā redakcija	Nepilngadīgais	2. panta l) apakšpunkts
	Nepilngadīgais bez pavadības	2. panta m) apakšpunkts
	Pārstāvis	2. panta n) apakšpunkts un 25. pants
	Bērna intereses	33. apsvērums, 2. panta n) apakšpunkts, 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts, 25. panta 6. punkts
	Tiesības uz informāciju	25. panta 4. punkts
	Vecuma noteikšana	25. panta 5. punkts
Kvalifikācijas direktīva (Direktīva 2011/95/ES) pārstrādātā redakcija	Nepilngadīgais	2. panta k) apakšpunkts
	Ģimenes locekļi	2. panta j) apakšpunkts
	Nepilngadīgais bez pavadības	2. panta l) apakšpunkts
	Bērna intereses un ģimenes vienotība	18. apsvērums
	Bērna intereses	19. apsvērums, 27. apsvērums, 38. apsvērums, 20. panta 5. punkts, 31. panta 4. punkts, 31. panta 5. punkts
	Tiesības tikt uzklašītam/ tiesības uz līdzdalību, tiesības uz informāciju	22. pants, 31. pants
	Ģimenes vienotības saglabāšana	23. pants
	Ģimenes locekļu meklēšana	31. panta 5. punkts

Dublinas regula (ES Regula 604/2013) pārstrādātā redakcija	Nepilngadīgais	2. panta i) apakšpunkts	
	Nepilngadīgais bez pavadības	2. panta j) apakšpunkts	
	Ģimenes locekļi	2. panta g) apakšpunkts	
	Radinieks	2. panta h) apakšpunkts	
	Pārstāvis	2. panta k) apakšpunkts	
	Bērna intereses un ģimenes vienotība	16. apsvērums	
	Bērna intereses	13. apsvērums, 24. apsvērums, 35. apsvērums, 2. panta k) apakšpunkts, 6. pants, 8. pants, 20. panta 3. punkts	
	Tiesības uz informāciju	4. apsvērums un Īstenošanas regulas 118/2014 XI pielikums	
	Ģimenes locekļu un radnieku identifikācija	35. apsvērums	
	Ģimenes meklēšana, ģimenes locekļu un radnieku identifikācija	6. panta 4. punkts, 8. pants	
Īstenošanas regula 118/2014	Informācijas apmaiņa par bērnu	Īstenošanas regulas 118/2004 VII pielikums	
	Ģimenes meklēšana, ģimenes locekļu un radnieku meklēšana	1. panta 7. punkts, II pielikuma A saraksta I daļa, B saraksta I daļa	
Informācija par nepavadītiem bērniem Dublinas procedūrā	Informācijas apmaiņa par bērnu	VII pielikums	
	XI pielikums	<i>Eurodac</i> regula (Regula 603/2013) pārstrādātā redakcija	
Bērna intereses	35. apsvērums	Direktīva par cilvēku tirdzniecību (Direktīva 2011/36/ES)	
	Cietušo bērnu identificēšana cilvēku tirdzniecības un aizsardzības pasākumu dēļ	23. apsvērums	
	Bērns	2. panta 6. punkts	
	Neaizsargātība	2. panta 2. punkts	
	Bērna intereses	8. apsvērums, 22. apsvērums, 23. apsvērums, 13. pants, 16. panta 2. punkts	
	Procesuālās garantijas kriminālizmeklēšanā	15. pants	
	Aizsardzība nepavadītiem bērniem, kuri ir cilvēku tirdzniecības (THB) upuri	16. pants	Direktīva par uztu rēšanās atļaujām cilvēku tirdzniecības upuriem (Direktīva 2004/81/EK)
		Nepavadītie nepilngadīgie	2. panta f) apakšpunkts
	Ģimenes meklēšana	Bērna intereses	10. panta a) apakšpunkts
		Nepavadīta bērna identificēšana	10. panta c) apakšpunkts
10. panta c) apakšpunkts		Nepilngadīgais bez pavadības	
2. panta f) apakšpunkts		Ģimenes atkalapvienošanās direktīva (2003/86/EK)	
Ģimenes atkalapvienošanās		2. panta d) apakšpunkts	
Ģimenes locekļi		4. pants	
Bērna intereses		Pants	
Ģimenes saišu atjaunošana		4. pants un 10. pants Mazāk aizsargātas personas/neaizsargātība 3. panta 9) punkts	

2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/92/ES par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2004/68/TI	Dzimumpilngadības vecums	9. apsvērums 2. panta b) apakšpunkts un 3. panta 2) punkts
--	--------------------------	--

3. Valsts tiesību akti un vadlīnijas

Valsts	Valsts tiesību akti un vadlīnijas	Attiecīgā judikatūra
Austrija	<p>Saskaņā ar 13. panta 3. punktu Federālajā likumā par vispārējiem procedūru noteikumiem federālajā imigrācijas un patvēruma birojā Federālais imigrācijas un patvēruma birojs vai Federālā administratīvā tiesa vairākkārtējas pārbaudes metodes ietvaros (Austrijas 2005. gada Patvēruma likuma 2. panta 1. punkta 25) apakšpunkts) var noteikt arī radioloģiskās pārbaudes, īpaši rentgena izmeklējumus, lai noteiktu arī ja ārvalstniekam neizdodas pierādīt apgalvoto un uz iepriekšēju procesu pamatotiem rezultātiem šaubīgo nepilngadību, iesniedzot neapstrīdamus dokumentus vai citus piemērotus un līdzvērtīgus pierādījumus. Jebkura pārbaudes metode ir jāveic ar iespējami mazāko intervences līmeni. Trešās valsts valsts piederīgo nedrīkst piespiest sadarboties un piekrist radioloģiskā izmeklējuma veikšanai. Gadījumā, ja pamatotās šaubas joprojām saglabājas pēc pārbaūžu veikšanas, lai noteiktu vecumu, par labu ārvalstniekam ir jāpieņem viņa apgalvotā nepilngadība. Šo tiesību normu sākotnēji pieņēma 2009. gadā, iekļaujot to bijušajā Austrijas 2005. gada Patvēruma likuma 15. panta 1. punkta 6. apakšpunktā. Kopš 2014. gada šo normu regulē Federālais likums par vispārējiem procedūru noteikumiem federālajā imigrācijas un patvēruma birojā.</p> <p>Austrijas 2005. gada Patvēruma likuma 2. panta 2. punkta 25. apakšpunkts definē vairākkārtējas pārbaudes metodi kā jaunāko modeli, lai noteiktu vecumu, pamatojoties uz trim individuālām medicīniskām pārbaudēm (jo īpaši fiziska, zobu un rentgena pārbaude). Šo tiesību normu pieņēma 2009. gadā.</p> <p>Austrijas 2005. gada Patvēruma likuma 29. panta 6. punkta 20. apakšpunkts nosaka, ka, ja tas ir nepieciešams, vecuma noteikšanas daudzkārtējās pārbaudes metode (Austrijas 2005. gada Patvēruma likuma 2. panta 1. punkta 25. apakšpunkts, Federālā likuma par vispārējiem procedūru noteikumiem federālajā imigrācijas un patvēruma birojā 13. panta 3. punkts) ir jāveic bez liekas kavēšanās uzņemšanas procedūras sākumā. Šo tiesību normu pieņēma 2015. gadā.</p>	<p>Austrijas Augstākā administratīvā tiesa nolēma, ka tad, ja nav pietiekamu pierādījumu, lai pierādītu pieteikuma iesniedzēja apgalvoto nepilngadīgo vecumu, pirmajai instancē ir jālemj par vecuma noteikšanas veikšanu. Nepietiek, ja juridiskais darbinieks pieņem apgalvoto vecumu, balstoties tikai uz pieteikuma iesniedzēja izskatu (VwGH 16.4.2007, Ra 2005/01/0463, www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnummer=JWT_2005010463_20070416X00).</p> <p>Austrijas Augstākā administratīvā tiesa nolēma, ka tad, ja izmeklēšanas procedūras rezultāti jau apstiprina pieteikuma iesniedzēja pilngadību, federālajam imigrācijas un patvēruma birojā nav pienākuma pasūtīt vairākkārtējas pārbaudes metodi, lai noteiktu pieteikuma iesniedzēja vecumu, kā arī šādos gadījumos nav piemērojams princips "šaubas par labu individam". (VwGH 25.2.2015, Ra 2014/20/0045, https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/Vwgh/JWR_2014200045_20150225L02/JWR_2014200045_20150225L02.pdf). Austrijas Augstākā administratīvā tiesa nolēma, ka vairākkārtējas pārbaudes metodes rezultāts, lai noteiktu pieteikuma iesniedzēja vecumu, ir uzskatāms par daļu no visas procedūras, lai noteiktu lietas apstākļus lēmuma pieņemšanai. Pienācīgas izmeklēšanas trūkums vai nepietiekams pamatojums, kas sniegts lēmumā attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja vecuma noteikšanu, radanelikumīgulēmumu. (VwGH25.2.2016,Ra2016/19/0007,www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnummer=JWT_2016190007_20160225L00).</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
Beļģija	<p>2002. gada 24. decembra Aizbildnības likums: Aizbildnības dienesta izveide, kas ir atbildīgs par nepavadītiem nepilngadīgajiem (<i>UAM</i>) un iecerajiem aizbildņus. Aizbildnības likuma 7. pants paredz:</p> <p>§ 1. Ja Aizbildnības dienestam vai iestādēm, kas ir atbildīgas par patvērumu, piekļuvi teritorijai, uzturēšanos un izraidīšanu, ir pamatotas šaubas par attiecīgās personas vecumu, Aizbildnības dienests nekavējoties pieprasa ārsta veiktu medicīnisko pārbaudi, lai pārlielinātos, vai persona ir jaunāka par 18 gadiem.</p> <p>Medicīnisko pārbaudi veic Aizbildnības dienesta uzraudzībā.</p> <p>Medicīniskās pārbaudes izmaksas sedz pieprasījuma iesniedzēja iestāde. Ja Aizbildnības dienests pasūta pārbaudi pēc savas iniciatīvas, izmaksas sedz uz minētā dienesta rēķina.</p> <p>§ 2. Ja medicīniskā pārbaude liecina, ka attiecīgā persona ir jaunāka par 18 gadiem, piemēro 8. pantu. Ja medicīniskā pārbaude liecina, ka attiecīgā persona ir vecāka par 18 gadiem, Aizbildnības dienesta aizgādība kā tiesības beidzas. Aizbildnības dienests nekavējoties informē attiecīgo personu, kā arī iestādes, kas ir atbildīgas par patvērumu, piekļuvi teritorijai, uzturēšanos un izraidīšanu, kā arī jebkuru citu attiecīgo iestādi.</p> <p>§ 3. Ja rodas šaubas par medicīniskās pārbaudes rezultātu, ņem vērā jaunāko vecumu.</p>
Bulgārija	<p>PATVĒRUMA UN BĒGĻU LIKUMS <i>Spēkā no 2002. gada 1. decembra</i>.</p> <p>61. panta 3. punkts (papildināts – SG 101/2015) Ja radušās pamatotas šaubas, ka šāds ārvalstnieks nav nepilngadīgs vai nav sasniedzis likumīgo vecumu, intervējošā iestāde pasūta eksperta atzinumu, lai noteiktu viņa/ viņas vecumu.</p>
Horvātija	<p>Likums par Starptautisko un pagaidu aizsardzību (Gazette No 70/2015)</p>
	<p>Jāatzīmē, ka Konstitucionālā tiesa 2013. gada 18. jūlijā paskaidroja, ka vecuma noteikšana ar mērķi nodrošināt iespējamo aizbildņa iecelšanu ir policijas un drošības likuma piemērošana. Aizbildnības dienests nekādā ziņā nevar noteikt nepilngadīgās personas statusu un izlemt strīdu par civiltiesībām. Saskaņā ar Konstitūcijas 144. pantu vienīgi tiesas ir kompetentas šādu tiesvedību veikt. Līdz ar to, ja jauniešiem vēlas, lai iestādes apstiprina viņa vai viņas vārdu un dzimšanas datumu (attiecībā uz Aizbildnības dienestu un imigrācijas iestādēm), viņam vai viņai ir jāuzsāk tiesvedība kompetentajā tiesā saskaņā ar Civilkodeksa 46. pantu un/vai Beļģijas Starptautisko privāttiesību kodeksa 27. pantu.</p>
	<p>Šādi nolēmumi nepastāv.</p>
	<p>Nav pieejams</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
Kīpra	<p>Vecuma noteikšanas procesa uzsākšana ir balstīta uz tālāk minētajām tiesību normām.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saskaņā ar Kīpras Bēgļu likuma 10. panta 1. punkta g) apakšpunktu Patvēruma dienests, izskatot personas starptautiskās aizsardzības pieteikumu, var izmantot medicīniskās pārbaudes, lai noteiktu nepavadītā nepilngadīgā vecumu. - Padomes 1997. gada 26. jūnija rezolūcijas 4. panta 3. punkta a) apakšpunktā un b) apakšpunktā attiecībā uz nepavadītiem nepilngadīgajiem no trešām valstīm ir noteikts, ka "a) nepavadītiem starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, kuri apgalvo, ka viņi ir nepilngadīgi, ir jāpierāda savs vecums, b) ja šādu pierādījumu nav vai ja joprojām pastāv nopietnas šaubas, dalībvalstis var objektīvi novērtēt starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju vecumu. Šim nolūkam dalībvalsts var nosūtīt nepilngadīgo ar viņa/viņas piekrišanu un viņa/viņas ieceltā pārstāvja piekrišanu uz medicīnisko vecuma noteikšanas pārbaudi, ko veic specializēts medicīnas personāls."
Čehijas Republika	<p>325/1999 sadaļa 89 326/1999 sadaļa 124 109/2002 sadaļa 23</p>
Dānija	<p>Saskaņā ar Dānijas Ārvalstnieku likuma 40c. panta 2. punktu Dānijas Valsts policija un Dānijas Imigrācijas dienests var pieprasīt, lai nepavadīts ārvalstnieks, kurš apgalvo, ka ir nepilngadīgs, piedalās medicīniskā pārbaudē, lai noteiktu ārvalstnieka vecumu.</p>
Igaunija	<p>Tiesu ekspertīzes likums pieņemts 2002. gada 1. janvārī. Likums par Starptautiskās aizsardzības piešķiršanu ārvalstniekiem pieņemts 2006. gada 1. jūlijā.</p>
Somija	<p>Medicīniskā vecuma noteikšana ir iekļauta Somijas Ārvalstnieku likumā kopš 2010. gada. 6. a sadaļā teikts, ka: lai noteiktu vecumu sponsoram vai ārvalstniekam, kurš lūdz uzturēšanās atļauju, var veikt medicīnisko vecuma noteikšanu, ja ir pamatots iemesls apšaubīt personas sniegtās informācijas ticamību par savu vecumu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nav aktuālu izmaiņu tiesību aktos saistībā ar vecuma noteikšanu Somijā.
	<p>Tiesas nolēmumi ir individuāli.</p>
	<p>N/A</p>
	<p>Tiesas lietu par vecuma noteikšanu vēl nav.</p>
	<p>Nav tik nozīmīgi tiesas nolēmumi. Kopumā vecuma noteikšanas rezultāti ir palikuši Administratīvajā tiesā, bet dažos atsevišķos gadījumos rezultāts ir atcelts.</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
<p>Francija</p>	<p>2016. gada 14. marta Likums par bērnu aizsardzību. Tagad rentgena izmantošana ir ierobežota, un dzimumbrieduma novērošana tagad ir aizliegta, nosakot to personu vecumu, kuras paziņo, ka ir jaunākas par 18 gadiem.</p> <p>2016. gada 14. marta Likums papildināja Civilkodeksa 388. pantu. Kopš šā jaunā likuma šajā jautājumā neviena lieta nav uzsākta.</p> <p>Jaunākais lēmums par šo jautājumu ir Rennes Apeliācijas tiesas lēmums 2015. gada 13. janvārī (https://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?oldAc tion=rechJurijudi&idTexte=JURITEXT000030123464&fastReqId=1477313596&fastOs=2)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Situācijas izklāsts. Attiecīgā persona paziņoja, ka ir dzimusi 1996. gada 26. oktobrī Kīnās, tādējādi ir nepilngadīgs. Lai apliecinātu savu identitāti, persona iesniedza Bumbu pašvaldības (KDR) mēra 2012. gada 9. augustā izdoto dzimšanas apliecības kopiju. Uzsāka aizbildnības procedūru, un Ģenerālpadomes (<i>departamenta</i>) priekšsēdētājs ierosināja apturēt uzraudzību. – Dokumentu analīze pierādīja dokumentu autentiskumu, taču bija zināms, ka dzimšanas apliecība ir balstīta uz vienkāršu vecāku mutisku paziņojumu, tādējādi tai nebija juridiskas vērtības. Šis dokuments arī nebija pietiekams, lai noteiktu viņa vecumu pierādījumu vērtības trūkuma dēļ, un tas nepamatotoj piekrišanu apgalvotajam vecumam. Tomēr rentgena izmantošana (plaukstu locītavas un kreisās rokas), klīnisko pārbaūžu un augšanas joslu analīzē nodrošināja vecuma noteikšanu.

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
	<ul style="list-style-type: none"> – Visās darbībās ir atsauce uz Nacionālās medicīnas akadēmijas 2007. gada 16. janvāra ziņojumu, kurā teikts, ka “kaulu vecuma pārbaude, izmantojot plaukstas locītavas un kreisās rokas rentģenu”, atsaucoties uz <i>Atlas Greulich</i> un <i>Pyle</i> metodi, joprojām ir visvienkāršākā un uzticamākā metode. To lieto vispārēji. Jo īpaši līdz šim nav pierādīta rasu atšķirība. Akadēmija norādīja, ka “ir ļoti reti, ka kaulu attīstība un faktiskais vecums nesakrīt; tomēr, ja tas tā ir, vairums šo situāciju noved pie reālā vecuma nepietiekamas novērtēšanas”. – Visi priekšmeti, kas bija iesniegti izskatīšanai tiesā, sniedza pierādījumus, un rezultātā personas apgalvotajam vecumam piekrita. <p>Citi lēmumi ar tādu pašu pamatojumu:</p> <p>Rennas Apelācijas tiesa, 2014. gada 28. oktobris: https://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?oldAction=rechJurijudi&idTexte=JURITEX000029685707&fastReqId=698863264&fastPos=3;</p> <p>Rennas Apelācijas tiesa, 2014. gada 28. oktobris: https://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?oldAction=rechJurijudi&idTexte=JURITEX000029685066&fastReqId=1179022326&fastPos=4;</p> <p>Limožas Apelācijas tiesa, 2014. gada 3. marts: https://www.legifrance.gouv.fr/affichJurijudi.do?oldAction=rechJurijudi&idTexte=JURITEX000028708995&fastReqId=1179022326&fastPos=9.</p> <p>Jāatzīmē, ka 2016. gada 14. marta likums atbild uz šādiem jautājumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rentģenu izmanto kā alternatīvu līdzekli un tad, ja nav derīgu identitātes dokumentu un ja apgalvotais vecums nav skaidrs; – Procedūru ievēro tiesu iestādes un pēc tam, kad persona tai ir piekritusi; – Pārbaude jāveic uzmanīgi (jebkādas šaubas vērtē par labu indivīdam, ņemot vērā citus medicīniskos un sociālos datus).

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
Vācija	<p>Sociālā kodeksa 42f. sadaļa apraksta vecuma noteikšanas noteikumus Jaunatnes labklājības dienestu uzņemšanas procesā (ieviests 2016. gada 1. novembrī):</p> <p>https://www.bgb1.de/xaver/bgb1/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI#_bgb1__%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgb115s1802.pdf%27%5D__1604927229594.</p>
<p>a) <i>Oberlandesgericht</i> (Augstākā reģionālā tiesa) Karlsrūe, Lēmums datēts ar 2015. gada 26. augustu – 18 UF 92/15.</p> <p>Augšējā piezīme</p>	<p>1. Turpmākās izmeklēšanas, kas izriet no pienākuma izmeklēt <i>ex officio</i>, ir atkarīgas no šaubām par subjekta vecumu. Ja apgalvojums par nepilngadīgu personu acīmredzami ir nepareizs vai ja subjekts nepaskaidro apstākļus, kas, iespējams, pierāda viņa vai viņas nepilngadīgo vecumu ar pietiekamu ticamību, pienākums izmeklēt <i>ex officio</i> neprasa “izlases veidā” izmeklēšanu. (25. piezīme)</p> <p>2. Kaut arī pastāv princips “šaubas par labu individam”, kas nozīmē, ka subjekta labā pieņem nepilngadības vecumu, ja nevar pilnībā izklaidēt šaubas par viņa vai viņas pilngadības vecumu, šis princips tomēr ir piemērojams tikai tad, ja tiesa nevar gūt pietiekamu pārliecību par personas faktisko vecumu pēc visu procesuāli iespējamo un pieņemamo izmeklēšanas iespēju izsmelšanas, kā norādīts apstākļos. (33. piezīme)</p> <p>3. Par subjekta sadarbošanās pienākuma apjomu, nosakot viņa vai viņas vecumu saskaņā ar Likuma par ģimenes lietām un lietām, kas nav strīda priekšmets, 27. sadaļu. (24. piezīme)</p> <p>4. Par roku skeleta radiogrāfiskās pārbaudes nozīmi un derīgumu. (31. piezīme)</p> <p>Citi galvenie punkti</p> <p>1. Pienākums sadarboties, kā definēts Likuma par ģimenes lietām un lietām, kas nav strīda priekšmets, 27. sadaļā, parasti ietver piekrišanu medicīniskajai pārbaudei, lai pārliecinātos par apgalvoto vecumu, ciktāl tas nav pazemojoši un ir saprātīgi (saskaņošana ar <i>OLG Hamm</i>, 2014. gada 25. februāris, 1 UF 213/13). (24. piezīme)</p> <p>2. Medicīniskā pārbaude, kas nepieciešama, lai noteiktu subjekta nepilngadīgo vecumu kā priekšnoteikumu, lai viņu aizturētu saskaņā ar Sociālā kodeksa VII 42. sadaļu (Sociālā kodeksa I 62. panta 1. punkts), var būt radiogrāfiska pārbaude. Tāpat ir pieļaujams pārbaudīt ar jau esošu radiogrāfiju, lai noteiktu subjekta vecumu (saskaņošana ar <i>OVG Hamburg</i>, 2011. gada 9. februāris, 4 Bs 9/11JAmt 2011, 472). (32. piezīme)</p> <p>3. Nav iespējams ticami noteikt, vai indivīds ir sasniedzis pilngadības vecumu, tikai pajaujot uz rokas skeleta brieduma radiogrāfisko izmeklēšanu. (31. piezīme)</p> <p>https://www.juris.de/jportal/?quelle=jlink&docid=KORE221492015&psml=jurisw.psm&max=true</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
<p>b) Brēmenes Augstākā administratīvā tiesa, 2016. gada 22. februāra lēmums – 1 B 303/15.</p> <p>Galvenie punkti, kas būtiski šai aptaujai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vecuma nepilngadību skaidri definēja ar likumu, kad Sociālā kodeksa VIII 42f. sadaļa stājās spēkā 2015. gada 1. novembrī. • Nepilngadības vecums ir jānosaka, pārbaudot identifikācijas dokumentus (cita starpā fotogrāfijai ir jāpierāda identitāte ar saprātīgu uzticamību). Ja nav identifikācijas dokumentu, atliek tikai subjekta sniegtā informācija. Ja šī informācija ir apšaubāma, ir jāveic kvalificēta vizuāla pārbaude, lai novērtētu un noteiktu vecumu (ārējais izskats, iztaujāšana ar tulku, citu dokumentu pārbaude, ja tādi ir). Vienmēr ir spēkā “četru acu princips”, ko veido divi pieredzējuši jauniešu labklājības biroja darbinieki. Ja pēc vizuālās pārbaudes paliek šaubas par subjekta paša sniegto informāciju, bet kopumā ar saprātīgu varbūtību var pieņemt, ka viņš vai viņa ir nepilngadīgā vecumā, tad prasības piemērot likumu, ar kuru reglamentē nepilngadīgo jautājumus, ir izpildītas. • Kvalificētas vizuālās pārbaudes rezultāts var būt arī tāds, ka pilngadības vecums ir jāpieņem, jo personas ārējais izskats skaidri norāda, ka viņš vai viņa ir sasniedzis pilngadību. Tāpat arī informācijas, kas iegūta intervijas laikā, novērtējums var novest pie šā rezultāta, ja subjekta paziņojumi nespēj pārliecināt un ticamus pierādījumus par attīstības procesu. Tūkstī apgalvojumi un neatbilstības kopā ar ārējo izskatu var novest pie tā paša rezultāta (Brēmenes Augstākā administratīvā tiesa, 2015. gada 18. novembra lēmums) – 2 B 221/15). • Kvalificēta vizuālā pārbaude, kurā ņem vērā vairāk nekā tikai ārējās fiziskās īpašības, faktiski var būt piemērota metode, lai novērtētu un noteiktu personas vecumu (Minhenes Administratīvā tiesa, 2014. gada 23. septembra lēmums) – 12 CE 14.1833). • Ja kvalificēta vizuālā pārbaude nerada pietiekami ticamu rezultātu, tad ir jāveic medicīniskā pārbaude. Paskaidrojuma raksts par Sociālā kodeksa VIII 42f. sadaļu (Bundestāga 18/6392 drukātā lieta) apraksta šādas pārbaudes kritērijus, norādot, ka ir jāizvēlas vismaigākā pēc iespējas visticamākā metode. • Šī pakāpeniskā procedūra atbilst attiecīgajam tehniskajam standartam (Federālo Jaunatnes labklājības biroju darba grupas ieteikumi), uz kuru šajā paskaidrojumā rakstā par Sociālā kodeksa VIII 42. pantu ir atsauce. <p>https://www.juris.de/jportal/?quelle=jlink&docid=JURE160008628&psml=jurisw.psm1&max=true</p>	<p>Nav</p>
Grieķija	13. panta 4. punkts, 5. punkts, 6. punkts, 7. punkts

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
Ungārija	<p>Likums LXXX par Patvērumu, 2007. gads, Valdības dekrēts 301/2007. (XI. 9.) par Likuma LXXX par Patvērumu, 2007. gads, izpildi,</p> <p>Likums XXIX par ekspertiem, 2006. gads.</p>
Īrija	<p>1996. gada Bēgļu likums</p> <p>Bēgļu likuma 8. panta 5. punkta a) apakšpunktā noteikts, ka, ja komisāra pilnvarotajai amatpersonai vai imigrācijas amatpersonai šķiet, ka persona, kura ieradusies valstī, ir jaunāka par 18 gadiem, šis bērns ir jānodod Bērnu un ģimenes aģentūrai (<i>TUSLA</i>), kas pēc tam izlems, vai viņu vārdā iesniegt patvēruma pieteikumu vai neiesniegt. Ja pieteikumu iesniedz, Bērnu un ģimenes aģentūra (<i>TUSLA</i>), kā arī Bēgļu juridiskā dienesta juridiskais pārstāvis palīdz nepilngadīgajam visā patvēruma procesā, tostarp pavadot uz interviju.</p> <p>Starptautiskais aizsardzības likums 2015 (vēl nav uzsākta tā īstenošana).</p> <p>14. pantā <i>inter alia</i> noteikts, ka, ja 13. pantā minētajai amatpersonai šķiet, ka persona, kura vēlas iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu vai kas ir iepriekšējās intervijas priekšmets, nav sasniegusi 18 gadu vecumu un nav kopā ar pieaugušo, kurš uzņemas atbildību par personas aprūpi un aizsardzību, šī amatpersona pēc iespējas ātrāk informē par to Bērnu un ģimenes aģentūru.</p> <p>Ar 15. panta 4. punktu paredz, ka, ja Bērnu un ģimenes aģentūrai šķiet, pamatojoties uz tās rīcībā esošo informāciju, tostarp juridisku konsultāciju, ka starptautiskās aizsardzības pieteikums jāiesniedz tās personas vārdā, kura nav sasniegusi 18 gadu vecumu (šajā apakšnodalā to dēvē par "bērnu"), attiecībā uz kuru aģentūra nodrošina aprūpi un aizsardzību, tā noorganizē Aģentūras darbinieka vai citas personas iecelšanu šāda pieteikuma iesniegšanai bērna vārdā un uzdod šai personai pārstāvēt bērnu un palīdzēt viņam saistībā ar pieteikuma izskatīšanu.</p> <p>Ar 24. panta 1. punktu paredz, ka ministrs vai starptautiskās aizsardzības amatpersona, ja viņš vai viņa ar saprātīgu iemeslu uzskata, ka tas ir nepieciešams, lai noteiktu, vai 15. panta 4. punktā minētais pieteikuma iesniedzējs nav sasniedzis 18 gadu vecumu, var saskaņā ar šo sadalju organizēt metodes veikšanu, lai noteiktu pieteikuma iesniedzēja vecumu.</p>
	<p>AM pret Bēgļu pieteikumu komisāru Pieteikuma iesniedzējs/Prasītājs: A.M.</p> <p>Atbildētājs: Bēgļu pieteikumu komisāra citāts/i [2005] IEHC 317</p> <p>Timekļa adrese: http://www.courts.ie/Judgments.nsf/bce24a8184816f1580256ef30048ca50/2bff9fbfdcf...</p> <p>Patvēruma pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka viņš patvēruma pieteikuma laikā bija nepilngadīgs. Bēgļu pieteikumu komisārs viņu intervēja, lai novērtētu viņa vecumu, un vērtēja, ka viņš nav jaunāks par 18 gadiem. Tādējādi komisārs uzskatīja pieteikuma iesniedzēju par pilngadīgu un pienācīgā laikā izdeva tam negatīvu lēmumu par patvēruma piešķiršanu. Pieteikuma iesniedzējs apstrīdēja gan vecuma novērtējumu, gan bēgļa statusa noteikšanu.</p> <p>Tiesa atcēla lēmumu, ar kuru noteica pieteikuma iesniedzēja vecumu, konstatējot, ka obligātās šādas procedūras procesuālās prasības ietver šo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pieteikuma iesniedzējam par intervijas mērķi ir jāstāta vienkāršā valodā; 2. pieteikuma iesniedzējam ir tiesības vienkāršā valodā saņemt informāciju par iemesliem vai pamatojumu, kāpēc intervētājs uzskata, ka prasība ir nepatiesa, un saņemt iespēju risināt šādus jautājumus; 3. pieteikuma iesniedzējam ir tiesības saņemt informāciju par jebkādam atrunām, kas bijušas intervētājam attiecībā uz personu apliecināšiem dokumentiem, un saņemt iespēju risināt šo jautājumu; 4. ja lēmums ir nelabvēlīgs pieteikuma iesniedzējam, viņu skaidri un nekavējoties informē par lēmumu un tā iemesliem, kā arī 5. par iespēju un procedūru lēmuma pārskatīšanai viņam paziņo mutiski un rakstiski.

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
<p>24. panta 2. punktā noteikts, ka "pārbaudi saskaņā ar 1. apakšpunktu:</p> <p>(a) veic, pilnībā ievērojot pieteikuma iesniedzēja cieņu,</p> <p>(b) kas atbilst vajadzībai panākt ticamu rezultātu; pārbaude ir pēc iespējas mazāk invazīva, un</p> <p>(c) pārbaude ir medicīniska pārbaude, ko veic reģistrēts praktizējošs ārsts vai kāds cits atbilstoši kvalificēts medicīnas darbinieks".</p> <p>Ar 24. panta 7. punktu paredz, ka pamatots iemesls var rasties, pamatojoties uz "vispārējiem paziņojumiem vai citām būtiskām norādēm, [ka] ir iemesli šaubīties par pieteikuma iesniedzēja vecumu".</p> <p>Ar 24. panta 3. punktu paredz, ka piekrišana medicīniskai pārbaudei jāsaņem vai nu no a) pieteikuma iesniedzēja, vai b) pieaugušā, kurš uzņemas atbildību par pieteikuma iesniedzēja aprūpi un aizsardzību, vai c) Bērnu un ģimenes aģentūras iecelta darbinieka vai citas personas, kuras bērna vārdā ir iesniegusi starptautiskās aizsardzības pieteikumu.</p> <p>24. panta 4. punktā noteikts, ka bērnam jābūt informētam valodā, ko viņam vai viņai būtu saprātīgi jāsaprot, par:</p> <p>(a) iespēju, ka viņa vai viņas vecumu var noteikt ar pārbaudi,</p> <p>(b) pārbaudes metodi vai metodēm,</p> <p>(c) pārbaudes rezultāta iespējamām sekām starptautiskās aizsardzības procedūrā un</p> <p>(d) sekām, ja bērns atsakās veikt pārbaudi.</p> <p>Pārbaudes atteikuma sekas ir norādītas 24. panta 5. punktā, proti, ka ministrs vai starptautiskās aizsardzības amatpersona var noteikt, vai pieteikuma iesniedzējs ir sasniedzis 18 gadu vecumu.</p> <p>Īpaši noteikumi attiecībā uz medicīnisko pārbaudi personām, kuru vecums ir apstrīdēts, aizturēšanas kontekstā ir ietverti 25. pantā, līdzīgi kā 24. pantā.</p> <p>Ar 25. pantu, <i>inter alia</i>, paredz, ka 20. panta 7. punkta b) apakšpunkta izpratnē ministrs var organizēt pārbaudes veikšanu, lai noteiktu personas vecumu.</p>	<p>Tiesa konstatēja, ka šajā gadījumā šīs prasības nav izpildītas.</p> <p>Principi: Obligātās procesuālās prasības nepilngadīgo vecuma noteikšanai patvēruma procesā ietver to, ka i) pieteikuma iesniedzējam par intervijas mērķi ir jāstāsta vienkāršā valodā; ii) pieteikuma iesniedzējam ir tiesības vienkāršā valodā saņemt informāciju par iemesliem vai pamatojumu, kāpēc intervētājs uzskata, ka prasība ir nepatiesa, un saņemt iespēju risināt šādus jautājumus; iii) pieteikuma iesniedzējam ir tiesības saņemt informāciju par jebkādam atrunām, kas bijušas intervētājam attiecībā uz personu apliecinošiem dokumentiem, un saņemt iespēju risināt šo jautājumu; iv) tad, ja lēmums ir nelabvēlīgs pieteikuma iesniedzējam, viņu skaidri un nekavējoties informē par lēmumu un tā iemesliem un v) par iespēju un procedūru lēmuma pārskatīšanai viņam paziņo mutiski un rakstiski.</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
Itālija	<p>Likumdošanas dekrēts Nr. 142/2015, Art. 17. pants, 18. pants, 19. pants (ES REG 2013/33 īstenošana)</p> <p>Dekrēts (tiek izskatīts Ministru padomē): <i>regolamento recante definizione dei meccanismi per la determinazione dell'età dei minori stranieri non accompagnati vittime di tratta, in attuazione dell'art. 4, comma 2, del decreto legislativo 4 marzo 2014, n. 24.</i></p> <p>Art. 8, DPR 22.9.1988, n. 448 (<i>nei processi penali, in caso di incertezza sulla minore età il giudice dispone, anche d'ufficio, una perizia</i>) Art. 28, co. 3, D.Lgs. 286/98 (BIC) Art. 19, co. 2, lett. a), D.Lgs. 286/98 (<i>divieto espulsione minori stranieri</i>) Art. 19, D.Lgs. 25/2008, ar ko īsteno ES Direktīvu 2005/85 (vecuma novērtējums var notikt jebkurā procedūras posmā). L'art. 4, co. 2, D.Lgs. 4.3.2014, N. 24, īstenojot ES Direktīvu 2011/36 (definēta holistiskā procedūra vecuma novērtēšanai; šaubu gadījumā nepilingadības vecuma pieņēmums).</p> <p>Jaunu dekrētu apstiprināja 2017. gadā, ietverot procedūru, kas jāievēro, novērtējot nepavadītu nepilingadīgo (UAM) vecumu, par kuriem ir aizdomas, ka viņi ir civiļu tirzniecības upuri:</p> <p>http://www.gazzettaufficiale.it/eli/ig/2016/12/22/16G00248/sg</p>
Latvija	<p>Jauns Latvijas Patvēruma likums stājās spēkā 2016. gada 19. janvārī. Saskaņā ar Patvēruma likuma noteikumiem Latvijas Valsts robežsardze ir atbildīga par patvēruma meklētāju pieteikumu pieņemšanu un ar to saistīto sākotnējo darbību veikšanu, tostarp patvēruma meklētāja identitātes noteikšanu.</p> <p>Patvēruma likuma 7. panta 2. daļā paredz, ka, identificējot patvēruma meklētāju un noskaidrojot viņa valstspiederību, Valsts robežsardzei ir tiesības veikt patvēruma meklētāja un viņa mantu apskati, kā arī izņemt priekšmetus un dokumentus, ja tiem var būt nozīme iesnieguma izskatīšanā vai tie var radīt draudus patvēruma meklētājam vai apkārtnējiem.</p> <p>Nosakot medicīnisko ekspertīzi, Valsts robežsardze nepilingadīgo personu bez pavadības pārstāvja klātbūtnē nekavējoties informē valodā, kuru tā saprot, vai valodā, kuru ir pamats uzskatīt par tai saprotamu, par iespēju, ka tās vecums var tikt noteikts šā panta otrajā daļā minētajā medicīniskajā ekspertīzē, par ekspertīzes norisi un iespējamo medicīniskās ekspertīzes rezultātu ietekmi uz iesnieguma izskatīšanu, kā arī par sekām, kas varētu rasties, ja nepilingadīgās personas bez pavadības pārstāvis atsakās no medicīniskās ekspertīzes.</p> <p>Ja vecuma noteikšanas procedūras laikā neapšaubāmi netiek noteikts pārbaudāmās personas vecums, secinājumu pieņem pārbaudāmās personas labā – personu uzskata par nepilingadīgu.</p>
	<p>27.01.2014 <i>Tribunale di Torino</i>: radioloģiskā novērtējumā nevar izslēgt, ka individuālā gadījumā vecuma noteikšanā varētu parādīties kļūdas robeža. Šaubu gadījumā dominē nepilingadības vecums:</p> <p>http://www.questionegiustizia.it/articolo/i-metodi-di-accertamento-dell-eta-cronologica-dei_05-03-2015.php.</p>
	<p>Saskaņā ar Administratīvā procesa 182. pantu “Eksperta atzinuma novērtēšana” eksperta atzinumu tiesa novērtē pēc šā likuma 154. panta “Pierādījumu novērtēšana” noteikumiem. Ar 154. pantu paredz, ka tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārlicības, kas balstās uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties pēc tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem; nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu; tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu.</p> <p>Ja eksperta atzinums nav pietiekami skaidrs vai ir nepilnīgs, tiesa var noteikt papildu ekspertīzi, uzdodot tās veikšanu tam pašam ekspertam.</p> <p>Ja eksperta atzinums nav pamatots vai motivēts, kā arī tad, ja vairāku ekspertu atzinumi ir pretrunīgi, tiesa var noteikt atkārtotu ekspertīzi, uzdodot tās veikšanu citam ekspertam vai vairākiem ekspertiem.</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
	<p>Nosacījums, ka nepavadītās nepilngadīgās personas pārstāvis atteicās no medicīniskās ekspertīzes šīs personas vecuma noteikšanai, nevar būt vienīgais iemesls, lai pieņemtu lēmumu atstāt nepavadītās nepilngadīgās personas pieteikumu bez izskatīšanas vai lēmumu atteikt bēgļa vai alternatīvo statusu. Saskaņā ar Latvijas Ministru kabineta noteikumu Nr. 776 (2004. gada 7. septembris) "Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centra nolikums") 3. pantu Valsts robežsardze nosūta lūgumu par medicīnisko ekspertīzi, lai noteiktu personas vecumu, Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centram, kas veic vecuma noteikšanu, izmantojot metodiku, kas reģistrēta saskaņā ar normatīvajiem aktiem ("Vecuma noteikšanas metodika" Nr. 2-20/VTMEC-1/336, pieņemta 07.02.2013).</p> <p>Valsts robežsardzes leikšējo noteikumu Nr. 1 (16.01.2015) "Noteikumi par Valsts robežsardzes amatpersonu darbību, ja ārvalstnieks pieprasa patvērumu Latvijas Republikā" 11. pantā paredz, ka gadījumā, ja patvēruma meklētājam piemēro vecuma noteikšanas pārbaudi, tad saņemto eksperta atzinumu nosūta tiesai izvērtēšanai saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 182. pantu.</p>
Lietuva	<p>Likums par Ārvalstnieku tiesisko statusu, 123. pants un Lietuvas Republikas leikšlietu ministra rīkojums par patvēruma piešķiršanu un atsaukšanu Lietuvas Republikā, 2. pants (104.–114. punkts).</p>
Luksemburga	<p>Saskaņā ar Pārskatītā likuma par Patvērumu un citiem aizsardzības veidiem (2006. gada 5. maijs) 12. panta 3. punktu ministrs var noteikt medicīnisko pārbaudi, lai noteiktu patvēruma meklētāja vecumu. Jāatzīmē, ka vecuma noteikšana ietekmē starptautiskās aizsardzības piešķiršanas procedūru. Šajā sakarā mēs atsaucamies uz iepriekšminētā likuma 9. panta 2. punktu, kurā teikts, ka katram pieteikuma iesniedzējam ir pienākums paziņot visu informāciju, kas nepieciešama, lai identificētu pieteikuma likumību, tostarp pieteikuma iesniedzēja vecumu. Gadījumā, ja pieteikuma iesniedzējs atsakās no medicīniskās pārbaudes, viņa izskats uz vecumu nenorāda vai izrādās, ka viņš ir pilngadīgs, pieteikuma iesniedzēju informēs, ka šie apstākļi negatīvi ietekmēs lēmumu par pieteikuma pieņemšanu par starptautisko aizsardzību. Šajā gadījumā starptautiskās aizsardzības pieteikumu var apstrādāt, izmantojot paātrinātu procedūru, kā paredzēts iepriekšminētā likuma 20. pantā. Turpmāk viņu uzskatīs par pilngadīgu attiecībā uz pieteikumu. Fakts, ka nav sniegta piekrišana šai medicīniskajai pārbaudei, neliedz ministram pieņemt lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Tomēr šāds lēmums nebūs balstīts tikai uz šādu atteikumu.</p>
Malta	<p>2008. gada juridiskais paziņojums Nr. 243. 2005. gada juridiskā paziņojuma Nr. 320 14. pants.</p>
	<p>Nav pieejams</p>
	<p>Nav pieejams</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
Nīderlande	<p>Noteikumi ir paredzēti ārvalstnieku dekrēta (<i>vreemdelingenbesluit</i>) 3.109. d pantā, kas stājās spēkā 2015. gada 20. jūlijā.</p>
Norvēģija	<p>Imigrācijas likums, 88. pants Vecuma pārbaude</p> <p>Ja lietā, kas attiecas uz patvērumu, vai lietā, kas attiecas uz ģimenes locekļa uzturēšanās atļauju, nav iespējams pārliecināši noteikt, vai ārvalstnieks ir vecāks vai jaunāks par 18 gadiem, ārvalstniekam var lūgt atļaut sevi pārbaudīt, lai noteiktu viņa vai viņas vecumu. Pārbaudes rezultātus novērtē saistībā ar citu lietā esošo informāciju.</p> <p>Ja ārvalstnieks atsakās atļaut sevi pārbaudīt, viņš vai viņa ir jāinformē, ka tas var būt nozīmīgs faktors lietas izvērtēšanai.</p> <p>Karalis ar noteikumiem var paredzēt papildu noteikumus attiecībā uz vecuma pārbaužu īstenošanu.</p>
Polija	<p>2003. gada 13. jūnija Likums par aizsardzības piešķiršanu ārvalstniekiem Polijas Republikas teritorijā.</p> <p>Nav aktuālu izmaiņu tiesību aktos saistībā ar vecuma noteikšanu.</p>
Portugāle	<p>Likums N27/2008, 30. jūnijs; Patvēruma likums – 28. n. 3. pants. Likums N67/98, 26. oktobris; Likums par personas datu aizsardzību</p> <p>Likums N45/2004, 19. augusts, nosaka tiesu medicīnas tiesisko režīmu.</p>
	<p>2003. gada 23. oktobris, ABRIS 200304904/1.</p> <p>Ministram ir jānodrošina, ka novērtējumu veic ticami un rūpīgi, lai novērtējuma secinājumi būtu vērā ņemami. Ministram ir jāpiesaista eksperts ar nepieciešamajām zināšanām. Lai pārliecinātos, ka novērtējums ir veikts ticami un rūpīgi, ministram ir jāsaņem visaptverošs ziņojums, par kuru atbildību uzņemas eksperts, pat ja eksperts nevēlas atklāt savu vārdu.</p> <p>2004. gada 3. marts, ABRIS 200307415/1.</p> <p>Vecuma novērtējuma ziņojumu uzskata par eksperta padomu. Ir noraidīts arguments, ka tradicionālo rentģenu nevar izmantot, lai pareizi attēlotu atslēgas kaulu. Novērtējumā izmantotā izpētes metode ir uzticama.</p> <p>N/A</p>
	<p>2003. gada 13. jūnija Likums par aizsardzības piešķiršanu ārvalstniekiem Polijas Republikas teritorijā.</p> <p>Nav aktuālu izmaiņu tiesību aktos saistībā ar vecuma noteikšanu.</p> <p>Nav pieejams.</p>

Rumānija	Valsts tiesību akti un vadlīnijas
<p>Likums Nr. 122/2006 par Patvērumu Rumānijā (publicēts O.V. Nr. 428/18.05.2006, stājies spēkā 2006. gada 16. augustā) nosaka:</p> <p>16. pants “Garantijas attiecībā uz nepavadītiem patvēruma meklētājiem – nepilngadīgām personām”</p> <p>(1) Nepavadītas nepilngadīgās personas patvēruma pieteikumu pārbauda prioritārā kārtā.</p> <p>(2) Ģenerālā imigrācijas inspekcija veic pasākumus, lai pēc iespējas īsākā laikā ieceltu likumīgu pārstāvi, kurš patvēruma procedūras laikā palīdz nepavadītam nepilngadīgam patvēruma meklētājam, tostarp, ja nepieciešams, pirmās patvēruma valsts procedūras laikā, drošas trešās valsts procedūras laikā, drošas Eiropas trešās valsts procedūras laikā vai atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūras laikā.</p> <p>(2^a) Nepavadītu nepilngadīgo nekavējoties informē par likumīgā aizbildņa iecelšanu. Likumīgais aizbildnis pilda savus pienākumus saskaņā ar bērna interesēm, un viņam ir šim nolūkam nepieciešamās zināšanas.</p> <p>(3) Nav nepieciešams iecelt nepavadītam nepilngadīgam patvēruma meklētājam juridisko pārstāvi gadījumā, ja viņa vai viņš sasniegs pieaugušo vecumu 15 dienu laikā kopš pieteikuma iesniegšanas.</p> <p>(4) Ģenerālā imigrācijas inspekcija:</p> <p>(a) nodrošina, ka juridiskajam pārstāvim ir sniegta iespēja informēt nepilngadīgo bez pavadības par personiskās intervijas nozīmi un iespējamām sekām, kā arī par to, kā sagatavoties personiskajai intervijai;</p> <p>(b) nodrošina juridiskās informācijas procedūras, kas minētas 17. pantā (patvēruma meklētāju tiesības) un informāciju par procedūrām starptautiskās aizsardzības atsaukšanas gadījumā – gan nepilngadīgajam, gan viņa likumīgajam pārstāvim;</p> <p>(c) informē juridisko pārstāvi un nepavadītu nepilngadīgo patvēruma meklētāju valodā, kuru patvēruma meklētājs saprot vai par kuru tiek pamatoti pieņemti, ka viņš/viņa saprot, par iespēju veikt tiesu ekspertīzi vecuma novērtēšanai. Šajā informācijā jāietver norādes par medicīniskās pārbaudes metodēm, iespējamām sekām, kas izriet no šīs pārbaudes rezultātiem, un par iespējamā atteikuma sekām piekrist tiesu ekspertu novērtējumam.</p>	<p>N/A</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
	<p>(4) Vecuma novērtējuma tiesu ekspertīzi veic, pilnībā ievērojot nepilngadīgā individuālo cieņu, izmantojot vismazāk invazīvas metodes, kas ļauj iegūt pēc iespējas ticamāku rezultātu.</p> <p>(5) Lai piemērotu šā panta noteikumus, Ģenerālā imigrācijas inspekcija sadarbojas ar vietējo valsts pārvaldes iestāžu struktūrām ar pienākumiem bērnu tiesību veicināšanā un aizsardzībā, kā arī ar tiesu iestādēm, lai precizētu juridiskās situācijas saistībā ar nepilngadīgo vai tad, ja viņam piemēroti īpaši aizsardzības pasākumi.</p> <p>41. pants "Nepilngadīgā ārvalstnieka patvēruma meklētāja vecuma noteikšana"</p> <p>(1) Gadījumā, ja patvēruma meklētājs paziņo, ka ir nepilngadīgs un nav nopietnu šaubu par viņa vai viņa vecumu, to uzskata par nepilngadīgu.</p> <p>(2) Ja nepavadīts nepilngadīgais bērns nevar pierādīt savu vecumu un pastāv nopietnas šaubas par viņa/viņas nepilngadību, struktūra, kas specializējusies patvēruma jautājumos, pirms patvēruma pieteikuma izskatīšanas administratīvajā kārtā pieprasa Ģenerālajai migrācijas inspekcijai veikt tiesu ekspertīzi, lai novērtētu pieteikuma iesniedzēja vecumu ar iepriekšēju rakstisku nepilngadīgā vai viņa vai viņas juridiskā pārstāvja piekrišanu.</p> <p>(3) Gadījumā, ja patvēruma meklētājs un/vai juridiskais pārstāvis atsakās veikt medicīnisko tiesu ekspertīzi, lai novērtētu vecumu, un nav iesniegti pārliecinoši pierādījumi par viņas vai viņa vecumu, viņu uzskata par pieaugušo.</p> <p>(4) Gadījumā, kas paredzēts 3. punktā, uzskata, ka attiecīgā persona patvēruma pieteikuma iesniegšanas dienā ir sasniegusi 18 gadu vecumu.</p> <p>(5) 3. punkta noteikumus nepiemēro gadījumā, ja atteikumam veikt tiesu ekspertīzi vecuma noteikšanai ir pamatoti iemesli, kas atklāti pēc psihologa novērtējuma Ģenerālās imigrācijas inspekcijā.</p> <p>(6) Tiesu ekspertīzes rezultātu skaidrošanu pieteikuma iesniedzēja vecuma novērtēšanai veic, ņemot vērā nepilngadīgā augstāko interešu principu.</p> <p>(7) Nepavadīta nepilngadīgā pieteikuma iesniedzēja atteikums veikt tiesu ekspertīzi vecuma novērtēšanai nevar būt vienīgais iemesls viņa/viņas patvēruma pieteikuma noraidīšanai; tas neliedz kompetentajām iestādēm pieņemt lēmumu par viņa/viņas pieteikumu starptautiskās aizsardzības saņemšanai.</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
<p>49. pants "Tiesu ekspertīze"</p> <p>(1) Ja uzskata par būtisku starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja pieteikuma izskatīšanai un ja pieteikuma iesniedzējs tam piekrīt, pieteikuma iesniedzējam veiks tiesu ekspertīzi attiecībā uz pazīmēm par pakļaušanu vajāšanai vai nopietnam riskam pagātnē.</p> <p>(2) Pieteikuma iesniedzēja atteikums veikt 1. punktā paredzēto tiesu ekspertīzi neliedz Ģenerālajai imigrācijas inspekcijai pieņemt lēmumu par patvēruma pieteikumu.</p> <p>(3) Tiesu ekspertīzes, kas paredzētas 1) punktā, veic tiesu medicīnas iestādes, un to iegūto rezultātu nekavējoties nosūta Ģenerālajai imigrācijas inspekcijai. Izdevumu atskaitīšanu nodrošina Iekšlietu ministrija ar budžetu, kas šim mērķim piešķirts Ģenerālajai imigrācijas inspekcijai.</p> <p>(4) Ja tiesu ekspertīze netiek veikta saskaņā ar 1. punktu, Ģenerālā imigrācijas inspekcija rakstveidā informē pieteikuma iesniedzēju par to, ka viņš/viņa var veikt tiesu ekspertīzi pats uz sava rēķina attiecībā uz pazīmēm par pakļaušanu vajāšanai vai nopietnam riskam pagātnē.</p> <p>(5) Šos 1. un 4. punktā paredzētos tiesu ekspertīzes rezultātus Ģenerālā imigrācijas inspekcija ņem vērā kopsakarībā ar citiem starptautiskās aizsardzības pieteikuma elementiem.</p>	<p>Nav aktuālu izmaiņu tiesību aktos saistībā ar vecuma noteikšanu.</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
Slovākija	<p>Likums par patvērumu 480/2002 Coll., kā grozīts – 23. panta 7. punkts</p> <p>N/A</p> <p>Ja ministrijai ir šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu, pieteikuma iesniedzējam ir jāveic medicīniskā pārbaude; ārvalstnieka gadījumā saskaņā ar 16. panta 2. punktu ir jāsaņem viņa/viņas likumīgā pārstāvja vai aizbildņa piekrišana. Ja medicīniskajā pārbaudē nosaka, ka pieteikuma iesniedzējs ir pilngadīgs cilvēks, ministrija viņu uzskata par pilngadīgu personu, un tā nekavējoties informē pieteikuma iesniedzēja juridisko pārstāvi vai aizbildni un kompetento tiesu par medicīniskās pārbaudes rezultātu. Ja ārvalstnieks atsakās iziet medicīnisko pārbaudi vai ja juridiskais pārstāvis vai aizbildnis nepiekrīt šai pārbaudei, saskaņā ar šo likumu šo ārvalstnieku uzskata par pilngadīgu cilvēku šīs procedūras nolūkā. Ja medicīniskajā pārbaudē nevar noteikt, vai viņš/viņa ir nepilngadīgs vai pilngadīgs cilvēks, saskaņā ar šo likumu viņu uzskata par nepilngadīgo procedūras nolūkos, un juridiskais pārstāvis un aizbildnis nekavējoties informē par to pieteikuma iesniedzēju. Saskaņā ar 4. panta 2. punkta norādījumiem ministrija informē pieteikuma iesniedzēju par iespēju veikt medicīnisko pārbaudi, lai noteiktu viņa/viņas vecumu, tās izpildes veidu un pārbaudes sekām patvēruma piešķiršanas pieteikuma novērtēšanā, kā arī par pārbaudes atteikuma sekām.</p> <p>* 4. panta 2. punkts Pirms aptaujas aizpildīšanas, bet ne vēlāk kā 15 dienu laikā pēc procedūras uzsākšanas ministrijas pilnvarotais darbinieks instrue pieteikuma iesniedzēju par viņa/viņas tiesībām un pienākumiem patvēruma procedūras laikā, par iespējamām sekām savu pienākumu nepildīšanas vai pārkāpšanas gadījumā saskaņā ar šo likumu, par iespēju būt pārstāvētam šajā likumā paredzētajā procedūrā un par piekļuvi juridiskajai palīdzībai. Ministrija sniedz arī pieteikuma iesniedzējam informāciju par nevalstiskajām organizācijām, kas koncentrējas uz pieteikuma iesniedzēju un patvēruma meklētāju aprūpi; ja iespējams, instrukcijas un informāciju sniedz rakstiski un valodā, kas būtu jāsaprot pieteikuma iesniedzējam.</p> <p>* 16. panta 2. punkts Tiesiskas darbības ārvalstnieka vārdā, kurš nav sasniedzis pilngadību, veic viņa/viņas likumīgais pārstāvis. Ja šāds ārvalstnieks paliek Slovākijas Republikas teritorijā bez likumīga pārstāvja, tiesa ieceļ viņam/viņai aizbildni.</p>
Slovēnija	<p>N/A</p> <p>Starptautiskais aizsardzības likums (ZMZ-1), pieņemts 2016. gadā.</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
Spānija	<p>Spānijas 1978. gada Konstitūcija.</p> <p>Spānijas Likums Nr. 2/2009, 11. decembris, ar ko groza Pamatlikumu Nr. 4/2000 par ārvalstnieku tiesībām un pienākumiem Spānijā un sociālo integrāciju.</p> <p>Karāja dekrēts Nr. 557/2011, 20. aprīlis, ar ko apstiprina regulu, ar ko izstrādā Pamatlikumu Nr. 4/2000 par ārvalstnieku tiesībām un pienākumiem Spānijā un sociālo integrāciju pēc tā reformas ar Pamatlikumu 2/2009.</p> <p>Spānijas likums par nepilngadīgo tiesisko aizsardzību 1/1996, 15. janvāris, daļēji grozot Civilprocesa noteikumus.</p> <p>Civillikuma kodekss.</p>
Zviedrija	<p>Patvēruma prasības novērtē saskaņā ar 2005. gada Ārvalstnieku likumu (SFS 2005:716). Likums nosaka atšķirību starp procedūru pieaugušajiem un bērniem, un vairāki noteikumi ir izdevīgāki bērniem. Tāpēc vecuma noteikšana ir nepieciešama kā svarīga daļa no patvēruma prasību izskatīšanas saskaņā ar likumu.</p> <p>Pagaidu likums, kas dažās daļās uz trim gadiem līdz 2019. gada 19. jūlijam aizstāj Ārvalstnieku likumu, stājās spēkā 2016. gada 20. jūlijā. Pagaidu likuma mērķis ir ierobežot iespēju saņemt uzturēšanās atļauju Zviedrijā. Likums <i>inter alia</i> nozīmē to, ka bērniem un personām, kam nepieciešama papildu aizsardzība, tiek piešķirtas tikai pagaidu uzturēšanās atļaujas. Nepilngadīgie un ģimenes ar bērniem, kas iesniedza pieteikumu patvērumam pirms 2015. gada 24. novembra, ir atbrīvotas no likuma.</p> <p>Izmaiņas Ārvalstnieku likumā un Ārvalstnieku dekrēts, kas regulē vecuma noteikšanu gadījumos, kad persona pieteikusies patvērumam pēc 2017. gada 1. februāra, stājās spēkā 2017. gada 1. maijā. Jaunie noteikumi nozīmē, ka Zviedrijas Migrācijas aģentūra veiks vecuma noteikšanu gadījumos, kad persona paziņo, ka tā ir jaunāka par 18 gadiem, un ir pamats apšaubīt šo paziņojumu. Šā vecuma noteikšana notiks patvēruma procesa sākumā. Aģentūra pieņems pagaidu lēmumu par vecumu, kuru var pārskatīt, un lēmums ir atdalīts no galīgā lēmuma par uzturēšanās atļauju. Pašlaik ar likumu ir noteikts, ka pieteikuma iesniedzējiem, kuri nav iesnieguši pieteikamus pierādījumus, ka viņi ir nepilngadīgi, ir jānodod iespēja veikt medicīnisko vecuma noteikšanu. To var izdarīt tikai tad, ja pieteikuma iesniedzējs ir devis rakstisku piekrišanu. Medicīnisko vecuma noteikšanu veiks pirms pagaidu lēmuma pieņemšanas. Aģentūra galu galā lemj par pieteikuma iesniedzēja vecumu saistībā ar galīgo lēmumu par uzturēšanās atļaujas lietu.</p>
	<p>Audiencia Provincial de Madrid tiesas rīkojums (22. pants) 2012. gada 2. februārī par vecuma noteikšanas kritērijiem. Rīkojumā uzskata, ka Madrides reģionālās valdības nepilngadīgo Aizbildniecības komisija par unikālu pierādījumu uzskatīja vecuma medicīnisko novērtējumam, bet šis novērtējums nekad nepamato precīzus secinājumus. Tāpēc ir nepieciešams vairāk pierādījumu, lai secinātu par nepilngadīgā vecumu.</p> <p>Jaunākais un nozīmīgākais Augstākās Migrācijas tiesas precedentu nolēmums par vecuma noteikšanu ir 2014. gada 11. februāra lēmums (MIG 2014:1), kurā tiesa cita starpā uzsver, ka pieteikuma iesniedzējam ir pierādīšanas pienākums attiecībā uz viņa vai viņas norādīto vecumu un ka Migrācijas aģentūrai nav pienākuma piedāvāt medicīnisko pārbaudi, tikai pienākums informēt par šādu iespēju.</p> <p>Nav atrasta pieejama tiešsaistes saite uz nolēmumu, bet lēmumu var atrast Tiesas administratīvajā tīmekļa vietnē (tikai zviedru valodā): https://rattsinfosok.domstol.se/lagrummet/index.jsp.</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
<p>Attiecībā uz gadījumiem, kad persona ir pieteikusies uz patvērumu pirms 2017. gada 1. februāra, nav īpašu valsts tiesību aktu, kuru mērķis ir regulēt vecuma noteikšanu vai to, kad tā jāveic patvēruma procesa laikā. Būtībā tas ir pierādījumu novērtējums, kas atbilst vispārējiem tiesību principiem, pierādīšanas pienākumiem u. tml. Vecuma noteikšanu galā īsteno, kad aģentūra pieņem galīgo lēmumu par uzturēšanās atļauju, kuru var pārsūdzēt.</p> <p>Zviedrija piemēro bezmaksas pierādījumu novērtējumu, kas nozīmē, ka nav iepriekš noteiktu noteikumu par kāda veida pierādījumu vērtību un nav nekādu noteikumu par to, kādus pierādījumus var iesniegt vecuma atbalstam (tiem tomēr jābūt saprātīgiem). Turklāt var arī pieminēt, ka Zviedrijas valsts likumos nav juridiskas identitātes definīcijas (kas ietver personas vecumu). Tā ir definēta tikai ar tiesas nolēmumiem.</p>	<p>Attiecībā uz gadījumiem, kad persona ir pieteikusies uz patvērumu pirms 2017. gada 1. februāra, nav īpašu valsts tiesību aktu, kuru mērķis ir regulēt vecuma noteikšanu vai to, kad tā jāveic patvēruma procesa laikā. Būtībā tas ir pierādījumu novērtējums, kas atbilst vispārējiem tiesību principiem, pierādīšanas pienākumiem u. tml. Vecuma noteikšanu galā īsteno, kad aģentūra pieņem galīgo lēmumu par uzturēšanās atļauju, kuru var pārsūdzēt.</p> <p>Zviedrija piemēro bezmaksas pierādījumu novērtējumu, kas nozīmē, ka nav iepriekš noteiktu noteikumu par kāda veida pierādījumu vērtību un nav nekādu noteikumu par to, kādus pierādījumus var iesniegt vecuma atbalstam (tiem tomēr jābūt saprātīgiem). Turklāt var arī pieminēt, ka Zviedrijas valsts likumos nav juridiskas identitātes definīcijas (kas ietver personas vecumu). Tā ir definēta tikai ar tiesas nolēmumiem.</p>
<p>Šveice Apvienotā Karaliste</p>	<p>Art. 7, 8 et 17 al. 3bis de la Loi fédérale sur l'asile (LAsi).</p> <p>Apvienotajā Karalistē nav tiešu tiesību aktu, kas nosaka, kad vecuma noteikšana ir vajadzīga vai būtiska vai kā tā ir jāveic.</p> <p>Imigrācijas amatpersonām pie robežas ir atļauts veikt sākotnējo novērtējumu, kad tās pirmo reizi saskaras ar nepavadītu jauniešu, pamatojoties uz pašas personas paziņojumu, visiem pieejamajiem dokumentiem un pašas imigrācijas amatpersonas novērtējumu par jaunieša fizisko izskatu un uzvedību. Šī vecuma noteikšana nav saistoša, jo indivīds tajā brīdī to var apstrīdēt vai tai nepiekrīst. Turklāt imigrācijas amatpersona var pieprasīt papildu skaidrojumu par personas vecumu. Abās šajās situācijās, ja persona vecumu apstrīd vai imigrācijas amatpersona šaubas par to, ka indivīds ir jaunāks par 18 gadiem, tad piemēro principu "šaubas par labu indivīdam", bet personu uzskata par bērnu. Tas nozīmē, ka personu nodos vietējās pašvaldības bērnu dienesta nodalī, kurai pēc tam lūgs veikt vecuma noteikšanu.</p>
<p>Jurisprudence du Tribunal administratif fédéral (JICRA 2004/30 et JICRA 2005/16)</p> <p>Tiesiskie nolēmumi aptver šādas jomas:</p> <p>Pamatprasības pirms intervijas uzsākšanas.</p> <p>1) Novērtējumu veic divi apmācīti sociālie darbinieki, kā norādīts: AS pret London Borough of Croydon [2011] EWHC 2091, 19. punkts, R (FZ) pret London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59, 2. punkts, J pret Iekšlietu ministrijas valsts sekretāru [2001] EWHC 3073 (Admin), 13. punkts;</p> <p>2) Pēc nepieciešamības ir jānodrošina tulks, kā noteikts lietā R (FZ) pret London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59;</p> <p>3) Indivīdam jāpiedāvā iespēja iegūt neatkarīga atbilstoša pieaugušā klātbūtni, kā norādīts:</p> <p>A pret London Borough of Croydon [2009] EWHC 939 (Admin), R (NA) pret London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin), 50. punkts, R (FZ) pret London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59, 25. punkts.</p>	<p>Jurisprudence du Tribunal administratif fédéral (JICRA 2004/30 et JICRA 2005/16)</p> <p>Tiesiskie nolēmumi aptver šādas jomas:</p> <p>Pamatprasības pirms intervijas uzsākšanas.</p> <p>1) Novērtējumu veic divi apmācīti sociālie darbinieki, kā norādīts: AS pret London Borough of Croydon [2011] EWHC 2091, 19. punkts, R (FZ) pret London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59, 2. punkts, J pret Iekšlietu ministrijas valsts sekretāru [2001] EWHC 3073 (Admin), 13. punkts;</p> <p>2) Pēc nepieciešamības ir jānodrošina tulks, kā noteikts lietā R (FZ) pret London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59;</p> <p>3) Indivīdam jāpiedāvā iespēja iegūt neatkarīga atbilstoša pieaugušā klātbūtni, kā norādīts:</p> <p>A pret London Borough of Croydon [2009] EWHC 939 (Admin), R (NA) pret London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin), 50. punkts, R (FZ) pret London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59, 25. punkts.</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
<p>Saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesību aktiem bērnu definē kā personu, kura nav sasniegusi 18 gadu vecumu, tāpēc vietējai iestādei ir netieša vara noteikt vecumu, lai pārlicinātos, ka tā sniedz bērnu pakalpojumus personai, kura jaunāka par 18 gadiem. Līdzekļi, ar kādiem vietējā pašvaldība to dara, nav noteikti tiesību aktos, bet ir izstrādāta prakse, ka izmanto divus sociālos darbiniekus, lai novērtētu individu un nonāktu pie lēmuma, pamatojoties uz šo novērtējumu. Viņi izmantos savu apmācību un pieredzi darbā ar jauniešiem, lai nonāktu pie secinājuma. Lai gan nav noteikts veids, kā vietējām pašvaldībām jāveic vecuma noteikšana, tiesas ir noteikušas vadlīnijas un minimālos standartus, kas jāievēro vietējām iestādēm. Galvenais tiesas spriedums bija tas, kurā bija iesaistīta Londonas pilsētas daļa Mertonā (B pret London Borough of Merton [2003] EWHC 1689 (Admin)). Kopš šīs lietas tiesas ir tālāk attīstījušas savu viedokli, un, lai iegūtu likumīgu vecuma novērtējumu, tagad ir jāievēro kumulatīvās prasības. Tas ir pazīstams arī kā vecuma novērtējums, kas atbilst “Mertonas prasībām”, vai “tiesu praksei atbilstoš” vecuma novērtējums.</p>	<p>4) Vietējām pašvaldībām, veicot novērtējumu, jāievēro pašām savi norādījumi, kā noteikts: A pret <i>London Borough of Croydon [2009] EWHC 939 (Admin)</i>, R (NA) pret <i>London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin)</i>;</p> <p>5) Ja lietas apstākļi ir tādi, ka individu atkārtoti novērtē (piemēram, veic otru vecuma noteikšanu), ir vēlams, lai tie, kuri veica pirmo novērtējumu, nepiedalītos otrajā, kā norādīts lietā R (NA) pret <i>London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin)</i>, 50. un 69. punkts.</p> <p>6) Izņemot skaidrus gadījumus (ja ir acīmredzams, ka persona ir jaunāka par 18 gadiem, un parasti nav nepieciešama ilgstoša izmeklēšana), tie, kuri novērtē vecumu, nevar noteikt vecumu, pamatojoties tikai uz prasītāja izskatu, kā norādīts: spriedumā Mertonas lietā, 27., 37. un 38. punkts, R (FZ) pret <i>London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59</i>, 3. punkts, Intervija Tiem, kuri nosaka vecumu, ir:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) jāpaskaidro prasītājam intervijas mērķis, ka norādīts spriedumā Mertonas lietā, 55. punkts; 2) jācenšas iegūt vispārējo informāciju par prasītāju, tostarp prasītāja ģimenes apstākļiem, vēsturi un izglītību, kā arī prasītāja darbībām dažādos iepriekšējo gadu laikā – arī etniskā un kultūras informācija var būt svarīga, kā norādīts spriedumā Mertonas lietā, 37. punkts; 3) jāveic pieteikuma iesniedzēja uzticamības novērtējums un jāuzdod jautājumi, lai pārbaudītu prasītāja uzticamību, ja ir pamats apšaubīt prasītāja paziņojumu par viņu vecumu, kā norādīts spriedumā Mertonas lietā, 37. punkts; 4) jāsniedz prasītājam iespēja izskaidrot jebkādas neatbilstības sevis sniegtajā informācijā vai kaut ko, kas varētu radīt negatīvus ticamības konstatējumus – to vislabāk izdarīt pēc iespējas ātrāk, kad jautājumi ir “svaigi prātā”, kā norādīts: spriedumā Mertonas lietā, 55. punkts, <p>R (FZ) pret <i>London Borough of Croydon [2011] EWCA Civ 59</i>, 20. punkts, R (NA) pret <i>London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin)</i>, 52. punkts;</p>

Valsts tiesību akti un vadlīnijas	
	<p>5) Atcerieties, ka gadījumi atšķiras, un vienā gadījumā nepieciešamais izmeklēšanas līmenis var nebūt nepieciešams citā, kā noteikts spriedumā <i>Mertonas</i> lietā, 50. punkts.</p> <p>Secinājums.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Vietējā iestāde, kas novērtē vecumu, var ņemt vērā lekšlietu ministrijas iegūto informāciju, bet tai pašai jāpieņem lēmums, tādēļ tai ir jābūt pieejamai pietiekamai informācijai, kā norādīts spriedumā <i>Mertonas</i> lietā, 39. punkts. 2) Medicīniskais ziņojums nav nepieciešams, un vietējām iestādēm nav pienākuma uzdot to kādam īstenot. Ja pieteikuma iesniedzējs to ir iesniedzis, pediatra iesniegtie medicīniskie ziņojumi nepiedod lielāku nozīmi kā pienācīgi veikti pieredzējušu sociālo darbinieku ziņojumi, bet vietējā pašvaldība vai lekšlietu ministrijas valsts sekretārs nevar neņemt vērā tos – tie ir jāapsver, ja tie ir iesniegti, kā norādīts: spriedumā <i>Mertonas</i> lietā 50. un 51. punkts. <p>A pret <i>London Borough of Croydon [2009] EWHC 939 (Admin)</i>, 33., 34. un 47. punkts.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) Secinājumiem un iemesliem ir jābūt saistītiem ar citiem prasītāja iesniegtiem dokumentiem, kā norādīts <i>R (NA)</i> pret <i>London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin)</i>, 61.–64. punkts. 4) Lēmumā par to, ka prasītājs, kurš apgalvo, ka ir bērns, nav bērns, ir jāsniedz ienācīgi iemesli (bet tiem nav jābūt gariem vai sarežģītiem), kā norādīts spriedumā <i>Mertonas</i> lietā, 45. un 48. punkts. <p>A pret <i>London Borough of Croydon [2009] EWHC 939 (Admin)</i>.</p> <ol style="list-style-type: none"> 5) Intervijas protokolam jābūt savlaicīgi sastādītam, bet piezīmēm ir jābūt precīzām un atbilstošām, kā norādīts lietā <i>R (NA)</i> pret <i>London Borough of Croydon [2009] EWHC 2357 (Admin)</i>, 50. un 60. punkts – 2 mēnešu periodu starp interviju un tās protokolu uzskatīja par neatbilstošu esošajai praksei. 6) Laika trūkums starp intervijas uzsākšanu un pabeigšanu novērtējuma dokumentā vai pārtraukumu esamība nenozīmē, ka procesā ir kādi trūkumi, tomēr vēlams, lai šāda informācija būtu pieejama laicīgi, kā norādīts lietā <i>ZS (Afganistāna)</i> pret lekšlietu ministrijas valsts sekretāru [2015] EWCA Civ 1137. panta 36. punkts.

3. (a) Valsts vadlīnijas par vecuma noteikšanu

Valsts	-
AT	
BE	<p>Kad nepavadīts nepilngadīgais (UAM) ierodas Imigrācijas departamentā, lai pieteiktos uz patvērumu, tiks aizpildīta identifikācijas veidlapa un tiks reģistrēta informācija par UAM identitāti, piemēram, apgalvoto dzimšanas datumu un vietu.</p> <p>Ja Aizbildnības dienests, Imigrācijas birojs vai Bēgļu un bezvalstnieku ģenerāldirektora birojs šaubas par to, ka attiecīgā persona ir nepilngadīga, medicīnisko vecuma noteikšanu var pasūtīt uz tās iestādes rēķina, kura to pieprasa. Šaubu gadījumā, piemēram, saistībā ar nepilngadīgā fizisko izskatu, uzvedību vai runāšanas veidu vai tad, ja netiek uzrādīti identitātes dokumenti vai šo dokumentu autentiskumu nevar apstiprināt, var veikt vecuma noteikšanu. Pārbaudi nepilngadīgajam izskaidro ar tulka palīdzību, un nepilngadīgais saņem skaidrojumu par pārbaudi sava valodā.</p> <p>Vecuma noteikšanu veic, izmantojot medicīnisko pārbaudi. Medicīniskā pārbaude ir tā dēvētā trīskāršā pārbaude:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zobārsta klīniskais zobu iespiedums, zobu izvietojuma (pirmā pārbaude), • rokas un plaukstas locītavas, kas nav dominējošā roka, • abu atslēgas kaulu mediālo galu (divas papildu pārbaudes, ko pēc tam veic pēc pirmās pārbaudes) radioloģiskā izmeklēšana. <p>Beļģija izvēlējās šo trīs pārbažu kombināciju, lai palielinātu rezultātu derīgumu un uzticamību (?). Ja visas trīs pārbaudes sniedz atšķirīgus rezultātus, par derīgu uzskata zemāko vecumu. Turklāt, lai noteiktu, vai vecums ir mazāks vai lielāks par 18 gadiem, šajā konkrētajā metodē izmanto aprēķinu – vecums mīnus 1. standarta novirze (?). Aizbildnības likuma 7. pantā ir noteikts, ka tad, ja rodas šaubas par medicīniskās pārbaudes rezultātiem, jāņem vērā zemākais vecums.</p> <p>Pamatojoties uz informāciju, kas iegūta dažādu medicīnisko pārbažu laikā, ārsts sagatavos ziņojumu, ko nosūtīs Aizbildnības dienestam, kas pieņems lēmumu. Šo lēmumu nosūta attiecīgajai personai un Imigrācijas birojam.</p> <p>Vecuma novērtējumu ar dažādām disciplīnām iesaka speciālisti, piemēram, prof. Dr. G. <i>Willems (KU Leuven)</i>, Medicīnas fakultāte, Mutes veselības zinātnes nodaļa, Tiesu odontoloģijas centrs), kurš ir veicis plašus pētījumus zobu vecuma novērtēšanas jomā un kurš ir starptautiski atzīts kā eksperts šajā jomā. Šajā prakse arī ievēro AGFAD (Vācijas Tiesu medicīnas asociācijas Tiesu medicīnas vecuma novērtējuma izpētes grupa) ieteikumus. Šī izpētes grupa, kuras sastāvā ir tiesu medicīnas ārsti, zobārsti, radiologi un antropologi, ir publicējusi vadlīnijas par šo tēmu un iesaka izmantot šādas metodes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fiziskā pārbaude, kurā pārbauda antropometriskos datus (augstums un svars, ķermeņa tips), dzimumbrieduma pazīmes un iespējamās attīstības traucējumus; • kreisās rokas radiogrāfija; • zobu pārbaude, kuras laikā pārbauda zobu stāvokli un novērtē ortopantomogrammu; • ja radiogrāfija rāda, ka roku kauli ir pilnībā attīstījušies, ieteicams veikt atslēgas kaula radiogrāfiju vai skaitļošanas tomogrāfiju (CT skenēšanu), lai noteiktu, vai indivīds ir sasniedzis 21 gadu vecumu. <p>Šīs metodes ir jāapvieno, lai uzlabotu diagnozes precizitāti un noteiktu iespējamās attīstības traucējumus. Turklāt šī vadlīnija paredz nosacījumus, ka ir jāveic salīdzinošas novērtēšanas pētījumi, lai tos varētu izmantot vecuma novērtēšanai.</p> <p>Visas slimnīcas, pie kurām vērsas Aizbildnības dienests, ievēro šīs izpētes grupas vadlīnijas, veicot vecuma aprēķinus.</p>

(?) EMT, BEĻĢIJAS KONTAKTPUNKTS, Nepavadīti nepilngadīgie Beļģijā, Uzņemšanas, atgriešanas un integrācijas pasākumi, 26. lpp.

(†) ECRE/BCHV-CBAR, AIDA Nacionālais valsts ziņojums, Beļģija, 2013. gads, 43. lpp.

	<p>Kopēja piezīme ir tā, ka medicīniskās pārbaudes nelauj noteikt precīzu vecumu. Visi eksperti, piemēram, prof. Dr. G. <i>Willems</i>, tiešām atzīst, ka skeleta un zobu vecuma izmeklējumi vienmēr ir izglītoti minējumi, kas nepieļauj precīzu vecuma noteikšanu. Viņi uzsver, ka rezultāts ir vecuma aplēse un ka vienmēr jāņem vērā aptuveni 1–2 gadu kļūdas robeža. Šī metode ļauj Aizbildnības dienestam uzticami noteikt, vai ir jāieceļ aizbildnis, it īpaši tad, ja jauniešs nevar uzrādīt autentiskus dokumentus vai vienkārši nezina savu dzimšanas datumu (jaunattīstības valstīs tikai puse no dzimušajiem bērniem līdz 5 gadu vecumam ir reģistrēti saskaņā ar <i>UNICEF</i>. Subsahāras Āfrikā 64 % dzimušo nav reģistrēti, bet Dienvidāzijā pat 65 % dzimušo nav reģistrēti).</p> <p>Ja personu uzskata par vecāku par 18 gadiem, Imigrācijas birojs ir tas, kas nosaka viņu vecumu. Tādējādi izmanto "Gausa likni", kurā saglabā vidējo vecumu, ņemot vērā nelielu varbūtību, ka persona atradīsies līknes malās (piemēram, ārsts savā ziņojumā norādīja, ka pieteikuma iesniedzēja vecums ir 20,6 gadi ar 2 gadu kļūdas robežu, 20,6 tad ir visticamākais vecums. Ļoti zema ir iespēja, ka persona ir jaunāka par 18,6 gadiem vai vecāka par 22,6 gadiem). Ja saskaņā ar ārsta ziņojumu <i>UAM</i> apgalvotais vecums ir iespējams, pieņem dzimšanas datumu, kā to pieprasa pieteikuma iesniedzējs. Ja patvēruma meklētājs apgalvo, ka ir 15 gadus vecs, bet vecuma pārbaude rāda, ka vecums ir no 16,6 līdz 18,6 gadiem, personu uzskata par 16,6 gadus vecu. Tādā gadījumā Aizbildnības dienests par atsauci ņems 16,6, lai noteiktu dzimšanas datumu, kad aizbildnība beigsies.</p> <p>Kad Aizbildnības dienests ir pieņēmis lēmumu par vecuma noteikšanu, Bēgu un bezvalstnieku ģenerālkomisāram (<i>CGRS</i>) un Imigrācijas birojam tas jāievēro un jākorrigē reģistrētais vecums patvēruma lietā un visos pārējos dokumentos. Šeit izmanto aizstājvārdu (<i>alias</i>), kurā pie reģistrācijas ir minēts apgalvotais vecums.</p> <p>Aizbildnis un/vai nepilngadīgais var sniegt papildu pierādījumus par nepilngadīgā vecumu (piemēram, oficiālu dzimšanas apliecību, kas iegūta izceļsmes valsts vēstniecībā Beļģijā vai tās kaimiņvalstīs), un aizbildnis var izteikt savu viedokli par nepilngadīgā vecumu. Ja nepilngadīgais un/vai viņa aizbildnis nepiekrīt Aizbildnības dienesta lēmumam, viņi ar advokāta palīdzību var iesniegt apelāciju Valsts padomē.</p>
BG	Jā. Patvēruma un bēgu likumā ir pants, kas paredz veikt vecuma noteikšanu.
CH	-
CY	Jā, nepavadītu nepilngadīgo vecuma noteikšanas process Patvēruma procedūras ietvaros.
CZ	-
DE	<p>Federālās valstis (<i>Länder</i>) ir atbildīgas par vecuma noteikšanu nepavadītiem bērniem brīdī, kad viņus "ņem aprūpē" (<i>Inobhutnahme</i>), tiklīdz tie nonāk saskarē ar Vācijas iestādi. Attiecīgais lēmums ir arī pamats patvēruma procedūrai.</p> <p>Likuma, ar ko 2015. gadā mainīja Sociālo kodeksu, preambulā ir atsauce uz Federālā jaunatnes labklājības dienesta darba grupas ieteikumiem (<i>Bundesarbeitsgemeinschaft der Landesjugendämter</i>): http://www.bagjoe.de/downloads/118_handlungsempfehlungen-umf_2014.pdf.</p> <p>Tādējādi Sociālā kodeksa 42f. pants ir pamats vecuma noteikšanas procesam, ar kuru ievieš pakāpenisku procedūru:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Personas dokumentu pārbaude, papildu informācijas meklēšana. 2. Intervija (divi kvalificēti un pieredzējuši darbinieki), kopējais iespējams par attīstību, tostarp kvalificēta vizuālā pārbaude. 3. Šaubu gadījumā: medicīniskā pārbaude; metode ar viszemāko ietekmi uz bērna veselību. <p>Federālā Jaunatnes labklājības dienesta darba grupa iesaka par vecuma noteikšanas procesu izlasīt Kriminālistikas vecuma diagnostikas grupas ieteikumus (<i>Arbeitsgemeinschaft für Forensische Altersdiagnostik, AGFAD</i>): http://campus.uni-muenster.de/fileadmin/einrichtung/agfad/empfehlungen_ausserhalb_strafverfahren.pdf Interneta pētījums: 05/07/2016)</p>
DK	-
EE	-
EL	Protokols par nepavadītiem nepilngadīgajiem (<i>UAM</i>)
ES	-

FI	<p>Somijas ārvalstnieku likumā teikts, ka pārbaudes veikšanai nepieciešams, lai pārbaudāmā persona būtu rakstiski devusi apzinātu piekrišanu par savu gribu. Ir nepieciešama arī viņa vecāka vai aizbildņa, vai cita likumīgā pārstāvja rakstiska piekrišana. Pirms piekrišanas saņemšanas pieteikuma iesniedzējam vai sponsoram, kā arī pieteikuma iesniedzēja vai sponsora vecākam, aizbildnim vai citam likumīgam pārstāvim sniedz informāciju par vecuma novērtēšanas nozīmīgumu, par pārbaudē izmantotajām metodēm, iespējamo ietekmi uz veselību un atteikuma iziet pārbaudi sekām. Valodā, kuru viņš vai viņa varētu saprast. Medicīnisko vecuma noteikšanu, lai konstatētu vecumu, pēc policijas, Robežsardzes vai Somijas Imigrācijas dienesta pieprasījuma veic Helsinku Universitātes Tiesu medicīnas departaments.</p> <p>Divi eksperti sagatavo kopīgu novērtējumu. Vismaz viens no ekspertiem ir Helsinku Universitātes Tiesu medicīnas departamenta darbinieks. Eksperts var būt apstiprināts ārsts vai apstiprināts zobārsts ar nepieciešamo kompetenci.</p>
FR	Lai īstenotu Sociālās rīcības un ģimeņu kodeksa L. 221-2-2 pantu, 2016. gada 24. jūnija dekrēts izskaidro to personu uzņemšanas un vecuma noteikšanas nosacījumus, kuras paziņo, ka ir nepilngadīgas, un kurām ir īslaicīgi vai galīgi atņemta viņu ģimenes locekļu nodrošinātā aizsardzība.
HR	-
HU	-
IE	Nē. Parasti, ja Bērnu un ģimenes aģentūra (TUSLA) ir izveidojusi profesionālu viedokli par to, ka persona, kura pie tās nosūtīta, ir nepilngadīga vai pieaudzis cilvēks, Bēgļu pieteikumu komisāra birojs (ORAC) pieņem TUSLA atzinumu. TUSLA novērtējuma iznākums ir jāpaziņo ORAC rakstiski detalizēta ziņojuma veidā. Šis ziņojums jāiekļauj pieteikuma iesniedzēja lietā. Ziņojuma kopiju ievieto atsauces lietā. ORAC atzīst ziņojumu, kurā teikts, ka ORAC pieņem Veselības aizsardzības un drošības aģentūras (HSE) profesionālo viedokli.
IT	Nē, bet mums ir daži norādījumi reģionālā līmenī. Skatīt: varie\minor\protocollo_identificazione_msna.pdf.
LT	Valsts līmenī nav formālas politikas vai norādes par vecuma noteikšanu.
LU	-
LV	Patvēruma likums (27. pants) nosaka, ka nepavadītiem nepilngadīgajiem veic medicīnisko pārbaudi, lai noteiktu personas vecumu.
MT	-
NL	Vadlīnijas ir paredzētas vecuma noteikšanai patvēruma procedūrā, kas sīkāk izklāstītas Ārvalstnieku likuma īstenošanas vadlīnijās ("Vreemdelingendecirculaire") C1/ 2.2. pants.
NO	Politikas norādījumi: PN 2012-011. Politikas norādījumos ir sniegta vadlīnijas patvēruma lietu izskatīšanai, ko iesnieguši nepavadīti nepilngadīgie. Viens no galvenajām vadlīniju tēmām ir vecuma noteikšana un vecuma novērtējums.
PL	Ārzemnieku un robežsardzes birojam ir vispārējās iekšējās vadlīnijas, kādos gadījumos ir jāveic vecuma noteikšana un kāda informācija par vecuma noteikšanu ir jāsniedz pieteikuma iesniedzējam.
PT	-
RO	N/A
SE	Jā. Pašlaik tiek pārskatīta vecuma noteikšanas politika Migrācijas aģentūrā, bet 2015. gada septembra norādījumi joprojām ir spēkā (SR 35/2015). SR 35/2015 politiku izstrādāja, pirmkārt, pamatojoties uz Augstākās migrācijas tiesas nolēmumu, kas bija minēts atbildē uz otro jautājumu, bet arī tāpēc, ka Zviedrijas parlamenta ombuds 2012. gadā (Lēmums Nr. 4107-2011) un 2015. gadā (Lēmums Nr. 6942-2013) kritizēja konkrētās lietas, kas saistītas ar aģentūras veikto vecuma noteikšanu. Lēmumus var atrast šajā tīmekļa vietnē: http://www.jo.se/en .

SI	Attiecībā uz vecuma noteikšanu mums nav oficiālas politikas vai norādījumu valsts līmenī. Vecuma noteikšanas procedūra ir saskaņā ar Starptautiskās aizsardzības likumu un tikai tādēļ, lai novērtētu nepavadītas nepilngadīgas personas vecumu.
SK	Medicīnisko vecuma noteikšanu veic, izmantojot Radioloģijas departamenta veiktos rokas un elkoņa locītavu rentgenus. Pēc tam medicīniskajos ziņojumos norāda, vai kaulu novērošana rentgena attēlā atbilst tāda cilvēka attīstībai un augšanai, kurš vecāks par 18 gadiem.
UK	<p>Medicīnisko vecuma noteikšanu veic pēc policijas, lēmumu pieņēmēja un aizbildņa pieprasījuma.</p> <p>Iekšlietu ministrija ir izdevusi norādījumus savam personālam, kas ir pieejami šeit: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/257462/assessing-age.pdf.</p> <p>Šie norādījumi pašlaik tiek pārskatīti.</p> <p>Bērnu dienestu direktoru asociācija (ADCS) Apvienotajā Karalistē ir apstiprinājusi šādus norādījumus sociālajiem darbiniekiem vecuma noteikšanas veikšanai: http://adcs.org.uk/assets/documentation/Age_Assessment_Guidance_2015_Final.pdf, http://adcs.org.uk/assets/documentation/information_sharing_profirma_april_2015.doc.</p> <p>Saīsināta versija ir pieejama šeit: http://www.makeitlooknice.co.uk/adcs/age-assessment-guidance/index.html.</p> <p>Turklāt ir izstrādātas arī šādas vadlīnijas sociālajiem darbiniekiem, kuri veic vecuma noteikšanu. Tās tiek dēvētas par "Hilingdonas un Kroidonas vadlīnijām", pamatojoties uz pieredzi vietējās pašvaldībās, kurās ir liels skaits nepavadītu migrantu bērnu.</p>

*Citi valsts tiesību akti
(levietot atsauci)*

*Valsts judikatūra
(levietot atsauci)*

*Valstu norādījumi
(levietot atsauci)*

2. Attiecīgā judikatūra ⁽⁶⁶⁾

Lieta ECLI:EU:C:2013:367 C-648/11 – MA un Citi – Bērna intereses	http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:62011CJ0648
<i>Tarakhel</i> pret Šveici, Pieteikuma Nr. 29217/12, Eiropas Padome: Eiropas Cilvēktiesību tiesa, 2014. gada 4. novembris	http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-4923136-6025044#%22item%22:%22003-4923136-6025044%22%22
<i>Abdullahi Elmi</i> un <i>Aweys Abubakar</i> pret Maltu, Pieteikuma Nr. 25794/13 un 28151/13 Eiropas Padome: Eiropas Cilvēktiesību tiesa, spēkā no 2016. gada 22. novembra	https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22item%22:%22001-168780%22%22
Nesen Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa un Apelācijas tiesa ir konstatējušas, ka Apvienotās Karalistes politika vērtēt nepavadītu patvērumu meklējošu bērnu (<i>UASC</i>) vecumu, balstoties uz izskatu/izturēšanos, ir nelikumīga, jo īpaši, ja tā var izraisīt aizturēšanu.	http://www.asylumlawdatabase.eu/en/case-law/uk-queen-application-aa-v-secretary-state-home-department-interested-party-wolverhampton#content http://www.asylumlawdatabase.eu/en/case-law/uk-r-application-aa-sudan-v-secretary-state-home-department-9-march-2017#content https://www.refugeecouncil.org.uk/latest/news/4866_court_confirms_government_s_age_policy_is_unlawful

3. Ieteikuma tiesību instrumenti

ANO Bērnu tiesību komiteja (<i>CRC</i>), Vispārējais komentārs Nr. 14 (2013) par bērnu tiesībām uz to, lai primārais apsvēruma būtu viņu intereses (3. panta 1. punkts), <i>CRC/C/GC/14</i> , 2013. gada 29. maijs.
ANO Bērnu tiesību komiteja (<i>CRC</i>), Vispārējais komentārs Nr. 6 (2005): Rīcība attiecībā uz nepavadītiem un nošķirti bērniem ārpus viņu izcelsmes valsts, <i>CRC/GC/2005/6</i> , 2005. gada 1. septembris.
ANO Bērnu tiesību komiteja (<i>CRC</i>), Vispārējais komentārs Nr. 12 (2009) par bērnu tiesībām tikt uzklausi, <i>CRC/C/GC/12</i> , 2009. gada 1. jūlijs.
KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI par bērnu aizsardzību migrācijā {SWD(2017) 129 galīgā redakcija}, kur skaidra atsauce ir dota EASO aktualizēt tā vecuma noteikšanas norādījumus, pieejams šeit: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170412_communication_on_the_protection_of_children_in_migration_en.pdf .
Eiropas Padomes Rīcības plāns par bēgļu un migrantu bērnu aizsardzību (2017.–2019. g.). Rīcības plāns par to, kā pasargāt migrācijā esošus bērnus, pieejams šeit: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168071484e .

⁶⁶ Nemot vērā tiesu praksi un judikatūras dinamisko un straujo attīstību šajā jomā, saites uz šādām datubāzēm varētu būt noderīgas informētībai par jaunākajām tiesu nostādnēm šajā jautājumā: Eiropas patvēruma tiesību datubāze (*EDAL*) <http://www.asylumlawdatabase.eu/en>, *Refworld* <http://www.refworld.org/cases.html> un Lielbritānijas un Īrijas juridiskās informācijas institūts <http://www.bailii.org>.

4. pielikums. Vecuma noteikšanas procesos lietoto metožu un procesuālo garantiju pārskats ⁽⁶⁷⁾

⁽⁶⁷⁾ Šajā pielikumā iekļautās tabulas ir īss izvilkums no EASO 2016.–2017. gadā izplatītās aptaujas konstatējumiem, kuru mērķis ir kartēt prakses īpatnības un līdzības.

Vecuma noteikšanas procesos lietoto praksi un procesuālo garantiju pārskats ⁽⁶⁸⁾

ES+ valstis	METODES, KAS NAV MEDICĪNISKAS				MEDICĪNISKA VEIDA METODES							
	Iesniegtie dokumenti	Novērtējumi, ņemot vērā fizisko izskatu ⁽⁶⁹⁾	Vecuma noteikšanas intervijas	Sociālā dienesta novērtējums	Psiholoģiskās intervijas	Zobu stāvokļa novērojums	Fiziskā attīstība	Dzimumbrieduma novērošana ⁽⁶⁹⁾	Plaukstas pamata (rokas/plaukstas locītavas) rentgens	Atslēgas kaula rentgens	Zobu rentgens	Cits
Austrija	V	V	V	V		V	V	V	V	V	V	
Beļģija	V		V	V		V		V	V	V	V	
Bulgārija	V	V				V		V				
Horvātija	V			V	V	V	V	V				
Kipra	V			V		V		V				
Čehija	V							V				
Dānija	V		V	V	V	V	V	V	V	V		
Igaunija	V					V		V				
Somija	V					V		V				
Francija	V		V	V	V	V	V**	V	V	V		
Vācija	V		V	V	V	V						
Grieķija	V		V	V	V	V						
Ungārija	V		V	V	V	V	V	V				***
Īrija	V		V	V		V						
Itālija	V		V	V	V*	V	V	V			V	
Latvija						V	V	V	V	V	V	
Lietuva	V							V	V	V		***
Luksemburga			V					V				
Malta	V							V				
Nīderlande	V		V			V				V	V	
Norvēģija	V		V			V					V	
Polija	V		V			V	V				V	****
Portugāle	V		V			V					V	
Rumānija	V		V			V	V	V	V	V	V	
Slovākija	V	V ⁽⁷⁰⁾		V ⁽⁷¹⁾		V	V	V	V	V	V	
Slovēnija	V											
Spānija	V		V					V			V	*****
Zviedrija	V		V	V		V				V	V	
Šveice	V		V	V		V		V	V	V	V	
Apvienotā Karaliste	V		V	V		V		V	V	V	V	
27	27	19	17	11	6	16	7	23	12	19	4	

(*) Cilvēku tirdzniecības upuriem vai neaizsargātām personām

(**) Vizuālais novērtējums

(***) Iegurņa kaula rentgens

(****) Ceturtā riba (PT)

(*****) MRA celiņi (SE)

⁽⁶⁸⁾ Šajā pielikumā iekļautās tabulas ir īss izvilks no EASO 2016.–2017. gadā izplatītās aptaujas konstatējumiem, kuru mērķis ir 2013. gadā apkopotās informācijas atjaunināšana.

⁽⁶⁹⁾ Līdz, ņemot vērā, ka raksturlielumi "novērtējumi, ņemot vērā fizisko izskatu" un "seksuālā brieduma novērošana" ir iekļauti, jo tie bija iepriekšējās publikācijas kartējuma, lai gan EASO vairs neuzskata tās par vecuma noteikšanas metodēm.

⁽⁷⁰⁾ Sākotnējais vecuma novērtējums ir tikai norāde, ja ar šo aplēsi nosaka, ka persona ir nepilngadīga. Ja viņš/viņa apgalvo, ka persona ir pieaugušais, vienmēr tiek veikta medicīniska pārbaude. Tāpēc sākotnējā aplēse izmanto principu "šaubas par labu indivīdam".

⁽⁷¹⁾ SK ar sociālajiem darbiniekiem konsultācijas nedaudz.

Vecuma noteikšanas procesos lietoto procesuālo garantiju pārskats (I)

ES+ valstis	Vecuma noteikšanas procesa laikā nodrošina bērna intereses	Pirms izmantot vecuma noteikšanu, izmēģināja citas pieejas	Procesa laikā pieteikuma iesniedzēju atbalsta neatkarīga persona	Pieteikuma viedokli uzklasa un ņem vērā saskaņā ar viņa/viņas brīdumu	Pieteikuma iesniedzēju informē par jebkura veida novērtējumu iemesliem, metodi, sekām un rezultātiem	Pieteikuma iesniedzēju informē tikai par medicīniskajiem novērtējumiem	Neatkarīgi no vecuma noteikšanā pielietotās metodes ir nepieciešama pieteikuma iesniedzēja apzināta piekrišana	Visos gadījumos ir nepieciešama pieteikuma iesniedzēja pārstāvja piekrišana
Austrija	Jā	Jā	Jā	Ar juridiskā pārstāvja starpniecību	Nē	Jā	Nē	Nē
Beļģija	Jā*	Jā	Tikai sarežģītās lietās**	Jā	Jā	Nē	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Nē
Bulgārija	Jā**	Jā	Jā**	Ar juridiskā pārstāvja starpniecību	Nē	Jā	Jā	Jā
Horvātijā	Nav konkrētizēts	Jā	Jā**	Jā**	Jā	Nē	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei
Kipra	Jā**	Jā	Jā**	Jā	Jā	Nē	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei
Čehija	*	Nav konkrētizēts	Jā	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Nav konkrētizēts
Dānija	Jā**	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Nav konkrētizēts
Igaunija	*	Nav konkrētizēts	Jā	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei
Somija	Nav konkrētizēts	Jā	Jā**	Nav konkrētizēts	Jā, informācijas lapa	Nē	Jā	Jā
Francija	Nav konkrētizēts	Jā	Nē	Jā	Jā	Nē	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Nav konkrētizēts
Vācija	Nav konkrētizēts	Jā	Jā**	Jā	Jā	Nē	Jā	Nav konkrētizēts
Grieķija	*	Jā	Jā	Nav konkrētizēts	Jā	Nē	Jā	Nav konkrētizēts
Ungārija	Nav konkrētizēts	Jā	Jā**	Nav konkrētizēts	Jā	Nē	Jā	Tikai gadījumā, ja pieteikuma iesniedzējs ir jaunāks par 14 gadiem
Īrija	**	Jā	Jā**	Jā	Jā	Nē, izmanto tikai metodes, kas nav medicīniskas	Nē, izmanto tikai metodes, kas nav medicīniskas	Nē, izmanto tikai metodes, kas nav medicīniskas
Itālija	*	Jā	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā	Jā
Latvija	*	Nav konkrētizēts	Jā	Nē	Nē	Jā	Nē	Nē
Lietuva	Jā**	Jā	Jā**	Jā**	Nē	Jā	Jā	Jā
Luksemburga	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Jā	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts
Malta	*	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Jā	Nav konkrētizēts
Nīderlande	Jā**	Jā	IND (imigrācijas un naturalizācijas departamenta) personāls	Jā	Jā, brošūra par starptautisko aizsardzību ietver vecuma noteikšanu	Nē	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei

ES+ valstis	Vecuma noteikšanas procesa laikā nodrošina bērna intereses	Pirms izmantot vecuma noteikšanu, izmēģināja citas pieejas	Procesa laikā pieteikuma iesniedzēju atbalsta neatkarīga persona	Pieteikuma viedokli uzklauša un ņem vērā saskaņā ar viņa/viņas brīdumu	Pieteikuma iesniedzēju informē par jebkura veida novērtējumu iemesliem, metodi, sekām un rezultātiem	Pieteikuma iesniedzēju informē tikai par medicīniskajiem novērtējumiem	Neatkarīgi no vecuma noteikšanā pielietotās metodes ir nepieciešama pieteikuma iesniedzēja apziāta piekrišana	Visos gadījumos ir nepieciešama pieteikuma iesniedzēja pārstāvja piekrišana
Norvēģija	*	Jā	Jā**	Jā	Nē	Jā	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei
Polija	Nav konkrētizēts	Jā	Jā**	Jā	Nē	Jā	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei
Portugāle	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Jā	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Jā	Nav konkrētizēts
Rumānija	Jā	Jā	Tiesu ekspertīzes laikā	Jā	Nē	Jā	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei
Slovākija	Jā**	Novērtējuma laikā	Jā** (71)	Jā	Jā	Jā	Nē	Jā (aizbildņa vai pārstāvja rakstiska piekrišana)
Slovēnija	Jā**	Jā	Jā**	Jā**	Jā	Nē	Jā	Jā
Spānija	Jā*	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Jā	Nav konkrētizēts
Zviedrija	Jā	Novērtējuma laikā	Jā	Jā	Jā	Nē	Tikai medicīniskai vecuma noteikšanas metodei	Nav konkrētizēts
Šveice	Jā	Jā	Tikai Dublīnas lietās	Tikai tad, ja nepilngadību novērtē negatīvi	Nē	Nē	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts
Apvienotā Karaliste	Jā	Jā	Jā**	Jā	Jā	Nē	Nē, jo izmanto tikai metodes, kas nav medicīniskas	Nē

(*) Gaidot rezultātu, pret pieteikuma iesniedzēju attiecas kā pret bērnu

(**) Aizbildnis vai pārstāvis, vai bērna labklājības dienesti nodrošina bērna intereses

Vecuma noteikšanas procesos lietoto procesuālo garantiju pārskats (II)

ES+ valstis	Procesa laikā piemēro principu "šaubas par labu indivīdam"	Pieteikuma iesniedzējs var atteikt vecuma noteikšanu neatkarīgi no izmantotās metodes	Atteikums veikt vecuma noteikšanu nenovēd pie automātiskas personas novērtēšanas par pieaugušo	Lemjot par starptautiskās aizsardzības piemērošanu, neņem vērā vecuma noteikšanas atteikumu	Pieteikuma iesniedzēju informē par rezultātiem valodā, ko viņš/viņa saprot	Nepārliecinošus vecuma noteikšanas procedūras rezultātus vērtē par labu pieteikuma iesniedzējam	Pieteikuma iesniedzējam ir pieejama pietiekama tiesiskā aizsardzība, lai pārsūdzētu lēmumu par vecuma noteikšanu
Austrija	Jā, ja nepārliecināši rezultāti	Jā	Automātiski neuzskata par pieaugušo, rezultātus pēta	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Jā	Jā	Jā, kā daļa no starptautiskās aizsardzības lēmuma
Beļģija	Jā	Jā	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Atteikumu neņem vērā	Jā (sociālie asistenti)	Jā	Jā
Bulgārija	Jā	Tikai medicīniska veida	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Atteikumu neņem vērā	Jā	Nē	Nav konkrētizēts
Horvātijā	Jā, ja nepārliecināši rezultāti	Jā	Tikai nepamatota atteikuma gadījumā	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Jā	Jā	Jā, vienlaicīgi ar starptautiskās aizsardzības lēmumu
Kipra	Jā	Jā	Nav konkrētizēts	Atteikumu neņem vērā, ja vien nepingadība nav būtiska starptautiskās aizsardzības prasībai	Jā	Nav konkrētizēts	Nē
Čehija	Jā	Jā	Automātiski uzskata par pieaugušo	Nav konkrētizēts	Jā	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts
Dānija	Nav konkrētizēts	Tikai medicīniska veida	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Nav konkrētizēts	Tikai tad, ja rezultāti norāda uz vecāku vecumu	Jā	Jā
Igaunija	Jā	Jā	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Jā	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts
Somija	Nē	Jā	Tikai nepamatota atteikuma gadījumā	Atteikumu neņem vērā	Jā	Nē (to neņem vērā)	Jā, vienlaicīgi ar starptautiskās aizsardzības lēmumu
Francija	Jā	Tikai medicīniska veida	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Nav konkrētizēts	Jā	Jā	Jā
Vācija	Jā	Jā	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Atteikumu neņem vērā	Jā	Jā	Jā, vienlaicīgi ar starptautiskās aizsardzības lēmumu
Grieķija	Jā	Jā	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Nav konkrētizēts	Jā	Jā	Nav konkrētizēts
Ungārija	Jā	Jā	Automātiski uzskata par pieaugušo	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Jā	Jā, kā daļa no starptautiskās aizsardzības lēmuma
Īrija	Jā	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Jā
Itālija	Jā (2 gadu robeža pieteikuma iesniedzēja labā)	Jā	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Atteikumu neņem vērā	Jā (ar kultūras starpnieku un tulku starpniecību)	Jā (2 gadu robeža pieteikuma iesniedzēja labā)	Jā
Latvija	Jā	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	tas var ietekmēt, bet visus apstākļus ņem vērā un vērtē atsevišķi	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts
Lietuva	Jā, ja nepārliecināši rezultāti	Tikai medicīniska veida	Tikai nepamatota atteikuma gadījumā	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Jā	Jā	Jā, kā daļa no starptautiskās aizsardzības lēmuma
Luksemburga	Jā	Nē	Automātiski uzskata par pieaugušo	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts

ES+ valstis	Procesa laikā piemēro principu "šaubas par labu individuālam"	Pieteikuma iesniedzējs var atteikt vecuma noteikšanu neatkarīgi no izmantotās metodes	Atteikums veikt vecuma noteikšanu nenovēd pie automātiskas personas novērtēšanas par pieaugušo	Lemjot par starptautiskās aizsardzības piemērošanu, neņem vērā vecuma noteikšanas atteikumu	Pieteikuma iesniedzēju informē par rezultātiem valodā, ko viņš/viņa saprot	Nepārlicināšus vecuma noteikšanas procedūras rezultātus vērtē par labu pieteikuma iesniedzējam	Pieteikuma iesniedzējam ir pieejama pietiekama tiesiskā aizsardzība, lai pārsūdzētu lēmumu par vecuma noteikšanu
Malta	Jā	Jā	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Nav konkrētizēts	Jā	Jā	Jā, informēts par tiesībām pārsūdzēt
Nīderlande	Nav konkrētizēts	Jā	Automātiski uzskata par pieaugušo	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Jā	Nē	Jā, kā daļa no starptautiskās aizsardzības lēmuma
Norvēģija	Nav konkrētizēts	Tikai medicīniska veida	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Jā	Nē	Jā, kā daļa no starptautiskās aizsardzības lēmuma
Polija	Jā, ja nepārlicināši rezultāti	Tikai medicīniska veida	Automātiski uzskata par pieaugušo	Jā, tas ietekmē ticamību	Nav konkrētizēts	Jā	Nav konkrētizēts
Portugāle	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts
Rumānija	Nē	Jā	Tikai tad, ja atteikumam ir nepamatoti iemesli	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Jā	Jā	Nav konkrētizēts
Slovākija	Jā	Jā, bet tas nozīmē, ka automātiski uzskata par pieaugušo	Automātiski uzskata par pieaugušo	Atteikumu neņem vērā	Jā	Jā	Nē
Slovēnija	Jā, ja nepārlicināši rezultāti	Jā	Tikai tad, ja atteikumam ir nepamatoti iemesli	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Jā	Jā	Nav konkrētizēts
Spānija	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts	Nav konkrētizēts
Zviedrija	Jā	Tikai medicīniska veida	Tikai tad, ja atteikumam ir nepamatoti iemesli	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Jā	Nē	Jā (var izdot pagaidu lēmumu par vecumu, kuru var apstrīdēt patvēruma procedūras laikā)
Šveice	Jā	Nav konkrētizēts	Automātiski neuzskata par pieaugušo	Jā, tas ietekmē starptautiskās aizsardzības prasību	Jā	Jā	Jā, kā daļa no starptautiskās aizsardzības lēmuma
Apvienotā Karaliste	Jā	Jā, bet tas nozīmē piekrišanu piešķirtajam vecumam	Atteikums nozīmē piekrišanu piešķirtajam vecumam	Atteikumu neņem vērā	Jā	Nē	Jā

Galveno konstatējumu kopsavilkums

1. Vecuma noteikšanas procesa laikā nodrošina bērna intereses
 - Garantijas tiek nodrošinātas tiesiskā regulējuma ietvaros: **AT, CH, RO, SE, UK**.
 - Garantijas tiek nodrošinātas, procesa laikā attiecoties pret personu kā pret bērnu: **BE, CZ, EE, EL, IT, LV, MT, NO, ES**.
 - Garantijas tiek nodrošinātas, garantējot pārstāvja vai aizbildņa klātbūtni: **BG, CY, DK, IE, LT, NL, SK, SI**.
2. Pirms izmanto vecuma noteikšanas procedūras, īsteno citas pieejas, lai iegūtu informāciju par pieteikuma iesniedzēja vecumu
 - 21 ES+ valsts parasti cenšas iegūt informāciju, pirms tā nolemj veikt vecuma noteikšanu: **AT, BE, BG, HR, CH, CY, DK, FI, FR, DE, EL, HU, IE, IT, LT, NL, NO, PL, RO, SI, UK**.
 - Divas ES+ valstis cenšas iegūt informāciju vecuma noteikšanas laikā: **SK, SE**.
3. Pieteikuma iesniedzēju procesa laikā atbalsta neatkarīga persona
 - 22 ES+ valstis atļauj neatkarīgas personas klātbūtni vecuma noteikšanas laikā: **AT, BG, HR, CY, CZ, DK, EE, FI, DE, EL, IE, IT, LV, LT, LU, NO, PL, PT, SK, SI, SE, UK**.
 - No tām 13 ES+ valstis (**BG, HR, CY, FI, DE, HU, IE, LT, NO, PL, SK, SI, UK**) apstiprināja, ka šī persona būs aizbildnis vai pārstāvis.
 - **BE** aizbildnis būs klāt tikai sarežģītās lietās.
 - **NL** bērnu atbalstīs migrācijas/patvēruma iestāžu personāls, kas nav neatkarīgs.
 - **CH** neatkarīga persona ir klāt tikai Dublinas lietās.
 - **RO** neatkarīga persona ir klāt tikai tiesu ekspertīzes laikā.
 - **SK** neatkarīga persona ir klāt tikai tad, ja tam piekrīt aizbildnis (vai juridiskais pārstāvis).
 - **FR** pieteikuma iesniedzēju atbalsta patvēruma departaments.
4. Pieteikuma iesniedzēja viedokli uzklasa un ņem vērā saskaņā ar viņa/viņas briedumu
 - 14 ES+ valstis apkopo un ņem vērā pieteikuma iesniedzēja viedokli: **BE, CY, DK, FR, DE, IE, IT, NL, NO, PL, RO, SK, SE, UK**.
 - Piecas ES+ valstis viedokli saņem ar pārstāvja vai aizbildņa starpniecību: **AT, BG, HR, LT, SI**.
 - **CH** viedokli ņem vērā tikai tad, ja ir negatīvi rezultāti (pieaugušais).
5. Pieteikuma iesniedzējs ir informēts par vecuma noteikšanas iemesliem, apsvērto metodi, sekām un iespējamiem rezultātiem patvēruma procedūrā, kā arī par sekām, kas saistītas ar atteikumu iziet šādu novērtējumu.
 - Pieteikuma iesniedzējs ir informēts par novērtēšanas iemesliem, izmantoto metodi, šāda novērtējuma rezultātu ietekmi uz patvēruma procedūru un sekām, kas saistītas ar atteikumu to iziet attiecībā uz visām metodēm 15 ES+ valstīs: **BE, HR, CY, FI, FR, DE, EL, HU, IE, IT, NL, SK, SI, SE, UK**.
 - Deviņas ES+ valstis informē pieteikuma iesniedzēju tikai par medicīniskajām metodēm: **AT, BG, DK, LV, LT, NO, PL, RO**.
 - **CH** tas notiek tikai nepilngadības negatīva novērtējuma gadījumā.
6. Lai veiktu vecuma noteikšanu, neatkarīgi no vecuma noteikšanas metodes ir nepieciešama pieteikuma iesniedzēja un/vai pārstāvja apzināta piekrišana
 - 11 ES+ valstis pieprasa pieteikuma iesniedzēja piekrišanu attiecībā uz visām metodēm: **BG, FI, DE, EL, HU, IT, LT, MT, PT, SI, ES**.

- 12 ES+ valstis pieprasa pieteikuma iesniedzēja piekrišanu tikai attiecībā uz medicīniskām metodēm: **BE, HR, CY, CZ, DK, EE, FR, NL, NO, PL, RO, SE**.
 - Četras valstis piekrišanu nepieprasa: **AT, LV, IE, UK** (IE un UK to nepieprasa, jo neizmanto medicīniskas metodes).
 - **SK** neprasa pieteikuma iesniedzēja piekrišanu, bet tā pieprasa pārstāvja vai aizbildņa piekrišanu.
 - Sešas ES+ valstis pieprasa pārstāvja piekrišanu visos gadījumos: **BG, FI, IT, LT, SI, SK**.
 - Septiņas ES+ valstis pieprasa pārstāvja piekrišanu tikai attiecībā uz medicīniskām pārbaudēm: **HR, CY, EE, NL, NO, PL, RO**.
 - **HU** pieprasa pārstāvja piekrišanu, ja pieteikuma iesniedzēja vecums ir mazāks par 14 gadiem.
 - Piecas ES+ valstis (**AT, BE, IE, LV, UK**) nevienā gadījumā nepieprasa pārstāvja piekrišanu. **IE** un **UK** to nepieprasa, jo neizmanto medicīniskas metodes.
7. Vecuma noteikšanas procesa laikā piemēro principu "šaubas par labu indivīdam"
- 17 ES+ valstis piemēro principu "šaubas par labu indivīdam": **BE, BG, CY, CZ, EE, FR, DE, EL, IE, IT** (ar divu gadu rezervi) **LV, LU, MT, SK, SE, CH, UK**.
 - **FI** un **RO** šo principu nepiemēro.
8. Pieteikuma iesniedzējam ir iespēja atteikt vecuma noteikšanu neatkarīgi no izmantotās metodes
- 15 ES+ valstis atzīst pieteikuma iesniedzēja tiesības atteikt vecuma noteikšanu neatkarīgi no metodes: **AT, BE, HR, CY, CZ, EE, FI, DE, EL, HU, IT, MT, NL, RO, SI**.
 - Septiņas ES+ valstis atzīst iespēju atteikt tikai medicīniskās pārbaudes: **BG, DK, FR, LT, NO, PL, SE**.
 - **UK** atteikums nozīmē piekrišanu varbūtējam vecumam.
 - **LU** neatzīst iespēju atteikties no procesa.
9. Atteikums veikt vecuma noteikšanu nenoved pie automātiskas personas novērtēšanas par pieaugušo
- 12 ES+ valstis automātiski **neuzskatītu** pieteikuma iesniedzēju par pieaugušo atteikuma gadījumā: **AT, BE, BG, DK, EE, FR, DE, EL, IT, MT, NO, CH**.
 - Sešas ES+ valstis uzskatītu pieteikuma iesniedzēju par pieaugušo, ja nav pamatojuma atteikumam vai nav papildu pierādījumu par nepilngadību: **HR, FI, LT, RO, SI, SE**.
 - **UK** atteikums nozīmētu, ka pieteikuma iesniedzējs piekrīt varbūtējam vecumam.
 - Sešas ES+ valstis automātiski uzskatīs pieteikuma iesniedzēju par pieaugušo, ja viņš/viņa atsakās veikt vecuma novērtējumu: **CZ, HU, LU, NL, PL, SK**.
10. Lemjot par starptautiskās aizsardzības piemērošanu, neņem vērā atteikumu veikt vecuma noteikšanu
- Septiņas ES+ valstis neņem vērā atteikumu, lemjot par starptautiskās aizsardzības prasību: **BE, BG, CY** (paskaidrojot, ja vien nepilngadība nav būtiska prasībai), **FI, DE, IT, SK, UK**.
 - 14 ES+ valstis ņemtu vērā atteikumu, izskatot prasību: **AT, HR, EE, HU, LV, LT, LU, NL, NO, PL, RO, SI, SE, CH**.
11. Pieteikuma iesniedzēju par rezultātiem informē valodā, kuru viņš/viņa saprot vai ir sagaidāms, ka sapratīs
- 23 ES+ valstis nodrošina, ka pieteikuma iesniedzēju informē valodā, ko viņš saprot vai varētu saprast: **AT, BE, BG, HR, CY, CZ, EE, FI, FR, DE, EL, HU, IT, LT, MT, NL, NO, RO, SK, SI, SE, CH, UK**.
 - **DK** informē par rezultātiem tikai tad, ja pieteikuma iesniedzēju vērtē kā vecāku par apgalvoto vecumu.

12. Nepārliciecināšus vecuma noteikšanas procedūras rezultātus vērtē par labu pieteikuma iesniedzējam
 - 16 ES+ valstis piemēro principu “šaubas par labu indivīdam”, ja rezultāti ir nepārliciecināši: **AT, BE, HR, DK, FR, DE, EL, HU, IT, LT, MT, PL, RO, SK, SI, CH.**
 - Sešas ES+ valstis nepiemēro principu “šaubas par labu indivīdam”: **BG, FI, NL, NO, SE, UK.**
13. Pieteikuma iesniedzējam ir pieejami pietiekami tiesiskās aizsardzības līdzekļi, lai pārsūdzētu lēmumu par vecuma noteikšanu
 - Astoņas ES+ valstis piedāvā iespēju apstrīdēt lēmumu par vecuma novērtēšanu atsevišķi: **BE, DK, FR, IE, IT, MT, SE, UK.** Papildinformāciju pieprasa šādās valstīs: **BG, CZ, EE, EL, ES, LV, LU, PL, PT, RO, SI.**
 - Deviņas ES+ valstis piedāvā iespēju apstrīdēt lēmumu par vecuma noteikšanu kā daļu no lēmuma par starptautisko aizsardzību vai vienlaikus: **AT, HR, FI, DE, HU, LT, NL, NO, CH.**
 - Divas ES+ valstis nesniedz pieteikuma iesniedzējam tiesisko aizsardzību, lai pārsūdzētu lēmumu par vecuma noteikšanu: **CY, SK.**

5. pielikums. Bibliogrāfija

British Association of Social Workers, BASW position statement, 2015.

ADCS, Age assessment joint working guidance, 2015.

al, Eid RMR et. n.d., Assessment of dental maturity of Brazilian children aged 6 to 14 years using Demirjian's method.

Al-Krenawi, A. and Graham, J. R., The cultural mediator: bridging the gap between a non-Western community and professional social work practice, British Journal of Social Work, 2001.

Busler, D., Psychosocial age assessments in the UK, Forced Migration Review, 2016.

FRA, Guardianship for children deprived of parental care, 2014, <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care-handbook-reinforce-guardianship>.

Dedouit, F., Auriol, J., Rousseau, H., Rougé, D., Crubézy, E. and Telmon, N., Age assessment by magnetic resonance imaging of the knee: a preliminary study, Forensic Science International, 2012, pp. 217-232.

Demirjian, A., Goldstein, H. and Tanner, J. M., A new system of dental age assessment, Human biology, 1973, p. 211, <http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmm/migrated/documents/dental-age-assessment.pdf>.

Dvorak, J., George, J., Junge, A. and Hodler, J., Age determination by magnetic resonance imaging of the wrist in adolescent male football players, British Journal of Sports Medicine, 2007, pp. 45-52.

Dyball, K., Mcphie, G. and Tudor, C., Age assessment practice guidance: an age assessment pathway for social workers in Scotland, 2012.

European Council on Refugees and Exiles, Right to justice: quality legal assistance for unaccompanied children — Comparative report, ECRE, 2014.

Food and Agriculture Organisation of the United Nations, Guidelines for estimating the month and the year of birth of young children, 2008.

Frontex, VEGA handbook: children at airports, 2015, http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Training/VEGA_Children_Handbook.pdf.

Gertych, A., Zhang, A., Sayre, J., Pospiech-Kurkowska, S. and Huang, H. K., Bone age assessment of children using a digital hand atlas — Computerised medical imaging and graphics, The Official Journal of the Computerized Medical Imaging Society, 2007, pp. 322-331.

Gleiser, I. and Hunt, E. E., The permanent mandibular first molar: its calcification, eruption and decay, Am. J. Phys. Anthropol., 1955, Vol. 13, pp. 253-283, doi:10.1002/ajpa.1330130206.

Greulich, W. W. and Pyle, S. I., Radiographic atlas of skeletal development of the hand and wrist, second edition, Stanford University Press, Stanford, 1959.

Inter-Agency Working Group on Unaccompanied and Separated Children, Inter-agency guiding principles on unaccompanied and separated children, 2004, <http://www.refworld.org/docid/4113abc14.html>.

Kt, Professor Sir Al Aynsley-Green, The assessment of age in undocumented migrants, Aynsley-Green consulting, 2011.

Ladwig, K-H., Brockhaus, A. C., Baumert, J., et al., Post-traumatic stress disorder and not depression is associated with shorter leukocyte telomere length: findings from 3 000 participants in the population-based, KORA F4 Study, Ouellette MM, ed. PLoS ONE, 2013.

Olze, A., Schmeling, A., Taniguchi, M., Maeda, H., van Niekerk, P., Wernecke, K-D. and Geserick, G., Forensic age estimation in living subjects: the ethnic factor in wisdom tooth mineralisation, International Journal of Legal Medicine, 2004, pp. 170-173.

Ritz-Timme, S., Cattaneo, C., Collins, M. J., et al., Age estimation: the state of the art in relation to the specific demands of forensic practise, International Journal of Legal Medicine, 2000, pp. 29-136.

- Cameriere, R., De Luca, S., Cingolani, M. and Ferrante, L., *Are the common age estimation procedures useful for assessing age of unaccompanied children and adolescents?*, 2017.
- Schutt, R. K., *Investigating the social world: the process and practice of research*, University of Massachusetts Boston, eighth edition, 2015.
- Serin, J., Rérolle, C., Puchoux, J., Dedouit, F., Telmon, N., Savall, F. and Saint-Martin, P., *Contribution of magnetic resonance imaging of the wrist*, *International Journal of Legal Medicine*, 2016.
- Schmeling, A. et al., *Age estimation of unaccompanied minors*, *Forensic Science International, Part 1. General considerations*, 2006.
- Schmeling, A. et al., *Studies on the time-frame for ossification of the medial clavicular epiphyseal cartilage in conventional radiography*, *International Journal of Legal Medicine*, 2004, Vol. 118, No 1, pp. 5-8.
- Schmeling, A., Dettmeyer, R., Rudolf, E., Vieth, V. and Geserick, G., *Forensic age estimation: methods, certainty, and the law*, *Dtsch Arztebl Int*, 2016, pp. 44-50.
- Schmeling, A., Garamendi, P. M., Prieto, J. L. and Landa, M. I., *Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults*, *Forensic medicine — From old problems to new challenges*, 2011, edited by Prof. Duarte Nuno Vieira, InTech, ISBN: 978-953-307-262-3, https://cdn.intechopen.com/pdfs/19163/InTech-Forensic_age_estimation_in_unaccompanied_minors_and_young_living_adults.pdf.
- Schmeling, A., Grundmann, C., Fuhrmann, A., Kaatsch, H-J., Knell, B., Ramsthaler, F., Reisinger, W., Riepert, T., Ritz-Timme, S., Rösing, F. W., Röttscher, K. and Geserick, G., *Criteria for age estimation in living individuals*, *International Journal of Legal Medicine*, 2008, pp. 457-460.
- Schmidt, S. et al., *Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals*, *International Journal of Legal Medicine*, 2011.
- Separated children in Europe programme, Review of current laws, policies and practices relating to age, from a thematic working group*, 2011.
- Separated children in Europe programme, Statement of good practice*, SCEP, 2009.
- Settersten, R. A., Mayer, J. and Ulrich, K., *Annual Review of Sociology*, *Annual Reviews Stable*, Vol. 23, 1997, pp. 233-261 <http://www.jstor.org/stable/2952551>.
- Smith, T. and Brownlees, L., *Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography*, *Child protection section UNICEF*, 2011, <https://www.unescap.org/resources/age-assessment-practices-literature-review-and-annotated-bibliography-unicef>.
- Solari, A. C. and Abramovitch, K., *The accuracy and precision of third molar development as an indicator of chronological age in Hispanics*, *Journal of Forensic Science*, Vol. 47, No 3, 2002, pp. 531-535.
- Tanner, J. M., Oshman, D., Lindgren, G., Grunbaum, J. A., Elsouki, R. and Labarthe, D., *Reliability and validity of computer-assisted estimates of Tanner-Whitehouse skeletal maturity (CASAS): comparison with the manual method*, *Journal Hormone Research in Paediatrics*, 1994, pp. 288-294.
- Thevissen, P. W., Kvaal, S. I., Dierickx, K. and Willems, G., *Ethics in age estimation of unaccompanied minors*, *Journal of Forensic Odontostomatology*, 2012, pp. 85-102.
- Tscholl, P. M., Junge, A., Dvorak, J. and Zubler, V., *MRI of the wrist is not recommended for age determination in female football players of U-16/U-17 competitions*, *Scandinavian Journal of Medicine and Science Sports*, 2016, pp. 324-328.
- UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Child protection issue brief: birth registration*, UNHCR, 2013.
- UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Field handbook for the implementation of UNHCR BID guidelines*, 2011, <http://www.refworld.org/docid/4e4a57d02.html>.
- UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Guidelines on international protection No 8: child asylum claims under Articles 1(A)2 and 1(F) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2009.

UNHCR and UNICEF, Safe and sound: what states can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe, UNHCR/UNICEF, 2014.

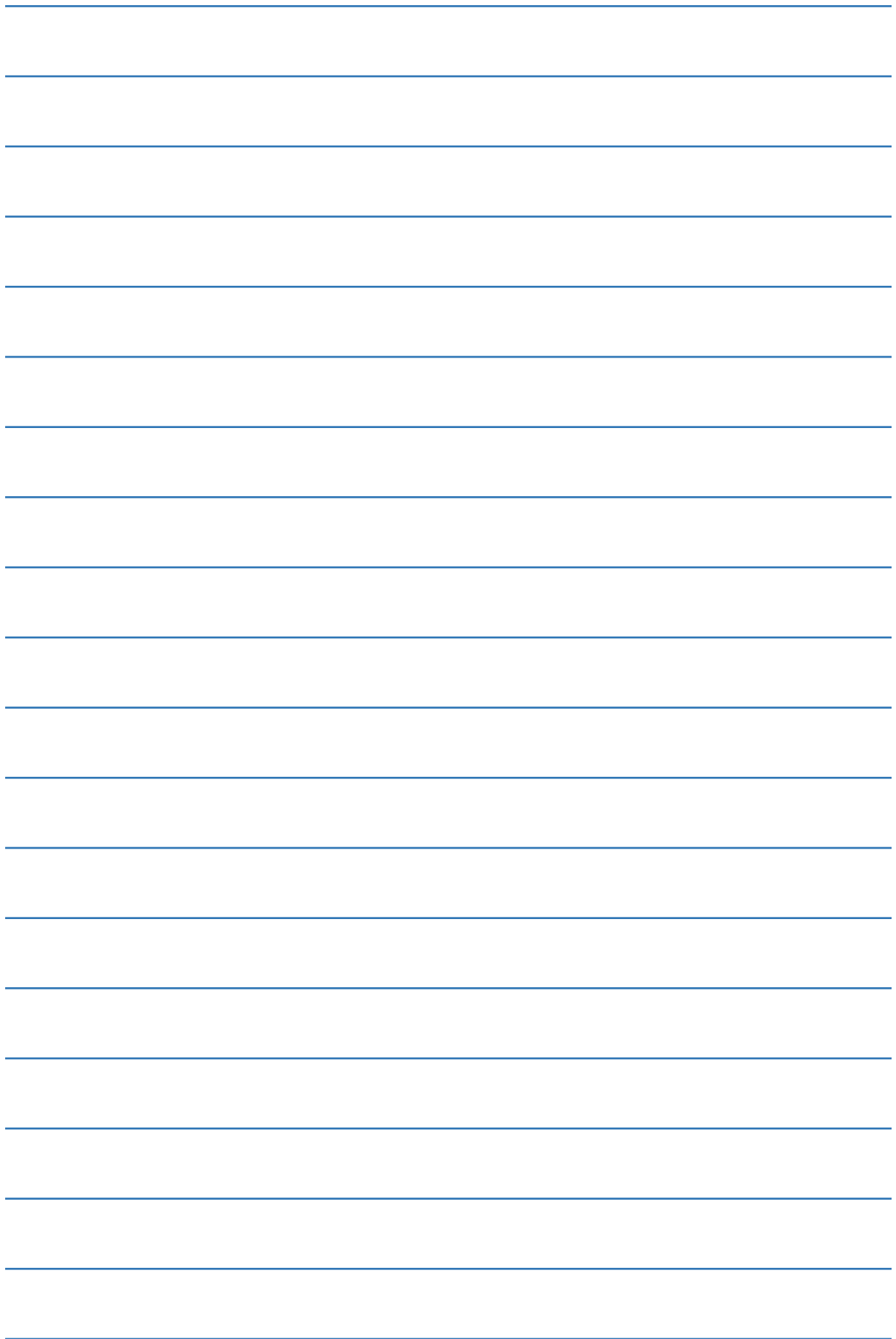
UNHCR, The heart of the matter: assessing credibility when children apply for asylum in the European Union.

UNHCR, 2014, <http://www.refworld.org/docid/55014f434.html> [accessed 2 July 2017].

UNHCR, Guidelines on determining the best interests of the child, 2008, <http://www.unhcr.org/4566b16b2.pdf>.

UNHCR, Note on burden and standard of proof in refugee claims, 1998.

UNHCR, Safe and sound, p. 22, <http://www.refworld.org/docid/5423da264.html>.

Kā sazināties ar ES

Klātienē

Visā Eiropas Savienībā ir simtiem *Europe Direct* informācijas centru. Sev tuvākā centra adresi varat atrast tīmekļa lapā: https://europa.eu/european-union/contact_lv.

Pa tālruni vai e-pastu

Europe Direct ir dienests, kas atbild uz jūsu jautājumiem par Eiropas Savienību. Ar šo dienestu varat sazināties šādi:

- pa bezmaksas tālruni: 00 800 6 7 8 9 10 11 (daži operatori par šiem zvaniem var iekasēt maksu);
- pa šādu parasto tālruņa numuru: +32 22999696;
- pa e-pastu, izmantojot šo tīmekļa lapu: https://europa.eu/european-union/contact_lv.

Kā atrast informāciju par ES

Internetā

Informācija par Eiropas Savienību visās oficiālajās ES valodās ir pieejama portālā *Europa*: https://europa.eu/european-union/index_lv.

ES publikācijas

ES bezmaksas un maksas publikācijas varat lejupielādēt vai pasūtīt šeit: <https://op.europa.eu/lv/publications>. Vairākus bezmaksas publikāciju eksemplārus varat saņemt, sazinoties ar *Europe Direct* vai tuvāko informācijas centru (sk. https://europa.eu/european-union/contact_lv).

ES tiesību akti un ar tiem saistītie dokumenti

Ar visu ES juridisko informāciju, arī kopš 1952. gada pieņemtajiem ES tiesību aktiem visās oficiālajās valodās, varat iepazīties vietnē *EUR-Lex*: <http://eur-lex.europa.eu>.

ES atklātie dati

ES atklāto datu portāls (<http://data.europa.eu/euodp/lv>) dod piekļuvi ES datu kopām. Datus var lejupielādēt un bez maksas izmantot kā komerciāliem, tā nekomerciāliem mērķiem.

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs